

De fleste forsikrer
eiendelene sine,
men glemmer seg
selv og familien.

Janne Vollset
Storebrand

Innhold

Innhold	Side
ÅRSBERETNING	4
STOREBRAND LIVSFORSIKRING KONSERN	
Totalresultat	26
Balanse	28
Oppstilling over endring i egenkapital	30
Kontantstrømsoppstilling Storebrand Livsforsikring konsern og Storebrand Livsforsikring AS	31
STOREBRAND LIVSFORSIKRING AS	
Totalresultat	32
Balanse	34
Oppstilling over endring i egenkapital	36
NOTER	37
Erklæring fra styrets medlemmer og administrerende direktør	131
Revisjonsberetning	132
Ord og uttrykk	138

Årsberetning

HOVEDTREKK

Storebrand Livsforsikring har sin hovedvirksomhet i Norge med hovedkontor på Lysaker i Bærum kommune. Storebrand Livsforsikring er den største virksomheten i Storebrand konsernet.

Storebrand Livsforsikring leverer bedre pensjon – enkelt og bærekraftig. Samlet sparing og pensjon er en sum av mange små og store finansielle beslutninger, og konsernet tilbyr produkter innenfor sparing og forsikring til privatpersoner, bedrifter og offentlige virksomheter. Konsernet er delt inn i segmentene Sparing, Forsikring, Garantert pensjon og Øvrig. Sparing og Forsikring er konsernets satsingsområder mens Garantert pensjon er i langsiktig avløp.

Storebrands strategi er å levere lønnsom vekst innenfor satsingsområdene gjennom enkle og bærekraftige løsninger, samtidig som de garanterte porteføljer forvaltes på en kapitaleffektiv måte. Tjenestepensjon er kjerneproduktet i både Norge og Sverige. I Norge tilbys også ansatte og tidligere ansatte i bedrifter som har pensjonsavtale i Storebrand attraktive løsninger innenfor personmarkedet. Vår visjon er enkel: Vi lykkes når våre kunder anbefaler oss. Derfor er oppfølging av tilbakemeldinger fra kunder en prioritert oppgave. Storebrands formål er gjennom vår forretning å være med å skape en fremtid å glede seg til. Våre bærekraftige løsninger bidrar ikke bare til en bedre pensjon, men også til en bedre verden å gå i pensjon i. Gjennom flere tiår har vår ambisjon vært å være modige veivisere innenfor bærekraftige investeringer. Vi tar aktivt stilling til hvilke selskaper vi plasserer både våre kunders og egne midler i. Vi har tro på at selskaper som integrerer hensyn til miljø, sosiale forhold og god eierstyring i sin forretningsvirksomhet er med på å skape en bedre avkastning over tid både gjennom å redusere risiko og skape nye muligheter. Satsingens forsterkes ytterligere med grundigere rapportering og integrasjon av bærekraft i samtlige ledd i verdikjeden.

Området Garantert pensjon er i langsiktig avgang. Bedrifter etterspør i mindre grad produkter med rentegaranti, og produktene er kapitalkrevende for livsforsikringsselskaper i perioder med lavt rentenivå. Kundernes opptjente pensjonsrettigheter sikres gjennom en solid solvensposisjon og robuste systemer for risikotaging i virksomheten. Gjennom 2017 har Storebrands jobbet videre med å bli best på sparing til pensjon i kombinasjon med ytterligere kapitaleffektivisering og kostnadsreduksjoner. Fortsatt sterk vekst innenfor fondsbasert sparing, konkurransedyktig og bærekraftig avkastning til kundene.

VEKST INNENFOR SPARING OG FORSIKRING

Bedrifter, deres ansatte og tidligere ansatte er konsernets hovedmålgruppe. De fleste ytelsesbaserte pensjonsordningene i privat sektor er awiklet, og ny opptjening skjer i hovedsak i innskuddsbaserte ordninger. I bedriftsmarkedet har Storebrand opprettholdt posisjonen som markedsleder innenfor innskuddspensjon i Norge med en markedsandel på 32 prosent. I Sverige har SPP en sterk utfordrerrolle med en markedsandel på 14 prosent innenfor tjenestepensjon utenfor kollektivavtalene.

I løpet av 2017 har Storebrand tatt viktige steg i arbeidet med å synliggjøre langsiktig verdiskaping som et ledd i videreutviklingen av bærekraftsarbeidet. Det innebærer et bredere syn på bærekraft ved å knytte de finansielle og ikke finansielle målsettingene opp mot langsiktig bærekraftig verdiskaping. Storebrand og SPPs arbeid med bærekraft styrker konsernets konkurranseposisjon og bygger en forretningsmodell som skaper verdi for aksjonærer og har positive ringvirkninger for samfunnet vi opererer og investerer i.

GARANTERT PENSJON

RESERVESTYRKING FOR ØKT LEVEALDER

Fjerde kvartal 2015 besluttet Storebrand å belaste det gjenværende estimerte direkte bidrag til oppreservering for økt forventet levealder. Ved utgangen av 2016 gjensto det 0,4 milliarder kroner av reservestyrkingen. Resterende reserveforbedring forventes å være dekket av overskudds-avkastningen og tap av overskuddsdeling. Styrking av reserver for økt levetid ble avsluttet i 2017.

FINANSIELLE MÅLSETTINGER

I en periode med lavt rentenivå og reservestyrking for økt forventet levealder, forventes redusert inntjening innenfor kollektiv pensjon. Samtidig vris tyngden av forretningen fra garantert pensjon til segmentene Sparing og Forsikring. Storebrand har etablert et rammeverk for kapitalstyring som knytter utbytte til solvensgraden. Målsettingen er en solvensgrad for Storebrand konsern på over 150 prosent inklusiv overgangsregler. Solvensgraden ved utgangen av 2017 var 172 prosent. Solvensgraden uten overgangsregler ved utgangen av 2017 var 155 prosent. Solvensnivået viser at konsernet er robust for virksomhetens risiko.

DATTERSELSKAPER OG TILKNYTTETE SELSKAPER

Storebrand Livsforsikring AS eier 100 prosent av Storebrand Holding AB som igjen eier 100 prosent av SPP Pension & Försäkring AB, SPP Spar AB, SPP Konsult AB og Storebrand & SPP Business Services AB. SPP er en ledende svensk leverandør av livsforsikringer og tjenestepensjoner. SPP leverer både unit linked produkter, tradisjonelle forsikringer og ytelsesbaserte pensjonsprodukter, så vel som konsulenttjenester som dekker tjenestepensjoner og forsikrings- og administrasjonsløsninger for kommuner og andre organisasjoner. Samlet vil Storebrand og SPP skape den ledende livsforsikrings- og pensjonstilbyderen i Norden. SPP har sitt hovedkontor i Stockholm.

Storebrand Livsforsikring AS eier 89,6 prosent i BenCo Insurance Holding BV som igjen eier Nordben Life and Pension Insurance Company Ltd. på Guernsey og Euroben Life and Pension Ltd med hovedkontor i Dublin. Selskapene tilbyr pensjonsprodukter til multinasjonale bedrifter.

Gjennom datterselskapene Aktuar Systemer AS og Storebrand Pensjonstjenester AS tilbyr Storebrand leveranser innen aktuærtjenester, systemløsninger og alle typer tjenester knyttet til drift av pensjonskasser.

Storebrand Livsforsikring AS etablerte i 2005 filial i Sverige. Filialen forvalter pensjonsforsikringer og unit linked avtaler i det svenske markedet etter norsk forsikringslov. Det foregår ikke lenger nysalg i filialen. Filialen ble i 2008 driftsmessig integrert med SPP.

Storebrand Finansiell Rådgivning AS ble etablert som et heleid datterselskap av Storebrand Livsforsikring AS for å tilfredsstillende lovpålagte endringer innenfor finansiell rådgivning (MiFid regelverket) som trådte i kraft fra 1. november 2007.

Storebrand Eiendom Trygg AS, Storebrand Eiendom Vekst AS og Storebrand Eiendom Utvikling AS er holdingselskaper for den norske eiendomsvirksomheten. Selskapene er 100 prosent eid av Storebrand Livsforsikring AS. I tillegg eier Storebrand Livsforsikring 20,9 prosent i Storebrand Eiendomsfond Norge KS gjennom sitt heleide datterselskap Storebrand Eiendomsfond Invest AS.

Storebrand Livsforsikring AS eier 70 prosent av Foran Real Estate i Latvia samt 29 prosent gjennom SPP Pension & Försäkring AB. Selskapet investerer i skog i Latvia.

RESULTAT

Storebrand Livsforsikring AS er et heleid datterselskap av det børsnoterte selskapet Storebrand ASA. For informasjon om Storebrandkonsernets resultat per 31.12.2017 vises det til Storebrand Konserns årsrapport per 31.12.2017.

Konsernregnskapet til Storebrand Livsforsikring Konsern er avlagt i samsvar med internasjonale regnskapsstandarder (IFRS) som fastsatt av EU, mens selskapsregnskapet til Storebrand Livsforsikring AS er satt opp i samsvar med årsregnskapsforskriften for livsforsikringsselskaper.

STOREBRAND LIVSFORSIKRING KONSERN

(NOK mill.)	2017	2016
Fee og administrasjonsinntekter	3 101	3 038
Forsikringsresultat	837	689
Administrasjonskostnader	-2 424	-2 412
Driftsresultat	1 514	1 315
Finans poster og risikoresultat liv og pensjon	477	779
Resultat før amortisering	1 992	2 093

Storebrand Livsforsikring oppnådde et konsernresultat før amortisering og oppreservering langt liv på 1 992 millioner kroner i 2017, mot 2 093 millioner kroner i 2016. Resultat før skatt ble på 1 601 millioner kroner i 2017, mot 1 697 millioner kroner i 2016. Resultat etter skatt ble NOK 1 805 millioner kroner sammenlignet med 1 501 millioner kroner året før.

Fee- og administrasjonsinntekter økte med 2,1 prosent i 2017. Justert for valuta var økningen 3,0 prosent. Underliggende er inntektsutviklingen preget av økte inntekter fra produkter uten rentegaranti og en nedgang i inntekter fra produkter med rentegaranti.

Driftskostnadene økte med 0,5 prosent. Ekstra finansiell lønnskostnadskostnad økte med 37 millioner kroner sammenlignet med fjoråret. Storebrand har et ambisiøst program for å digitalisere og effektivisere virksomheten. Kostnadseffektiviseringen er oppnådd gjennom bemanningsreduksjoner, økt outsourcing og automatisering.

Finansresultatet er redusert, hovedsakelig på grunn av avsetning på 200 millioner kroner i påvente av en regulatorisk reduksjon av den langsiktige likevektsrenten "ultimate forward rate" i SPP.

Storebrand Livsforsikring konsernet hadde en regnskapsmessig skatteinntekt på 204 millioner kroner for 2017. Den effektive skattesatsen påvirkes av at konsernet driver virksomhet i land med ulik skattesats fra Norge og varierer fra kvartal til kvartal avhengig av de enkelte juridiske enhetenes bidrag til konsernresultatet. Skattesatsen er estimert til å ligge mellom 19-23 prosent for 2018.

En nedsatt selskapsskattesats fra 24 til 23 prosent med virkning fra 1. januar 2018 påvirker konsernselskaper som ikke er underlagt 25 prosent finansiell skatt. Konsernets investeringseiendommer eies av selskaper som mottar redusert skattesats fra 2018, noe som medfører lavere utsatt skatt på midlertidige forskjeller knyttet til investeringseiendommene på 105 millioner kroner. I tillegg har salg av eiendommer resultert i reversering av tilknyttede skattepliktige midlertidige forskjeller, noe som gir en reduksjon i skattekostnaden for året på rundt 750 millioner kroner.

Storebrand Livsforsikring AS har mottatt et varsel om endring av ligningen for 2015. På bakgrunn av varselet er det i årsregnskapet for 2017 gjort en avsetning for en usikker skatteposisjon. Storebrand er uenig i argumentene som er anvendt og vil gi sitt tilsvarende svar til skattemyndighetene innen fastsatt tidsfrist. For mer informasjon om beløpets størrelse og tilknyttet usikkerhet se note 27.

RESULTAT ETTER VIRKSOMHETSOMRÅDE

Storebrands virksomhet er delt inn i segmentene Sparing, Forsikring, Garantert Pensjon og Øvrig.

Presentasjon av segmentene vises eksklusive interne transaksjoner.

(NOK mill.)	2017	2016
Sparing	536	418
Forsikring	462	429
Garantert pensjon	766	870
Øvrig	228	377
Resultat før amortisering	1 992	2 093

Segmentet Sparing har en vekst i fee- og administrasjonsinntekter på 12,0 prosent fra 2016 til 2017. Driftsresultatet er påvirket av kostnader knyttet til lansering av IPS.

Forsikring viser 1,4 prosent vekst i premieinntekter. Skadeprosenten viser i hovedsak tilfredsstillende risikoutvikling kombinert med reserveoppløsning.

Fee- og administrasjonsinntektene i Segmentet Garantert Pensjon har hatt en utvikling i tråd med at en stor del av bestanden er moden og i langsiktig avgang. Administrasjonsinntektene er redusert 5,3 prosent. Driftskostnadene reduseres over tid som følge av at området er i langsiktig avvikling.

SPARING

Sparing består av produkter som omfatter sparing til pensjon, uten eksplisitte rentegarantier. I området inngår innskuddspensjon og tilsvarende fondsbaserte produkter i Norge og Sverige.

RESULTAT

(NOK mill.)	2017	2016
Fee og administrasjonsinntekter	1 543	1 378
Administrasjonskostnader	-1 013	-996
Driftsresultat	530	412
Finans poster og risikoresultat liv og pensjon	7	6
- Risikoresultat liv og pensjon	7	6
- Netto overskuddsdeling		
Resultat før amortisering	536	418

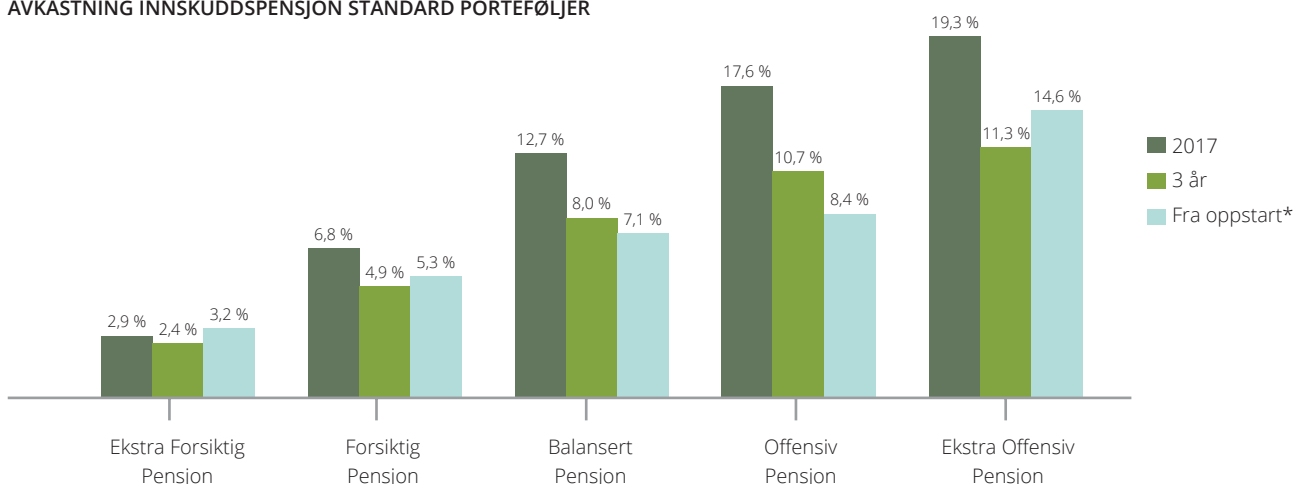
Resultatet i Sparing utgjør 536 millioner kroner i 2017 sammenlignet med 418 millioner kroner året før. Resultatforbedringen drives av volum- og inntektsvekst.

Totale fee- og administrasjonsinntekter har økt med 12,0 prosent fra 2016 til 2017. Inntektsveksten drives av kundenes konvertering fra ytelses- til innskuddsbaserte pensjonsordninger i kombinasjon med nysalg og økte sparesatser. For de norske Unit Linked produktene bidrar økt konkurranse til marginpress, mens det i den svenske virksomheten er et relativt stabilt marginbilde.

Kostnadsnivået har økt i tråd med volumveksten, knyttet til investeringer i nye produkter (IPS), høyere distribusjonskostnader og øvrige volumrelaterede kostnader.

Innskuddspensjon fortsetter å vokse kraftig fordi de fleste bedrifter nå har valgt å konvertere fra ytelsesbaserte ordninger til innskuddsordninger. Dette øker både antall medlemmer, løpende premieinnbetalinger og forvaltningsvolum i de innskuddsbaserte pensjonsordningene i både Norge og Sverige, i tillegg til vekst gjennom avkastning på premiereservene. Veksten i kundemidler er henholdsvis 23 prosent i Norge og 17 prosent i Sverige sammenlignet med fjoråret.

AVKASTNING INNSKUDDSPENSJON STANDARD PORTEFØLJER

*Forsiktig, Balansert og Offensiv ble etablert i mars 2004. Ekstra Forsiktig og Ekstra Offensiv ble opprettet i desember 2011.

BALANSE OG MARKEDSUTVIKLING

Premieinntektene utgjør 15 milliarder kroner i 2017, som er 0,9 milliarder kroner høyere enn i 2016. Samlede reserver innenfor ikke-garantert livsparing har vokst med 22 prosent fra 2016 til 168 millioner kroner.

I det norske markedet fortsetter Storebrands posisjon som markedsleder innenfor innskuddsordninger med 32 prosent markedsandel. Premieveksten innenfor innskuddsbasert tjenstepensjon er i Norge 7 prosent i 2017. Veksten er drevet av salg til nye kunder, konvertering fra ytelsespensjon og salg av økte sparerater i tillegg til vekst fra lønnsregulering. Det er sterk konkurranse i innskuddspensjonsmarkedet, og Storebrand forventer at dette vil vedvare.

SPP har en markedsandel på 14 prosent i det svenske markedet for øvrig tjenstepensjon. Premieinntektene er 3 prosent høyere enn i 2016. Flyttebalansen og nysalg er bedret sammenliknet med fjoråret.

NØKKELTALL SPARING

(NOK mill.)	2017	2016
Unit Linked-reserver	167 849	139 822
Unit Linked-premier	15 017	14 143

FORSIKRING

I Forsikring inngår personrisikoprodukter til det norske og svenske privatmarkedet og personalforsikring og pensjonsrelaterte forsikringer i det norske og svenske bedriftsmarkedet.

(NOK mill.)	2017	2016
Forsikringsresultat	837	689
- Premier for egen regning	2 797	2 759
- Erstatninger for egen regning	-1 960	-2 070
Administrasjonskostnader	-472	-418
Driftsresultat	365	271
Finans poster og risikoresultat liv og pensjon	97	158
- Finansresultat	97	158
Resultat før amortisering	462	429

Resultat før amortisering ble 462 millioner kroner sammenliknet med 429 millioner kroner i 2016. Forsikringsresultatet ble 837 millioner kroner for året med en samlet combined ratio på 93 prosent (89 prosent i 2016). Forsikringspremiene økte med 1,4 prosent i 2017.

Skadeprosenten viser i hovedsak tilfredsstillende risikoutvikling kombinert med reserveoppløsning for personalforsikring.

	2017	2016
Skadeprosent	75 %	72 %
Kostnadsprosent	18 %	17 %
Combined ratio	93 %	89 %

Det samlede risikoresultatet gir en skadeprosent på 75 prosent (72 prosent i 2016) og den underliggende risikoutviklingen er tilfredsstillende. Høye finansinntekter og oppløsning av reserver på personalforsikring bidrar til et svært godt resultat. Kollektiv uførepensjon med lavere resultat enn fjoråret som følger av at finansresultatet tilfaller kunden. Personforsikring opprettholder en god lønnsomhet med en marginal bestandsvekst. Resultatet for de svenske risikoproduktene lavere som følge av fall i premieinntekter.

Kostnadsprosenten utgjør 18 prosent (17 prosent i 2016) for året. I tråd med plan har vekstambisjoner ført til høyere allokerte kostnader for forsikringsområdet.

Investeringsporteføljen til Forsikring i Norge utgjør 6,4 milliarder kroner, som i hovedsak er plassert i rentepapirer med kort og mellomlang durasjon. Avkastningen er god, men lavere enn fjoråret som følge av realisering av tap på investeringsporteføljen.

BALANSE OG MARKEDSUTVIKLING

Forsikringsområdet tilbyr et bredt produktspekter innenfor personmarkedet i Norge og bedriftsmarkedet i både Norge og Sverige. Lønnsomheten i privatmarkedet vurderes i hovedsak å være god, mens marginene i bedriftsmarkedet gjennomgående er lave. Dette ser vi både innenfor personalforsikringer og risikodekningene tilknyttet innskuddspensjon i Norge hvor konkurransen er sterk og hvor pris er et viktig konkurranseparameter. Den samlede bestandspremien ved utgangen av 2017 utgjør 2,7 milliarder kroner, hvorav 0,6 milliarder kroner kommer fra personmarkedet og 2,1 milliarder kroner fra bedriftsmarkedet.

Innenfor personmarkedet har Storebrand en etablert posisjon når det gjelder personforsikringer. Veksten innenfor personforsikringer er stabil og i tråd med den generelle markedsveksten.

Bedriftsmarkedet er generelt et mer modent marked med lavere marginer og sterkt prisfokus. Innenfor kollektiv uførepensjon har lønnsomheten vært svak over lengre tid, men grep i den senere tid har bedret lønnsomheten betydelig. Imidlertid er det hard konkurranse hvilket gjør at marginer på enkeltkunder stadig trues. For personalforsikring er Storebrand en relativt liten aktør, men lønnsomheten er tilfredsstillende. I Sverige har uføretrenden vært nedadgående over lang tid hvilket har ført til reduserte premier generelt.

FORSIKRINGSPREMIER (ÅRLIG)

(NOK mill.)	2017	2016
Person liv *	642	632
Gruppeliv **	899	896
Pensjonsrelatert uføreforsikring ***	1 164	1 266
Bestandspremie	2 704	2 793

* Individuell livs- og ulykkesforsikring

** Gruppe ulykkes-, yrkesskadeforsikring

*** ITP risikopremie Norge og uførerisiko Sverige

GARANTERT PENSJON

Garantert pensjon består av produkter som omfatter langsiktig sparing til pensjon, hvor kundene har en garantert avkastning eller ytelse på sparemidlene. I området inngår ytelsespensjon i Norge og Sverige, fripoliser og individuell kapital – og pensjonsforsikring

RESULTAT

(NOK mill.)	2017	2016
Fee og administrasjonsinntekter	1 483	1 566
Administrasjonskostnader	-889	-981
Driftsresultat	595	585
Finans poster og risikoresultat liv og pensjon	171	284
- Risikoresultat liv og pensjon	67	-37
- Netto overskuddsdeling	104	322
Resultat før amortisering	766	870

Resultatet for Garantert pensjon før amortisering utgjør 766 millioner kroner i 2017, som er en reduksjon på 104 millioner kroner sammenlignet med 2016. Resultatnedgangen følger av redusert overskuddsdeling i SPP som følge av reservestyrking på om lag 200 millioner kroner i forbindelse med overgang til ny UFR (ultimate forward rate).

Fee- og administrasjonsinntektene har i 2017 hatt en utvikling i tråd med at en stor del av bestanden er moden og i langsiktig avgang. Inntektene var 1 483 millioner kroner i 2017 sammenlignet med 1 566 millioner kroner året før. I 2017 har dermed inntektene falt med 5,3 prosent sammenlignet med 2016. Nytegning for garantert pensjon er for de fleste produkter stengt, men eksisterende kunders premieinnbetalinger og akkumulering av avkastning medfører at det tar tid før reservene reduseres nominelt.

Driftskostnadene ble 889 millioner kroner i 2017 som er 92 millioner kroner lavere enn i 2016. Driftskostnadene reduseres over tid som følge av at området er i langsiktig utvikling.

Risikoresultatet ble 67 millioner kroner i 2017 sammenlignet med minus 37 millioner kroner året før. Ved inngangen til 2017 ble det gjennomført endringer i reserveringen for å styrke resultatene, noe som har gitt effekt i 2017. Risikoresultat er i all hovedsak generert i den svenske virksomheten. Risikoresultatet i den norske virksomheten er begrenset som følge av forretningsvolumet er redusert, reservestyrking med bakgrunn i innføring av ny kollektiv uførepensjon og den generelle uføreutviklingen i bestanden.

Resultat fra overskuddsdeling og utlånstap består i Garantert pensjon segmentet av overskuddsdelings- og finansielle effekter. Resultatet ble 104 millioner kroner i 2017 sammenlignet med 322 millioner kroner året før. Det er underliggende tilfredsstillende overskuddsdelingsresultater. Resultatet trekkes imidlertid ned av en reservestyrking i den svenske virksomheten på om lag 200 millioner kroner som følge av overgang til ny UFR (ultimate forward rate).

BALANSE OG MARKEDSUTVIKLING

Kundereserver for garantert pensjon utgjør 264 milliarder kroner ved utgangen av 2017 som er en økning på 5,6 milliarder kroner og 2,1 prosent sammenlignet med året før. Justert for valuta er økningen 0,4 prosent. I den norske virksomheten er fripoliser den eneste garanterte porteføljen i vekst og utgjør 128 milliarder kroner ved utgangen av 2017, en økning på 14 milliarder kroner i 2017, som tilsvarer 12,0 prosent gjennom året. Fra slutten av 2014 ble kundene tilbudt å konvertere fra tradisjonelle fripoliser til fripoliser med investeringsvalg, og forsikringsreserver for fripoliser med investeringsvalg utgjør 6,8 milliarder kroner ved utgangen av 2017 og inngår i segmentet Sparing.

(NOK mill.)	2017	2016
Garanterte reserver	264 320	258 723
Garanterte reserver i % of totale reserver	61,2 %	64,9 %
Overføring av garanterte reserver	959	7 729
Bufferkapital i % av kundefond Storebrand	7,2 %	5,7 %
Bufferkapital i % av kundefond SPP	9,0 %	6,7 %

Premieinntektene for garantert pensjon (eksklusiv flytting) var 5,2 milliarder kroner i 2017. Det representerer en nedgang på 16 prosent sammenlignet med 2016. De fleste produktene er lukket for nysalg, og kundenes valg om overgang fra garanterte til ikke-garanterte produkter er i tråd med konsernets strategi.

PREMIEINTEKTER (EKSKLUSIVE TILFLYTTING AV RESERVER)

(NOK mill.)	2017	2016
Kollektiv pensjon	3 202	4 095
Fripoliser	132	119
Individual liv- og pensjonsforsikring	249	265
Garanterte produkter SPP	1 662	1 741
Sum	5 246	6 220

ØVRIG

Under kategorien Øvrig rapporteres resultatet i selskapsporteføljene og mindre datterselskap i Storebrand Livsforsikring og SPP. I tillegg inngår blant annet resultatet knyttet til virksomheten BenCo.

(NOK mill.)	2017	2016
Fee og administrasjonsinntekter	75	94
Administrasjonskostnader	-50	-48
Driftsresultat	25	46
Finans poster og risikoresultat liv og pensjon	203	331
- Risikoresultat liv og pensjon	-4	7
- Finansresultat	207	333
- Netto overskuddsdeling		-9
Resultat før amortisering	228	377

Resultatet før amortisering for segmentet øvrig virksomhet ble 228 millioner kroner i 2017, mot 377 millioner kroner i 2016.

Storebrand Livsforsikring konsern er finansiert gjennom en kombinasjon av egenkapital og ansvarlig lån. Med rentenivået per utgangen av 2017 forventes det om lag 80 millioner kroner i rentekostnader kvartalsvis.

Finansresultatet inkluderer avkastningen i selskapsporteføljene i Storebrand Livsforsikring og i SPP. Finansresultatet er svekket som følge av lavere avkastning i selskapsporteføljene.

KAPITALFORHOLD OG RISIKO

KAPITALFORHOLD

Storebrand legger vekt på å tilpasse nivået på egenkapital og lån i konsernet fortløpende og planmessig. Nivået tilpasses den økonomiske risikoen og kapitalkrav i virksomheten. Vekst og sammensetning av forretningsområder vil være en viktige drivere for kapitalbehovet. Kapitalstyringen har som målsetting å sikre en effektiv kapitalstruktur og ivareta en hensiktsmessig balanse mellom interne mål og regulatoriske krav. Storebrand konsern har en målsetting om over tid å ha en solvensmargindekning etter Solvens II på minimum 150 prosent. Storebrand Livsforsikring AS har videre en målsetting om en rating på A-nivå.

Storebrand Livsforsikring AS hadde ved årsskiftet kredittrating med positive outlook på BBB+ fra Standard & Poor's.

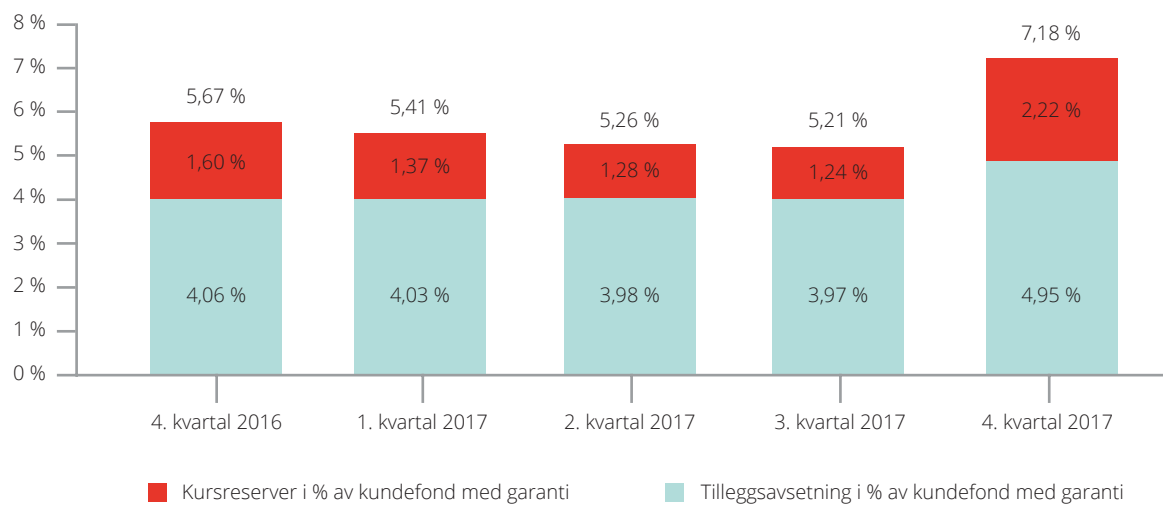
Solvens II-regelverket ble innført 1. januar 2016. Målsettingen til Storebrand konsernet er en solvensmargin etter det nye regelverket på minimum 150 prosent inkludert bruk av overgangsregler. Solvensmarginen for Storebrand konsern ble ved utgangen av 2017 beregnet til 172 prosent inklusiv overgangsregel. Uten overgangsregler er solvensmarginen 155 prosent. Storebrand bruker standardmodellen for beregning av Solvens II. Solvensmarginen uten overgangsregler ble styrket på grunn av sterke investeringsresultater, tilbakeholdte resultater, utstedelse av ansvarlig lån og enkelte modifikasjoner på modelleringen. Endringene fører til redusert egenkapital som ble kompensert fullt ut av overgangsbestemmelsene og dermed forklarer økt verdi av overgangsverdiene.

Storebrand Livsforsikring AS har en solvensmargin etter overgangsregler på 224 prosent per 31.12.17 mot 201 prosent 2016 (uten overgangsregler er solvensmarginen beregnet til 203 prosent). Storebrand Livsforsikring Konsern har ikke krav om å rapportere solvensmargin, kravet på konsolidert nivå gjelder Storebrand Konsern.

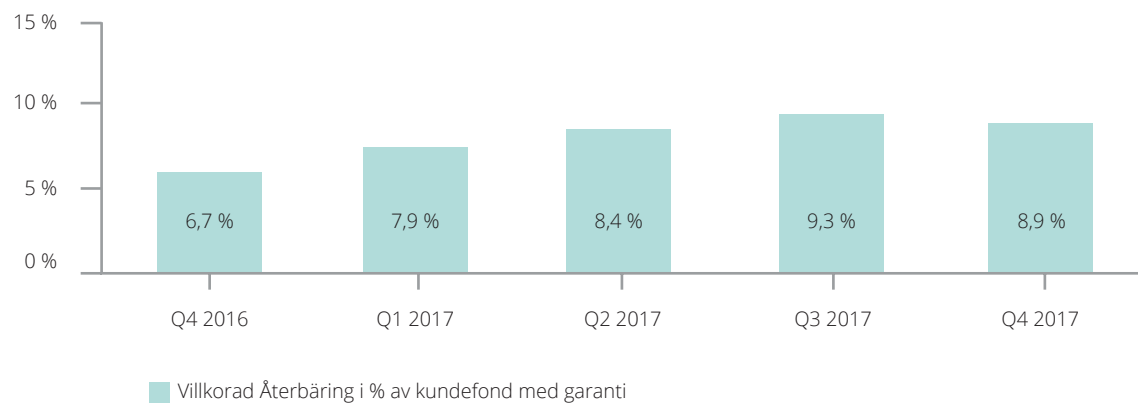
(NOK mill.)	2013	2014	2015	2016	2017
Egenkapital	19 095	20 683	22 975	23 542	25 735
Ansvarlig lånekapital	6 632	7 117	7 333	7 196	8 426
Risikoutjevningfond	776	829	142	140	143
Kursreguleringsfond	3 823	5 814	4 520	2 684	3 707
Tilleggsavsetning (TA)	4 458	5 118	5 160	6 794	8 254
Villkorad återbäring (VÅ)	14 167	11 281	9 336	7 241	9 176
Oververdi obligasjoner til amortisert kost	5 160	13 364	10 581	8 785	8 531
Sum	54 111	64 206	60 047	56 381	63 972

Soliditetskapitalen ble økt med 7,6 milliarder kroner i 2017. Kursreguleringsfond er økt med 1,0 milliarder kroner som følge av realisasjon av verdipapirer og utgjør 3,7 milliarder kroner ved årsslutt. Villkorad återbäring er økt med 1,9 milliarder kroner og utgjør 9,2 milliarder kroner. God bokført avkastning har bidratt til å øke tilleggsavsetningene. Tilleggsavsetningene utgjorde 8,3 milliarder kroner ved utgangen av året, en økning på 1,5 milliarder kroner for året. Oververdi på obligasjoner og utlån som vurderes til amortisert kost er redusert på grunn av renteøkning med 0,3 milliarder kroner i år, og utgjør 8,5 milliarder kroner per 31. desember. Oververdi på obligasjoner og utlån til amortisert kost er ikke innregnet i regnskapet.

KUNDEBUFFERE STOREBRAND LIVSFORSIKRING

KUNDEBUFFERE SPP PENSJON & FÖRSÄKRING

RISIKO

Storebrands virksomhet er å ta og håndtere ulike risikoer på en bevisst, kontrollert og ansvarsfull måte, både for kundenes og eiernes regning.

For forsikrings- og pensjonsprodukter tar Storebrand betalt fra bedrifter og enkeltpersoner for å overta risikoen for at ulike forsikringstilfeller inntreffer. For pensjonsprodukter er det nødvendig å ta finansmarkedsrisiko for å skape avkastning på innbetalte pensjonsmidler. I alle deler av virksomheten oppstår operasjonell risiko fra feil som kan påføre kunder tap og/eller kostnader for Storebrand.

Storebrand er avhengig av store mengder kundedata for å drive virksomheten og skape verdier. Informasjonshåndteringen skal gi lav risiko for at kundedata eller annen sensitiv informasjon misbrukes eller kommer på avveie.

Risikohåndtering handler om å se både de positive og negative sidene av risiko. Risikotakingen skal bidra til at Storebrand når sine strategiske og forretningsmessige mål, herunder at kunder får en konkurransedyktig avkastning på sine pensjonsmidler og at Storebrand får tilstrekkelig betalt for risikoen i forhold til definerte avkastningskrav.

Som konsesjonsbelagt virksomhet er Storebrand-konsernet og de enkelte selskapene underlagt tilsyn fra Finanstilsynet og Finansinspektionen. Storebrand må også forholde seg til krav fra andre offentlige tilsyn, herunder Forbrukertilsynet og Datatilsynet. Risikohåndteringen skal tilfredsstillende formelle krav som følger av lovgivning og annen regulering. Nivået på risikotakingen skal være innenfor regulatoriske krav og andre behov fra f.eks. kunder, aksjonærer, långivere eller ratingselskaper. Uønskede hendelser skal begrenses.

Størstedelen av Storebrands risiko kommer fra forpliktelser knyttet til produktene. Konsernets resultat og risiko følges opp og rapporteres som fire områder med svært ulike resultat- og risikodrivere: Sparing, Forsikring, Garantert Pensjon og Øvrig. Hva som hører til de ulike forretningsområder er beskrevet under avsnittet Virksomhetsområder

SPARING

Sparing består av fondsforsikringsproduktene i Storebrand Livsforsikring.

For fondsforsikring har kunden den finansielle markedsrisikoen. Utbetalingene er i hovedsak tidsbegrenset, slik at Storebrand har lav risiko fra økt levealder.

For Storebrand er risikoen for fondsforsikring i hovedsak knyttet til at framtidige inntekter og kostnader endres. Det blir derfor en indirekte markedsrisiko, fordi negativ investeringsavkastning vil redusere framtidige inntekter, uten tilsvarende reduksjon i kostnader. Inntektene reduseres også dersom kunder velger å flytte. Markedsrisiko, spesielt aksjerisiko, og avgangsrisiko er derfor de største risikoene for fondsforsikring. Det er også risiko knyttet til at kostnadene kan øke.

FORSIKRING

Forsikring består av risikoprodukter. Prisen kan vanligvis endres på årlig basis hvis det skjer endringer i risikobildet.

Den største risikoen er uførhetsrisiko. Storebrand har risiko knyttet til at det blir flere uføretilfeller enn antatt og/eller at færre uføre blir arbeidsføre igjen. Omleggingen av uføredekning i Folketrygden i Norge fra 1.1.2016, har for mange gitt bedre dekning fra Folketrygden ved nye uføretilfeller. Det vil dermed, alt annet like, redusere omfanget av Storebrands uførhetsrisiko. Storebrand tilbyr også deknninger som gir utbetaling ved død, men Storebrands risiko fra dette er svært begrenset.

GARANTERT PENSJON

Garantert pensjon omfatter spare – og pensjonsprodukter med rentegaranti i Norge og Sverige. De største risikoene er finansmarkedsrisiko og levetidsrisiko.

Det er felles for produktene at Storebrand garanterer en minimum avkastning. I Norge må avkastningen være over garanti hvert enkelt år, mens det i Sverige i større grad er tilstrekkelig å oppnå garantert avkastning som et gjennomsnitt. I Sverige har nye premier i hovedsak en garanti på 1,25 prosent for 85 prosent av premien, mens eksisterende reserver har opptil 5,2 prosent årlig avkastningsgaranti. I Norge tas nye premier inn med 2,0 prosent avkastningsgaranti og oppregulering av ytelse som følge av overskudd utover rentegaranti skjer med 0,5 prosent garanti. Eksisterende bestand har i hovedsak garantinivåer mellom 3 og 4 prosent. Over tid vil nye premier og eventuell oppregulering bidra til at gjennomsnittlig garantinivå faller.

Som følge av at pensjonskundene i snitt lever lenger, ble det innført ny levetidstariff i Norge for ytelsepensjon og fripoliser fra 2014. For eksisterende reserve har Finanstilsynet godkjent 7 års opptrappingsplan, og kundeavkastning utover garanti kan bidra til oppreservering. Storebrands bidrag må være minimum 20 prosent av samlet oppreservering. Ved utløpet av 2017 har Storebrand fullført hele oppreserveringen.

For å oppnå tilstrekkelig avkastning fra kundeporteføljene, er det nødvendig å ta investeringsrisiko (markedsrisiko). Det skjer i hovedsak ved å investere i aksjer, eiendom og selskapsobligasjoner.

Renterisiko er i en spesiell stilling fordi renteendringer også påvirker verdien av forsikringsforpliktelsen i solvensregnskapet. Siden pensjonsutbetalingene kan ligge svært langt frem i tid, har forsikringsforpliktelsen stor rentefølsomhet og det skal ideelt sett balanseres med tilsvarende rentefølsomhet for eiendelene. Det er ikke mulig å lukke renterisikoen i Norge, men regnskapsføring til amortisert kost reduserer solvensrisikoen uten at det slår ut i økt risiko fra den årlige garantien. I Sverige er det godt samsvar mellom rentefølsomheten for eiendeler og forpliktelser.

Avkastningen for garanterte kundeporteføljer har vært god i 2017. Gode aksjemarkeder og høy eiendomsavkastning har bidratt positivt. I tillegg har reduserte kredittpåslag gitt god avkastning for obligasjoner. I Norge har avkastningen vært mer enn tilstrekkelig til å dekke garanti pluss å fullføre oppreservering for økt levetid. I Sverige har avkastningen på eiendeler vært bedre enn verdiøkningen på forsikringsforpliktelsen.

Rentenivået ved utløpet av 2017 er på omtrent samme nivå som ved inngangen til året, både i Norge og Sverige. I Sverige er pengemarkedsrenten negativ. Lav rente øker Storebrands risiko fordi det reduserer sannsynligheten for å få en avkastning høyere enn garanti. I Norge dempes effekten de nærmeste årene av at en stor andel av investeringene er obligasjoner holdt til amortisert kost som vil nyte godt av papirer kjøpt inn på høyere rentenivåer enn dagens.

Endringer i tjenstepensjonsordninger i Norge vil over tid redusere risikoen for lave renter ettersom ytelsesbaserte ordninger erstattes av innskuddspensjon eller hybridordninger uten garantert avkastning utover null prosent. Endringen har mest effekt for nye premier, mens eksisterende reserve vil videreføres som fripoliser.

Størstedelen av de garanterte pensjonsavtalene har livslang utbetaling. Det gir økte utbetalinger hvis levetiden øker mer enn forventet. Risikoen reduseres ved at det benyttes dynamiske tariffen som inkluderer en trend for økt livslengde.

ØVRIG

Øvrig omfatter selskapsporteføljene og mindre datterselskap i Storebrand Livsforsikring og SPP. I tillegg inngår virksomheten i BenCo.

Selskapsporteføljene er investert med lav risiko, i hovedsak i korte rentebærende papirer med høy kredittverdighet. BenCos virksomhet er hovedsakelig i langsiktig avgang

REGULATORISKE ENDRINGER

Regelverk som fastsettes av myndighetene har stor betydning for Storebrand. Styret anser at selskapet fullt ut etterlever gjeldende regelverk og er godt forberedt for kommende endringer.

Det pågår flere prosesser som vil kunne få stor betydning for tjenstepensjonsmarkedet fremover. Finansdepartementet har sendt et lovforslag om egen pensjonskonto på høring. AFP-ordningen har blitt evaluert i 2017, og det arbeides med en ny offentlig tjenstepensjonsordning.

Nye EU-regler om kundeinformasjon og rådgivning trer i kraft i 2018.

EUROPEISK REGELVERK

Solvens II

Standardmodellen som brukes ved beregning av kapitalkrav under Solvens II skal revideres innen utgangen av 2018. Den europeiske tilsynsmyndigheten EIOPA har i den forbindelse gjennomført en høring som grunnlag råd til Kommisjonen. Blant spørsmålene som har blitt tatt opp i høringen er behandlingen av tapsabsorberende evne til utsatt skatt, risikomarginen og risikomodule for renterisiko. EIOPA skal gi sine råd til kommisjonen innen utgangen av februar 2018.

Informasjon og rådgivning

En rekke EU-regelverk knyttet til kundebeskyttelse innføres i 2018.

PRIIPs (Packaged Retail and Insurance-based Investment Products), MIFID II (Markets in Financial Instruments Directive) og IDD (Insurance Distribution Directive) er EU-regler som harmoniserer krav til informasjon og rådgivning.

PRIIPs stiller krav om at kunder skal motta standardisert produktinformasjon (nøkkelinformasjonsdokument) ved kjøp av sammensatte og forsikringsbaserte investerings-produkter. Kravene til dokumentet er fullharmonisert, men forordningen åpner for nasjonale valg når det gjelder hvilke produkter som skal omfattes. Finanstilsynet har sitt forslag til implementering i norsk regelverk foreslått at reglene skal gjelde flere produkter (fripoliser med investeringsvalg, pensjonskapitalbevis og individuell pensjonssparing) i Norge. Dette har vært på høring, men Finansdepartementet har ennå ikke fremmet lovforslag for Stortinget.

MIFID II og IDD er direktiver som fastsetter regler om salg og rådgivning, krav til kompetanse og etterutdanning, produktutviklingsprosesser og håndtering av interessekonflikter for hhv investeringstjenester og forsikringsprodukter. MIFID II trådte i kraft i norsk regelverk 1. januar og svensk regelverk 3. januar 2018. I Sverige er det samtidig innført et forbud mot meglerprovisjoner.

Kommisjonen har besluttet å utsette innføringen av IDD til 1. oktober 2018.

Det innføres også nye regler om personvern og hvitvasking fra 2018.

Personvernforordningen (GDPR) stiller strengere krav til virksomheten når det gjelder bruk og gjenbruk av personopplysninger, og gir kundene rett til dataportabilitet (å kunne ta med seg sine opplysninger til annen leverandør) og til å motsette seg noen typer profilering, der deres personopplysninger blir brukt til å analysere og forutse deres adferd.

Hvitvaskingsdirektivet stiller nye krav for å identifisere, forstå og iverksette tiltak for å motvirke risiko for hvitvasking og terrorfinansiering. Blant annet stilles det krav til at virksomheten skal gjennomføre kundekontrolltiltak for alle kunder samt forsterkede kundekontrolltiltak ved økt identifisert risiko for hvitvasking og terrorfinansiering.

NORSK REGELVERK

Egen pensjonskonto

Finansdepartementets forslag til lovregler om egen pensjonskonto er på høring til 21. februar 2018. Det forventes at departementet raskt vil følge opp med et lovforslag til Stortinget.

Spørsmålet om innføring av et system med egen pensjonskonto hvor man kan samle innskuddsbasert pensjonsopptjening fra nåværende og tidligere arbeidsgivere har blitt utredet i flere runder siden dette ble tatt opp av NHO i forbindelse med lønnsoppgjøret våren 2014.

Departementet foreslår nå en ordning for egen pensjonskonto som bygger på eksisterende pensjonskonti i aktive innskuddsordninger. Pensjonskapitalbevis som man har fra tidligere arbeidsgivere skal flyttes inn i den aktive ordningen basert på et prinsipp om "negativ aksept".

Kostnadene skal deles mellom arbeidsgiver og arbeidstaker som i dag, dvs at arbeidsgiver dekker kostnader knyttet til aktiv del, og arbeidstaker dekker kostnader for opptjening fra tidligere arbeidsforhold. Det foreslås at arbeidsgiver skal betale for administrasjon samlet, dvs. både for aktiv del og opptjening fra tidligere arbeidsforhold. Arbeidsgiver vil fortsatt ha ansvar for at bedriften har en pensjonsordning som minst oppfyller OTP-kravene. Risikodekningene (innskuddsfritak og uførepensjon) videreføres som kollektive deknninger.

Alle ansatte skal være medlem i bedriftens ordning, men man skal kunne velge å flytte alderspensjonskapitalen til forvaltning hos andre leverandører. En slik individuell flytterett også for den aktive delen av pensjonskontoen vil være administrativt krevende, og departementet spør i høringen om den individuelle flytteretten inntil videre bare bør gjelde tidligere opptjening.

Det foreslås å oppheve kravet om minst 12 måneders tjenestetid for rett til pensjon.

Forslaget om egen pensjonskonto har som målsetting å sikre et enklere og mer effektive forvaltning av pensjonsordningene. For Storebrand forventes inntektene fra pensjonskapitalbevis å reduseres betydelig når disse flyttes inn i aktive ordninger i bedriftene. Individuell flytterett for den aktive delen av pensjonskontoen, vil dersom det innføres, innebære økt kompleksitet og kostnader knyttet til systemløsninger for å håndtere dette. Tjenestepensjonsmarkedet vil bli mer individualisert. Slik overgangen til egen pensjonskonto er foreslått, vil markedsposisjon i bedriftsmarkedet være avgjørende for netto flyttebalanse når flytting av pensjonskapitalbevis basert på negativ aksept skal gjennomføres

Evaluering av AFP

AFP-ordningen har blitt evaluert av partene i arbeidslivet og en rapport ble lagt frem 7. desember 2017. Partene mener ordningene bidrar til at flere står lenger i jobb, men peker også på svakheter ved ordningen. Bl. a. gjør strenge kvalifikasjonskrav ordningen uforutsigbar for arbeidstakerne.

Evalueringsrapporten foreslår ikke endringer i ordningen. Det ventes at partene vil diskutere dette i forbindelse med lønnsoppgjøret våren 2018. Eventuelle endringer i AFP-ordningen som gjør denne mer forutsigbar for arbeidstaker vil kunne påvirke bedriftenes vurderinger når det gjelder nivået på tjenstepensjonsdekningene.

Finansnæringen har pekt på at en overgang til innskuddsbasert AFP vil kunne løse mange av utfordringene ved ordningen: Den blir mer forutsigbar for arbeidstakerne, samtidig som bedriften får forutsigbare kostnader og ikke risikerer ikke balanseføring av forpliktelsene. Opphørende ytelser kan gi en bedre fordelingsprofil. En overgang fra "pay as you go" med delvis fondering til en fullt fondert ordning vil være krevende. Samtidig er skyver man i dag forpliktelsene foran seg, og ordningen er ifølge NHO ikke bærekraftig på sikt

Ny offentlig tjenstepensjon

Arbeids- og sosialdepartementet er enige med partene om å starte en avsluttende prosess for å bli enige om endringer i tjenstepensjonsordningene for offentlige ansatte. Departementet har som mål å få en avtale på plass til 1. mars 2018. Deretter vil det måtte gjennomføres et lovarbeid før ny ordning kan tre i kraft.

Levealdersjustering og lavere regulering av pensjoner under utbetaling er allerede innført for offentlige tjenstepensjoner. Ordningene er imidlertid fortsatt sluttlønnbaserte, og ikke tilpasset den nye folketrygdens alleårsprinsipp. Offentlig AFP er fortsatt en tidligpensjonsordning, som ikke kan kombineres med arbeid uten avkortning av pensjonen.

En utredning fra Arbeids- og sosialdepartementet legger til grunn at den nye ordningen skal være en netto-ordning som i privat sektor, uten samordning med folketrygdens alderspensjon. Det er foreslått et hybridprodukt, men med betydelig økt kompleksitet sammenlignet med eksisterende hybridprodukt i privat sektor. Dette fordi man ønsker kjønnsnøytralitet både når det gjelder årlige ytelser og premier.

Storebrand gikk ut av markedet for forsikret offentlig tjenstepensjon i 2012, men har siden det vunnet viktige kontrakter på administrasjon og forvaltning av pensjonskasser for kommuner og andre offentlige virksomheter. Hvordan den nye ordningen for offentlig tjenstepensjon utformes vil ha betydning for om markedet for forsikret offentlig tjenstepensjon igjen blir et attraktivt marked for Storebrand å konkurrere i. En produktløsning som så langt som mulig bygger på eksisterende hybridregelverk etter tjenstepensjonsloven, og et klart skille mellom gammel og ny ordning, vil være viktig for å legge til rette for slik konkurranse.

Fripoliseutredningen

Finansdepartementet har gitt en interdepartemental arbeidsgruppe med deltakere fra Finansdepartementet, Arbeids- og sosialdepartementet og Finanstilsynet i oppdrag å utrede mulige endringer i regelverket for garanterte fripoliser. Finans Norge er invitert til å delta i en referansegruppe sammen med bl. a. partene i arbeidslivet. Utredningen skal være ferdig til mai 2018.

I mandatet heter det bl. a. at "Arbeidsgruppen skal vurdere om det er mulig å gjøre endringer i virksomhetsregelverket som klart er til kundens fordel. En viktig del av utredningen vil være om det finnes regelendringer som gir kundene betydelig økte avkastningsmuligheter innenfor en moderat risikøkning". Arbeidsgruppen skal vurdere regelverket for overskuddsdeling, kursreguleringsfond og tilleggsavsetninger, samt flytting av pensjonsmidler. Det skal også vurderes om selskapene bør ha anledning til å tilføre kundene midler fra egenkapitalen som motytelse for å velge bort rentegarantien.

Departementet legger vekt på at endringer i kontraktene mellom kunder og selskaper må skje gjennom økte valgmuligheter for kundene. Dette er i tråd med departementets tidligere holdning til endringer i disse reglene. Det vurderes likevel som positivt at det nå settes i gang en utredning som vil belyse mulige endringer.

Eierskapsbegrensning

Finansdepartementet foreslått å fjerne eierskapsbegrensningen på 15 prosent i foretak som driver forsikringsfremmed virksomhet. Bakgrunnen for forslaget er innføringen av Solvens II, som ikke tillater nasjonale begrensninger på selskapenes investeringsmuligheter. Det vises også til at regelen har begrenset selskapenes muligheter til å investere i infrastruktur. I høringsnotatet understrekes det at selskapene må vise aktsomhet ved investering i forsikringsfremmed virksomhet og at man i ORSA særskilt vurderer risiko og kapitalbehov knyttet til slike investeringer

Sparing og skatt

Det ble i 2017 gjennomført vesentlige endringer i de skattemessige vilkårene for privat sparing.

En ny ordning for individuell sparing til pensjon (IPS) ble innført 1. november 2017. Ordningen gir inntektsfradrag for sparing på inntil 40 000 kr årlig. Sammenlignet med den gamle IPS-ordningen er viktigste forbedringen at det er innført symmetrisk beskatning med lik sats for fradrag ved innbetalinger og skatt på utbetalinger (23 prosent for 2018).

Sparerammen for selvstendig næringsdrivendes pensjonssparing med har økt fra 4 til 6 prosent.

Regler om Aksjesparekonto trådte i kraft 1. september 2017. Ordningen er rettet mot individer, som kan bruke aksjesparekontoen til å investere i børsnoterte aksjer og aksjefond. Gevinst ved salg av verdipapirer på kontoen skattlegges ikke i forbindelse med salget, men først når midlene tas ut av kontoen. Overgangsperioden, hvor aksjer og aksjefond kan flyttes inn i aksjesparekontoen uten skattemessig realisering av gevinst, er forlenget til ut 2018.

Stortinget har vedtatt nye regler for fondskonto, som innføres fra 2019. Da vil gevinster skattlegges på samme måte som for aksjefond og aksjesparekonto. For avtaler hvor det ved investors død eller uførhet utbetales et forsikringstillegg som høyere enn 50 prosent av sparesaldo videreføres de gunstige skattereglene for kapitalforsikring

SVENSK REGELVERK

Premiepensjonssystemet

Den tverrpolitiske Pensjonsgruppen presenterte i desember 2017 en overenskomst med retningslinjer for det videre arbeidet med endringer i premiepensjonssystemet. Dagens fondstorg for premiepensjon er i prinsippet åpent. Pensjonsgruppen vil erstatte dette med et fondstorg hvor prinsipper om valgfrihet, bærekraft og kontrollerbarhet. Målsettingen er å få bort useriøse aktører og sikre et tilbud som preges av kostnadseffektive og bærekraftige fond.

Når det gjelder bærekraft vil det stilles krav til fondene med utgangspunkt i internasjonale konvensjoner Sverige har undertegnet. Pensjonsgruppen legger med dette til grunn at det ikke er aktuelt å gå videre med det forslaget at individene regelmessig må aktivt bekrefte sine fondsvalg, med overføring av kapitalen til det syvende AP-fondet for de som ikke gjør det.

BÆREKRAFT

Storebrand-konsernet har jobbet systematisk og målrettet med bærekraft i nesten 20 år. Bærekraftsarbeidet vårt har utspring i forvaltningen av egne aktiva, og bærekraft er en viktig grunnpilar i Storebrands investeringsstrategi. Konsernet har publisert miljørapporter siden 1995 og bærekraftsrapporter siden 1999. Bærekraftsrapporteringen har vært en integrert del av årsrapporten og attestert av en uavhengig part siden 2008. Storebrand rapporterer i henhold til GRI standarden og International Intergrated Reporting Council.

I 2017 gjennomførte Storebrand en bred materialitetsanalyse som dekker det finansielle, sosiale, miljømessige, samt eierstyring og selskapsledelse for å identifisere drivere for langsiktig verdiskaping i alle ledd. Dette vil være styrende i arbeidet for å skape verdi for kunder og eiere samtidig som vi jobber mot en bærekraftig fremtid. Mer informasjon om dette og rapportering som gjelder bærekraft gitt av selskapets styre finnes i årsrapportens kapitell for bærekraftig langsiktig verdiskaping. <https://www.storebrand.no/om-storebrand/barekraft>

ORGANISASJON, ARBEIDSMILJØ OG KOMPETANSE

Læring og utvikling

Høy kompetanse er en av Storebrands viktigste suksessfaktorer, og danner basis for fornyet vekst. I Storebrand er kompetanse ensbetydende med evnen hver enkelt ansatt har til å utføre og håndtere visse oppgaver og situasjoner. Denne evnen bygges opp av både kunnskap og erfaring, ferdigheter, motivasjon og personlighet.

I Storebrand skal alle ansatte ha mulighet til å utvikle seg i takt med selskapets behov. Selskapet har i 2016 hatt fokus på at den aller største og viktigste delen av kompetansepåfylling skjer gjennom tilrettelegging for utvikling i det daglige arbeidet på arbeidsplassen. Kompetanseutvikling skal skje ved at ansatte får utfordrende arbeidsoppgaver i sin stilling, og at de får mulighet til å utvikle seg for nye krav og oppgaver. Det skal alltid skapes større bredde i ansattes yrkeskompetanse, som igjen skal bidra til vekst, økt omstillingsevne og større omstillingsmuligheter for konsernet.

Storebrand Akademiet er konsernets satsning på skreddersydde lederutviklingsprogrammer. Et nytt kull ble startet opp i 2017 med 20 dyktige ledere.

De siste tre årene har Storebrand hatt et innovativt sommerprogram som har blitt kalt Sandbox. Dette er for studenter som ønsker å bli utfordret på kreativitet og forretningstelt. Studentene bruker Storebrands arbeidsmetodikk for å jobbe frem et løsningsforslag som er klart for markedet. Studentene får jobbe med reelle kundecase og får i tillegg kurs i Lean Startup, presentasjonsteknikk og teambuilding. Av 300 søkere får 10 studenter anledning til å være med og noen blir til slutt ansatt.

Storebrand er opptatt av "Employer branding". Dette handler om systematisk arbeid for å bygge sterke relasjoner til eksisterende og potensielle ansatte, og derigjennom sikre konsernet de beste nøkkelmedarbeiderne. Det er avholdt bedriftspresentasjoner ved en rekke universiteter og konsernet har opprettet egne karrieresider via storebrand.no, LinkedIn og Instagram.

Mangfold

Storebrand er opptatt av at organisasjonen skal avspeile kundene og det markedet konsernet opererer i. Mangfold bidrar til økt innovasjon og læring i organisasjonen. Storebrand får i 2017 85 (83) poeng av 100 mulige i den årlige medarbeiderundersøkelse om arbeidet med mangfold.

Gjennomsnittsalderen i Storebrand Livsforsikring konsern er 48 år og ansienniteten er 11 år i Norge og 9 år i Sverige. Storebrand Livsforsikring har 1 294 ansatte i konsernet ved årets utgang. 35 prosent av lederne i Storebrand Norge er kvinner og 47 prosent i SPP. 43 prosent av de ansatte i den norske delen er kvinner, og i SPP er tallet 55.

Storebrand har gjennom flere år arbeidet systematisk med å identifisere framtidens lederkandidater og fremme en jevn kjønnsfordeling. Det har vært jobbet målrettet med lederutvikling innenfor strategisk og operativ ledelse, kommunikasjon og endring. Målet er å sikre fremtidig kompetansebehov, for å videreutvikle Storebrand til å møte samfunnets og markedets endrede behov.

I 2017 er 29 prosent av styremedlemmene i Storebrand Livsforsikring AS kvinner. I konsernledelsen er tallet 33 prosent. I konsernledelsens ledergrupper er 37 prosent kvinner og på neste nivå (3) er tallet 29 prosent. Selskapet tilstreber likebehandling og like muligheter i alle interne og eksterne rekrutterings- og utviklingsprosesser.

Hovedkontoret er tilrettelagt for å møte individuelle behov. Det er et universelt utformet bygg, som ble re-sertifisert som miljøfyrtårn i 2017.

Årlig medarbeiderundersøkelse

Medarbeiderundersøkelsen for 2017 viser en betydelig fremgang sammenlignet med året før for alle hovedområder, og resultatene for Storebrand er på nivå eller bedre enn gjennomsnittet totalt for Norge og for bransjen bank og forsikring.

Storebrand legger betydelig vekt på medarbeiderundersøkelser. Selskapet legger til grunn at fokus på blant annet arbeidsglede kan bidra til å påvirke kundetilfredshet, som igjen påvirker kundelojalitet og har en positiv effekt på selskapets bunnlinje. I tillegg virker arbeidsglede positivt inn på kvalitet, produktivitet og sykefravær.

Poengsummen for arbeidsglede, som er summen av tilfredshet og motivasjon, er økt med fire poeng fra 2016 til 2017. Et annet viktig ord som selskapet måler er lojalitet. Det er summen av trofasthet og dedikasjon/engasjement, og på dette området er poengsummen økt med tre poeng fra 2016 til 2017. Trofasthet måles ved ansattes ønske om å jobbe i Storebrand og at de anbefaler selskapet som arbeidsplass for andre.

På spørsmål om de ansatte synes det er verdifullt at Storebrandkonsernet ønsker å være ledende innenfor bærekraft, er poengsummen økt fra 87 til 89 poeng, og det er også svært høy kjennskap til virksomhetens arbeid med bærekraft.

Medarbeiderundersøkelsen viser også fremgang og gode resultater på spørsmål om tillit til nærmeste leder, samarbeid, jobbinnhold og læring og utvikling.

Sykefravær

Konsernets sykefravær har gjennom mange år vært stabilt lavt. Konsernets resultat for sykefraværet i 2017 er på 3,5 prosent. Det betyr at konsernets mål er oppnådd. Sykefraværet i Norge var 3,5 prosent og for den svenske delen av virksomheten 3,4 prosent. Storebrand har vært en inkluderende arbeidslivsbedrift siden 2002, og konsernets ledere har gjennom årene opparbeidet gode rutiner knyttet til inkluderende oppfølging av ansatte ved sykdom. Alle ledere med norske ansatte må ta obligatoriske HMS-kurs der oppfølging av sykdom er en del av læringsløpet.

Storebrands helseklinikker på hovedkontoret i Norge, samt en god helseforsikring for alle ansatte, er positive bidragsytere til Storebrands lave sykefravær. Storebrand vedtok ved årsslutt 2016 å tilby ansatte "Rask tilbake". Dette er et forebyggende tilbud der ansatte som står i fare for å bli syke, kan få hjelp.

Ansatte på hovedkontoret i Norge kan trene i spinning-rom, styrkerom og egen idrettshall. 65prosent av de ansatte i Norge er medlemmer av Storebrand Sport. I Sverige er alle ansatte medlemmer av SPP Fritid. Alle medarbeidere der har tilgang til subsidierte bidrag til trening og "friskvård". I likhet med hovedkontoret i Norge har de tilgang til treningslokaler med ulike aktiviteter og tilrettelagt trening.

Det har ikke vært meldt om personskader, materielle skader eller ulykker i Storebrand-konsernet i 2017.

Etikk og tillit

Storebrand lever av tillit og arbeider systematisk med å etterleve en god etisk standard. Selskapet stiller krav om at konsernets medarbeidere skal følge en høy etisk standard. Konsernet har et felles etisk regelverk, som er tilgjengelig på intranettet på tre språk, og som blir bekreftet i styret i Storebrand ASA en gang i året. På intranettet finner ansatte varslingsrutiner, brosjyrer, anonym postkasse, dilemmabank, spørsmål og svar-oversikter og presentasjoner slik at oppmerksomhet og refleksjon rundt temaet kan være høyt på alles agenda. Alle ledere må årlig bekrefte skriftlig at de har diskutert etikk og etiske dilemmaer, informasjonssikkerhet, økonomisk kriminalitet og HMS på avdelingsmøter.

Ansatte har tatt og tar selskapets e-læringskurs i etikk. I 2017 tok 62 ansatte kurset, og 91 kurset i antikorrupsjon. Konsernet har i tillegg obligatoriske etikk-kurs for ledere, inkludert hvitvasking og korrupsjon. Der øver ledere på dilemmaer hentet fra Storebrands hverdag i de siste 20 år. Storebrands ledergrupper trener tilsvarende, da det er selskapets erfaring at slike dilemma-diskusjoner er veldig nyttig, og gjør ledere bedre rustet til å gjenkjenne situasjoner som kan oppstå både privat og i arbeid. Ledere trener også sine ansatte tilsvarende. Selskapets autoriserte finansielle rådgivere gjennomgår et spesielt tilpasset opplæringsprogram.

Konsernet har etablerte systemer for varsling, både interne og eksterne. Den eksterne kanalen ("whistleblowing") er etablert gjennom et eksternt advokatbyrå. Det er også omfattende rutiner på trakassering og utilbørlig opptreden.

EIERSTYRING OG SELSKAPSELEDELSE

Storebrand Livsforsikrings systemer for internkontroll og risikostyring tilknyttet regnskapsprosessen følger Storebrand konsernets retningslinjer. Retningslinjene besluttes i styret årlig.

Ledelsen og styret i Storebrand ASA vurderer årlig prinsippene for eierstyring og selskapsledelse. Storebrand ASA etablerte prinsipper for eierstyring og selskapsledelse i 1998. Storebrand avlegger i samsvar med regnskapsloven § 3-3b og den norske anbefalingen for eierstyring og selskapsledelse (som senest ble revidert 30. oktober 2014) en redegjørelse for prinsipper og praksis for eierstyring og selskapsledelse. For en nærmere redegjørelse om Storebrands eierstyring og selskapsledelse samt om foretaksstyring etter regnskapsloven § 3-3b, vises til egen artikkel i årsrapporten til Storebrand konsern for 2017.

Storebrand Livsforsikring konsernet offentliggjør fire kvartalsregnskaper i tillegg til ordinært årsregnskap. Regnskapene skal tilfredsstillende krav i lover og forskrifter og skal avlegges i henhold til vedtatte regnskapsprinsipper samt følge tidsfrister fastsatt av styret i Storebrand ASA. Storebrand Livsforsikrings regnskap utarbeides av avdelingen Konsernregnskap som sorterer under Storebrand konsernets CFO. Sentrale ledere i Konsernregnskap har fast årlig kompensasjon som ikke er påvirket av konsernets regnskapsmessige resultater. Det er etablert en rekke risikovurderings- og kontrolltiltak i forbindelse med regnskapsavleggelsene. Det avholdes interne møter, samt møter hvor eksternrevisor deltar, for å identifisere risikoforhold og tiltak knyttet til vesentlige regnskapsposter eller andre forhold. Det avholdes også tilsvarende kvartalsvise møter med ulike fagmiljøer i konsernet som blant annet er sentrale i forbindelse med vurdering og verdsettelse av finansielle instrumenter og eiendom, fastsettelse av forsikringsforpliktelse og andre vurderingsposter. I disse møtene er det særlig fokus på eventuelle markedsendringer, spesifikke forhold knyttet til forsikringsvirksomheten, transaksjoner samt operasjonelle forhold. Vurderinger knyttet til vesentlige regnskapsposter samt eventuelle prinsippendringer mv, beskrives i et eget dokument (Vurderingspostnotat). Eksternrevisor deltar i styremøter ved behandling av kvartalsregnskap og årsregnskap, og i møter i revisjonsutvalg i Storebrand ASA. Det utarbeides månedlige og kvartalsvise driftsrapporter hvor resultater per forretningsområde og produktområde analyseres og vurderes mot fastsatte budsjetter. Driftsrapporteringen avstemmes mot øvrig regnskapsrapportering. For øvrig foretas det løpende avstemming av fagsystemer mv mot regnskapssystemet.

Styrets arbeidsform reguleres i egen styreinstruks. Styret i Storebrand ASA har i tillegg etablert et overordnet "Styringsdokument styring og kontroll i Storebrand konsernet" samt en instruks for datterselskapsstyrer. Disse dokumentene beskriver hvordan retningslinjer, planer og strategier vedtatt av konsernstyret forventes å bli fulgt samt hvordan risikostyring og kontroll skal gjennomføres i konsernet. Styret i Storebrand ASA har tre rådgivende underutvalg, felles for Storebrand konsernet: Kompensasjonsutvalget, Revisjonsutvalget og Risikoutvalget.

Storebrand Livsforsikring har vedtektført at selskapet skal ha samme valgkomité som Storebrand ASA og følger således Storebrand konsernets prosesser for oppnevning og utskiftning av styremedlemmer.

Storebrand Livsforsikring har ingen vedtektsbestemmelser og fullmakter som gir styret adgang til å beslutte at foretaket skal kjøpe tilbake eller utstede egne aksjer eller egenkapitalbevis.

I 2017 ble det avholdt 12 styremøter hvorav en var strategisamling.

Endring i styret

Tove Margrete Storrødvann og Erik Haug Hansen er erstattet av Vibeke Hammer Madsen og Sigurd Nilsen Ribu.

Styret takker de fratrådte medlemmene av styret for verdifull innsats for selskapet.

FREMTIDSUTSIKTER

Resultatutvikling

Storebrand er markedsleder innenfor salg av pensjonsløsninger til norske bedrifter. Innskuddspensjonsordninger er den dominerende løsningen for pensjonssparing i Norge. Markedet for innskuddspensjon er i vekst og Storebrands reserver innenfor Unit Linked økte med 23,4 prosent fra i fjor. Storebrand har også en sterk utfordrerrolle innenfor salg av pensjonsløsninger til svenske bedrifter og veksten i Unit Linked reserver i SPP var på 17,1 prosent fra i fjor. Det er forventet god vekst i salg av innskuddspensjon fremover. Det jobbes med å styrke lønnsomheten innenfor dette området.

Fordelsprogram for ansatte i bedrifter som har pensjonsordning i Storebrand er et viktig satsingsområde fremover. Salg av bankprodukter og skadeforsikring bidrar til forventet vekst innenfor segmentene Sparing og Forsikring. Konkurransen i markedet har ført til marginpress innenfor disse segmentene som stiller krav til kostnadsreduksjoner og tilpasninger i distribusjon og produktløsninger for å oppnå fortsatt lønnsom vekst. For å realisere ambisjonene innenfor personmarkedet må salget økes fremover.

Segmentet Garantert pensjon er i en langsiktig awikling og samlede reserver for garantert virksomhet synker. Det er imidlertid fortsatt vekst i reservene knyttet til fripoliser som følge av at bedrifter velger å konvertere gamle ytelsesordninger til innskuddsordninger. Fremover forventes veksten i fripoliser å avta og det vil være en flat utvikling i reserver over flere år før reservene begynner å falle. Fripolisebestanden bidrar ikke til konsernets resultat med dagens rentenivå. Garanterte reserver utgjør en stadig mindre andel av konsernets samlede og var ved utgangen av kvartalet på 61,2 prosent.

Effektivitet og kostnadskontroll har høy prioritet, men Storebrand vil fortsatt gjøre utvalgte investeringer i vekst. Partnerskapet med Cognizant forventes å gi reduserte kostnader for konsernet de neste årene.

Markedsutvikling

Norsk tiårig rente har vært uendret gjennom året. Svenske tiårige renter har også steget med ca. 0,1 prosentpoeng for året. Svenske renter er påvirket av en svært ekspansiv pengepolitikk. Renteoppgangen har fortsatt i 2018 for Sverige og også norske renter har steget.

Den kortsiktige renten er fortsatt lav i euro-området påvirket av at den europeiske sentralbankens ekspansive pengepolitikk. Det første skrittet i nedskaleringen av sentralbankens program for kjøp av rentepapirer er tatt og det forventes en gradvis reduksjon i programmet fremover. Dette er ventet å øke sannsynligheten for høyere markedsrenter.

Risiko

Markedsrisiko er konsernets største risiko. I styrets ORSA prosess er spesielt utviklingen i rentenivå, kredittpåslag, aksje- og eiendomsverdier vurdert til å være de største risikoene som påvirker konsernets solvens. Storebrand har tilpasset seg det lave rentenivået gjennom bygging av bufferkapital. Over tid vil nivået på den årlige rentegarantien reduseres. På lang sikt vil et vedvarende lavt rentenivå være en risiko for at produkter med høye rentegarantier går med underskudd og det er derfor viktig å kunne oppnå en avkastning som overgår rentegarantien i produktene. Storebrand har derfor tilpasset aktiviteten ved å bygge en robust portefølje med obligasjoner til amortisert kost for å oppnå den garanterte renten. Av forsikringsrisiko er økt forventet levealder og utviklingen i utføre de faktorene som påvirker solvensen mest. Operasjonell risiko følges tett opp og vil også kunne ha en vesentlig effekt på solvensen.

STOREBRAND LIVSFORSIKRING AS

Resultat før skatt ble på 1 460 millioner kroner (1 459 millioner). Omtale av resultater er omtalt under det enkelte segment. Følgende forhold har hatt en effekt i selskapsregnskapet men har ikke effekt i konsernregnskapet. Det er mottatt utbytte og konsernbidrag fra datterselskaper på 97 millioner kroner (97 millioner) i 2017.

ANVENDELSE AV ÅRETS RESULTAT

Styret bekrefter at regnskapet er avgitt under forutsetning om fortsatt drift.

Styret foreslår overfor generalforsamlingen følgende disponering av årets resultat :

Annen egenkapital	379 millioner kroner
Avsatt utbytte	1 300 millioner kroner
Risikoutjevningfond	3 millioner kroner
Totalt disponert	1 682 millioner kroner

Lysaker, 6. februar 2018
Styret i Storebrand Livsforsikring AS

Odd Arlid Grefstad (sign.)
- styrets leder -

Ole Peik Norenberg (sign.)
- styremedlem -

Vibeke Hammer Madsen (sign.)
- styremedlem -

Bodil Catherine Valvik (sign.)
- styremedlem -

Sigurd Nilsen Ribu (sign.)
- styremedlem -

Hans Henrik Klouman (sign.)
- styremedlem -

Jan Otto Risebrobakken (sign.)
- styremedlem -

Geir Holmgren (sign.)
- administrerende direktør -

Regnskap og noter

Innhold	Side	Innhold	Side
VIRKSOMHETS- OG RISIKONOTER		BALANSENOTER	
Totalresultat Storebrand Livsforsikring konsern	26	Note 28: Immaterielle eiendeler, goodwill og merverdi kjøpte forsikringsforpliktelser	98
Balanse Storebrand Livsforsikring konsern	28	Note 29: Klassifisering av finansielle eiendeler og forpliktelser	100
Oppstilling av endring av egenkapital	30	Note 30: Eiendommer	102
Storebrand Livsforsikring Konsern	30	Note 31: Investeringer i datterselskaper og tilknyttede selskaper	104
Kontantstrømoppstilling Storebrand Livsforsikring konsern og AS	31	Note 32: Obligasjoner til amortisert kost	106
Totalregnskap Storebrand Livsforsikring AS	32	Note 33: Aksjer og andeler	107
Balanse Storebrand Livsforsikring AS	34	Note 34: Obligasjoner og andre verdipapirer med fast avkastning	118
Oppstilling av endring av egenkapital Storebrand Livsforsikring AS	36	Note 35: Derivater	118
Note 1: Selskapsinformasjon og regnskapsprinsipper	37	Note 36: Varige driftsmidler	119
Note 2: Viktige regnskapsestimater og skjønsmessige vurderinger	48	Note 37: Andre fordringer	120
Note 3: Oppkjøp	50	Note 38: Forsikringsforpliktelser fordelt på bransjer	121
Note 4: Segmentinformasjon – resultat pr virksomhetsområde	51	Note 39: Endring forsikringsforpliktelser	124
Note 5: Risikostyring og internkontroll	54	Note 40: Andre forpliktelser	125
Note 6: Operasjonell risiko	55	ØVRIGE NOTER	
Note 7: Forsikringsrisiko	55	Note 41: Sikringsbokføring	126
Note 8: Finansiell markedsrisiko	58	Note 42: Sikkerhetsstillelser	127
Note 9: Likviditetsrisiko	63	Note 43: Betingede forpliktelser	127
Note 10: Kreditteksponering	65	Note 44: Transaksjoner med nærstående parter	127
Note 11: Risikokonsentrasjoner	69	Note 45: Solvens II	128
Note 12: Verdsettelse av finansielle instrumenter og eiendommer	69	Note 46: Kapitalavkastning	130
RESULTATNOTER		Note 47: Antall ansatte	130
Note 13: Bransjenote resultatregnskap	76		
Note 14: Resultatanalyse fordelt per bransje	80		
Note 15: Salg av forsikringer (nytegning)	83		
Note 16: Flytting av forsikringsforpliktelser	83		
Note 17: Netto finansinntekter	84		
Note 18: Netto inntekter fra eiendommer	84		
Note 19: Andre forsikringsrelaterte inntekter	85		
Note 20: Andre inntekter	85		
Note 21: Salgskostnader	85		
Note 22: Pensjonskostnader og pensjonsforpliktelser	85		
Note 23: Godtgjørelse og forpliktelser for ledende ansatte og tillitsvalgte	94		
Note 24: Revisjonshonorar	95		
Note 25: Andre forsikringsrelaterte kostnader	95		
Note 26: Andre kostnader	95		
Note 27: Skatt	96		

Storebrand Livsforsikring konsern

Totalresultat

1. januar - 31. desember

(NOK mill.)	Note	2017	2016
Teknisk regnskap for livsforsikring			
Forfalte premier, brutto		23 173	23 433
Avgitte gjenforsikringspremier		-54	-127
Overføring av premiereserve fra andre forsikringselskaper/pensjonskasser		2 457	1 454
Premieinntekter for egen regning	13	25 577	24 760
Inntekter fra investeringer i datterforetak, tilknyttede foretak og felleskontrollerte foretak	31	210	150
Renteinntekt og utbytte med videre på finansielle eiendeler	17	7 164	8 337
Netto driftsinntekt fra eiendom	18	976	897
Verdiendringer på investeringer	17	1 775	1 179
Realisert gevinst og tap på investeringer	17	3 076	3 408
Netto inntekter fra investeringer i kollektivporteføljen	13	13 200	13 972
Inntekter fra investeringer i datterforetak, tilknyttede foretak og felleskontrollerte foretak	31	22	17
Renteinntekt og utbytte med videre på finansielle eiendeler	17	1 598	625
Netto driftsinntekt fra eiendom	18	106	83
Verdiendringer på investeringer	17	10 698	8 552
Realisert gevinst og tap på investeringer	17	2 525	1 036
Netto inntekter fra investeringer i investeringsvalgporteføljen	13	14 950	10 313
Andre forsikringsrelaterte inntekter	13,19	1 963	2 126
Utbetalte erstatninger brutto		-18 802	-18 031
Gjenforsikringsandel av utbetalte erstatninger		35	18
Overført premiereserve med videre til andre selskaper		-5 452	-6 101
Erstatninger for egen regning	13	-24 219	-24 114
Til/fra premiereserve, brutto		1 205	-3 972
Endring i tilleggsavsetninger		-1 376	-1 490
Endring i kursreguleringsfond		-1 024	1 836
Endring i premiefond, innskuddsfond og pensjonistenes overskuddsfond		-23	-11
Til/fra tekniske avsetninger for skadeforsikringsvirksomheten		9	-34
Endring villkorad återbäring		-1 527	1 126
Overføring av tilleggsavsetninger og kursreguleringsfond fra andre selskaper		-16	2
Resultatførte endringer i forsikringsforpliktelser - kontraktsfastsatte forpliktelser	13	-2 752	-2 543
Endring i premiereserve		-23 673	-19 352
Endring i andre avsetninger			
Resultatførte endringer i forsikringsforpliktelser - særskilt investeringsportefølje	13	-23 673	-19 352
Overskudd på avkastningsresultatet		-441	-501
Risikoresultat tilordnet forsikringskontraktene		4	
Annen tilordning av overskudd		-129	-263
Midler tilordnet forsikringskontraktene	13	-566	-765

(NOK mill.)	Note	2017	2016
Forvaltningskostnader		-221	-218
Salgskostnader	21	-727	-706
Endring i forskuddsbetalte direkte salgskostnader	21	8	
Forsikringsrelaterte administrasjonskostnader (inklusive provisjoner for mottatt gjenforsikring)		-1 507	-1 510
Forsikringsrelaterte driftskostnader	13	-2 447	-2 435
Andre forsikringsrelaterte kostnader	13,25	-254	-222
Resultat av teknisk regnskap		1 778	1 740
Ikke-teknisk regnskap			
Inntekter fra investeringer i datterforetak, tilknyttede foretak og felleskontrollerte foretak	31	75	24
Renteinntekt og utbytte med videre på finansielle eiendeler	17	329	322
Netto driftsinntekt fra eiendom	18		10
Verdiendringer på investeringer	17	37	287
Realisert gevinst og tap på investeringer	17	249	105
Netto inntekter fra investeringer i selskapsporteføljen		690	749
Andre inntekter	20	179	283
Forvaltningskostnader		-19	-29
Andre kostnader	26	-1 027	-1 047
Forvaltningskostnader og andre kostnader knyttet til selskapsporteføljen		-1 046	-1 075
Resultat av ikke-teknisk regnskap		-177	-44
Resultat før skattekostnad		1 601	1 697
Skattekostnad	27	204	-196
RESULTAT FØR ANDRE RESULTATKOMPONENTER		1 805	1 501
Aktuarielle gevinster og tap på ytelsesbaserte pensjonsordninger - ytelser til ansatte		-91	-79
Endring verdireguleringsreserve egne bygg		130	205
Justering av forsikringsforpliktelse		-130	-205
Skatt på andre resultatkomponenter		-4	19
Sum resultatkomponenter som ikke senere kan reklassifiseres over resultatet		-95	-60
Gevinst/tap kontantstrømssikring		23	-60
Valutakursdifferanser fra utenlandsk virksomhet		379	-783
Sum resultatkomponenter som senere kan reklassifiseres over resultatet		402	-843
Sum andre resultatkomponenter		307	-902
Totalresultat		2 112	598
Resultatet kan henføres til:			
Andel av resultat til aksjonær		1 800	1 482
Andel av resultat til minoritet		5	19
Totalresultat kan henføres til:			
Andel av totalresultatet til aksjonær		2 105	586
Andel av totalresultatet til minoritet		7	12

Storebrand Livsforsikring konsern

Balanse

31. desember

(NOK mill.)	Note	2017	2016
Eiendeler			
Eiendeler i selskapsporteføljen			
Goodwill	28	797	757
Andre immaterielle eiendeler	28	3 573	3 753
Sum immaterielle eiendeler		4 370	4 510
Investeringseiendommer	30	50	51
Aksjer og andeler i datterforetak, tilknyttede foretak og felleskontrollerte foretak	31	88	265
Utlån til amortisert kost	10,12,29	2	1
Obligasjoner til amortisert kost	10,12,29,33	3 023	2 868
Bankinnskudd til amortisert kost	10,29	400	146
Aksjer og andeler til virkelig verdi	12,29,33	26	103
Obligasjoner og andre verdipapirer med fast avkastning til virkelig verdi	10,12,29,34	24 977	23 172
Finansielle derivater til virkelig verdi	12,29,35	1 145	932
Sum investeringer		29 711	27 538
Fordringer i forbindelse med direkte forretninger		581	481
Fordringer i forbindelse med gjenforsikringsforretninger		40	9
Fordringer med konsernselskaper		81	61
Andre fordringer	37	3 270	2 016
Sum fordringer		3 973	2 567
Anlegg og utstyr	36	504	458
Kasse, bank	10,29	2 139	2 769
Eiendeler ved skatt	27	487	312
Andre eiendeler betegnet etter sin art		858	766
Sum andre eiendeler		3 988	4 306
Aktiverte salgskostnader		537	502
Andre forskuddsbetalte kostnader og opptjente ikke mottatte inntekter		124	101
Sum forskuddsbetalte kostnader og opptjente ikke mottatte inntekter		662	603
Sum eiendeler i selskapsporteføljen		42 704	39 524
Eiendeler i kundeporteføljene			
Investeringseiendommer	30	24 450	22 050
Eierbenyttet eiendom	30	1 408	2 702
Aksjer og andeler i datterforetak, tilknyttede foretak og felleskontrollerte foretak	31	2 513	1 718
Fordringer på og verdipapirer utstedt av datterforetak, tilknyttede foretak og felleskontrollerte foretak	31	39	37
Obligasjoner holdt til forfall	10,12,29,32	15 128	15 644
Obligasjoner til amortisert kost	10,12,29,33	84 071	79 378
Utlån til amortisert kost	10,12,29	21 425	16 628
Bankinnskudd til amortisert kost	10,29	4 603	4 159
Aksjer og andeler til virkelig verdi	12,29,33	24 556	19 329
Obligasjoner og andre verdipapirer med fast avkastning til virkelig verdi	10,12,29,34	101 623	113 976
Finansielle derivater til virkelig verdi	12,29,35	2 690	3 548
Utlån til virkelig verdi	10,12,29	4 940	2 346
Sum investeringer i kollektivporteføljen		287 446	281 515
Gjenforsikringsandel av forsikringsforpliktelser		63	106

(NOK mill.)	Note	2017	2016
Investerings eiendommer	30	2 954	2 060
Eierbenyttet eiendom	30		161
Aksjer og andeler i datterforetak, tilknyttede foretak og felleskontrollerte foretak	31	600	200
Utlån til amortisert kost	10,12,29		100
Bankinnskudd til amortisert kost	10,29	355	216
Aksjer og andeler til virkelig verdi	12,29,33	131 514	110 087
Obligasjoner og andre verdipapirer med fast avkastning til virkelig verdi	10,12,29,34	33 419	27 358
Utlån og fordringer til virkelig verdi		165	
Finansielle derivater til virkelig verdi	12,29,35	33	73
Sum investeringer i investeringsvalgporteføljen		169 040	140 255
Sum eiendeler i kundeporteføljene		456 485	421 770
SUM EIENDELER		499 253	461 400
Egenkapital og forpliktelser			
Aksjekapital		3 540	3 540
Overkurs		9 711	9 711
Sum innskutt egenkapital		13 251	13 251
Risikoutjevningfond		143	140
Annen opptjent egenkapital		12 370	10 290
Minoritetens andel av egenkapitalen		114	114
Sum opptjent egenkapital		12 627	10 545
Evigvarende ansvarlig lånekapital		2 103	2 098
Tidsbegrenset ansvarlig lånekapital		4 982	3 742
Fondsobligasjoner		1 506	1 504
Sum ansvarlig lånekapital med videre	9,12,29	8 591	7 344
Premiereserve		262 513	259 661
Tilleggsavsetninger		8 254	6 794
Kursreguleringsfond		3 707	2 684
Premiefond, innskuddsfond og pensjonistenes overskuddsfond		2 564	2 671
Villkorad återbäring		9 176	7 241
Andre tekniske avsetninger		631	684
Sum forsikringsforpliktelser i livsforsikring - kontraktsfastsatte forpliktelser	38,39	286 845	279 734
Premiereserve		168 949	141 162
Sum forsikringsforpliktelser i livsforsikring - særskilt investeringsportefølje	38,39	168 949	141 162
Pensjonsforpliktelser	22	143	96
Forpliktelser ved skatt	27	96	175
Andre avsetninger for forpliktelser			3
Sum avsetninger for forpliktelser		239	274
Forpliktelser i forbindelse med direkte forsikring		1 448	1 204
Forpliktelser i forbindelse med gjenforsikring		30	44
Finansielle derivater	12,29,35	1 876	1 985
Forpliktelser til konsernselskaper		24	60
Andre forpliktelser	40	4 908	5 252
Sum forpliktelser		8 286	8 545
Andre påløpte kostnader og mottatte, ikke opptjente inntekter		464	544
Sum påløpte kostnader og mottatte, ikke opptjente inntekter		464	544
SUM EGENKAPITAL OG FORPLIKTELSE		499 253	461 400

Lysaker, 6. februar 2018
Styret i Storebrand Livforsikring AS

Odd Arlid Grefstad (sign.)
- styrets leder -

Ole Peik Norenberg (sign.)
- styremedlem -

Vibeke Hammer Madsen (sign.)
- styremedlem -

Bodil Catherine Valvik (sign.)
- styremedlem -

Sigurd Nilsen Ribu (sign.)
- styremedlem -

Hans Henrik Klouman (sign.)
- styremedlem -

Jan Otto Risebrobakken (sign.)
- styremedlem -

Geir Holmgren (sign.)
- administrerende direktør -

Oppstilling over endring i egenkapital for Storebrand Livforsikring konsern

(NOK mill.)	Majoritetens andel av egenkapitalen						Total egenkapital
	Aksjekapital	Overkurs	Sum inskutt egenkapital	Risiko- utjevningfond	Annen opptjent egenkapital	Minoritet	
Egenkapital 31.12.2015	3 540	9 711	13 251	142	9 724	576	23 693
Resultat før andre resultatkomponenter				-2	1 484	19	1 501
Sum øvrige resultatkomponenter					-896	-7	-902
Totalresultat for perioden				-2	588	12	598
Egenkapitaltransaksjoner med eiere:							
Avgitt konsernbidrag/utbytte					-17	-14	-31
Fraregnet minoritet						-459	-459
Andre					-5		-5
Egenkapital 31.12.2016	3 540	9 711	13 251	140	10 290	114	23 796
Resultat før andre resultatkomponenter				2	1 798	5	1 805
Sum øvrige resultatkomponenter					305	2	307
Totalresultat for perioden				2	2 102	7	2 112
Egenkapitaltransaksjoner med eiere:							
Aksjeemisjon					-102	3	-99
Avgitt konsernbidrag/utbytte					79	-12	68
Andre						1	1
Egenkapital 31.12.2017	3 540	9 711	13 251	143	12 370	114	25 878

Kontantstrømsoppstilling Storebrand Livsforsikring 1. januar - 31. desember

Storebrand Livsforsikring konsern			Storebrand Livsforsikring AS	
2016	2017	(NOK mill.)	2017	2016
		Kontantstrømmer fra operasjonelle aktiviteter		
25 411	22 990	Netto innbetalte premier forsikring	16 247	18 612
-18 150	-18 488	Netto utbetalte erstatninger og forsikringsytelser	-10 027	-9 963
-4 647	-2 995	Netto inn-/utbetalinger ved flytting	-2 625	-3 364
-1 784	4 501	Netto endring forsikringsforpliktelser	-546	-439
2 013	1 963	Innbetalinger av renter, provisjoner og gebyrer fra kunder	551	454
-451	-254	Utbetalinger av renter, provisjoner og gebyrer til kunder	-138	-412
-2 491	-2 431	Utbetalinger til drift	-1 402	-1 363
-294	-897	Netto inn-/utbetalinger vedrørende andre operasjonelle aktiviteter	-1 226	-335
-394	4 389	Netto kontantstrøm fra drift før finansielle eiendeler	834	3 189
-12 956	-7 405	Netto inn-/utbetalinger på utlån kunder	-4 698	-10 709
11 721	2 830	Netto inn-/utbetalinger vedrørende verdipapirer	3 003	7 866
2 058	-623	Netto inn-/utbetalinger vedrørende eiendomsinvesteringer		
-323	-338	Netto endring bankinnskudd forsikringskunder	-514	-135
500	-5 536	Netto kontantstrøm fra finansielle eiendeler	-2 208	-2 978
106	-1 147	Netto kontantstrøm fra operasjonelle aktiviteter	-1 374	210
		Kontantstrømmer fra investeringsaktiviteter		
	245	Netto innbetalinger ved salg av datterselskaper	245	
-23	-62	Netto inn/utbetalinger ved salg/kjøp av driftsmidler	-2	-1
-23	183	Netto kontantstrøm fra investeringsaktiviteter	243	-1
		Kontantstrømmer fra finansieringsaktiviteter		
700	976	Innbetaling av ansvarlig lånekapital	976	700
-356	-367	Utbetaling av renter på ansvarlig lånekapital	-367	-356
-14		Utbetaling av konsernbidrag		
330	609	Netto kontantstrømmer fra finansieringsaktiviteter	609	344
413	-355	Netto kontantstrøm i perioden	-522	553
-88	5 181	- herav netto kontantstrøm i perioden før finansielle eiendeler	1 686	3 531
413	-355	Netto endring i kontanter og kontantekvivalenter	-522	553
2 411	2 915	Beholdning av kontanter og kontantekvivalenter ved periodens start	1 787	1 234
91	-20	Valutaomregningsdifferanse i NOK		
2 915	2 540	Beholdning av kontanter/kontantekvivalenter ved periodeslutt	1 265	1 787

Storebrand Livsforsikring AS

Totalresultat

1. januar - 31. desember

(NOK mill.)	Note	2017	2016
Teknisk regnskap for Livsforsikring			
Forfalte premier, brutto		16 357	16 589
Avgitte gjenforsikringspremier		-31	-30
Overføring av premiereserve fra andre forsikringselskaper/pensjonskasser	16	1 203	806
Premieinntekter for egen regning	13,14	17 529	17 365
Inntekter fra investeringer i datterforetak, tilknyttede foretak og felleskontrollerte foretak	31	1 819	1 948
herav inntekter fra eiendomsselskaper		1 750	1 965
Renteinntekt og utbytte med videre på finansielle eiendeler	17	5 035	5 942
Verdiendringer på investeringer	17	637	-1 597
Realisert gevinst og tap på investeringer	17	2 073	2 209
Netto inntekter fra investeringer i kollektivporteføljen	13	9 565	8 502
Inntekter fra investeringer i datterforetak, tilknyttede foretak og felleskontrollerte foretak	31	271	249
herav inntekter fra eiendomsselskaper		271	249
Renteinntekt og utbytte med videre på finansielle eiendeler	17	1 581	615
Verdiendringer på investeringer	17	3 827	1 999
Realisert gevinst og tap på investeringer	17	2 520	1 039
Netto inntekter fra investeringer i investeringsvalgporteføljen	13	8 199	3 902
Andre forsikringsrelaterte inntekter	13,19	551	454
Utbetalte erstatninger, brutto		-10 268	-9 962
Gjenforsikringsandel av utbetalte erstatninger		13	12
Overført premiereserve med videre til andre selskaper	16	-3 829	-4 170
Erstatninger for egen regning	13	-14 084	-14 119
Til/fra premiereserve, brutto	39	-832	-1 739
Endring i tilleggsavsetninger	39	-1 371	-1 490
Endring i kursreguleringsfond	39	-1 024	1 836
Endring i premiefond, innskuddsfond og pensjonistenes overskuddsfond	39	-23	-11
Til/fra tekniske avsetninger for skadeforsikringsvirksomheten	39	9	-34
Overføring av tilleggsavsetninger og kursreguleringsfond fra andre selskaper	16	-16	2
Resultatførte endringer i forsikringsforpliktelser - kontraktsfastsatte forpliktelser	13	-3 257	-1 437
Endring i premiereserve		-15 232	-11 256
Endring i andre avsetninger			
Resultatførte endringer i forsikringsforpliktelser - særskilt investeringsportefølje	13,39	-15 232	-11 256
Overskudd på avkastningsresultatet	39	-441	-501
Risikoresultat tilordnet forsikringskontraktene	39	4	
Annen tilordning av overskudd		-131	-259
Midler tilordnet forsikringskontraktene	13	-568	-761
Forvaltningskostnader		-189	-171
Salgskostnader	21	-283	-278
Forsikringsrelaterte administrasjonskostnader (inklusive provisjoner for mottatt gjenforsikring)		-937	-918
Forsikringsrelaterte driftskostnader	13	-1 409	-1 368
Andre forsikringsrelaterte kostnader	13,25	-138	-182

(NOK mill.)	Note	2017	2016
Resultat av teknisk regnskap		1 156	1 100
Ikke-teknisk regnskap			
Inntekter fra investeringer i datterforetak, tilknyttede foretak og felleskontrollerte foretak	31	464	-536
Renteinntekt og utbytte med videre på finansielle eiendeler	17	345	319
Verdiendringer på investeringer	17	17	203
Realisert gevinst og tap på investeringer	17	-55	736
Netto inntekter fra investeringer i selskapsporteføljen		771	722
Andre inntekter	20	16	24
Forvaltningskostnader		-17	-15
Andre kostnader	26	-466	-373
Forvaltningskostnader og andre kostnader knyttet til selskapsporteføljen		-468	-364
Resultat av ikke-teknisk regnskap		304	359
Resultat før skattekostnad		1 460	1 459
Skattekostnad	27	210	-205
Resultat før andre resultatkomponenter		1 670	1 254
Aktuarielle gevinster og tap på ytelsesbaserte pensjonsordninger - ytelser til ansatte		-7	-18
Skatt på andre resultatkomponenter		-4	19
Sum resultatkomponenter som ikke senere kan reklassifiseres over resultatet		-11	2
Gevinst/tap kontantstrømssikring		23	-60
Sum resultatkomponenter som senere kan reklassifiseres over resultatet		23	-60
Sum andre resultatkomponenter		12	-58
Totalresultat		1 682	1 195

Storebrand Livsforsikring AS

Balanse

31. desember

(NOK mill.)	Note	2017	2016
Eiendeler			
Eiendeler i selskapsporteføljen			
Goodwill	28		
Andre immaterielle eiendeler	28	94	133
Sum immaterielle eiendeler		94	133
Aksjer og andeler i datterforetak, tilknyttede foretak og felleskontrollerte foretak	31	13 168	13 434
Utlån til amortisert kost	10,12,29	1	1
Obligasjoner til amortisert kost utlån og fordring	10,12,29,32	3 023	2 868
Bankinnskudd - amortisert kost	10	400	143
Aksjer og andeler til virkelig verdi	12,29,33	17	83
Obligasjoner og andre verdipapirer med fast avkastning til virkelig verdi	10,12,29,34	15 801	13 529
Finansielle derivater til virkelig verdi	10,12,29,35	1 145	932
Sum investeringer		33 555	30 989
Fordringer i forbindelse med direkte forretninger		503	419
Fordringer i forbindelse med gjenforsikringsforretninger		4	9
Fordringer med konsernselskaper		59	66
Andre fordringer	37	782	410
Sum fordringer		1 347	903
Anlegg og utstyr	36	7	11
Kasse, bank	10,29	865	1 644
Eiendeler ved skatt	27	381	175
Sum andre eiendeler		1 253	1 830
Forskuddsbetalte direkte salgskostnader			
Andre forskuddsbetalte kostnader og opptjente ikke mottatte inntekter		18	14
Sum forskuddsbetalte kostnader og opptjente ikke mottatte inntekter		18	14
Sum eiendeler i selskapsporteføljen		36 267	33 870
Eiendeler i kundeporteføljene			
Aksjer og andeler i datterforetak, tilknyttede foretak og felleskontrollerte foretak	31	19 532	20 884
herav investeringer inklusive fordringer på eiendomsselskaper		18 683	20 104
Obligasjoner holdt til forfall	10,12,29,32	15 128	15 644
Obligasjoner til amortisert kost utlån og fordring	10,12,29,32	84 071	79 378
Utlån til amortisert kost	10,12,29	21 425	16 628
Bankinnskudd - amortisert kost	10,29	2 530	2 133
Aksjer og andeler til virkelig verdi	12,29,33	14 455	10 501
Obligasjoner og andre verdipapirer med fast avkastning til virkelig verdi	10,12,29,34	30 050	38 444
Finansielle derivater til virkelig verdi	10,12,29,35	221	128
Sum investeringer i kollektivporteføljen		187 412	183 739
Gjenforsikringsandel av forsikringsforpliktelser		63	106
Aksjer og andeler i datterforetak, tilknyttede foretak og felleskontrollerte foretak	31	3 885	2 974
herav investeringer inklusive fordringer på eiendomsselskaper		3 885	2 974
Utlån	10,12,29		100
Bankinnskudd - amortisert kost	10,29	300	183
Aksjer og andeler til virkelig verdi	12,29,33	48 963	39 626
Obligasjoner og andre verdipapirer med fast avkastning til virkelig verdi	10,12,29,34	27 550	21 807
Finansielle derivater til virkelig verdi	10,12,29,35	33	73
Sum investeringer i investeringsvalgporteføljen		80 731	64 763
Sum eiendeler i kundeporteføljene		268 206	248 609
SUM EIENDELER		304 473	282 478

(NOK mill.)	Note	2017	2016
Egenkapital og forpliktelser			
Aksjekapital		3 540	3 540
Overkurs		9 711	9 711
Sum innskutt egenkapital		13 251	13 251
Risikoutjevningfond		143	140
Annen opptjent egenkapital		11 422	11 042
Sum opptjent egenkapital		11 564	11 182
Evigvarende ansvarlig lånekapital		2 103	2 098
Tidsbegrenset ansvarlig lånekapital		4 982	3 742
Fondsobligasjoner		1 506	1 504
Sum ansvarlig lånekapital mv.	9,12,29	8 591	7 344
Premiereserve		169 843	168 884
Tilleggsavsetninger		8 254	6 794
Kursreguleringsfond		3 707	2 684
Premiefond, innskuddsfond og pensjonistenes overskuddsfond		2 564	2 671
Andre tekniske avsetninger		631	684
Sum forsikringsforpliktelser i livsforsikring – kontraktsfaste forpliktelser	38,39	184 999	181 716
Premiereserve		80 372	65 144
Sum forsikringsforpliktelser i livsforsikring – særskilt investeringsportefølje	38,39	80 372	65 144
Sum avsetninger for forpliktelser		42	59
Sum avsetninger for forpliktelser		42	59
Forpliktelser i forbindelse med direkte forsikring		1 079	898
Forpliktelser i forbindelse med gjenforsikring		4	
Finansielle derivater	10,12,29,35	1 007	1 047
Forpliktelser til konsernselskaper		1 323	199
Andre forpliktelser	40	2 108	1 415
Sum forpliktelser		5 521	3 559
Andre påløpte kostnader og mottatte, ikke opptjente inntekter		133	224
Sum påløpte kostnader og mottatte, ikke opptjente inntekter		133	224
SUM EGENKAPITAL OG FORPLIKTELSE		304 473	282 478

Lysaker, 6. februar 2018
Styret i Storebrand Livforsikring AS

Odd Arlid Grefstad (sign.)
- styrets leder -

Ole Peik Norenberg (sign.)
- styremedlem -

Vibeke Hammer Madsen (sign.)
- styremedlem -

Bodil Catherine Valvik (sign.)
- styremedlem -

Sigurd Nilsen Ribu (sign.)
- styremedlem -

Hans Henrik Klouman (sign.)
- styremedlem -

Jan Otto Risebrobakken (sign.)
- styremedlem -

Geir Holmgren (sign.)
- administrerende direktør -

Oppstilling over endring i egenkapital for Storebrand Livsforsikring AS

(NOK mill.)	Aksjekapital ¹⁾	Overkurs	Sum innskutt egenkapital	Risiko-utjevning-fond	Annen opptjent egenkapital	Total egenkapital
Egenkapital 31.12.2015	3 540	9 711	13 251	142	9 845	23 238
Resultat før andre resultatkomponenter				-2	1 255	1 254
Sum øvrige resultatkomponenter					-58	-58
Totalresultat for perioden				-2	1 197	1 195
Egenkapitaltransaksjoner med eiere:						
Andre						
Egenkapital 31.12.2016	3 540	9 711	13 251	140	11 042	24 433
Resultat før andre resultatkomponenter				2	1 668	1 670
Sum øvrige resultatkomponenter					12	12
Totalresultat for perioden				2	1 680	1 682
Egenkapitaltransaksjoner med eiere:						
Aksjeemisjon						
Avgitt utbytte						
Andre						
Egenkapital 31.12.2017	3 540	9 711	13 251	143	11 422	24 815

1) 35 404 200 aksjer pålydende kr. 100

Noter

Note 1 - Selskapsinformasjon og regnskapsprinsipper

1. SELSKAPSINFORMASJON

Storebrand Livsforsikring konsern tilbyr produkter innenfor livs-, pensjon- og personforsikring til privatpersoner og bedrifter i Norge og Sverige. Konsernet er delt inn i segmentene Sparing, Forsikring, Garantert pensjon og Øvrig. Storebrand Livsforsikring har hovedkontor i Professor Kohts vei 9, Lysaker, Norge.

2. OPPSUMMERING AV SENTRALE REGNSKAPSPRINSIPPER FOR VESENTLIGE BALANSEPOSTER

Eiendelssiden i konsernets balanse består hovedsakelig av finansielle instrumenter og investeringseiendom.

En betydelig del av de finansielle instrumenter måles til virkelig verdi (virkelig verdi-opsjon benyttes), mens øvrige finansielle instrumenter som inngår i kategoriene Utlån og fordringer og Holdt til forfall, måles til amortisert kost. Finansielle instrumenter som måles til amortisert kost er hovedsakelig relatert til norske pensjonsforpliktelser med årlig rentegaranti, i tillegg måles hoveddelen av utlån til amortisert kost.

Investeringseiendommer måles til virkelig verdi.

I balansen inngår også aktiverte immaterielle eiendeler som hovedsakelig består av merverdier knyttet til ervervede forsikringskontrakter ved foretaksintegrasjon, og knytter seg til ervervet av det svenske konsernet Storebrand Holding (SPP) i 2007. Disse merverdiene måles til historisk kostpris fratrukket årlig amortisering og nedskrivning.

Gjeldssiden i konsernets balanse består hovedsakelig av finansielle instrumenter (forpliktelser) og av avsetninger knyttet til fremtidige pensjons- og forsikringsutbetalinger (forsikringsmessige avsetninger). Med unntak for derivater og forsikringsforpliktelsene i Sverige som måles til virkelig verdi, måles hoveddelen av de finansielle forpliktelser til amortisert kost.

Forsikringsmessige avsetninger skal være tilstrekkelige og dekke forpliktelser knyttet til utstedte forsikringskontrakter. Det benyttes ulike metoder og prinsipper i konsernet for fastsettelse av avsetningene for ulike forsikringskontrakter. En betydelig andel av forsikringsforpliktelsene er relatert til forsikringskontrakter med rentegarantier. Innregnede forpliktelser knyttet til norske forsikringskontrakter med rentegaranti, diskonteres med grunnlagsrenten (som tilsvarer den garanterte avkastning/rente) for de respektive forsikringskontrakter.

Innregnede forpliktelser knyttet til svenske forsikringskontrakter med rentegaranti i datterselskapet SPP, diskonteres med en observerbar markedsrente og med en estimert markedsrente for løpetider hvor det ikke foreligger en observerbar rente. Rentekurven som benyttes ble endret i fjerde kvartal 2015 og tilsvarer nå hovedsakelig den samme rente som benyttes i Solvens II-beregninger.

For fondsforsikringskontrakter i livsforsikringsvirksomheten (Unit Link) vil avsetning for spareelementet i kontraktene korrespondere med verdien av tilhørende eiendelsporteføljer.

Som følge av at kundenes midler i livsforsikringsvirksomheten (garantert pensjon) historisk har hatt en avkastning som har oversteget verdiøkningen i garanterte forsikringsforpliktelser, har det overskytende blitt avsatt som kundebuffer (forpliktelser), herunder i form av tilleggsavsetninger, kursreguleringsfond og villkorad återbäring.

Incurred But Not Settled (IBNS) avsetningene består av avsetning for inntrådte ikke meldte erstatninger samt ikke-ferdigbehandlede forsikringsoppgjør (Incurred But Not Reported "IBNR" og Reported But Not Settled "RBNS"). IBNS-avsetningene inngår i både premiereserven og erstatningsavsetningen. Erstatningsavsetningen skal bare inneholde midler som ville ha kommet til utbetaling i regnskapsåret dersom erstatningstilfellet var ferdigbehandlet.

IBNS avsetningene måles ved bruk av matematiske modeller basert på historisk informasjon om bestanden.

3. GRUNNLAG FOR UTARBEIDELSE AV REGNSKAPET

Regnskapsprinsippene som benyttes i konsernregnskapet er beskrevet nedenfor. Prinsippene er benyttet konsistent for like transaksjoner og andre hendelser under like omstendigheter. Det er ikke krav om bruk av ensartede regnskapsprinsipper for forsikringskontrakter.

Årsregnskapet er avgitt i samsvar med forskrift om årsregnskap m.m. for livsforsikringsselskaper for morselskapet og for konsernregnskapet i overensstemmelse med International Financial Reporting Standards (IFRS) som er godkjent av EU, og tilhørende fortolkninger, samt de ytterligere norske opplysningskrav som følger av lover og forskrifter.

Bruk av estimat i utarbeidelsen av årsregnskapet

Utarbeidelsen av årsregnskapet i overensstemmelse med gjeldende lover og forskrifter og i overensstemmelse med IFRS krever at ledelsen gjør vurderinger og estimater og tar forutsetninger som påvirker eiendeler, gjeld, inntekter, kostnader, noteopplysninger og opplysning om potensielle forpliktelser. Faktiske tall kan avvike fra benyttede estimater. Se nærmere omtale om dette i note 2.

4. ENDRINGER I REGNSKAPSPRINSIPPER

Årsregnskapsforskriften tillater i stor grad bruk av internasjonale regnskapsprinsipper – IFRS. Det er ikke implementert nye regnskapsstandarder i 2017 som har hatt vesentlig effekt for konsernregnskapet til Storebrand Livsforsikring. For endring av estimater, se nærmere omtale av dette i note 2.

Det er foretatt endringer i klassifisering av enkelte transaksjonstyper i resultatregnskapet, sammenlignbare tall er omarbeidet. Dette medfører enkelte mindre endringer mellom linjer i resultatregnskapet, men har ingen effekt på konsernresultatet eller på klassifisering i segmentnoten. Nedenfor fremgår de vesentlige resultatlinjer som er omfattet av endringene:

- renteinntekter og utbytte fra finansielle instrumenter (kollektivporteføljen)
- realisert gevinst og tap på investeringer (kollektivporteføljen)
- andre forsikringsrelaterte inntekter
- brutto utbetalte erstatninger
- til og fra premiereserven
- administrasjonskostnader
- forsikringsrelaterte administrasjonskostnader
- realisert gevinst og tap på investeringer (selskapsporteføljen)
- andre inntekter
- andre kostnader

5. NYE IFRS STANDARDER

Det forventes ikke ikrafttredelse av noen nye regnskapsstandarder i 2018 som vil få vesentlig effekt for Storebrand Livsforsikrings konsernregnskap.

NYE STANDARDER OG ENDRINGER I STANDARDER SOM IKKE ER GJORT GJELDENDE:

IFRS9

IFRS9 Finansielle instrumenter skal erstatte dagens IAS39. IFRS 9 er gjeldende fra 1. januar 2018. For forsikringsdominerte konsern og selskap er det under IFRS4 gitt adgang til å enten utsette implementering av IFRS9 (deferral approach) eller føre forskjellene mellom IAS39 og IFRS9 over Other Comprehensive Income (overlay approach) frem til implementering av IFRS17, 1.januar 2021. Storebrand konsern kvalifiserer for midlertidig utsettelse av IFRS9, da over 90 prosent av konsernets samlede forpliktelser per 31. desember 2015 er knyttet til forsikringsvirksomheten. For Storebrand konsern vil IFRS9 implementeres samtidig med IFRS17, gjeldende fra 1.januar 2021.

IFRS9 omhandler innregning, klassifisering og måling, nedskrivning, fraregning og sikringsbokføring av finansielle instrumenter. IFRS9 medfører regler for klassifisering basert på forretningsmodell, endrede krav til sikringsbokføring, og regler for nedskrivning av finansielle eiendeler som fører til at tap regnskapsføres tidligere enn under IAS39. Under IAS39 skal nedskrivninger for tap føres når det er objektive kriterier for at en faktisk tapshendelse har funnet sted, mens det under IFRS9 skal beregnes en sannsynlighet for tap (forventet tap) basert på både forhold knyttet til det finansielle instrumentet og forhold knyttet til mer generelle, makroøkonomiske faktorer.

Etter IFRS 9 skal finansielle eiendeler klassifiseres i tre målekategorier: virkelig verdi med verdiendring over resultatet, virkelig verdi med verdiendringer over andre inntekter og kostnader (OCI) og amortisert kost. Instrumenter som i utgangspunktet skal måles til amortisert kost eller til virkelig verdi med verdiendringer over OCI kan måles til virkelig verdi med verdiendringer over resultatet dersom dette eliminerer eller vesentlig reduserer et regnskapsmessig misforhold.

For finansielle forpliktelser er reglene i hovedsak de samme som i dagens IAS39.

IFRS 9 forenkler kravene til sikringsbokføring ved at sikringseffektiviteten knyttes nærmere ledelsens risikostyring.

Storebrand arbeider med å forberede implementering av IFRS9, herunder kartlegging av hvilke effekter implementering av IFRS9 vil ha for Storebrand konsernregnskap.

IFRS17

En sentral standard for Storebrand konsernregnskap vil være IFRS17 Forsikringskontrakter som skal erstatte dagens IFRS4. Standarden ble publisert av IASB 18. mai 2017, og er gjeldende fra 1.januar 2021.

IFRS17 skal i utgangspunktet anvendes etter full retrospektiv metode. Det vil si at alle gjeldende forsikringskontrakter skal rekalkuleres etter IFRS17 som om IFRS17 hadde vært gjeldende fra tidspunkt for kontraktsinngåelse. Dersom full retrospektiv anvendelse er tilnærmet umulig åpner imidlertid standarden for lemping av kravet, og modifisert retrospektiv metode eller virkelig verdi metode kan da benyttes.

IFRS17 vil innebære vesentlig endring i måten forsikringskontrakter måles på og hvordan inntjening og finansiell stilling blir presentert.

Standarden krever at den innregnede verdien av forsikringskontrakter skal bestå av følgende komponenter:

- Sannsynlighetsvektet estimat av kommende inn- og utbetalinger knyttet til kontraktene
- Kontantstrømmene diskonteres med en rente som reflekterer kontantstrømmenes risiko
- Det gjøres tillegg for en risikomargin

Ved kontraktinngåelse avsettes også forventet fortjeneste som en forpliktelse. Denne inntektsføres over kontraktens løpetid (forutsatt at ikke kontrakten anses å være en tapskontrakt på utstedelsestidspunktet).

Gruppering av kontrakter blir viktig for innregning og måling av forsikringskontrakter. Gruppering vil gjøres ut fra at kontrakter med lik risiko og som håndteres samlet danner en portefølje. Porteføljer vil deretter deles i grupper etter årganger, med maks ett års spredning på kontraktlengde per gruppe. Det skal også skilles mellom tapsbringende, profitable uten risiko for å bli tapsbringende og andre kontrakter.

IFRS 17 krever at komponenter som er distinkte fra forsikringskomponenten separeres og innregnes etter reglene i relevant standard. For å være distinkt må komponenten kunne selges separat i det samme markedet enten av aktør som utsteder forsikring eller av andre.

Standarden innfører tre modeller for måling av forsikringskontrakter

- Generell metode: Forventet kontraktoverskudd (CSM= Contractual Service Margin) av premie innregnes som forpliktelse ved kontraktsinngåelse og resultatføres i tråd med levering av forsikringstjenestene
- Premie allokering metode: Forenklet metode hvor forsikringspremien inntektsføres lineært over kontraktens løpetid. Kan kun benyttes for kontrakter med varighet inntil 12 måneders
- Variabel fee metode: Variant av generell metode, men hvor avkastning inngår i beregning av forventet kontrakts overskudd (CSM)

Storebrand arbeider med å forberede implementering av IFRS17, herunder kartlegging av hvilke effekter implementering av IFRS 17 vil ha for Storebrand konsernregnskap.

IFRS15

Ny standard for regnskapsføring av driftsinntekter fra kontrakter med kunder trer i kraft 1. januar 2018. IFRS 15 innfører en fem stegs modell for innregning av inntekter fra kontrakter med kunder. Etter IFRS 15 innregnes inntekter tilsvarende et beløp som reflekterer vederlaget et foretak forventer å ha rett på i bytte mot varer eller tjenester til en kunde. Standarden gjelder for alle kontrakter som inngås fra og med 1. januar 2018, samt for eksisterende kontrakter som ikke er fullført på dette tidspunkt. Formålet med standarden er å fjerne inkonsistens og svakheter i gjeldene inntektsføringsstandarder, samt forbedre sammenlignbarheten i inntektsføring mellom virksomheter, bransjer og geografiske regioner.

Den nye inntektsstandard vil erstatte alle gjeldende inntektsføringskrav i henhold til IFRS.

Inntektsføring i Storebrand konsernet reguleres hovedsakelig av IAS39/ IFRS9 og IFRS4. Inntekter som føres under Andre inntekter er vurdert opp mot IFRS15. Implementering av IFRS15 vil ikke medføre vesentlige effekter på konsernresultatet.

IFRS16

IFRS16 Leiekontrakter erstatter dagens IAS17 og er gjeldende fra 1. januar 2019. IFRS16 fastsetter prinsipper for innregning, måling, presentasjon og offentliggjøring av leieavtaler. Ny leasing standard vil ikke medføre store endringer for utleier, men vil derimot endre regnskapsføring for leietaker betydelig. IFRS16 krever at leietakere i utgangspunktet skal regnskapsføre alle leieavtaler i balansen etter en forenklet modell som ligner på regnskapsføring av finansielle leieavtaler i henhold til IAS17. Nåverdi av samlede leiebetalinger skal balanseføres som gjeld og en eiendel som reflekterer bruksretten av eiendelen i leieperioden. Balanseført eiendel amortiseres over leieperioden og avskrivningskostnaden resultatføres løpende som driftskostnad. Rentekostnad på leieforpliktelsen resultatføres som finanskostnad.

Storebrand arbeider med å forberede implementering av IFRS16, herunder kartlegging av hvilke effekter implementering av IFRS16 vil ha for Storebrand konsernregnskap.

6. KONSOLIDERING

For Storebrand Livsforsikring AS (morselskapet) vil datterselskap som inngår i kollektivporteføljen innregnes etter egenkapitalmetoden, mens datterselskaper som inngår i selskapsporteføljen innregnes etter kostmetoden. For datterselskaper som utarbeider regnskapet etter andre prinsipper enn forsikringselskaper, er datterselskapets regnskap omarbeidet i samsvar med de prinsipper forsikringselskapets selskapsregnskap utarbeides etter.

Konsernregnskapet inkluderer Storebrand Livsforsikring AS og selskaper hvor Storebrand Livsforsikring AS har bestemmende innflytelse. Minoritetsinteresser inngår i konsernets egenkapital, med mindre det foreligger opsjoner eller andre betingelser som medfører at minoriteter måles som gjeld.

Storebrand Livsforsikring AS eier også det svenske holdingselskapet Storebrand Holding AB som igjen eier SPP Pension & Försäkring AB (publ). Ved ervervet av den svenske virksomheten i 2007 påla norske myndigheter Storebrand å søke om å opprettholde konsernstrukturen innen utgangen av 2009. Storebrand har sendt søknad om å beholde nåværende konsernstruktur.

Investeringer i tilknyttede selskaper (normalt investeringer på mellom 20 prosent og 50 prosent av selskapenes egenkapital) hvor konsernet har betydelig innflytelse er regnskapsført etter egenkapitalmetoden. Investering i felleskontrollert virksomhet blir regnskapsført etter egenkapitalmetoden.

VALUTA OG OMRREGNING AV UTENLANDSKE SELSKAPER

Konsernets presentasjonsvaluta er norske kroner. Utenlandske selskaper som inngår i konsernet og som har annen funksjonell valuta, er omregnet til norske kroner ved at resultatregnskapet er omregnet etter gjennomsnittskurs for året og ved at balansen er omregnet til kurs ved regnskapsårets slutt. Som følge av at det vil være forskjell mellom anvendte valutakurser ved registrering av resultat- og balanseposter blir eventuelle differanser ført mot totalresultatet.

ELIMINERING AV INTERNE TRANSAKSJONER

Interne mellomværende, interne gevinster og tap, renter og utbytte og lignende mellom konsernselskapene er eliminert i konsernregnskapet. Transaksjoner mellom kundeporteføljene og selskapsporteføljen i livsforsikringsvirksomheten og mellom kundeporteføljene i livsforsikringsvirksomheten og andre selskaper i konsernet, blir ikke eliminert i konsernregnskapet. I samsvar med livsforsikringsregelverket er transaksjoner med kundeporteføljer gjennomført til virkelig verdi.

7. VIRKSOMHETSSAMMENSLUTNINGER

Ved overtakelse av *virksomhet* anvendes overtakelsesmetoden. Vederlaget måles til virkelig verdi. Direkte overtakelsesutgifter kostnadsføres når de oppstår, med unntak av utgifter knyttet til opptak av gjeld og egenkapital (emisjon).

Ved investeringer, herunder ved kjøp av investeringseiendom, blir det vurdert om kjøpet omfatter kjøp av virksomhet i henhold til IFRS3. Når slike kjøp ikke omfatter kjøp av virksomhet anvendes ikke overtakelsesmetoden slik den følger av IFRS3 Foretaksintegrasjon, som igjen medfører at det blant annet ikke avsettes for utsatt skatt slik som i en foretaksintegrasjon

8. INNTEKTSFØRING

PREMIEINTEKTER

Netto premieinntekter omfatter årets forfalte premie (inklusive spareelementer, administrasjonspremie, honorar for utstedelse av norske rentegarantier og fortjenesteelement risiko), tilflyttede premiereserver og avgitt gjenforsikring. Årlig premie periodiseres generelt lineært over dekningsperioden.

INNTEKTER FRA EIENDOMMER OG FINANSIELLE EIENDELER

Inntekter fra eiendommer og finansielle eiendeler er beskrevet i avsnitt 11 og 12.

ANDRE INNTEKTER

Honorar innregnes når inntekten kan måles pålitelig og er opptjent. Faste honorarer inntektsføres etter hvert som tjenesten leveres og suksesshonorarer inntektsføres når suksesskriteriet er oppfylt

9. GOODWILL OG IMMATERIELLE EIENDELER

Merverdi ved kjøp av virksomhet som ikke kan allokere til eiendeler eller gjeldsposter på datoen for oppkjøpet, er klassifisert som goodwill i balansen. Goodwill måles til anskaffelseskost på oppkjøpstidspunktet. Goodwill ved oppkjøp av datterselskaper er klassifisert som immateriell eiendel.

Goodwill avskrives ikke, men testes for verdifall og nedskrivingsbehov. Goodwill testes for verdifall dersom det er indikatorer som tilsier at et verdifall har funnet sted. Det gjennomføres minst én årlig vurdering av gjenvinnbart beløp.

Dersom den relevante diskonterte kontantstrøm er lavere enn regnskapsført verdi, vil goodwill bli nedskrevet til virkelig verdi. Nedskrivning av goodwill reverseres ikke selv om det i etterfølgende perioder skulle foreligge informasjon om at nedskrivingsbehovet ikke lenger eksisterer eller at nedskrivingsbehovet er blitt mindre. For senere testing av behov for nedskrivning av goodwill, blir denne allokert til aktuelle kontantstrømgenererende enheter som forventes å få fordeler av oppkjøpet.

Goodwill ved kjøp av andel i tilknyttede selskaper er inkludert i investeringen i tilknyttet selskap, og testes årlig for nedskrivning i forbindelse med vurderingen av balanseført verdi.

Immaterielle eiendeler med begrenset utnyttbar levetid måles til anskaffelseskost redusert med akkumulerte avskrivninger og eventuelle nedskrivninger. Avskrivningstid og -metode måles årlig. Ved balanseføring av nye immaterielle eiendeler må det kunne påvises at det er sannsynlig at fremtidige økonomiske fordeler som kan henføres til eiendelen vil tilflyte konsernet. I tillegg må eiendelens kostpris kunne estimeres pålitelig. Det foretas vurdering av nedskrivingsbehov når det foreligger indikasjoner på verdifall, for øvrig behandles nedskrivning på immaterielle eiendeler og reversering av nedskrivning på samme måte som beskrevet for varige driftsmidler.

10. TILSTREKKELIGHETSTEST FORSIKRINGSFORPLIKTELSER OG TILHØRENDE MERVERDIER

Etter IFRS4 skal det gjøres en tilstrekkelighetstest av forsikringsforpliktelsen ved hver regnskapsavleggelse. Testen som gjennomføres i Storebrands konsernregnskap gjøres med utgangspunkt i konsernets kapitalberegning. Test av tilstrekkelighet ble gjennomført før implementering av IFRS. Immaterielle eiendeler med ubestemt utnyttbar levetid avskrives ikke, men testes for nedskrivingsbehov årlig og ellers når det foreligger indikasjoner på verdifall.

11. INVESTERINGSEIENDOMMER

Investeringseiendommer måles til virkelig verdi. Virkelig verdi er det beløp en eiendel kan omsettes for i en transaksjon på armlengdes avstand mellom velinformerte, frivillige parter. Inntekter fra investeringseiendommer består av både endringer i virkelig verdi og leieinntekter.

Investeringseiendommer består hovedsakelig av sentrale kontorbygg, kjøpesentre og logistikkbygg. Eiendommer som leies ut til leietakere utenfor konsernet er klassifisert som investeringseiendommer. Når det gjelder eiendommer hvor deler av eiendommen benyttes av konsernet til eget bruk og andre deler leies ut, er utleiedelene som kan seksjoneres, klassifisert som investeringseiendom. Alle eiendommer som eies av kundeporteføljene måles til virkelig verdi og verdiendringer tilordnes kundeporteføljene.

12. FINANSIELLE INSTRUMENTER

12.1 GENERELLE PRINSIPPER OG DEFINISJONER

Innregning og fraregning

Finansielle eiendeler og forpliktelser innregnes i balansen når Storebrand blir part i instrumentets kontraktmessige bestemmelser. Alminnelige kjøp og salg av finansielle instrumenter er regnskapsført på transaksjonsdagen. Når en finansiell eiendel eller en finansiell forpliktelse blir førstegangsinnregnet måles den til virkelig verdi.

Førstegangsinnregningen inkluderer transaksjonsutgifter som er direkte henførbare på anskaffelsen eller utstedelsen av den finansielle eiendelen/forpliktelsen, i de tilfeller den finansielle eiendelen/forpliktelsen ikke er til virkelig verdi over resultatet.

Finansielle eiendeler fraregnes når de kontraktmessige rettene til kontantstrømmene fra den finansielle eiendelen utløper, eller når foretaket overfører den finansielle eiendelen i en transaksjon hvor all eller tilnærmet all risiko og fortjenestemuligheter knyttet til eierskap av eiendelen overføres.

Finansielle forpliktelser fraregnes fra balansen når de har opphørt — det vil si når plikten angitt i kontrakten er oppfylt, kansellert eller utløpt.

Definisjon av amortisert kost

Etter førstegangsinnregning måles holdt til forfall investeringer, lån og fordringer samt finansielle forpliktelser som ikke er tilordnet til virkelig verdi over resultatet, til amortisert kost etter effektiv rentes metode. Ved beregning av den effektive renten estimeres kontantstrømmer og alle kontraktmessige vilkår ved det finansielle instrumentet tas i betraktning (for eksempel førtidig betaling, kjøpsopsjoner og tilsvarende opsjoner). Beregningen omfatter alle honorarer og rentepunkter betalt eller mottatt mellom parter i kontrakten som er en integrert del av den effektive renten, transaksjonsutgifter og alle andre merbetalinger eller rabatter.

Definisjon av virkelig verdi

For finansielle eiendeler som er notert på børs eller annen regulert markedsplass hvor det skjer regelmessige handler, settes virkelig verdi til kurs på siste handelsdag frem til og med balansedagen.

Dersom markedet for et finansielt instrument ikke er aktivt, fastsettes virkelig verdi ved hjelp av anerkjente verdsettelsesmetoder. Verdsettelsesmetoder omfatter bruk av nylig foretatte markedstransaksjoner på armlengdes avstand mellom velinformerte og uavhengige parter, dersom slike er tilgjengelige, henvisning til løpende virkelig verdi av et annet instrument som er praktisk talt det samme, diskontert kontantstrømberegning og opsjonsprisinde modeller. Dersom det er en verdsettelsesmetode som er i vanlig bruk av deltakerne i markedet for å prissette instrumentet og denne metoden har vist seg å gi pålitelige estimater av priser oppnådd i faktiske markedstransaksjoner, benyttes denne metoden.

Verdifall på og tapsutsatte finansielle eiendeler

For finansielle eiendeler som er innregnet til amortisert kost, vurderes det på hver balansedag om det finnes objektive indikasjoner på at en finansiell eiendel eller en gruppe av finansielle eiendeler har falt i verdi.

Dersom det foreligger objektive indikasjoner på at et tap ved verdifall, har påløpt, måles tapet som differansen mellom eiendelens balanseførte verdi og nåverdien av de estimerte framtidige kontantstrømmene (eksklusiv framtidige kredittap som ikke har påløpt), diskontert med den finansielle eiendelens opprinnelige effektive rente (effektiv rente beregnet ved førstegangsinnregning). Tapsbeløpet innregnes i resultatet.

Tap som forventes som følge av framtidige hendelser, uansett graden av sannsynlighet, blir ikke innregnet.

12.2 KLASSIFIKASJON OG MÅLING AV FINANSIELLE EIENDELER OG GJELD

Finansielle eiendeler klassifiseres i en av de etterfølgende kategorier:

- Finansielle eiendeler holdt for omsetning
- Finansielle eiendeler til virkelig verdi over resultatet etter virkelig verdi opsjonen
- Finansielle eiendeler som holdes til forfall
- Finansielle eiendeler utlån og fordringer

Holdt for omsetning

En finansiell eiendel er klassifisert som holdt for omsetning når den:

- i hovedsak er anskaffet eller pådratt med det formål å selge den eller kjøpe den tilbake på kort sikt, er en del av en portefølje av identifiserte finansielle instrumenter som blir styrt sammen, og som det er godtgjort at det foreligger et nylig faktisk mønster for kortsiktig realisering
- av overskudd for, eller er et derivat, med unntak for et derivat som er øremerket og effektivt sikringsinstrument.

Med unntak for derivater faller kun en begrenset andel av Storebrands finansielle instrumenter inn under denne gruppen.

Finansielle eiendeler holdt for omsetning måles til virkelig verdi på balansetidspunktet. Endringer i virkelig verdi føres over resultatregnskapet.

Til virkelig verdi over resultatet etter virkelig verdi opsjon

En betydelig andel av Storebrands finansielle instrumenter er klassifisert til kategorien virkelig verdi over resultatet på grunn av:

- klassifiseringen reduserer mismatch i måling eller innregning som ellers ville oppstått som følge av ulike regler for måling av eiendeler og forpliktelser, eller at
- de finansielle eiendeler inngår i en portefølje som løpende måles og rapporteres til virkelig verdi

Regnskapsføringen er tilsvarende som for gruppen holdt for omsetning (instrumentene måles til virkelig verdi og verdiendringer føres i resultatoppstillingen).

Investeringer som holdes til forfall

Investeringer som holdes til forfall er ikke-derivative finansielle eiendeler med betalinger som er faste eller lar seg fastsette samt et fast forfall, og som et foretak har en positiv intensjon om og evne til å holde til forfall med unntak for

- de som foretaket ved førstegangsinnregning øremerker til virkelig verdi over resultatet
- de som oppfyller definisjonen av utlån og fordringer

Holdt til forfall eiendeler innregnes til amortisert kost etter effektiv rentes metode. Kategorien anvendes i den norske livsforsikringsvirksomheten for eiendeler som er knyttet til forsikringskontrakter med rentegaranti.

Utlån og fordringer

Utlån og fordringer er ikke-derivative finansielle eiendeler med betalinger som er faste eller lar seg fastsette, og som ikke blir notert i et aktivt marked, unntatt de som foretaket har til hensikt å selge umiddelbart eller på kort sikt, som skal klassifiseres som holdt for omsetning, og de som foretaket ved førstegangsinnregning øremerker til virkelig verdi over resultatet.

Utlån og fordringer innregnes til amortisert kost etter effektiv rentes metode. Kategorien anvendes i den norske livsforsikringsvirksomheten knyttet til forsikringskontrakter med rentegaranti.

Utlån og fordringer som er øremerket som sikringsobjekter, er underlagt måling i henhold til kravene til sikringsbokføring.

12.3 DERIVATER

Definisjon av et derivat

Et derivat er et finansielt instrument eller en annen kontrakt som omfattes av IAS39, og som har alle de tre følgende kjennetegnene:

- Derivatets verdi endres som reaksjon på endringer i en nærmere angitt rentesats, pris på finansielle instrumenter, råvarepris, valutakurs, en indeks for priser eller satser, kredittverdighet eller kredittindeks, eller en annen variabel (ofte kalt «underliggende»)
- det krever ingen innledende nettoinvestering eller en innledende nettoinvestering som er mindre enn det som ville kreves for andre typer kontrakter som forventes å ha en tilsvarende reaksjon på endringer i markedsfaktorer
- det skal gjøres opp på et framtidig tidspunkt

Regnskapsføring av derivater som ikke er et sikringsinstrument

Derivater som ikke faller inn under kriteriene for sikring innregnes i gruppen finansielle instrumenter holdt for omsetning. Virkelig verdi av derivatene klassifiseres henholdsvis som en eiendel eller som en forpliktelse, med endringer i virkelig verdi over resultatet.

Hoveddelen av de derivater som løpende benyttes i forvaltningen faller inn under denne kategorien.

En del av konsernets forsikringskontrakter inneholder innebygde derivater, som for eksempel rentegarantier. Disse forsikringskontraktene følger ikke regnskapsstandarden IAS39 Finansielle instrumenter, men følger regnskapsstandarden IFRS4 Forsikringskontrakter, og de innebygde derivatene måles ikke løpende til virkelig verdi.

12.4 SIKRINGSBOKFØRING

Virkelig verdi sikring

Storebrand benytter seg av virkelig verdi sikring, sikringsobjektene er finansielle eiendeler og forpliktelser som måles til amortisert kost. Derivater innregnes til virkelig verdi over resultatet eller inngår i totalresultatet. Verdiendringer på sikringsobjektet som er henførbare til den sikrede risikoen, justerer sikringsobjektets balanseførte verdi og innregnes i resultatet.

Sikring av nettoinvestering

Sikring av nettoinvesteringer i utenlandske virksomheter innregnes på samme måte som kontantstrømsikringer. Gevinst og tap på sikringsinstrumentet som relaterer seg til den effektive delen av sikringen føres over totalresultatet, mens gevinst og tap som relaterer seg til den ineffektive delen innregnes umiddelbart over resultatregnskapet. Samlet tap eller gevinst i egenkapitalen føres over resultatet når den utenlandske virksomheten blir solgt eller avviklet.

Kombinert virkelig verdi og kontantstrømsikring

Enkelte innlån i utenlandsk valuta er sikret ved bruk av sikringsinstrumenter (derivater). Kontantstrømmene i sikringsobjektet og sikringsinstrumentet er sammenfallende. Derivater innregnes til virkelig verdi. Sikringsbokføring gjennomføres ved å dele opp sikringen i en virkelig verdi sikring av renten og en kontantstrømsikring av marginen. Netto løpende verdiendringer på kontantstrømsikringen innregnes i Totalresultat.

12.5 FINANSIELLE FORPLIKTELSE

Etter førstegangsinnregning måles hovedsakelig alle finansielle forpliktelser til amortisert kost ved effektiv rentes metode.

13. FORSIKRINGSMESSIGE FORHOLD

Regnskapsstandarden IFRS4 Forsikringskontrakter, omhandler regnskapsmessig behandling av forsikringskontrakter. Storebrands forsikringskontrakter omfattes av standarden. IFRS4 er ment å være en foreløpig standard og den tillater bruk av uensartede prinsipper for behandling av forsikringskontrakter i konsernregnskapet. I konsernregnskapet medtas de forsikringstekniske avsetninger slik de er beregnet i de respektive datterselskaper i samsvar med det enkelte lands lovgivning. Dette gjelder også for forsikringskontrakter ervervet i en foretaksintegrasjon. I slike tilfeller er positive merverdier, jmf IFRS4 nr 31b), aktivert som eiendeler.

Det følger av IFRS4 at de forsikringsmessige avsetningene skal være tilstrekkelige. Ved vurdering av tilstrekkelighet knyttet til innregnede ervervede forsikringskontrakter, sees det i vurderingen også hen til IAS37 Avsetninger, betingede eiendeler og betingede forpliktelser, og Solvens II beregninger.

Nedenfor redegjøres det for regnskapsprinsippene for de vesentligste forsikringstekniske avsetninger.

13.1 GENERELT – LIVSFORSIKRING

Resultat til forsikringskundene

Garantert avkastning på premiereserven og premiefondet samt øvrig avkastning til kundene resultatføres under posten garantert avkastning og tildeling til forsikringskundene.

Erstatninger for egen regning

Erstatninger for egen regning omfatter utbetalte forsikringsoppgjør fratrukket mottatt gjenforsikring, fraflyttede premiereserver, avgitt gjenforsikring og endring i erstatningsavsetning. Avsetning for ikke-ferdigbehandlede eller ikke-utbetalte erstatninger ivaretas ved avsetning til erstatningsavsetningen under posten endring forsikringsforpliktelser.

Endring forsikringsforpliktelser

Omfatter sparepremien som inntektsføres under premieinntekter og utbetales under erstatninger. Posten omfatter også garantert avkastning på premiereserven og premiefondet samt avkastning til kundene utover garanti.

Forsikringsforpliktelse

Premiereserven er beregnet som kontantverdien av selskapets samlede fremtidige forsikringsforpliktelser inklusive fremtidige administrasjonskostnader i henhold til de enkelte forsikringsavtaler, med fradrag av kontantverdien av fremtidige avtalte premier. For individuelle kontoprodukter med fleksibel premieinnbetaling avsettes oppsamlet kontoverdi i premiereserven. Premiereserven svarer til 100 prosent av forsikringens garanterte gjenkjøps-/flytteveardi før eventuelle avbrudds-/flyttegebyrer og andel av kursreguleringsfond.

Ved beregning av premiereserven er det benyttet samme forutsetninger som ligger til grunn for premien for de enkelte forsikringsavtalene, det vil si samme dødelighets- og uføresannsynligheter, rentegrunnlag og kostnadssatser, i tillegg økes avsetningene som følge av forventet økt levealder. Premietarifffene bygger på observert nivå for dødelighet og uførhet i samfunnet, tillagt sikkerhetsmarginer som blant annet inkluderer en forventning om fremtidig utvikling på området.

Den avsatte premiereserven inneholder for alle bransjer avsetning til dekning av fremtidige administrasjonskostnader inklusiv oppgjørskostnader (administrasjonsreserve). For fullt betalte kontrakter, inklusive fripoliser, er kontantverdien av de forventede fremtidige administrasjonskostnader avsatt fullt ut i premiereserven. For kontrakter med fremtidig premieinnbetaling er det gjort fradrag for kontantverdien av den delen av de fremtidige administrasjonskostnader som forutsettes finansiert gjennom fremtidige premier.

En betydelig andel av de norske forsikringskontraktene har ett-årige rentegarantier, slik at den garanterte avkastningen må oppnås hvert år. En betydelig andel av de svenske forsikringskontraktene har garantert avkastningen frem til tidspunkt for pensjonsutbetalingene.

Forsikringsforpliktelser særskilt investeringsportefølje

De forsikringsmessige avsetninger til dekning av forpliktelser knyttet til verdien av særskilt investeringsportefølje skal til enhver tid motsvare verdien av den investeringsportefølje som er tilordnet kontrakten. Andelen av overskudd på risikoresultatet medregnes. Selskapet er ikke utsatt for investeringsrisiko på kundemidler, da det ikke garanteres minsteavkastning ovenfor kundene. Det eneste unntaket er ved dødsfall der etterlatte får utbetalt opprinnelig innbetalt beløp til livrenteforsikringer og for garantikonto.

IBNS-avsetninger

I premiereserven for forsikringsrisiko inngår avsetninger for inntrufne ikke meldte erstatninger samt ikke-ferdigbehandlede forsikringsoppgjør. Disse betegnes som henholdsvis IBNR som er "Incurred But Not Reported" og RBNS som er "Reported But Not Settled". (IBNS er en samlebetegnelse for IBNR og RBNS.) IBNR er avsetninger for potensielle fremtidige utbetaling hvor Storebrand ennå ikke er blitt informert om at et uføretilfelle, dødsfall eller annet erstatningstilfelle er inntruffet. Siden Storebrand verken kjenner frekvens eller utbetalingsbeløp estimeres IBNR via matematiske modeller basert på historisk informasjon om bestanden. Tilsvarende er RBNS en avsetning for potensielle fremtidige utbetalinger hvor Storebrand har kjennskap til hendelsen men ikke har ferdig behandlet kravet. Også her benyttes matematiske modeller basert på historisk informasjon for å estimere avsetningen.

Overføring av premiereserve m.v. (flytting)

Overføring av premiereserve ved flytting av forsikringer mellom forsikringsselskaper føres over resultatregnskapet under posten netto premieinntekter for mottatte reserver og erstatninger for egen regning for avgitte reserver. Kostnads-/inntektsføringen skjer på det tidspunktet risikoen overføres. På samme tidspunkt reduseres/økes premiereserven i forsikringsforpliktelser tilsvarende. Flyttebeløpet inkluderer også kontraktens andel av tilleggsavsetning, kursreguleringsfond, villkorad återbæring og årets resultat. Tilflyttede tilleggsavsetninger vises ikke under premieinntekter, men under posten endringer i forsikringsforpliktelser. Flyttebeløpene klassifiseres som kortsiktig fordring/ gjeld til oppgjør finner sted.

Salgskostnader

I norske livsforsikringsvirksomhet er salgskostnader kostnadsført, mens i de svenske datterselskaper er salgskostnader balanseført og amortiseres over produktets forventede løpetid.

13.2 LIVSFORSIKRING – NORGE

Tilleggsavsetninger

For å sikre soliditeten i livsforsikring, har selskapene anledning til å foreta avsetning til tilleggsavsetninger. Tilleggsavsetningene er fordelt på kontraktene og kan benyttes til å dekke et negativt renteresultat inntil rentegarantien. Dersom selskapet et år ikke oppnår en avkastning som svarer til grunnlagsrenten, kan avsetningen føres tilbake fra kontrakten slik at selskapet blir i stand til å innfri rentegarantien. Det betyr at tilleggsavsetningene reduseres og at premiereserven økes tilsvarende på kontrakten. For renteforsikringer utbetales tilleggsavsetningen i rater over utbetalingsperioden.

Dersom tildelte tilleggsavsetninger til kontrakten medfører at de samlede tilleggsavsetningene overstiger 12 prosent av premiereserven knyttet til kontrakten blir det overskytende beløpet tilordnet kontrakten som overskudd.

Premiefond, innskuddsfond og pensjonistenes overskuddsfond

Premiefondet inneholder forskuddsbetalte premier "etter skatteloven" fra forsikringstakerne og tilført overskudd i individuell og kollektiv pensjonsforsikring. Innbetaling og uttak føres ikke over resultatregnskapet, men direkte mot balansen.

Pensjonistenes overskuddsfond består av overskudd tilordnet premiereserve knyttet til pensjoner under utbetaling i kollektiv pensjonsforsikring. Fondet skal hvert år benyttes som engangspremie for tillegg til ytelsene til pensjonistene.

Kursreguleringsfond

Årets netto urealisert gevinst/tap på finansielle eiendeler til virkelig verdi i kollektivporteføljen i Storebrand Livsforsikring AS tilføres/ tilbakeføres kursreguleringsfondet i balansen under forutsetning av at porteføljen har en netto urealisert merverdi. Den delen av netto urealisert gevinst/tap på finansielle omløpsmidler i utenlandsk valuta som kan tilskrives valutakursendringer avsettes ikke til kursreguleringsfond. Valutarisikoen på utenlandske investeringer er i hovedsak sikret med valutakontrakter på porteføljenivå. Valutakursendring tilknyttet sikringsinstrumentet avsettes således heller ikke til kursreguleringsfond, men føres direkte over resultatet. Etter regnskapsstandarden for forsikringskontrakter (IFRS4) er kursreguleringsfondet vurdert som en forpliktelse.

Avsetning for ikke-fastsatte forsikringstilfeller

Avsetning for inntrufne skader består av avsetninger for uføre- og alderspensjon, fastsatte skader, ikke fastsatte skader og skadebehandlingsreserver. Ved vurdering av avsetninger benyttes grunnlagsrenten for å fastsette avsetningen. I tillegg avsettes det for beregnede skader som er inntruffet, men som ikke er meldt (IBNR).

Risikoutjevningfond

Det er anledning til å avsette inntil 50 prosent av risikoresultatet for kollektiv pensjon og fripoliser til risikoutjevningfond til dekning av eventuelt fremtidig negativt risikoresultat. Risikoutjevningfondet er ikke vurdert som en forpliktelse etter IFRS og inngår som en del av egenkapitalen (bundet egenkapital). Vedrørende bruk av risikoutjevningfond til oppreservering langt liv, se note 2.

13.3 LIVSFORSIKRING SVERIGE

Livsforsikringsavsetninger

Livsforsikringsavsetningene er estimert som nåverdien av forventede fremtidige garanterte utbetalinger, administrasjonsutgifter og skatter, diskontert med den gjeldende risikofrie renten (Solvens 2 rentekurve). Forsikringsmessige avsetninger med rentegaranti i SPP benytter en modellert diskonteringsrente. Det benyttes en nominell risikofri rente ved diskontering av spareforsikring og for helseforsikring i ytelsesordninger. For øvrige risikoforsikringer anvendes en risikofri realrente, eller nominelle risikofrie renter, kombinert med antatt inflasjon.

I beregningen av livsforsikringsavsetningene tas det hensyn til estimerte fremtidige administrasjonskostnader som med rimelighet kan forventes å oppstå og som kan knyttes til de eksisterende forsikringskontraktene. Kostnadene estimeres med bakgrunn i selskapets egne kostnadsanalyser og baseres på faktiske driftskostnadene i løpet av det siste året. Prosjeksjonen av de forventede fremtidige kostnader følger de samme prinsipper som grunnlag for Solvens II. Det tas ikke hensyn til eventuelle fremtidige kostnadseffektiviseringer.

Avsetning for ikke-fastsatte forsikringstilfeller

Avsetning for inntrufne skader består av avsetninger for uførepensjon, fastsatte skader, ikke fastsatte skader og skadebehandlingsreserver. Ved vurdering av avsetninger for uførepensjoner benyttes en risikofri markedsrente, hensyntatt fremtidig indeksregulering av utbetalingene. I tillegg avsettes det for beregnede skader som er inntruffet, men som ikke er meldt (IBNR).

Villkorad återbäring (betinget kundetildelt bonus), og latent kapitaltilskott

Villkorad återbäring oppstår når verdien av kundemidlene er høyere enn nåverdien av forpliktelsene, og omfatter dermed den del av forsikringskapitalen som ikke er garantert. For kontrakter hvor kundemidlene er lavere enn forpliktelsene belastes eiers resultat ved avsetning til latent kapitaltilskudd. Villkorad återbäring og latent kapitaltilskudd innregnes på samme linje i balansen.

13-4. SKADEFORSIKRING

Kostnadsføring av skadetilfeller skjer på det tidspunkt skadetilfeller inntreffer. Det er foretatt følgende avsetninger:

Avsetning for ikke opptjent premie for egen regning gjelder løpende kontrakter som er i kraft på regnskapstidspunktet og skal dekke kontraktens gjenstående risikoperiode.

Erstatningsavsetningen skal dekke forventet utbetaling av meldte, men ikke oppgjorte erstatningskrav. Den skal videre dekke forventede erstatningskrav knyttet til skader som er inntruffet, men ennå ikke meldt ved regnskapsperiodens utløp. Rapporterte ikke oppgjorte skadekrav avsettes i sin helhet. Det foretas så en beregning av avsetningsbehovet for inntrufne, men ikke rapporterte skader (IBNR), og for rapporterte, men ikke avsluttede skader (RBNS). I tillegg skal erstatningsavsetningen inneholde en egen avsetning for fremtidige skadeoppgjørskostnader på inntrufne ikke oppgjorte skadetilfeller.

14. PENSJONSFORPLIKTELSER EGNE ANSATTE

Storebrand har landspesifikke pensjonsordninger for ansatte. Ordningene innregnes etter IAS19. I Norge er pensjonsordningen fra 1. januar 2015 endret fra ytelsesordning til innskuddspensjon. Effekten av denne endringen ble innregnet i regnskapet per 31.12.2014. Storebrand er med i den norske AFP-ordningen (avtalefestet pensjon). Den norske AFP-ordningen er vurdert å være en ytelsesordning, men det foreligger ikke tilstrekkelig kvantitativ informasjon til å kunne estimere pålitelige regnskapsmessige forpliktelser og kostnader.

I Sverige har SPP i samsvar med Bankansattes Tjenestepensjonsplan (BTP-planen) kollektiv ytelses pensjonsplaner for sine ansatte. En kollektiv ytelsespensjon innebærer at en ansatt er garantert en viss pensjon basert på sluttlønn etter avsluttet arbeidsforhold.

14.1 YTELSESDORDNING

Pensjonskostnader og pensjonsforpliktelser for ytelsesplaner beregnes etter lineær opptjeningsprofil og forventet sluttlønn som opptjeningsgrunnlag, basert på forutsetninger om diskonteringsrente, fremtidig regulering av lønn, pensjoner og ytelser fra folketrygden, fremtidig avkastning på pensjonsmidler samt aktuariemessige forutsetninger om dødelighet, uførhet og frivillig avgang. Periodens netto pensjonskostnad består av summen av periodens pensjonsopptjening, rentekostnad på den beregnede forpliktelse, samt forventet avkastning av pensjonsmidlene.

Estimatavvik og virkningen av endrede forutsetninger blir regnskapsført mot totalresultatet i oppstillingen over regnskapsførte inntekter, kostnader og verdiendringer i den perioden de oppstår. I konsernet er det både forsikret og uforsikret pensjonsordning. Den forsikrede ordningen i Norge er tegnet i konsernet. Når ansatte avslutter arbeidsforholdet før pensjonsalder eller går ut av ordningen, vil det utstedes ordinære fripoliser. De fripolisene som inngår i forsikringsmessige avsetninger måles etter regnskapsstandarden IFRS4.

14.2. INNSKUDDSDORDNING

Innskuddsbasert pensjonsordning innebærer at konsernet betaler et årlig innskudd til de ansattes kollektive pensjonssparing. Den fremtidige pensjonen vil avhenge av størrelsen på tilskuddet og den årlige avkastningen på pensjonssparingen. Konsernet har ingen ytterligere forpliktelse knyttet til levert arbeidsinnsats etter at det årlige innskuddet er betalt. Det er ingen avsetning for påløpte pensjonsforpliktelser i slike ordninger. Innskuddsbaserte pensjonsordninger blir kostnadsført direkte.

15. VARIGE DRIFTSMIDLER

Konsernets varige driftsmidler består av maskiner, inventar, IT-systemer og bygninger som benyttes av konsernet til egen virksomhet.

Maskiner, inventar og IT-systemer måles til anskaffelseskost redusert med akkumulerte avskrivninger og eventuelle nedskrivninger.

Bygninger som benyttes til egen virksomhet av konsernet måles til oppskrevet verdi fratrukket akkumulerte av- og nedskrivninger. Det foretas årlig vurdering av virkelig verdi på disse bygningene på samme måte som beskrevet for investeringseiendommer. Økning i verdier for bygninger som benyttes i egen virksomhet resultatføres over totalresultatet. En nedskrivning av bygningens verdi innregnes først mot revalueringreserve som gjelder oppskrivninger på den aktuelle bygningen. Dersom nedskrivningen overstiger revalueringreserven resultatføres det resterende.

Avskrivningsperiode og –metode blir vurdert årlig for å sikre at metoden og perioden som brukes samsvarer med den økonomiske levetiden for driftsmiddelet. Tilsvarende gjelder for utrangeringsverdi. For bygninger foretas dekomponering, dersom ulike deler har forskjellig brukstid. Avskrivningsperiode og – metode måles da separat for hver del.

Det blir foretatt vurdering av nedskrivningsbehov når det foreligger indikasjon på verdifall. Eventuell nedskrivning resultatføres som differansen mellom balanseført verdi og gjenvinnbart beløp. Gjenvinnbart beløp er det høyeste av virkelig verdi med fradrag for salgskostnader og bruksverdi. Ved hver rapporteringsdato vurderes det om det er muligheter for reversering av tidligere nedskrivninger på ikke-finansielle eiendeler.

16. SKATT

Skattekostnaden i resultatregnskapet består av betalbar skatt og endring i utsatt skatt, og er basert på regnskapsstandarden IAS12 Resultatskatt. Skatt blir resultatført, bortsett fra når den relaterer seg til poster som er ført i totalresultatet. Utsatt skatt og utsatt skattefordel er beregnet på forskjeller mellom regnskapsmessig og skattemessig verdi på eiendeler og gjeld.

Utsatt skatt beregnes med utgangspunkt i konsernets skattemessige fremførbare underskudd, skattereduserende midlertidige forskjeller og skatteøkende midlertidige forskjeller. I konsernets skatteøkende midlertidige forskjeller inngår også midlertidige forskjeller knyttet til konsernets investeringseiendommer. Disse eiendommene inngår hovedsakelig i det norske livsforsikringsselskapets kundeporteføljer og ligger i aksjeselskaper som eies av holdingselskaper som igjen eies direkte av Storebrand Livsforsikring AS. Selv om disse eiendomsselskapene inngår i kundeporteføljen og kan avhendes tilnærmet skattefritt, inngår de skatteøkende midlertidige forskjellene knyttet til de underliggende eiendommene som også inngår i det norske skattekonsernet, i konsernets midlertidige forskjeller hvor det er avsatt for utsatt skatt. Se også punkt 7 ovenfor som omhandler virksomhetssammenslutninger.

Eventuell utsatt skatt eiendel innregnes dersom det anses sannsynlig at skattefordelen vil bli gjenvunnet. Eiendeler og forpliktelser ved utsatt skatt innregnes netto når det foreligger en juridisk rett til å motregne eiendeler og forpliktelser ved betalbar skatt, og konsernet er i stand til og har til hensikt å gjøre opp betalbar skatt netto.

Endringer i eiendeler og forpliktelser ved utsatt skatt som skyldes endringer i skattesats innregnes som et utgangspunkt i resultatregnskapet.

FINANSSKATT

I forbindelse med behandlingen av statsbudsjettet for 2017 ble det vedtatt en finansskatt med to elementer:

- Finansskatt på lønn. Denne er satt til 5 prosent og følger reglene for arbeidsgiveravgift
- Skattesatsen på alminnelig inntekt for foretak omfattet av finansskatten videreføres på 2016-nivå (25 prosent), mens den for øvrig settes videre ned fra 24 prosent til 23 prosent fra 1. januar 2018

Finansskatten gjelder fra og med inntektsåret 2017.

I Storebrand Livsforsikring konsern inngår både selskaper som omfattes og som ikke omfattes av finansskatten. Ved balanseføring av utsatt skatt/skattefordel i konsernregnskapet benyttes derfor selskapsskattesatsen gjeldende for det enkelt selskap (23 eller 25 prosent).

17. AVSATT UTBYTTE

I henhold til IAS10 som omhandler hendelser etter balansedagen, skal foreslått utbytte/konsernbidrag klassifiseres som egenkapital inntil det er vedtatt av generalforsamlingen.

18. LEIEAVTALER

En leieavtale klassifiseres som finansiell leieavtale dersom den i det vesentlige overfører risiko og avkastning forbundet med eierskap. Øvrige leieavtaler klassifiseres som operasjonelle leieavtaler. Storebrand har ingen finansielle leieavtaler.

19. KONTANTSTRØMOPPSTILLING

Kontantstrømoppstillingen utarbeides etter den direkte metoden og viser kontantstrømmene gruppert etter kilder og anvendelsesområder. Kontanter er definert som kontanter, fordringer på sentralbanker og fordringer på kredittinstitusjoner uten oppsigelsesfrist. Kontantstrømoppstillingen spesifiseres på operasjonelle, investerings- og finansierings aktiviteter.

20. BIOLOGISKE EIENDELER

I samsvar med IAS41 måles investeringer i skog som biologiske eiendeler. Biologiske eiendeler måles til virkelig verdi som er definert basert på alternativ virkelig verdi beregning, eller nåverdien av forventet netto kontantstrøm. Verdiendringer på biologiske eiendeler føres i resultatregnskapet. Eierrettigheter på biologiske eiendeler innregnes på det tidspunktet når kjøpsavtalen signeres. Det beregnes årlige inntekter og utgifter fra skogbruk og utmark.

Note 2 - Viktige regnskapsestimater og skjønnsmessige vurderinger

Ved utarbeidelse av konsernregnskapet må ledelsen foreta estimater, skjønnsmessige vurderinger og forutsetninger av usikre størrelser. Estimater og vurderinger evalueres løpende og er basert på historisk erfaring og forventning om fremtidige hendelser og representerer ledelsens beste skjønn på tidspunkt for regnskapsavleggelsen.

En beskrivelse av de vesentligste estimater og vurderinger der skjønn anvendes og som kan påvirke innregnede verdier eller nøkkeltall fremkommer nedenfor og i note 45 Solvens II.

De faktiske resultatene kan avvike fra regnskapsestimatene

GENERELT OM LIVSFORSIKRING

Forsikringsrisiko er risiko for større utbetalinger enn antatt og/eller ugunstig endring i verdien av en forsikringsforpliktelse som følge av at faktisk utvikling avviker fra det som ble forutsatt ved beregning av premier eller avsetninger.

I konsernregnskapet innregnes forsikringsforpliktelser med rentegaranti, med ulike prinsipper i den norske og svenske virksomheten. Det er også innregnet en immateriell eiendel (value-of-business-in-force, "VIF") knyttet til forsikringskontrakter i den svenske virksomheten. Denne eiendelen knytter seg til Storebrands kjøp av SPP (kjøp av virksomhet). Det er flere forhold som kan påvirke størrelsene på forsikringsforpliktelsene inklusive VIF, herunder biometriske forhold som økt levealder, fremtidig avkastning, uførhet, samt utvikling i fremtidige kostnader og juridiske forhold som lovendringer og utfall av rettsaker mv. Et lavt rentenivå vil på lang sikt være utfordrende for eier med hensyn til forsikringskontrakter med rentegaranti, og vil, sammen med reduserte kundebuffer, kunne påvirke størrelsen på de innregnede beløp knyttet til forsikringskontraktene. De norske forsikringskontraktene med rentegarantier er diskontert med premieberegningensrenten (om lag gjennomsnittlig med 3,2 prosent). De svenske forsikringsforpliktelsene med rentegaranti er diskontert med en rentekurve som samsvarer med Solvens II-rentekurven.

Det følger av regnskapsstandarden IFRS4 Forsikringskontrakter at de innregnede forsikringsforpliktelsene skal være tilstrekkelige og at det skal gjennomføres en tilstrekkelighetstest (liability adequacy test). Forsikringsforpliktelsene er beregnet i henhold til regler fastsatt av de nasjonale tilsynsmyndighetene herunder forsikringsvirksomhetsloven med forskrifter i Norge og Försäkringsrörelselagen i Sverige. For livsforsikringsforpliktelsene gjennomføres det en test på et overordnet totalnivå ved å foreta en analyse som tar utgangspunkt i premiereserveringsprinsipper. Den innarbeidede analysen tar utgangspunkt i forutsetninger som tilsvarende legges til grunn ved beregning av solvens II forpliktelsen, hvor selskapet anvender beste anslag på de fremtidige grunnlagselementene basert på dagens erfaringer. Testen innebærer da at selskapet analyserer dagens marginer mellom forutsetningene i reserveringsgrunnlaget og forutsetningene basert på solvens II beregningene. Denne testen ble gjennomført også før innføring av IFRS.

I konsernregnskapet ble det ved oppkjøpet av det svenske forsikringskonsernet SPP aktivert merverdier inklusive goodwill knyttet til verdiene av SPP konsernets forsikringskontrakter, mens SPP konsernets innregnede forsikringsmessige avsetninger ble videreført i Storebrands konsernregnskap. Disse merverdiene (Value of business in-force) som sammen med tilhørende aktiverte salgskostnader og forsikringsforpliktelser, testes med hensyn til tilstrekkelighet. Testen er oppfylt hvis de bokførte forpliktelsene i regnskapet er større eller lik netto forpliktelser vurdert til en estimert markedsverdi inklusive forventet overskudd til eier. I denne testen ses det hen til solvens II beregninger samt til IAS37. Et sentralt element i denne vurderingen er beregning av fremtidige fortjenestemarginer hvor det benyttes grunnlag fra solvens II beregningene. Solvens II beregningene vil blant annet påvirkes av volatilitet i finansmarkedet, renteforventninger samt størrelsen på bufferkapital. Storebrand tilfredsstiller tilstrekkelighetstestene for 2017 og tilstrekkelighetstestene har følgelig ingen resultatmessig effekt på regnskapet for 2017. Det vises til ytterligere informasjon i note 28.

IBNR- og RBNS-avsetningene for forsikringsrisiko estimeres og det er knyttet usikkerhet til estimatene. Dette er usikkerhet knyttet til frekvens og størrelsen på erstatningene. Estimaterendringer og endrede vurderinger kan medføre en reduksjon eller økning i avsetningene. Endringer vil inngå som en del av risikoresultatet.

Storebrand fikk i 2015 godkjent plan for oppreservering av langt liv avsetningene tilknyttet kollektiv pensjon og fripoliser i den norske virksomheten. Maksimal oppreserveringsperiode var fra 1.1.2014 til 1.1.2021, men Storebrand har i løpet av 2017 ferdigstilt oppreservering etter K2013. Av årets finans og risikooverskudd for kollektiv pensjon er 710 millioner kroner anvendt til å stryke langt liv avsetningene. Endelig avregning av oppreserveringsbehovet vil gjøres per kontrakt i forbindelse med kontoføringen per årsslutt 2017, men som gjennomføres 1. halvår 2018. Inntil da vil det være noe usikkerhet knyttet til det endelige oppreserveringsbehovet.

I livsforsikringsvirksomhetene i Storebrand vil ikke nødvendigvis endring av estimater knyttet til forsikringsmessige avsetninger, finansielle instrumenter og investerings eiendom tilordnet livkundene, påvirke eiers resultat, men endring av estimater og vurderinger kan påvirke eiers resultat. En sentral faktor vil være om livkundenes midler inklusive årets realiserte avkastning, overstiger de garanterte forpliktelser.

I den norske virksomheten har en betydelig andel av forsikringskontraktene årlige rentegarantier. Estimaterendringer og endrede vurderinger kan medføre endret avkastning i kundeporteføljene. Avhengig av størrelsen på eventuelle verdifall, vil slike verdifall, helt eller delvis, kunne motvirkes

av reduksjon i kursreguleringsfond og tilleggsavsetninger slik at effekt for eiers resultat kan bli begrenset. Tilsvarende vil verdiøkninger i stor grad kunne øke størrelsen på slike fond.

I den svenske virksomheten foreligger det ikke kontrakter med en årlig rentegaranti. Men det foreligger forsikringskontrakter med en sluttverdi-garanti. Disse kontraktene diskonteres med en markedsmessig beregnet rente hvor deler av den anvendte rentekurven ikke er likvid. Endringer i diskonteringsrente vil kunne gi betydelige utslag i størrelsen på de forsikringsmessige forpliktelser samt påvirkning av resultat. Dersom tilhørende kundemidler har en høyere verdi enn innregnet verdi av disse forsikringsmessige forpliktelsene, vil forskjellen utgjøre et betinget kundetildelt fond – villkorad återbäring (bufferkapital). Endringer i forutsetninger om fremtidige administrasjonsutgifter (kostnadsforutsetninger) kan også gi betydelige utslag på de innregnede forsikringsforpliktelsene. Estimatendringer og endrede vurderinger kan medføre endret avkastning i kundeporteføljene. Avhengig av størrelsen på eventuelle verdifall, vil slike verdifall, helt eller delvis, kunne motvirkes av reduksjon i villkorad återbäring slik at effekt for eiers resultat kan bli begrenset. Dersom verdien av den enkelte forsikringskontrakt er høyere enn tilhørende kundemidler, vil eier måtte dekke manglende kapital.

Den benyttede diskonteringsrenten for den svenske virksomheten samsvarer med de samme metoder som ligger til grunn ved beregning av diskonteringsrenten under Solvens II:

- For løpetider opp til 10 år fastsettes diskonteringsrenten med utgangspunkt i noterte swaprenter, justert for både kredittrisiko (kredittjustering) og illikviditet (volatilitetsjustering). Kreditt- og volatilitetsjustering baseres på de senest tilgjengelige verdiene som publiseres av EIOPA.
- For løpetider mellom 10 og 20 år er det benyttet interpolerte terminrenter for å sikre en jevn overgang fra siste likvide markedsrente (ved 10 års punkt) til den langsiktige terminrenten. Interpoleringen gjennomføres ved bruk av den såkalte Smith-Wilson modellen.
- For løpetider utover 20 år fastsettes en likevektrente basert på summen av langsiktige forventninger til inflasjon og realvekst.

Det foreligger også forsikringskontrakter uten rentegaranti i livsforsikringsvirksomhetene hvor kundene bærer avkastningsgarantien. Estimatendringer og endrede vurderinger kan medføre endret avkastning i tilhørende kundeporteføljer. Innregning av slike verdiendringer påvirker ikke eiers resultat direkte. Imidlertid vil endring i estimater knyttet til risikodekninger (uførhet og død) påvirke eiers resultat. Dette er usikkerhet knyttet til frekvens og størrelsen på erstatningene. Estimatendringer og endrede vurderinger kan medføre en reduksjon eller økning i avsetningene.

Det gis ytterligere informasjon om forsikringsforpliktelser i note 7, 38 og 39.

INVESTERINGSEIENDOMMER

Investeringsseiendommer måles til virkelig verdi. Markedet for næringsseiendom i Norge og Sverige er lite likvid og lite transparent. Verdsettelsene som gjøres vil være beheftet med usikkerhet og krever bruk av skjønn, dette gjelder særlig i perioder med urolige finansmarkeder.

Sentrale elementer som inngår i verdsettelsene, og som krever bruk av skjønn er:

- Markedsleie og ledighetsutvikling
- Kvaliteten og varigheten på leieinntektene
- Eierkostnader
- Teknisk standard og eventuelt oppgraderingsbehov
- Diskonteringsrenter for både sikker og usikker kontantstrøm, samt restverdi

Det innhentes også ekstern verdsettelse for deler av porteføljen kvartalsvis. Alle eiendommer skal minst i løpet av en 3 års periode ha en ekstern verdsettelse.

Det vises for øvrig til note 12 hvor verdsettelse av investeringsseiendommer til virkelig verdi beskrives ytterligere.

FINANSIELLE INSTRUMENTER TIL VIRKELIG VERDI

Det vil være usikkerhet knyttet til prisingen av finansielle instrumenter særlig knyttet til instrumenter som ikke prises i et aktivt marked. Dette gjelder særlig for de typer verdipapirer som er priset på bakgrunn av ikke-observerbare forutsetninger, og for disse investeringene benyttes ulike verdsettelsesteknikker for å fastsette virkelig verdi, herunder private equity investeringer, investeringer i utenlandske eiendomsfond samt andre finansielle instrumenter hvor det nyttes teoretiske modeller ved prisingen. Eventuelle endringer i forutsetninger vil kunne påvirke innregnede verdier. Hoveddelen av slike finansielle instrumenter inngår i kundeporteføljen.

Det vil være usikkerhet knyttet til fastrenteutlån som er klassifisert til virkelig verdi, da det er variasjon i rentebetingelsene som bankene tilbyr og siden det ofte vil være ulik kredittrisiko knyttet til den enkelte låntager.

Det vises for øvrig til note 12 hvor verdsettelse av finansielle instrumenter til virkelig verdi beskrives ytterligere

FINANSIELLE INSTRUMENTER TIL AMORTISERT KOST

For finansielle instrumenter som er vurdert til amortisert kost måles det om det på balansedagen finnes objektive indikasjoner på at en finansiell eiendel eller en gruppe av finansielle eiendeler har falt i verdi.

Det må anvendes skjønn ved vurdering av om det foreligger et verdifall og verdifallets størrelse. Usikkerheten blir større når det er uro i finansmarkedene. Vurderingene omfatter kreditt-, markeds- og likviditetsrisiko. Endringer i forutsetninger for disse faktorene vil påvirke om det måles å foreligge indikasjoner på et verdifall. Det vil dermed være usikkerhet knyttet til størrelsene på innregnede individuelle nedskrivning og gruppenedskrivninger. Dette vil gjelde avsetninger knyttet til utlån i privat og bedriftsmarkedet samt obligasjoner som måles til amortisert kost.

ANDRE IMMATERIELLE EIENDELER MED UDEFINERT UTNYTTBAR LEVETID

Goodwill og andre immaterielle eiendeler med udefinert utnyttbar levetid testes årlig for nedskrivningsbehov. Goodwill allokteres til konsernets kontantstrømgenererende enheter. Ved verdifastsettelsen i testen er det nødvendig å estimere de kontantstrømmer som oppstår i den relevante kontantstrømgenererende enhet, samt benytte en relevant rente ved diskonteringen. Varige driftsmidler og øvrige immaterielle eiendeler måles årlig for å sikre at metoden og perioden som brukes samsvarer med de økonomiske realiteter.

PENSJONER EGNE ANSATTE

Nåverdien på pensjonsforpliktelser avhenger av fastsettelsen av økonomiske og demografiske forutsetninger. De beregningsforutsetninger som benyttes skal være realistiske, innbyrdes konsistente og oppdaterte i den forstand at de skal baseres på en enhetlig antagelse om fremtidig økonomisk utvikling. I konsernet er det både sikrede og usikrede pensjonsordninger (pensjon over drift). Det vil være usikkerhet knyttet til disse estimatene.

UTSATT SKATT OG USIKRE SKATTEPOSISJONER

Det er i konsernet betydelige midlertidige forskjeller mellom regnskapsmessig og skattemessig verdi på eiendeler og forpliktelser. Det er de eksisterende skatteregler i Norge som ligger til grunn for beregning av utsatt skatt i den norske virksomheten. Dette vil blant annet særlig kunne gjelde for investeringer i utenlandske deltakerlignede selskaper og investeringer i eiendom. Den faktiske skattekostnad vil også avhenge av i hvilken form de underliggende eiendeler vil bli realisert, herunder om det vil skje fremtidige innmat- eller aksjetransaksjoner. Det er også ulike skatteregler mellom selskapene som inngår i den norske virksomheten ved at den norske skattemessige fritaksmetoden ikke gjelder for kundeporteføljer i livsforsikringsselskaper. Beregning av utsatt skatt eiendel, utsatt skatt forpliktelse og skattekostnad er basert på fortolkning av regler og estimater.

I forbindelse med konsernets virksomhet kan det oppstå tvister mv. relatert til skatteposisjoner der utfallet er usikkert. Konsernet avsetter for usikre og omtvistede skatteposisjoner med beste estimat på forventet beløp, gitt skattemyndighetenes varsel eller vedtak. Avsetningene reverseres hvis den omtvistede skatteposisjonen avgjøres til fordel for konsernet og ikke lenger kan bli anket.

Det vises til ytterligere informasjon i note 27.

Note 3 - Oppkjøp

Storebrand Livsforsikring AS har 24. oktober 2017 inngått avtale om å overta Silvers forsikringsporteføljer. Silver ble 17.2.2017 satt under offentlig administrasjon. Kjøpet omfatter også selskapet Silver AS etter at selskapet er satt i fri virksomhet.

Transaksjonen er gjennomført i løpet av januar 2018. Transaksjonen er gjennomført i to deler, dels som kjøp av portefølje, og dels som overtakelse av Silver AS med gjenværende virksomhet.

Storebrand Livsforsikring AS betaler en kjøpesum på 520 millioner kroner som finansieres av selskapsporteføljen. Kjøpesummen er tilført Silvers kunder som en del av administrasjonsløsningen, og bidrar til å opprettholde gode pensjoner for kundene.

Beløpet på 520 millioner kroner som er tilført kundene i Silver, og som i oppkjøpsanalysen vil være en merverdi som allokteres til forsikringskontraktene (VIF -value of business i force) og utsatt skattefordel.

Silvers ca. 21 000 avtaler og ca.10 milliarder kroner i pensjonsmidler er flyttet til Storebrand. Ca. 8,5 milliarder kroner av porteføljen er pensjonsprodukter uten rentegaranti. Det resterende er relatert til risikodekninger.

Som en del av administrasjonsløsningen, er Silvers portefølje av fripoliser konvertert til fripoliser med investeringsvalg (FMI) for alderspensjonsdekningen. Risikodekningene videreføres basert på en redusert grunnlagsrente på 2,75 prosent. Storebrand Livsforsikring har overtatt FMI og tilhørende risikodekninger fra Silver som en portefølje.

Storebrand Livsforsikring har også overtatt selskapet Silver AS inkludert gjenværende bestand av pensjonskapitalbevis og individuelle pensjonskontrakter uten garanti. Som en del av administrasjonsløsningen, ble egenkapitalen i Silver skrevet ned til null. Storebrand Livsforsikring har tilført ny egenkapital på NOK 40 millioner kroner.

Note 4 - Segmentinformasjon – resultat pr virksomhetsområde

SEGMENTER

Storebrands virksomhet er delt inn i segmentene Sparing, Forsikring, Garantert Pensjon og Øvrig.

SPARING

Består av produkter som omfatter langsiktig sparing til pensjon, uten rentegarantier. I området inngår innskuddspensjon i Norge og Sverige. I tillegg inngår også enkelte øvrige datterselskaper.

FORSIKRING

Forsikring omfatter personrisikoprodukter til det norske og svenske privatmarkedet og personalforsikring i det norske og svenske bedriftsmarkedet.

GARANTERT PENSJON

Garantert pensjon består av produkter som omfatter langsiktig sparing til pensjon, hvor kundene har en garantert avkastning eller ytelse på sparemidlene. I området inngår ytelsespensjon i Norge og Sverige, fripoliser og individuell kapital- og pensjonsforsikring.

ØVRIG

Under kategorien øvrig rapporteres resultatet for selskapsporteføljene i Storebrand Livsforsikring og SPP. I tillegg inngår resultatet knyttet til øvrige døtre inkl. BenCo som via Nordben og Euroben tilbyr pensjonsprodukter til multinasjonale bedrifter.

AVSTEMMING MELLOM RESULTATREGNSKAP OG ALTERNATIV RESULTATOPPSETT (SEGMENT)

Resultatene i segmentene avstemmes mot konsernresultat før amortisering og nedskrivning av immaterielle eiendeler. I konsernets resultatoppstilling inngår brutto inntekter og kostnader knyttet til både forsikringskunder og eier (aksjonærer). I alternativt resultatoppsett inngår kun resultatelementer knyttet til eier (aksjonærer) som er de resultatelementene som konsernet har resultatmål og oppfølging av. Resultatlinjer som benyttes i segmentrapporteringen vil dermed ikke være identiske med resultatlinjene i konsernresultatregnskapet. Under følger en overordnet beskrivelse av de vesentligste forskjellene.

Fee- og administrasjonsinntekter består av gebyrer og faste administrative inntekter. I konsernets resultatoppstilling er posten klassifisert som premieinntekter, netto renteinntekter bank, eller andre inntekter avhengig av type virksomhet. I konsernets resultatoppstilling inngår også sparelementer på forsikringskontrakter og eventuell tilflyttet reserve.

Pris for avkastningsgaranti og fortjeneste risiko (feeinntekter) - Storebrand Livsforsikring AS

For kollektive pensjonsforsikringer med avkastningsgaranti skal avkastningsgarantien prises i forkant. Nivået på avkastningsgarantien, størrelsen på bufferkapitalen (tilleggsavsetninger og kursreserver) og investeringsrisikoen for porteføljen pensjonsmidlene investeres i, er styrende for hvilken pris kunden betaler for sin avkastningsgaranti. Det er risikoen egenkapitalen utsettes for som er utgangspunktet for prisfastsettelsen av avkastningsgarantien. Forsikringsselskapet står for all nedsiderisiko og må reservere opp forsikringen dersom bufferavsetninger ikke er tilstrekkelige eller tilgjengelige.

Forsikringsresultatet består av forsikringspremier og erstatninger.

Forsikringspremier består av premieinntekter knyttet til risikoprodukter (forsikring segment) som er klassifisert som premieinntekter i konsernets resultatoppstilling.

Erstatninger består av utbetalte erstatninger og endring i IBNR og RBNS knyttet til risikoprodukter som er klassifisert som erstatninger i konsernets resultatoppstilling.

Administrasjonskostnader består av konsernets driftskostnader i konsernets resultatoppstilling minus driftskostnader allokert til tradisjonelle individuelle produkter med overskuddsdeling.

Risikoresultat liv og pensjon består av forskjellen mellom risikopremie og erstatninger for produkter knyttet til innskuddspensjon, unit linked kontrakter (sparings segment) og ytelsespensjon (garantert pensjon segment). Risikopremie er klassifisert som premieinntekt i konsernets resultatoppstilling.

Finansresultat består av avkastningen for selskapsporteføljene til Storebrand Livsforsikring AS og SPP Pension & Försäkring AB (øvrige segment) mens avkastning på de øvrige selskapsporteføljene i konsernet ligger som finansresultat innenfor segmentet som virksomheten er knyttet til. Avkastning selskapsporteføljer er klassifisert som netto inntekter fra finansielle eiendeler og eiendom for selskap i konsernets resultatoppstilling. I finansresultatet inngår også avkastning på kundemidler knyttet til produkter innenfor forsikringssegmentet, denne posten vil i konsernets oppstilling inngå i posten netto inntekter fra finansielle eiendeler og eiendom for kunder. I alternativ resultatoppstilling inngår enkelte ikke vesentlige datterselskapers resultat før skatt i finansresultatet, mens i konsernets resultatoppstilling vises dette som andre inntekter, driftskostnader og andre kostnader.

Netto overskuddsdeling

Storebrand Livsforsikring AS

Gamle og nye individuelle kontrakter utgått fra kollektive pensjonsforsikringer (fripoliser) har modifisert overskuddsdelingsregime som innebærer at selskapet kan beholde inntil 20 prosent av overskudd på avkastning etter eventuell avsetning til tilleggsavsetning. Modifisert overskuddsdelingsmodell innebærer at et eventuelt negativt risikoresultat vil kunne gå til fradrag mot kundenes renteoverskudd før fordeling hvis det ikke dekkes fra risikoutjevningfondet.

Tradisjonelle individuelle kapital- og pensjonsprodukter som var i konsernet før 1.1.2008 videreføres etter overskuddsregler som gjaldt før 2008. Det gis ikke anledning til å etablere nye kontrakter i denne porteføljen. Konsernet kan beholde inntil 35 prosent av det samlede resultatet etter avsetning til tilleggsavsetninger.

En eventuell negativ avkastning i kundeporteføljene og avkastning lavere enn rentegaranti som ikke kan dekkes av tilleggsavsetning må dekkes av selskapets egenkapital, og vil inngå i linjen netto overskuddsdeling og tap.

SPP Pension & Försäkring AB

For premier betalt fra og med 2016 erstattes tidligere overskuddsdeling med en garantiavgift. Garantiavgift er årlig og beregnes som en prosent av kapitalen. Den tilfaller selskapet.

For innbetalinger inngått før 2016 opprettholdes overskuddsdelingen, det vil si at dersom totalavkastningen i et kalenderår for en premiebestemt forsikring (IF-bestand) overstiger garantert rente oppstår avkastningsdeling. Ved avkastningsdeling tilfaller 90 prosent av totalavkastningen forsikringstakeren og 10 prosent selskapet. Selskapets andel av totalavkastningen inngår i finansresultatet.

For ytelsesbasert forsikring (KF-bestand) har selskapet rett til å ta et indekseringsgebyr hvis det kollektive overskuddet tillater en indeksregulering av forsikringene. Indekseringen er maksimalt tilsvarende endringen i konsumprisindeksen (KPI) mellom de to foregående september-måneder. Pensjoner som utbetales blir indeksert dersom konsolidering per 30. september overstiger 107 prosent, hvor halvparten av gebyret belastes. Hele gebyret vil bli belastet dersom konsolidering per 30. september overstiger 120 prosent, her kan også fripoliser (fribrev) medregnes. Totalt gebyr tilsvarende 0,8 prosent av forsikringskapitalen.

Det gjøres en løpende vurdering av den garanterte forpliktelsen. Dersom den garanterte forpliktelsen er høyere enn verdien av eiendelene må det gjøres en avsetning i form av latent kapitaltilskudd. Dersom eiendelene er lavere enn den garanterte forpliktelsen når forsikringsutbetalingen starter tilfører selskapet kapital opp til den garanterte forpliktelsen i form av realisert kapitaltilskudd. Endring i latent kapitaltilskudd inngår i finansresultatet.

For ytelsesbasert forsikring (KF-bestand) har selskapet rett til å ta et indekseringsgebyr hvis det kollektive overskuddet tillater en indeksregulering av forsikringene.

Utlånstap

Tap på utlån som ligger på Storebrand Livsforsikring konsern sin balanse inngår ikke på denne linjen hverken i alternative resultatoppsett eller i konsernets resultatoppstilling, men vil i resultatoppstilling inngå i posten netto inntekter fra finansielle eiendeler og eiendom for kunder.

Oppreservering langt liv består av eiers egenkapitalbidrag i forbindelse med omregning til ny dødlighetstariff i 2013, K2013. I konsernets resultatoppstilling er posten klassifisert under posten endring forsikringsforpliktelser.

Amortisering av immaterielle eiendeler inneholder avskrivning og eventuelle nedskrivninger av immaterielle eiendeler oppstått ved oppkjøp av virksomhet.

RESULTAT PER VIRKSOMHETSOMRÅDE

(NOK mill.)	1.1 - 31.12	
	2017	2016
Sparing	536	418
Forsikring	462	429
Garantert pensjon	766	870
Øvrig	228	377
Resultat før amortisering	1 992	2 093
Amortisering immaterielle eiendeler	-391	-396
Resultat før skatt	1 601	1 697

SEGMENTOPPLYSNINGER PER 31.12

(NOK mill.)	Sparing		Forsikring		Garantert pensjon	
	2017	2016	2017	2016	2017	2016
Fee og administrasjonsinntekter	1 543	1 378			1 483	1 566
Forsikringsresultat			837	689		
- Premier for egen regning			2 797	2 759		
- Erstatninger for egen regning			-1 960	-2 070		
Administrasjonskostnader	-1 013	-966	-472	-418	-889	-981
Driftsresultat	530	412	365	271	595	585
Finans poster og risikoresultat liv og pensjon	7	6	97	158	171	284
- Risikoresultat liv og pensjon	7	6			67	-37
- Finansresultat			97	158		
- Netto overskuddsdeling					104	322
Resultat før amortisering	536	418	462	429	766	870
Amortisering immaterielle eiendeler						
Resultat før skatt	536	418	462	429	766	870

(NOK mill.)	Øvrig		Storebrand Livsforsikring konsern	
	2017	2016	2017	2016
Fee og administrasjonsinntekter	75	94	3 101	3 038
Forsikringsresultat			837	689
- Premier for egen regning			2 797	2 759
- Erstatninger for egen regning			-1 960	-2 070
Administrasjonskostnader	-50	-48	-2 424	-2 412
Driftsresultat	25	46	1 514	1 315
Finans poster og risikoresultat liv og pensjon	203	331	477	779
- Risikoresultat liv og pensjon	-4	7	69	-24
- Finansresultat	207	333	304	491
- Netto overskuddsdeling		-9	104	312
Resultat før amortisering	228	377	1 992	2 093
Amortisering immaterielle eiendeler			-391	-396
Resultat før skatt	228	377	1 601	1 697

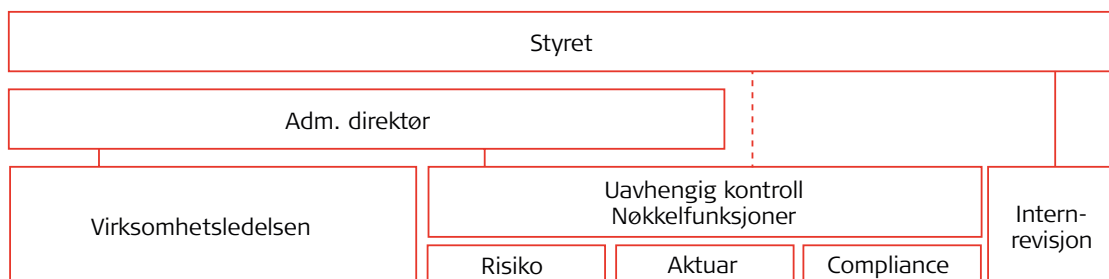
Note 5 - Risikostyring og internkontroll

Storebrands inntekter og resultater er avhengig av eksterne forhold som gir usikkerhet. De viktigste eksterne risikoforholdene er utviklingen i finansmarkedene og endringer i levealderen til den norske og svenske befolkningen. Interne operasjonelle faktorer kan også gi tap, for eksempel feil knyttet til forvaltningen av kunders midler eller utbetaling av pensjon.

Kontinuerlig overvåking og aktiv styring av risiko er et kjerneområde i konsernets virksomhet og organisasjon. Grunnlaget for risikostyringen legges i styrets årlige behandling av strategi- og planprosessen med fastsettelse av risikoappetitt, risikomål og overordnede risikorammer for virksomheten. Ansvar for risikostyring og internkontroll er en integrert del av lederansvaret i Storebrand konsernet.

ORGANISERING AV RISIKOSTYRINGEN

Konsernets organisering av risikostyringsansvar følger en modell basert på 3 forsvarslinjer. Modellen skal ivareta risikostyringsansvar både på selskaps- og konsernnivå.

Styrene i Storebrand ASA og i konsernselskapene har det overordnede ansvaret for å begrense og følge opp virksomhetens risikoer. Styrene fastsetter årlig rammer og retningslinjer for virksomhetens risikotaking, mottar rapporter over faktisk risikonivå og gjør en framoverskuende vurdering av risikobildet.

Styret i Storebrand ASA har etablert et risikoutvalg som består av 3-4 styremedlemmer. Risikoutvalgets hovedoppgave er å forberede styrebehandlingen på risikoområdet, med særskilt oppmerksomhet på konsernets risikoappetitt, risikostrategi og investeringsstrategi. Utvalget skal bidra med framoverskuende beslutningsstøtte knyttet til styrets drøfting av virksomhetens risikotaking, finansielle prognoser og behandling av risikorapporteringen.

Ledere på alle nivåer i virksomheten har ansvar for risikohåndteringen innen eget ansvarsområde. God risikohåndtering forutsetter arbeid med mål, strategier og handlingsplaner, identifisering og vurdering av risikoer, dokumentasjon av prosesser og rutiner, prioritering og gjennomføring av forbedringstiltak, samt kommunikasjon, informasjon og rapportering.

UAVHENGIGE KONTROLLFUNKSJONER

Det er etablert uavhengige kontrollfunksjoner for virksomhetens risikohåndtering (risikostyringsfunksjonen/chief risk officer), for regeletterlevelse (compliancefunksjonen), for at forsikringsforpliktelsen er riktig beregnet (aktuarfunksjonen) og for bankens kredittgivning. Funksjonene er etablert både for Storebrandkonsernet (gruppen) og for alle konsesjonsbelagte selskaper. De uavhengige kontrollfunksjonene er direkte underlagt selskapenes adm. direktører og har rapportering til respektive selskapsstyre.

Funksjonelt har de uavhengige kontrollfunksjonene tilhørighet til CRO konsern, som er underlagt konsernsjefen og har rapportering til styret i Storebrand ASA. Oppgavene til CRO konsern er å sikre at alle vesentlige risikoer er identifisert, målt og hensiktsmessig rapportert. Funksjonen skal være aktivt involvert i utviklingen av konsernets risikostrategi og skal ha et helhetlig syn på virksomhetens risikoeksponering. Herunder følger ansvar for å sikre etterlevelse av relevant regulering for risikostyringen og konsernselskapenes virksomhet.

Internrevisjonen er direkte underlagt styret og skal gi styrene i relevante konsernselskaper en bekreftelse på hensiktsmessigheten og effektiviteten av virksomhetens risikohåndtering, herunder hvordan forsvarslinjene fungerer.

Note 6 - Operasjonell risiko

Operasjonell risiko er risikoen for tap som følge av utilstrekkelige eller sviktende interne prosesser eller systemer, menneskelige feil, eller eksterne hendelser. Definisjonen omfatter compliancerisiko. Compliancerisiko er risikoen for tap eller offentlige sanksjoner forårsaket av manglende etterlevelse av eksternt eller internt regelverk.

Risikostyringen skal sikre at risikonivået til enhver tid er forenlig med risikoappetitten og innenfor interne og regulatoriske rammer. Operasjonell risiko søkes redusert med et effektivt system for internkontroll. Risikoer følges opp gjennom ledelsens risikogjennomgang med dokumentering av risikoer, tiltak og oppfølging av hendelser. I tillegg kommer internrevisjonens uavhengige kontroll gjennom styrevedtatte revisjonsprosjekter.

For å håndtere alvorlige hendelser i forretningskritiske prosesser er det utarbeidet beredskapsplaner og gjenopprettingsplaner.

Storebrands IT-systemer er sentrale for operasjonell drift og pålitelig finansiell rapportering. Feil og driftsavbrudd kan få konsekvenser for driften, og kan påvirke både kunders og aksjonærers tillit. I ytterste konsekvens kan avvikssituasjoner føre til sanksjoner fra tilsynsmyndigheter. Storebrands IT-plattform bærer preg av kompleksitet og integrasjoner mellom ulike fagsystemer og fellessystemer. Driften av IT-systemene er i betydelig grad utkontraktert til ulike tjenesteleverandører. Det er etablert en styringsmodell med tett leverandøroppfølging og internkontrollaktiviteter i den hensikt å redusere risikoen knyttet til IT-systemenes utvikling, forvaltning, drift og informasjonssikkerhet. Forsikringsplattformen bygger på innkjøpte standardsystemer som driftes og følges opp gjennom utkontrakteringsavtaler. For livsforsikringsvirksomheten er det stor grad av egenutvikling, men deler av driften er utkontraktert. Individualbestanden håndteres i et innkjøpt standardsystem.

Note 7 - Forsikringsrisiko

Storebrand tilbyr tradisjonelle livs- og pensjonsforsikring som både kollektive og individuelle kontrakter, i tillegg tilbys det kontrakter hvor kunden har investeringsvalg.

Forsikringsrisikoen i Norge er i stor grad standardisert mellom kontraktene innen samme bransje som en følge av detaljert regulering fra myndighetene. I Sverige er det rammevilkår for forsikringskontraktene noe som medfører større forskjeller mellom kontraktene innen samme bransje.

Risikoen for langt liv er den største forsikringsrisikoen i konsernet, i tillegg finnes uførerisiko og dødsfallsrisiko. Livsforsikringsrisikoene er:

1. Langt liv – Risiko for feil estimering av levealder og fremtidige pensjonsutbetalinger. Historisk utvikling har vist at flere forsikrede oppnår pensjonsalder og lever lenger som pensjonister sammenlignet med tidligere. Det er betydelig usikkerhet knyttet til fremtidig dødelighetsutvikling. Ved økt levealder utover det som er forutsatt i premietarifene, tiltar også risikoen for at eiers resultat belastes for å dekke nødvendig avsetningsbehov.
2. Uførhet – Risiko for feil estimering av fremtidig sykdom og uførhet. Det vil være usikkerhet knyttet til fremtidig utvikling av uførhet, inklusive uførepensjoner som reaktives tilbake til arbeidslivet.
3. Død – Risiko for feil estimering av dødsfall og feil estimering av utbetaling til etterlatte. I de senere år har det vært registrert avtagende dødelighet og færre unge etterlatte sammenlignet med tidligere.

I segmentet Garantert Pensjon har konsernet en betydelig forsikringsrisiko knyttet til langt liv for kollektive og individuelle forsikringsavtaler. I tillegg er det forsikringsrisiko knyttet til uførhet og etterlattepensjoner til ektefelle og/eller barn. Uføredeknningene i Garantert Pensjon er hovedsakelig solgt sammen med en alderspensjon. Dødsrisikoen er lav i Garantert Pensjon sett i forhold til øvrig risiko. I SPP er det mulig å endre fremtidige premier for IF-porteføljen noe som reduserer risikoen betraktelig. I Norge kan også fremtidige premier for kollektive avtaler endres, men kun for ny opptjeningen, dette vil medføre redusert risiko.

Tjenestepensjonsavtaler (hybrid) rapporteres i segmentet Garantert Pensjon når kunden har en avtale uten eget investeringsvalg på pensjonsmidlene. Dette er en liten bestand med begrenset forsikringsrisiko.

I segmentet Sparing har konsernet lav forsikringsrisiko. Forsikringsrisiko er knyttet til død.

I segmentet Forsikring har konsernet forsikringsrisiko knyttet til uførhet og død. I tillegg er det forsikringsrisiko knyttet til yrkesskade, kritisk sykdom, kreftforsikring, barneforsikring, ulykkesforsikring og helseforsikring. For yrkesskade utgjør risikoen først og fremst potensielt feil i vurdering av avsetningsnivået, da avviklingen av skadeårgangene kan ta opp mot 25 år. Risikoen innen kritisk sykdom, kreft, ulykke og helseforsikring ansees for å være begrenset, på bakgrunn av volumet og den underliggende volatiliteten i produktene. Innen skadeforsikring utgjør risikoen for husbrann og personskader for motorforsikring de største risikoene.

Segmentet Øvrig omfatter forsikringsrisikoen i BenCo. BenCo, via Nordben og Euroben, tilbyr pensjonsprodukter til multinasjonale bedrifter. Forsikringsrisikoen i BenCo knytter seg hovedsakelig til gruppelevsforikringer, førtidspensjoner og pensjoner til utestasjonerte medarbeidere. Dette er ytelsespensjoner som kan være tidsbegrenset eller livsvarige. Mange av avtalene er av kort varighet, typisk 5 års førtidspensjon, så forsikringsrisikoen er begrenset.

BESKRIVELSE AV PRODUKTER

KOLLEKTIVE KONTRAKTER

Sparing

1. Kollektiv innskuddspensjon er premien gitt som prosent av lønn, mens utbetalingene avhenger av faktisk tilført avkastning. Kunden har adgang til å velge å tilknytte en avkastningsgaranti.
2. Pensjonskapitalbevis er individuelle kontrakter med opptjente rettigheter som utstedes ved utmeldelse fra eller opphør av kollektiv innskuddspensjonsavtale.
3. Hybridpensjon (tjenestepensjonsordning) er premien gitt som prosent av lønn, mens utbetalingene avhenger av innbetalingene og regulering/avkastning. Den forsikrede velger selv investeringsprofil. Produktet tilbys kun i Norge.
4. Pensjonsbevis er individuelle kontrakter med opptjente rettigheter som utstedes ved utmeldelse fra eller opphør av avtale om hybridpensjon.

Garantert pensjon

5. Kollektiv ytelsespensjon er pensjonsytelsen garantert som en prosent av sluttlønn fra avtalt alder og så lenge den forsikrede lever. Alternativt kan det avtales at pensjonen opphører ved en bestemt alder. Produktet tilbys innenfor privat sektor. Dekninger som kan knyttes til er alders-, uføre- (inklusive premie-/innskuddsfritak) og etterlattepensjon. Fribrev (kun Sverige) blir liggende på den kollektive kontrakten.
6. Fripoliser (kun Norge) er individuelle kontrakter med opptjente rettigheter som utstedes ved utmeldelse fra eller opphør av kollektive ytelsespensjonsavtaler. Innehaver av fripolisen kan velge å konvertere fripolisen med garanti til en fripolise med investeringsvalg.
7. Hybridpensjon (tjenestepensjonsordning) er premien gitt som prosent av lønn, mens utbetalingene avhenger av innbetalingene og regulering/avkastning. Pensjonsmidlene forvaltes kollektivt. Produktet tilbys kun i Norge.
8. Pensjonsbevis er individuelle kontrakter med opptjente rettigheter som utstedes ved utmeldelse fra eller opphør av avtale om hybridpensjon.

Forsikring - engangsutbetalinger (kun Norge)

9. Gruppeliv er kollektive kontrakter med engangsutbetaling ved død eller uførhet.
10. Helse- og skadeforsikringskontrakter er kollektive kontrakter med engangsutbetalinger ved yrkesskadeforsikring, kritisk sykdom, barneforsikring eller ulykkesforsikring.
11. Uføre- og etterlatteprodukter i innbetalingsfasen uten fripoliseopptjening.

INDIVIDUELLE KONTRAKTER

Sparing

1. Individuell fondsforsikring er kapitalforsikring eller renteforsikring hvor kunden bærer den finansielle risikoen. Det kan knyttes til en tilhørende dekning ved dødsfall.

Garantert pensjon

2. Individuell rente- eller pensjonsforsikring er garanterte utbetalinger så lenge den forsikrede lever. Alternativt kan det avtales at pensjonen opphører ved en bestemt alder. Det tilbys premie/betalingsfritak ved uførhet. Produktet kan tilknytte uførepensjon.
3. Individuell kapitalforsikring er engangsutbetaling ved oppnådd alder, død og uførhet.

Forsikring

4. Individuelle skadeforsikringskontrakter er individuelle kontrakter med engangsutbetalinger ved kritisk sykdom, barneforsikring eller ulykkesforsikring.
5. Uføre- og etterlatteprodukter uten sparing.

RISIKOPREMIE OG TARIFFER

GARANTERT PENSJON

Det var behov for styrking av premiereservene knyttet til langt liv for norsk kollektiv ytelsespensjon, inklusive fripoliser. Avsetningsbehovet gjelder generelt for produkter hvor det er gitt en garantert ytelse, men treffer ulikt i forhold til bestandssammensetning, produktetegenskaper og regelendringer blant annet som følge av pensjonsreformen.

Det ble i 2014 utviklet en ny levetidstariff for kollektive forsikringer, K2013. Tariffen er bygget på tre elementer. Dette er startdødelighet, sikkerhetsmargin og fremtidig økning i levealder. Startdødelighet er fastsatt med utgangspunkt i faktisk dødelighet i forsikringsbestanden for perioden 2005-2009. Sikkerhetsmargin vil ivareta forskjellen i dødelighet basert på inntekt, tilfeldig variasjon i dødelighet samt selskapets marginer. Fremtidig økning i levealder innebærer at forventet levealder også er avhengig av fødselsår. Dagens 50 åringer forventes ikke å leve så lenge som 50 åringer 20 år frem i tid. Denne sammenhengen benevnes som dynamisk levetidsforbedring. K2013 er således en dynamisk tariff.

Kollektiv pensjonsforsikringer i Norge følger premiene for tradisjonelle alders- og etterlatte- dekninger fellestariffen K2013 fra 2014. For uførepensjon er premiene basert på selskapets egne erfaringer. Omkostningspremien fastsettes årlig med sikte på full dekning av neste års forventede kostnader.

For individuelle forsikringer i Norge er premiene for dødsrisiko og langt liv risiko basert på tariffen utarbeidet av forsikringsselskapene med utgangspunkt i felles erfaringer. Dette gjelder både kapital- og pensjonsforsikring. Uførepremiene er basert på selskapets egne erfaringer.

Risikopremien i kollektive forsikringer i Sverige beregnes som en utjevnet premie innenfor forsikringsfellesskapet, basert på kollektivets fordeling på alder og kjønn, samt behovet for etterlattedekning. Risikopremien for individuelle forsikringer fastsettes individuelt og baserer seg på alder og kjønn.

SPP reviderte sine dødelighetsforutsetninger som benyttes i beregningen av forsikringstekniske avsetninger i 2016. Selskapets forutsetninger er fastsatt basert på den bransjefelles dødelighetstariffen DUS 14 og justert for selskapets egne observasjoner.

FORSIKRING

For gruppelivsforsikring og enkelte risikodekninger innen kollektiv pensjon er tariffene i tillegg til alder og kjønn også avhengig av næring/yrke. Innen gruppelivsforsikring benyttes også erfaringstariffing. For gruppelivsforsikring er standardtariffen, både for død og uførhet, basert på selskapets egne erfaringer.

Storebrand har fra og med desember 2014 tariffert nye individuelle kapitalforsikringer kjønnsnøytralt. Det vil si at kjønn ikke benyttes ved fastsetting av premien.

For skadeforsikring (yrkesskade) er tariffene basert på selskapets egne erfaringer.

STYRING AV FORSIKRINGSRISIKO

I den eksisterende forsikringsporteføljen overvåkes forsikringsrisikoen innen hver bransje. Utviklingen av risikoresultatene følges gjennom året. For hver type av risiko utgjør det ordinære risikoresultat for en periode differansen mellom de risikopremier selskapet har tatt inn for perioden og de avsetninger og utbetalinger som man må gjøre for de forsikringstilfeller som inntreffer i perioden. Forsikringstilfeller som man ikke har fått melding om, men som man av erfaring må anta er inntruffet, er hensyntatt.

Ved tegning av individuelle risikoprodukter i Norge gjennomføres det en helsevurdering av kunden. Resultatet av vurderingen gjenspeiles i nivået på risikopremien som kreves. Ved inngåelse av kollektive avtaler med risikodekninger foretas en helsevurdering av de ansatte i bedrifter med få ansatte, for øvrig kreves arbeidsdyktighetserklæring. I vurderingen av risiko (underwriting) tas det også hensyn til bedriftens næringskategori, bransje og sykehistorikk.

For alle produkter utgjør storskader eller spesielle hendelser en stor risiko. De største skadene vil typisk være innenfor gruppeliv og yrkesskade. Selskapet styrer sin forsikringsrisiko gjennom ulike reassuransprogram. Gjennom katastrofereassurans (excess of loss) dekkes tap (engangsresultater og reserveavsetninger) utover en nedre grense ved 2 eller flere dødsfall eller uføretilfeller som følge av samme begivenhet. Dekningen har også en øvre grense. Gjennom en reassuransavtale for et enkelt liv dekkes døds- og uførerisiko som overstiger selskapets praktiserte maksimale risikobeløp for egen regning. Selskapets maksimale risikobeløp for egen regning er forholdsvis høye og gjenforsikret risiko er derfor av beskjedent størrelse.

Selskapet styrer også sin forsikringsrisiko gjennom internasjonal pooling. Dette innebærer at multinasjonale bedriftskunder kan få utlignet resultatene mellom de ulike enhetene internasjonalt. Pooling tilbys for gruppeliv og risikodekninger innenfor kollektiv ytelses- og innskuddspensjon.

RISIKORESULTAT

Risikoresultatet består av premier selskapet tar for å dekke forsikringsrisikoer med fradrag for faktiske kostnader i form av forsikringsavsetninger og utbetalinger for forsikringshendelser som død, pensjon, uførhet og ulykke.

I tabellen nedenfor er risikoresultatet for de største virksomhetene i konsernet spesifisert, i tillegg oppgis resultateffekten knyttet til reassurans og pooling.

Spesifikasjon av risikoresultat

(NOK mill.)	Storebrand Livsforsikring		SPP Pension & Försäkring AB	
	2017	2016	2017	2016
Overlevelsresultat	-52	-8	67	-53
Dødsfallsresultat	440	310	21	55
Uførerresultat	218	185	84	88
Gjenforsikring	-18	-17	-3	-3
Pooling	19	-59	-1	
Annet	-3	-25	-8	-15
Sum risikoresultat	603	386	161	72

Risikoresultatet for Storebrand Livsforsikring AS i tabellen over viser samlet risikoresultat før fordeling kunder og eier (forsikringselskapet).

Storebrand Livsforsikring AS

For kollektiv ytelsespensjon og fripoliser tilfaller positivt risikoresultat kunden, mens et underskudd på risikoresultatet i utgangspunktet må dekkes av forsikringselskapet. Det åpnes imidlertid for at inntil halvparten av risikooverskuddet i en bransje kan tilbakeholdes i et risikoutjevningfond. Underskudd på risikoelementene kan dekkes fra risikoutjevningfondet. Risikoutjevningfondet kan maksimalt utgjøre 150 prosent av årlig samlet risikopremie. Risikoutjevningfondet er klassifisert som egenkapital i balansen.

SPP Pension & Försäkring AB

Risikoresultatet tilfaller eier i sin helhet for alle forsikringsprodukter.

Note 8 - Finansiell markedsrisiko

Markedsrisiko er endring i verdier som skyldes at finansmarkedspriser eller volatilitet avviker fra det som er forventet. Omfatter også risiko for at verdien av forsikringsforpliktelsen utvikler seg ulikt fra eiendelene.

De vesentligste markedsrisikoene for Storebrand er aksjemarkedsrisiko, kredittrisiko, eiendomsrisiko, renterisiko og valutarisiko.

For livselskapene er de finansielle eiendelene plassert i en rekke delporteføljer. Markedsrisikoen påvirker Storebrands inntekt og resultat ulikt for de forskjellige delporteføljene. Det er tre hovedtyper av delporteføljer, selskapsporteføljer, kundeporteføljer uten garanti (fondsforsikring) og garanterte kundeporteføljer.

Markedsrisikoen i selskapsporteføljene påvirker resultatet fullt ut.

Markedsrisikoen i kundeporteføljer uten garanti er tatt for kunders regning og risiko, slik Storebrand ikke treffes direkte av verdiendringer. Men verdiendringer påvirker Storebrands resultater indirekte. Inntektene er i stor grad basert på reservestørrelse, mens kostnadene i større grad er faste. Lavere finansmarkedsavkastning enn forventet vil derfor få en negativ effekt på Storebrands fremtidige inntekt og resultat.

For garanterte kundeporteføljer vil nettorisikoen for Storebrand være lavere enn brutto markedsrisiko. Graden av risikodemping avhenger av flere forhold. De viktigste er størrelse og fleksibilitet av kundebuffer og nivå og varighet på avkastningsgarantien. I de tilfellene hvor avkastningen ikke er høy nok til å dekke den garanterte renten, vil manglende avkastning kunne dekkes ved å bruke kundebuffer som er bygd opp av tidligere års overskudd. Kundebuffer består i hovedsak av kursreserver og tilleggsavsetninger i Norge (ett års rentegaranti) og villkorad återbäring i Sverige. Storebrand må dekke eventuelle avvik mellom avkastning og rentegaranti hvis avkastning blir lavere enn rentegarantien og differansen ikke kan dekkes av kundebuffer eller avkastningen blir negativ.

For garanterte kundeporteføljer påvirkes risikoen av endringer i rentenivået. Fallende rente er positivt for investeringsavkastningen på kort sikt som følge av kursstigning på obligasjoner, men det er negativt på lang sikt fordi det reduserer sannsynligheten for å få en avkastning høyere enn garanti. Rentenivået ved utløpet av 2017 er på omtrent samme nivå som ved inngangen til året, både i Norge og Sverige. I Sverige er pengemarkedsrenten negativ. Sveriges Riksbank og Norges Bank signaliserer at renten vil bli holdt lav i flere år fremover. Fripoliser har spesielt høy risiko i et lavrentescenario fordi det er svært begrensede muligheter til å endre pris eller vilkår. I Norge dempes effekten av lav rente de nærmeste årene av en stor andel amortisert kost porteføljer som vil nyte godt av papirer kjøpt inn på høyere rentenivåer enn dagens.

Sammensetningen av de finansielle eiendelene innenfor hver delportefølje følger av selskapets investeringsstrategi. Investeringsstrategien etablerer også retningslinjer og rammer for selskapets risikostyring, kreditteksponering, motpartseksponering, valutarisiko, bruk av derivatinstrumenter og krav til likviditet.

AKTIVAALLOKERING

(NOK mill.)	Kundeporteføljer m/ garanti	Kundeporteføljer u/ garanti	Selskapsporteføljer
Eiendommer til virkelig verdi	11%	2%	0%
Obligasjoner til amortisert kost	36%	0%	10%
Pengemarked	3%	5%	36%
Obligasjoner til virkelig verdi	31%	14%	53%
Aksjer til virkelig verdi	7%	79%	0%
Utlån til amortisert kost	11%	0%	0%
Annet	1%	0%	0%
Totalt	100%	100%	100%

For selskapsporteføljene ønsker Storebrand å ta lav finansmarkedsrisiko, og det meste av midlene er plassert i kort- og mellomlangsigte rentepapirer med lav kredittrisiko.

For kundeporteføljer uten garanti er det den forsikrede selv som står den finansielle risikoen, og den forsikrede kan selv velge risikoprofil. Storebrands rolle er å tilby et godt og bredt fondsutvalg, sette sammen profiler tilpasset ulike risikoprofiler og tilby systematisk nedtrapping av risiko mot pensjonsalder. De største markedsrisikoene er aksjemarkedsrisiko og valutarisiko.

For garanterte kundeporteføljer er de største markedsrisikoene knyttet til aksjerisiko, renterisiko, kredittisiko og eiendomsrisiko. Gjennom 2017 har det ikke vært vesentlige endringer i investeringsallokeringen. I Norge er mesteparten av kredittrisikoen knyttet til papirer som bokføres til amortisert kost. Det reduserer resultatrisikoen vesentlig.

Markedsrisikoen styres gjennom å segmentere porteføljene i forhold til risikobærende evne. For kunder som har store kundebuffer, investeres det med høyere markedsrisiko som gir økt forventet avkastning. For aksjerisiko benyttes i tillegg dynamisk risikostyring, der målet er å opprettholde en god risikobærende evne og fortløpende tilpasse den finansielle risikoen til buffersituasjonen og selskapets soliditet. Gjennom utøvelsen av denne type risikostyring forventer Storebrand å skape god avkastning hvert enkelt år og over tid.

For selskapsporteføljer og garanterte kundeporteføljer er størstedelen av eiendeler i annen valuta enn hjemlandsvaluta valutasisikret. Det begrenser valutarisikoen fra investeringsporteføljen. Valutarisiko oppstår i utgangspunktet som følge av investeringer i internasjonale verdipapirer, og i et visst omfang også som følge av ansvarlige lån i fremmed valuta og eierskapet av utenlandske døtre. Sikring gjøres ved hjelp av valutaterminer på porteføljenivå, og valutaposisjonene følges løpende opp mot en totalramme. Negative valutaposisjoner lukkes senest påfølgende dag etter at de oppstod. Storebrand bruker et prinsipp for valutasikringen som benevnes blokkisering, som effektiviserer gjennomføringen av valutasikringen.

I konsernregnskapet vil verdien av eiendeler og resultater fra den svenske virksomheten påvirkes av endring i verdien av svenske kroner. Storebrand Livsforsikring AS har valutasikret deler av verdien av SPP, ved valutaterminer samt innlån i svenske kroner.

FINANSIELLE EIENDELER OG GJELD I UTENLANDS VALUTA PER 31.12

(NOK mill.)	Storebrand Livsforsikring konsern				Storebrand Livsforsikring AS			
	Balanseposter eksklusive valutaderivater		Valuta-derivater		Balanseposter eksklusive valutaderivater		Valuta-derivater	
	Netto på balanse	Nettosalg	Nettoposisjon		Netto på balansen	Netto salg	Nettoposisjon	
			I valuta	I NOK			I valuta	I NOK
AUD	76	-121	-45	-289	68	-110	-42	-268
CAD	107	-243	-136	-891	99	-223	-124	-809
CHF	91	-101	-10	-87	70	-92	-23	-189
DKK	1 522	-167	1 355	1 808	100	-167	-67	-89
EUR	1 220	-1 429	-209	-2 046	1 016	-1 263	-247	-2 423
GBP	134	-183	-49	-536	107	-163	-56	-620
HKD	192	-512	-321	-359	170	-276	-106	-111
JPY	23 649	-38 087	-14 437	-1 054	21 102	-35 677	-14 575	-1 058
SEK	183 953	1 660	185 613	185 429	20 284	-5 405	14 879	14 865
USD	3 252	-4 299	-1 047	-8 510	2 708	-3 861	-1 153	-9 429
NOK ¹⁾	26 369	-558	25 810	25 772	20 018		20 018	20 018
Andre valutatyper				-43				-54
Forsikringsforpliktelser i valuta	-190 177		-190 177	-189 989	-520		-520	-520
Sum nettoposisjon valuta 2017				9 205				19 312
Sum nettoposisjon valuta 2016				5 227				15 765

¹⁾ Aksje- og rentefond denominert i NOK med utenlandsk valutaeksponering i blant annet EUR og USD utgjør 20 milliarder kroner.

Nærmere om garanterte kundeporteføljer

Storebrand Livsforsikring:

Den årlige garanterte avkastningen til kundene følger grunnlagsrenten. I 2017 ble nye premier tatt inn til en grunnlagsrente på 2,0 prosent og oppregulering av pensjon skjer med 0,5 prosent grunnlagsrente.

Avsetninger til forsikringsfond per 31.12 fordeler seg prosentvis slik på ulike satser for årlig grunnlagsrente:

Rentegaranti i prosent	2017	2016
6 %	0,3 %	0,3 %
5 %	0,3 %	0,4 %
4 %	47,8 %	49,3 %
3,4 %	0,4 %	0,4 %
3 %	30,1 %	30,6 %
2,75 %	1,1 %	1,1 %
2,50 %	11,3 %	11,4 %
2 %	7,6 %	5,7 %
0,5 %	7,0 %	0,3 %
0 %	0,4 %	0,5 %

Tabellen inkluderer premiereserver eksklusiv IBNS

Gjennomsnittlig rentegaranti i prosent	2017	2016
Individuell kapitalforsikring	2,7 %	2,7 %
Individuell pensjonsforsikring	3,8 %	3,8 %
Kollektiv pensjonsforsikring	2,7 %	2,8 %
Fripoliser	3,4 %	3,4 %
Gruppelivsforsikring	0,1 %	0,1 %
Samlet	3,2 %	3,3 %

Tabell inkluderer premiereserve inklusive IBNS.

Det er 0 prosent rentegaranti på premiefond, innskuddsfond, pensjonistenes overskuddsfond og tilleggsavsetninger.

Rentegarantien skal oppfylles på årlig basis. Oppnår selskapet ett enkelt år en avkastning som er lavere enn den garanterte renten, kan inntil ett års garantert rente for den enkelte kontrakt dekkes av kontraktens tilleggsavsetning.

Det er innført ny levetidstariff (K2013) for kollektiv pensjon og fripoliser fra 2014. For eksisterende reserve har Finanstilsynet godkjent 7 års opptrappingsplan, og kundeavkastning utover garanti kan bidra til oppreservering. Minimum 20 prosent av den enkelte kundes oppreservering må dekkes av Storebrand. Oppreserveringen er fullført i løpet av 2017.

For å oppnå tilstrekkelig avkastning, er det nødvendig å ta investeringsrisiko, i hovedsak ved å investere i aksjer, eiendom og selskapsobligasjoner. Det er mulig å redusere markedsrisikoen på kort sikt, men da reduseres sannsynligheten for å nå nødvendig avkastningsnivå. Risikostyringen skal balansere disse hensynene.

Renterisiko er i en spesiell stilling fordi renteendringer også påvirker den virkelige verdien av forsikringsforpliktelsen (selv om den regnskapsmessige verdien av norske forpliktelser med rentegaranti ikke innregnes til markedsverdi). Siden pensjonsutbetalingene kan ligge svært langt fram i tid, har forsikringsforpliktelsen stor rentefølsomhet. I den norske virksomheten vil økt rentefølsomhet fra investeringene gi økt risiko for avkastning under garanti. Risikostyringen skal derfor balansere risikoen for årets resultat (rente opp) med reinvesteringsrisikoen hvis renten faller under garanti i fremtiden. Obligasjoner til amortisert kost er et viktig risikostyringsverktøy.

SPP PENSION & FÖRSÄKRING

Den garanterte renten fastsettes av forsikrings-selskapet og benyttes ved beregning av premien og den garanterte ytelsen. Den garanterte renten medfører ikke en årlig minimumsgaranti for avkastningen slik som i Norge.

Nye premier i individuell innskuddsbasert pensjon (IF) har en garanti på 1,25 prosent for 85 prosent av premien. Kollektiv ytelsesbasert pensjon (KF) er lukket for nytegning.

SPP bærer risikoen for at det oppnås en avkastning lik garantert rente på forsikringstagerne midler over tid og at størrelsen på kontraktens aktiva er større enn nåverdien av forsikringsforpliktelsen. For IF oppnår SPP overskuddsdeling dersom avkastningen overstiger garantert rente. Kontraktene må ha bufferkapital intakt for at overskuddsdeling skal representere en netto inntekt for SPP. For KF kreves en viss konsolideringsgrad, det vil si at aktiva er større enn nåverdien av passiva med en viss prosentsats, for at eier skal få overskuddsdeling (indekseringsavgift).

Dersom en forsikringskontrakt i selskapet har mindre aktiva enn markedsverdien av forpliktelsen avsettes det et egenkapitaltilskudd som reflekterer denne underverdien. Dette benevnes latent kapitaltilskudd (LKT) og endringer i denne størrelsen resultatføres løpende. Når kontraktens aktiva overstiger nåverdien av forpliktelsene, etableres en bufferstørrelse som benevnes villkorad återbäring (VÅB). Endringer i denne kundebufferen resultatføres ikke.

Kundeporteføljer fordelt på rentegaranti

Rentegaranti i prosent	2017	2016
5,20 %	13,4 %	14,2 %
4,5%-5,2%	0,4 %	0,5 %
4,00 %	1,5 %	1,6 %
3,00 %	49,4 %	49,9 %
2,75%-4,0%	7,1 %	7,1 %
2,70 %	0,1 %	0,1 %
2,50 %	7,2 %	7,3 %
1,60 %	0,1 %	0,2 %
1,50 %	4,0 %	4,0 %
1,25 %	4,9 %	5,0 %
1,25% *	2,8 %	1,2 %
0,5%-2,5%	4,6 %	4,7 %
0%	4,3 %	4,3 %

* 1,25 prosent på 85 prosent av premien

Gjennomsnittlig rentegaranti	2017	2016
Individuell pensjonsforsikring	3,4 %	3,4 %
Kollektiv pensjonsforsikring	2,6 %	2,6 %
Individuell tjenestepensjonsforsikring	3,2 %	3,0 %
Samlet	2,90 %	2,90 %

I den svenske virksomheten er styring av renterisiko basert på at renterisikoen fra eiendelene tilnærmet skal tilsvare renterisikoen fra forsikringsforpliktelsene.

SENSITIVITETSANALYSER

Tabellene viser verdifall for Storebrand Livsforsikring og SPPs investeringsporteføljer som følge av momentane verdiendringer knyttet til finansmarkedsrisiko. Beregningen er modellbasert, og resultatet avhenger av valg av stressnivå for den enkelte aktivaklasse og forutsetninger for diversifisering. Stressene er gjort for selskapsporteføljen og garanterte kundeporteføljer per 31.12.2017. Effekten av hvert stress endrer avkastningen i hver profil.

Fondsforsikring uten avkastningsgaranti er ikke inkludert i analysen. For disse produktene er det kundene som står markedsrisikoen og effekten av markedsfall vil ikke påvirke resultatet eller bufferkapitalen direkte.

Størrelsen på stresset er det samme som benyttes for selskapets risikostyring. Stressene er aksjefall på 12 prosent, eiendomsfall på 7 prosent og økning i kredittpåslag på 60 basispunkter. For renter stresses både økning og fall på 50 basispunkter, og det mest negative benyttes. For resultatet er det renteøkning som er negativt, mens solvensposisjonen påvirkes negativt av rentefall.

Stressene er gjort hver for seg, men samlet markedsrisiko er mindre enn summen av enkeltstress fordi det er forutsatt diversifisering. Det er benyttet samme korrelasjon mellom stressene som for Solvens II.

Fordi det er momentane markedsendringer som beregnes, vil den dynamiske risikostyringen ikke påvirke utfallet. Dersom det antas at markedsendringene inntreffer under en tidsperiode, vil den dynamiske risikostyringen redusere effekten av de negative utfallene noe.

Resultatrisiko	Storebrand Livsforsikring		SPP Pension & Försäkring	
	(NOK mill.)	Andel av portefølje	(SEK mill.)	Andel av portefølje
Renterisiko	1 907	1,0 %	372	0,4 %
Aksjerisiko	1 657	0,9 %	852	1,0 %
Eiendomsrisiko	1 347	0,7 %	582	0,7 %
Kreditrisiko	726	0,4 %	750	0,8 %
Diversifisering	-764	-0,4 %	-384	-0,4 %
Resultat	4 873	2,5 %	2 172	2,4 %

Resultateffekten av stressene vil som følge av kundebuffer være lavere enn den samlede verdiendringen i tabellen. Per 31.12.17 er kundebufferne av en slik størrelse at resultateffektene er vesentlig lavere.

STOREBRAND LIVSFORSIKRING

Basert på stresstesten, har Storebrand Livsforsikring en samlet markedsrisiko på 4,9 milliarder kroner, som tilsvarer 2,5 prosent av investeringsporteføljen

Hvis stresset fører til at avkastningen faller under garanti, vil resultatet belastes dersom det ikke er tilstrekkelig kundebuffer. Andre negative resultateffekter er lavere avkastning fra selskapsporteføljen og at det ikke blir overskuddsdeling fra fripoliser og individuellkontrakter.

SPP PENSION & FÖRSÄKRING

Basert på stresstesten har SPP en samlet markedsrisiko på 2,2 milliarder svenske kroner, som tilsvarer 2,4 prosent av investeringsporteføljen.

Buffersituasjonen for den enkelte kontrakt vil avgjøre om hele eller deler av verdifallet vil påvirke finansielt resultatet. Resultatet belastes bare for den delen av verdifallet som ikke kan avregnes mot kundebuffer. I tillegg kan finansielt resultat påvirkes negativt av redusert overskuddsdeling og bortfall av indekseringsavgift.

ØVRIGE VIRKSOMHETER

Øvrige selskaper i Storebrand Livsforsikring konsern er ikke inkludert i sensitivitetsanalysen da markedsrisikoen i disse er liten. Egenkapitalen til disse selskapene er investert med lav eller ingen allokering til risikable aktiva, og produktene gir ikke opphav til direkte risiko for selskapet som følge av endringer av priser i finansmarkedet.

Note 9 - Likviditetsrisiko

Likviditetsrisiko er risiko for at selskapet ikke klarer å oppfylle sine forpliktelser uten at det oppstår vesentlige ekstraomkostninger i form av prisfall på eiendeler som må realiseres, eller i form av ekstra dyr finansiering.

For forsikringselskapene, spesielt livselskapene, er forsikringsforpliktelsen langsiktig og kontantstrømmene er i stor grad kjent lenge før de forfaller. I tillegg er det behov for likviditet for å håndtere utbetalinger knyttet til driften og likviditetsbehov knyttet til derivatkontrakter. Likviditetsrisikoen håndteres gjennom likviditetsprognoser og gjennom at deler av investeringene er plassert i svært likvide verdipapirer, f.eks. statsobligasjoner. Basert på disse tiltakene vurderes likviditetsrisikoen som lav.

Også for øvrige datterselskapene er det i tråd med lovkrav utarbeidet egne likviditetsstrategier. Disse strategiene spesifiserer rammer og tiltak for å sikre god likviditet og det spesifiseres en minste allokering til aktiva som kan omsettes på kort varsel. Strategiene definerer rammer for allokering til ulike typer aktiva, og medfører at selskapene har pengemarkedsplasseringer, obligasjoner, aksjer og andre likvide investeringer som kan omsettes ved behov.

I tillegg til klare strategier og risikostyring av likviditetsbeholdningen i hvert enkelt datterselskap har morselskapet i konsernet etablert en likviditetsbuffer. På overordnet nivå overvåkes utviklingen i likviditetsbeholdningene fortløpende i forhold til interne grenser. En særlig risiko er at finansmarkedene i perioder kan være lukket for nye låneopptak. Tiltak for å minimere likviditetsrisiko er å holde en jevn forfallstruktur på lånene, lave kostnader, en tilstrekkelig likviditetsbuffer og kredittavtaler med banker som selskapet kan trekke på dersom det skulle være nødvendig.

STOREBRAND LIVSFORSIKRING KONSERN

UDISKONTERTE KONTANTSTRØMMER FINANSIELLE FORPLIKTELSER

(NOK mill.)	0 - 6 mnd	6 mnd - 12 mnd	1 - 3 år	3 - 5 år	Over 5 år	Total verdi	Balanseført verdi
Ansvarlig lånekapital	1 795	57	1 604	2 283	4 298	10 038	8 591
Annen kortsiktig gjeld	6 874					6 874	6 874
Ikke innkalt restforpliktelse limited partnership	5 451					5 451	
Sum finansielle forpliktelser 2017	14 120	57	1 604	2 283	4 298	22 363	15 464
Derivater knyttet til innlån 2017	-125	78	-91	-93	-125	361	
Sum finansielle forpliktelser 2016	10 356	92	2 124	2 261	4 295	19 129	14 451

Avtalt restløpetid gir begrenset informasjon om selskapets likviditetsrisiko, da de aller fleste investeringsaktiva kan realiseres raskere i annenhåndsmarkedet enn den avtalte restløpetiden.

På ansvarlige lån er kontantstrømmen beregnet frem til første call.

SPESIFIKASJON ANSVARLIG LÅNEKAPITAL OG FONDSOBLIGASJONER

(NOK mill.)	Nominell verdi	Valuta	Rente	Forfall/Call	Balanseført verdi
Utsteder					
Fondsobligasjoner					
Storebrand Livsforsikring AS	1 500	NOK	Flytende	2018	1 506
Evigvarende ansvarlig lån					
Storebrand Livsforsikring AS	1 000	NOK	Flytende	2020	1 000
Storebrand Livsforsikring AS	1 100	NOK	Flytende	2024	1 103
Tidsbegrenset ansvarlig lån					
Storebrand Livsforsikring AS	300	EUR	Fast	2023	3 227
Storebrand Livsforsikring AS	1 000	SEK	Flytende	2022	998
Storebrand Livsforsikring AS	750	SEK	Flytende	2021	757
Sum ansvarlige lån og fondsobligasjoner 2017					8 591
Sum ansvarlige lån og fondsobligasjoner 2016					7 344

STOREBRAND LIVSFORSIKRING AS

UDISKONTERTE KONTANTSTRØMMER FINANSIELLE FORPLIKTELSER

(NOK mill.)	0 - 6 mnd	6 mnd - 12 mnd	1 - 3 år	3 - 5 år	Over 5 år	Total verdi	Balanseført verdi
Ansvarlig lånekapital	1 795	57	1 604	2 283	4 298	10 038	8 591
Annen kortsiktig gjeld	4 643					4 643	4 643
Ikke innkalt restforpliktelse limited partnership	4 647					4 647	
Sum finansielle forpliktelser 2017	11 085	57	1 604	2 283	4 298	19 327	13 233
Derivater knyttet til innlån 2017	-125	78	-91	-93	-125	-355	
Sum finansielle forpliktelser 2016	5 264	92	2 124	2 261	4 295	14 036	10 080

Avtalt restløpetid gir begrenset informasjon om selskapets likviditetsrisiko, da de aller fleste investeringsaktiva kan realiseres raskere i annenhåndsmarkedet enn den avtalte restløpetiden.

På ansvarlige lån er kontantstrømmen beregnet frem til første call.

Note 10 - Kreditteksponering

Storebrand har risiko for tap knyttet til at motparter ikke oppfyller gjeldsforpliktelser. Risikoen omfatter også tap på utlån og tap knyttet til manglende kontrakts-oppfyllelse fra motparter i finansielle derivater.

Grensene for kredittisiko mot den enkelte motpart og samlet innenfor ratingkategorier besluttet av styrene i de enkelte selskapene i konsernet. Det er lagt vekt på at kreditteksponeringen er diversifisert for å unngå konsentrasjon av kredittisiko mot enkelte debitorer og sektorer. Endringer i debitors kredittvurdering overvåkes og følges opp. Konsernet benytter så langt det er mulig publiserte kreditt-ratinger supplert med egne vurderinger.

Underliggende investeringer i fond forvaltet av Storebrand er inkludert i tabellene.

STOREBRAND LIVSFORSIKRING KONSERN

KREDITTRISIKO FORDELT PÅ MOTPART

Rentebærende verdipapirer vurdert til virkelig verdi Debitorkategori etter garantist	AAA	AA	A	BBB	Øvrige	NIG	Sum
	Virkelig verdi	Virkelig verdi	Virkelig verdi	Virkelig verdi	Virkelig verdi	Virkelig verdi	Virkelig verdi
(NOK mill.)							
Stat- og statsgaranterte obligasjoner	19 117	7 006	10 540	5 164		985	42 811
Selskapsobligasjoner	17 502	13 270	19 530	23 815	734	722	75 573
Strukturerte papirer				81			81
Verdipapiriserte obligasjoner	28 292	55		122	5		28 474
Sum rentebærende verdipapirer vurdert fordelt etter rating	64 911	20 331	30 070	29 182	739	1 708	146 940
Obligasjonsfond ikke forvaltet av Storebrand							8 770
Ikke rentebærende papirer i obligasjonsfond, forvaltet av Storebrand							4 310
Sum 2017	64 911	20 331	30 070	29 182	739	1 708	160 019
Sum 2016	64 991	25 727	31 898	30 417	0	1 141	164 506

Rentebærende verdipapirer til amortisert kost Debitorkategori etter garantist	AAA	AA	A	BBB	Øvrige	NIG	Sum
	Virkelig verdi	Virkelig verdi	Virkelig verdi	Virkelig verdi	Virkelig verdi	Virkelig verdi	Virkelig verdi
(NOK mill.)							
Stat- og statsgaranterte obligasjoner	13 755	6 111	7 187	4 068		2 369	33 491
Selskapsobligasjoner	13 355	12 465	11 164	6 304		5 710	48 998
Strukturerte papirer		945			925		1 869
Verdipapiriserte obligasjoner	13 252	4 990	7 081	1 043			26 366
Sum 2017	40 363	24 511	25 432	11 415	925	8 079	110 725
Sum 2016	40 241	22 646	25 678	11 400	0	6 716	106 681

MOTPARTER

(NOK mill.)	AAA Virkelig verdi	AA Virkelig verdi	A Virkelig verdi	BBB Virkelig verdi	Øvrige Virkelig verdi	NIG Virkelig verdi	Sum Virkelig verdi
Derivater		3 189	731	24		75	4 018
Herav derivater i obligasjonsfond, forvaltet av Storebrand		126	22			2	150
Sum derivater eksklusive derivater i obligasjonsfond 2017		3 063	709	24		73	3 868
Sum derivater eksklusive derivater i obligasjonsfond 2016		1 766	2 151	130		506	4 553
Bankinnskudd		6 802	699	11		35	7 547
Herav bankinnskudd i obligasjonsfond forvaltet av Storebrand		50					50
Sum bankinnskudd eksklusive bankinnskudd i obligasjonsfond 2017		6 753	699	11		35	7 498
Sum bankinnskudd eksklusive bankinnskudd i obligasjonsfond 2016		5 663	1 602	15		10	7 290

Ratingklasser er basert på Standard & Poors's

NIG = Non-investment grade.

STOREBRAND LIVSFORSIKRING AS

KREDITTRISIKO FORDELT PÅ MOTPART

Rentebærende verdipapirer vurdert til virkelig verdi Debitorkategori etter garantist	AAA Virkelig verdi	AA Virkelig verdi	A Virkelig verdi	BBB Virkelig verdi	Øvrige Virkelig verdi	NIG Virkelig verdi	Sum Virkelig verdi
(NOK mill.)							
Stat og statsgaranterte obligasjoner	14 421	1 743	83				16 247
Finans- og foretaksobligasjoner	74	1 140	18 705	23 367	694	643	44 625
Verdipapiriserte obligasjoner							
Obligasjoner utstedt av overnasjonale organisasjoner	9 111	55		122	5		9 294
Sum rentebærende verdipapirer vurdert fordelt etter rating	23 606	2 939	18 788	23 489	699	643	70 165
Obligasjonsfond ikke forvaltet av Storebrand							2 061
Ikke rentebærende papirer i obligasjonsfond, forvaltet av Storebrand							1 175
Sum 2017	23 606	2 939	18 788	23 489	699	643	73 401
Sum 2016	20 825	6 319	19 254	23 741	0	60	73 780

Rentebærende verdipapirer til amortisert kost Debitorkategori etter garantist	AAA Virkelig verdi	AA Virkelig verdi	A Virkelig verdi	BBB Virkelig verdi	Øvrige Virkelig verdi	NIG Virkelig verdi	Sum Virkelig verdi
(NOK mill.)							
Stat og statsgaranterte obligasjoner	13 755	6 111	7 187	4 068		2 369	33 491
Finans- og foretaksobligasjoner	13 355	12 465	11 164	6 304		5 710	48 998
Verdipapiriserte obligasjoner		945			925		1 869
Obligasjoner utstedt av overnasjonale organisasjoner	13 252	4 990	7 081	1 043			26 366
Sum 2017	40 363	24 511	25 432	11 415	925	8 079	110 725
Sum 2016	40 241	22 646	25 678	11 400	0	6 716	106 681

MOTPARTER

(NOK mill.)	AAA	AA	A	BBB	Øvrige	NIG	Sum
	Virkelig verdi	Virkelig verdi	Virkelig verdi	Virkelig verdi	Virkelig verdi	Virkelig verdi	Virkelig verdi
Derivater		1 358	163	24			1 545
Herav derivater i obligasjonsfond, forvaltet av Storebrand		126	20				146
Sum derivater eksklusive derivater i obligasjonsfond 2017		1 232	143	24			1 399
Sum derivater eksklusive derivater i obligasjonsfond 2016		982	12	24		115	1 133
Bankinnskudd		4 109				35	4 144
Herav bankinnskudd i obligasjonsfond forvaltet av Storebrand		50				0	50
Sum bankinnskudd eksklusive bankinnskudd i obligasjonsfond 2017		4 060				35	4 095
Sum bankinnskudd eksklusive bankinnskudd i obligasjonsfond 2016		4 093				10	4 103

Ratingklasser er basert på Standard & Poors's

NIG = Non-investment grade.

MOTPARTSRISIKO DERIVATER

For å redusere motpartsrisiko på utestående derivattransaksjoner er det inngått rammeavtaler med motparter som blant annet regulerer hvordan sikkerheter skal stilles for endringer i markedsverdier som beregnes på daglig basis.

STOREBRAND LIVSFORSIKRING KONSERN

Investeringer underlagt netting agreements/CSA

(NOK mill.)	Balanseførte eiendeler	Balanseførte forpliktelser	Netto eiendeler	Sikkerhetsstillelser		Netto eksponering
				Kontanter (+/-)	Verdipapirer (+/-)	
Investeringer underlagt netting agreements	3 868	1 876	1 991		-928	2 919
Investeringer ikke underlagt netting agreements						
Sum motparter 2017	3 868	1 876	1 991			
Sum motparter 2016	4 553	1 985	2 568	2 875	-238	59

STOREBRAND LIVSFORSIKRING AS

Investeringer underlagt netting agreements/CSA

(NOK mill.)	Balanseførte eiendeler	Balanseførte forpliktelser	Netto eiendeler	Sikkerhetsstillelser		Netto eksponering
				Kontanter (+/-)	Verdipapirer (+/-)	
Sum motparter 2017	1 399	1 007	392		-875	1 267
Sum motparter 2016	1 133	1 047	86	763	-1 102	425

UTLÅN

Utlånsporteføljen består av inntektsgenererende eiendom og utviklingseiendom med få kunder og få mislighold, og risikovurdering av debitor er omfattende og kompleks. Bedriftsmarkeds portefølje er sikret i det vesentlig med pant i næringseiendom.

I personmarkedet er det hovedsakelig lån med pant i boligeiendom. Kunder vurderes etter evne og vilje til å betale lånet. I tillegg til betjenings-evne sjekkes kundene i forhold til policyregler, og kundene scores i en scoringsmodell.

Gjennomsnittlig veid belåningsgrad for engasjementer med pant i boligeiendom er om lag 55 prosent. I overkant av 90 prosent av engasjementene er innenfor 70 prosent belåningsgrad og om lag 99 prosent er innenfor 80 prosent belåningsgrad. Om lag 58 prosent av boligengasjementene er innenfor 60 prosent. Porteføljen anses å inneha lav kredittrisiko.

STOREBRAND LIVSFORSIKRING KONSERN

UTLÅN TIL AMORTISERT KOST OG UTLÅN TIL VIRKELIG VERDI

Engasjementer fordelt på kundegrupper

(NOK mill.)	Utlån til og fordringer på kunder	Garantier	Ubenyttede kreditt-rammer	Sum engasjementer
Utvikling av byggeprosjekter				
Omsetning og drift av fast eiendom	9 019			9 019
Tjenesteytende næringer				
Lønnstakere og andre	15 158		99	15 258
Andre	2 365			2 365
Sum	26 542		100	26 642
- Individuelle nedskrivninger	-11			-11
+ Gruppedskrivninger				
Sum utlån til og fordringer på kunder 2017	26 531		105	26 631
Sum utlån til og fordringer på kunder 2016	19 074		105	19 180

STOREBRAND LIVSFORSIKRING AS

Engasjementer fordelt på kundegrupper

(NOK mill.)	Utlån til og fordringer på kunder	Garantier	Ubenyttede kreditt-rammer	Sum engasjementer
Utvikling av byggeprosjekter				
Omsetning og drift av fast eiendom	5 100			5 100
Tjenesteytende næringer				
Lønnstakere og andre	15 158		99	15 258
Andre	1 179			1 179
Sum	21 437		100	21 537
- Individuelle nedskrivninger	-11			-11
+ Gruppedskrivninger				0
Sum utlån til og fordringer på kunder 2017	21 426		100	21 526
Sum utlån til og fordringer på kunder 2016	16 728		105	16 834

Note 11 - Risikokonsentrasjoner

Det meste av risikoen for Storebrand konsern er knyttet til de garanterte pensjonsproduktene i livselskapene. Disse risikoene er konsolidert i Storebrand Livsforsikring konsern som omfatter både Storebrand Livsforsikring AS, SPP Pension & Försäkring AB og virksomheten i Irland og på Guernsey (BenCo).

For livsforsikringsvirksomheten er de store risikoene ganske sammenfallende for Norge og Sverige. Finansmarkedsrisikoen vil i stor grad være avhengig av globale forhold som påvirker investeringsporteføljene i alle virksomhetene. Forsikringsrisikoen vil kunne slå mer ulikt ut for de forskjellige selskapene, men spesielt langt liv risikoen kan påvirkes av universelle utviklingstrekk.

Finansmarkeds- og investeringsrisiko er i hovedsak knyttet til kundeporteføljene i livsforsikringsvirksomheten. Risiko knyttet til negative utfall i finansmarkedet er beskrevet og kvantifisert i note 8, finansiell markedsrisiko.

En renteoppgang vil på kort sikt ramme avkastningen i livselskapene negativt.

Note 12 - Verdsettelse av finansielle instrumenter og eiendommer

Konsernet gjennomfører en omfattende prosess for å sikre en mest mulig markedsriktig verdifastsettelse av finansielle instrumenter. Børsnoterte finansielle instrumenter verdsettes basert på offisielle sluttkurser fra børs innhentet gjennom Reuters og Bloomberg. Fondsandeler er generelt verdsett til oppdaterte offisielle NAV-kurser der slike finnes. Obligasjoner verdsettes som hovedregel basert på innhentede kurser fra Bloomberg og Reuters. Obligasjoner som ikke kvoteres regelmessig vil normalt verdsettes basert på anerkjente teoretiske modeller. Sistnevnte gjelder i særlig grad obligasjoner denominert i norske kroner. Som grunnlag for slik verdsettelse benyttes diskonteringsrenter bestående av swaprenter tillagt en kredittpremie. Kredittpremien vil oftest være utstederspesifikk, og normalt basert på konsensus av kredittspreader kvotert av et utvalg meglerforetak.

Unoterte derivater, herunder primært rente- og valutainstrumenter, verdsettes også teoretisk. Pengemarkedsrenter, swaprenter, valutakurser og volatiliteter som danner grunnlag for verdsettelse hentes fra Reuters og Bloomberg.

Konsernet gjennomfører løpende kontroll for å sikre kvaliteten på innhentede markedsdata fra eksterne kilder. Dette innebærer kontroll og rimelighetsvurdering av unormale endringer.

Konsernet kategoriserer finansielle instrumenter som verdsettes til virkelig verdi på tre forskjellige nivåer som er nærmere beskrevet nedenfor. Nivåene gir uttrykk for ulik grad av likviditet og ulike målemetoder. Selskapet har etablert verdsettelsesmodeller for å fange opp informasjon fra et bredt utvalg med godt informerte kilder med henblikk på å minimere usikkerhet knyttet til verdsettelsen.

NIVÅ 1: FINANSIELLE INSTRUMENTER DER VERDSETTELSE ER BASERT PÅ KVOTERTE PRISER I AKTIVE MARKEDER FOR IDENTISKE EIENDELER

Denne kategorien inkluderer børsnoterte aksjer som over den foregående 3 måneders perioden har hatt en daglig gjennomsnittlig omsetning tilsvarende ca. 20 millioner kroner eller mer. Aksjene anses på dette grunnlag å være tilstrekkelig likvide til å inngå i dette nivået. Obligasjoner, sertifikater eller tilsvarende instrumenter utstedt av nasjonal stat er generelt klassifisert på nivå 1. Når det gjelder derivater vil standardiserte aksjeindeks- og rentefutures omfattes på dette nivå.

NIVÅ 2: FINANSIELLE INSTRUMENTER DER VERDSETTELSE ER BASERT PÅ OBSERVERBAR MARKEDSINFORMASJON IKKE OMFATTET AV NIVÅ 1

Denne kategorien omfatter finansielle instrumenter som verdsettes basert på markedsinformasjon som kan være direkte observerbar eller indirekte observerbar. Markedsinformasjon som er indirekte observerbar innebærer at prisene kan være avledet fra observerbare relaterte markeder. Nivå 2 omfatter aksjer eller tilsvarende egenkapitalinstrumenter der markedskurser er tilgjengelig, men der omsetningsvolum er for begrenset til å oppfylle kriteriet for nivå 1. Normalt vil aksjene på dette nivå være omsatt i løpet av siste måned. Obligasjoner og tilsvarende instrumenter er generelt klassifisert på dette nivå. Videre er rente- og valutawapper og ikke-standardiserte rente- og valutaderivater klassifisert på nivå 2. Fondsinvesteringer, med unntak av Private equity fond, er generelt klassifisert på nivå 2, og omfatter aksje-, rente- og hedgefond.

NIVÅ 3: FINANSIELLE INSTRUMENTER DER VERDSETTELSE ER BASERT PÅ INFORMASJON SOM IKKE ER OBSERVERBAR I HENHOLD TIL NIVÅ 2

Aksjer klassifisert på nivå 3 omfatter primært investeringer i unoterte/private selskaper. Dette omfatter blant annet investeringer i skog, eiendom, mikrofinans og infrastruktur. Private equity er generelt, gjennom direkte investeringer eller investeringer i fond, klassifisert på nivå 3.

De typer verdipapirer som er klassifisert på nivå 3 er nærmere omtalt nedenfor med henvisning til verdipapirtype og verdsettelsesmetode. Storebrand er av den oppfatning at den verdsettelse som er lagt til grunn representerer beste estimat på verdipapirens markedsverdi.

AKSJER

Av aksjer på nivå 3 utgjør skog en stor andel. Det er gjennomført omfattende eksterne verddivurderinger per 31.12 som danner grunnlag for verdsettelsen av selskapets investering. Disse verddivurderingene er basert på modeller som inkluderer ikke observerbare forutsetninger.

Alternative investeringer organisert som aksjeselskap (som mikrofinans, eiendom og infrastruktur) er aksjeinvesteringene verdsatt basert på verdijustert egenkapital rapportert fra eksterne kilder der det er tilgjengelig.

For direkte private equity-investeringer baseres verdsettelsen normalt enten på siste foretatte transaksjon eller en modell hvor selskap som har løpende virksomhet vurderes ved å sammenlikne nøkkeltall med tilsvarende børsnoterte selskap eller grupper av tilsvarende børsnoterte selskap. Verdien reduseres i noen tilfeller med en likviditetsrabatt.

ANDELER

Av fondsandeler er det private equity-investeringer og eiendomsfond som utgjør majoriteten på nivå 3. Forøvrig finnes det også noen andre typer fond som infrastrukturfond og mikrofinansfond her. Hoveddelen av Storebrands private equity-investeringer er i form av private equity-fond. Disse fondsinvesteringene verdsettes basert på de verdier som rapporteres fra fondene. De fleste fondene rapporterer kvartalsvis, mens noen rapporterer sjeldnere. Rapporteringen foregår typisk med et par måneders forsinkelse. Siste motatte verddivurdering legges til grunn, justert for kontantstrømmer og eventuell markedseffekt i perioden fra siste verddivurdering fram til rapporteringstidspunktet. For private equity beregnes markedseffekten basert på verdiutviklingen i relevant indeks multiplisert med estimert beta mot relevante indeks.

Indirekte eiendomsinvesteringer er i hovedsak investeringer i fond med underliggende eiendomsinvesteringer hvor Storebrand har som intensjon å eie investeringene gjennom fondenes levetid. Verddivurderingen av eiendomsfondene gjøres på bakgrunn av opplysninger mottatt fra den enkelte fondsforvalter justert for kontantstrømmer i perioden fra siste verddivurdering fram til rapporteringstidspunktet. Estimerte verdier utarbeidet av fondsselskapene vil benyttes dersom det er tilgjengelig.

UTLÅN TIL KUNDER

For lån hvor renten, også kredittmargin, kan endres på kort varsel verdsettes lånene til parikurs ettersom renten på lånet er lik relevant diskonteringsrente. Virkelig verdi for lån hvor kredittmarginen er fast baseres på prising fra de bankene som har vært tilrettelegger av lånene. For prisvurderingen benyttes kontantstrømmodeller med diskonteringsrenter bestående av swap-renter for relevant løpetid tillagt en kredittpremie. Kredittpremien er utstedelsesspesifikk og baseres på kredittmarginen fra de bankene som har vært tilrettelegger av lånene. Kredittmarginen vil ligge fast mellom vært rapporteringstidspunkt, men swap-rentene vil følge markedet løpende.

SELSKAPSOBLIGASJONER

Blant obligasjoner på nivå 3 befinner mikrofinansinvesteringer strukturert som lån seg. Dessuten finnes også et fåtall private equity investeringer organisert som lån her som er verdsatt til sist rapporterte verdi. Videre vil misligholdte lån ligge til antatt forventet utbetaling.

INVESTERINGSEIENDOMMER

Investeringseiendommene består hovedsakelig av kontoreiendom med lokalisering i Oslo og Stockholm og kjøpesentre i Sør-Norge.

Kontoreiendommer og kjøpesentre i Norge:

Ved beregning av virkelig verdi benyttes det i Storebrand en intern kontantstrømsmodell. Netto kontantstrømmer for den enkelte eiendom diskonteres med et individuelt avkastningskrav. For kontoreiendommene er det estimert et fremtidig inntekts- og kostnadsbilde for de første 10 år, og beregnet en sluttverdi ved utløpet av det 10. året på basis av markedsleie og normal driftskostnad for eiendommen. I netto inntektsstrøm er det tatt hensyn til eksisterende og fremtidig inntektstap som følge av ledighet, nødvendige investeringer og en vurdering av fremtidig utvikling i markedsleien. De fleste kontrakter har en løpetid på fem eller ti år. Kontantstrømmene fra disse leieavtalene (kontraktsleie) inngår i verdiberegningene. For å estimere de langsiktige fremtidige ikke-kontraktsfaste leieinntektene er det utviklet en prognosemodell. Modellen legger til grunn historiske observasjoner i Dagens Næringslivs eiendomsindeks (justert med KPI) samt markedsestimater.

Det beregnes et langsiktig, tidsvektet gjennomsnitt av de årlige observasjonene hvor de eldste observasjonene vektet med lavest vekt. For ikke-kontraktsfastsatt leie i det korte perspektiv sees det hen til dagens leiepriser og markedsforhold.

Det fastsettes et individuelt avkastningskrav for den enkelte eiendom. Avkastningskravet sees i sammenheng med den tilhørende kontantstrøm for eiendommen. Den kunnskap som foreligger om markedets avkastningskrav herunder transaksjoner og takster, benyttes ved fastsettelse av kontantstrømmen.

Avkastningskravet er oppdelt i følgende elementer:

- Risikofri rente
- Risikopåslag, justert for:
  - Type eiendom
  - Beliggenhet
  - Bygningsmessig standard
  - Miljøstandard
  - Kontraktsvarighet
  - Leietakers kvalitet
  - Andre forhold som transaksjoner og oppfatning i markedet, ledighet samt generell kunnskap om markedet og den enkelte eiendom

Ekstern verdsettelse:

For eiendommer i norsk virksomhet foretas det en metodisk tilnærming til utvalg av eiendommer som verdsettes eksternt hvert kvartal, slik at alle eiendommer vil ha en ekstern verdsettelse minimum hvert tredje år. I 2017 er det innhentet ekstern verdsettelse for eiendom til en verdi på 14 milliarder kroner (72 prosent av porteføljens verdi per 31.12.17).

For eiendommer i svensk virksomhet innhentes det eksterne verdsettelse. Kjøpesentre og handelslokale verdsettes årlig, mens andre heleide eiendomsinvesteringer verdsettes kvartalsvis.

STOREBRAND LIVSFORSIKRING KONSERN

(NOK mill.)	Kvoterte priser (Nivå 1)	Observerbare forutsetninger (Nivå 2)	Ikke observerbare forutsetninger (Nivå 3)	Sum virkelig verdi 2017	Sum virkelig verdi 2016
Eiendeler:					
Aksjer og andeler:					
- Aksjer	22 135	430	750	23 316	21 935
- Andeler	135	124 966	7 679	132 780	107 584
Sum aksjer og andeler	22 271	125 396	8 429	156 096	
Sum aksjer og andeler 31.12.2016	20 614	99 803	9 101		129 518
Utlån			5 104	5 104	2 346
Obligasjoner og andre verdipapirer med fast avkastning					
- Stat- og statsgaranterte obligasjoner	23 617	23 844		47 460	46 095
- Selskapsobligasjoner	165	47 550	108	47 823	31 632
- Strukturerte papirer		81		81	29
- Verdipapiriserte obligasjoner		25 632		25 632	29 145
- Obligasjonsfond	9	39 013		39 023	57 604
Sum obligasjoner og verdipapirer med fast avkastning	23 792	136 119	108	160 019	
Sum obligasjoner og verdipapirer med fast avkastning 31.12.2016	22 952	141 305	249		164 506
Derivater:					
- Aksjederivater					
- Rentederivater		2 742		2 742	3 225
- Valutaderivater		-751		-751	-657
- Kredittderivater					
Sum derivater		1 991		1 991	2 568
- herav derivater med positiv markedsverdi		3 868		3 868	4 553
- herav derivater med negativ markedsverdi		-1 876		-1 876	-1 985
Sum derivater 31.12.2016		2 568			2 568
Eiendommer:					
- Investerings eiendommer			27 453	27 453	24 161
- Eierbenyttet eiendom			1 408	1 408	2 863
Sum eiendommer			28 861	28 861	
6Sum eiendommer 31.12.2016			27 024		27 024

Bevegelser mellom kvoterte priser og observerbare forutsetninger

(NOK mill.)	Fra kvoterte priser til observerbare forutsetninger	Fra observerbare forutsetninger til kvoterte priser
Aksjer og andeler	6	18
Obligasjoner og andre verdipapirer med fast avkastning		

Bevegelser fra nivå 1 til nivå 2 gjenspeiler redusert omsetningsverdi i aktuelle aksjer i siste måleperiode. I motsatt tilfelle indikerer bevegelser fra nivå 2 til nivå 1 økt omsetningsverdi i aktuelle aksjer i siste måleperiode

Bevegelser nivå 3

(NOK mill.)	Aksjer	Andeler	Utlån til kunder	Selskaps- obligasjoner	Investerings- eiendommer	Eierbenyttet eiendom
Balanse per 1.1.17	1 052	8 050	2 346	249	24 284	2 895
Netto gevinster/tap	-31	749	-65	-36	376	69
Tilgang/kjøp		725	3 047		4 056	168
Salg/forfalt/oppgjør	-295	-1 974	-350	-115	-1 856	-2 239
Overført til/fra ikke observerbare forutsetninger til/fra observerbare forutsetninger						
Omregningsdifferanse utenlandsk valuta	23	129	128	11		
Annet					593	514
Balanse per 31.12.17	750	7 679	5 104	108	27 453	1 408

Storebrand Livsforsikring har per 31.12.17 investert 3 069 millioner kroner i Storebrand Eiendomsfond Norge KS og Ruseløkkveien 26, Oslo. Investeringene er klassifisert som Investering i tilknyttet selskap/felleskontrollert virksomhet i konsernregnskapet.

STOREBRAND LIVSFORSIKRING AS

(NOK mill.)	Kvoterte priser (Nivå 1)	Observerbare forutsetninger (Nivå 2)	Ikke observerbare forutsetninger (Nivå 3)	Sum virkelig verdi 2017	Sum virkelig verdi 2016
Eiendeler:					
Aksjer og andeler:					
- Aksjer	18 512	179	488	19 179	17 879
- Andeler		38 956	5 300	44 256	32 330
Sum aksjer og andeler 2017	18 512	39 135	5 788	63 436	
Sum aksjer og andeler 2016	17 121	26 784	6 305		50 210
Obligasjoner og andre verdipapirer med fast avkastning					
- Stat- og statsgaranterte obligasjoner	12 569	9		12 578	11 512
- Selskapsobligasjoner		25 096	42	25 138	10 457
- Strukturerte papirer					
- Verdipapiriserte obligasjoner		7 792		7 792	5 907
- Obligasjonsfond		27 893		27 893	45 905
Sum obligasjoner og verdipapirer med fast avkastning 2017	12 569	60 790	42	73 401	
Sum obligasjoner og verdipapirer med fast avkastning 2016	11 512	62 217	51		73 780
Derivater:					
- Aksjederivater					
- Rentederivater		1 122		1 122	803
- Valutaderivater		-730		-730	-716
Sum derivater 2017		392		392	
- herav derivater med positiv markedsverdi		1 399		1 399	
- herav derivater med negativ markedsverdi		-1 007		-1 007	
Sum derivater 2016		86			86

Bevegelser mellom kvoterte priser og observerbare forutsetninger

(NOK mill.)	Fra kvoterte priser til observerbare forutsetninger	Fra observerbare forutsetninger til kvoterte priser
Aksjer og andeler		6
Obligasjoner og andre verdipapirer med fast avkastning		17

Bevegelser fra nivå 1 til nivå 2 gjenspeiler redusert omsetningsverdi i aktuelle aksjer i siste måleperiode. I motsatt tilfelle indikerer bevegelser fra nivå 2 til nivå 1 økt omsetningsverdi i aktuelle aksjer i siste måleperiode.

Bevegelser nivå 3

(NOK mill.)	Aksjer	Andeler	Selskaps- obligasjoner
Balanse per 1.1.17	621	5 683	51
Netto gevinster/tap på finansielle instrumenter	-31	565	-2
Tilgang/kjøp	-102	-949	-7
Salg/forfalt/oppgjør			
Overført fra ikke observerbare forutsetninger til observerbare forutsetninger			
Overført til ikke observerbare forutsetninger fra observerbare forutsetninger			
Annet			
Balanse per 31.12.17	488	5 300	42

FINANSIELLE INSTRUMENTER TIL AMORTISERT KOST

(NOK mill.)	Kvoterte priser (Nivå 1)	Observerbare forutsetninger (Nivå 2)	Ikke observerbare forutsetninger (Nivå 3)	Sum virkelig verdi 2017	Sum virkelig verdi 2016	Balansført verdi 2017	Balanse ført verdi 2016
Finansielle eiendeler							
Utlån og fordringer på kredittinstitusjoner							
Utlån til kunder - bedrift		1	6 201	6 202	6 997	6 210	7 004
Utlån til kunder - person			15 217	15 217	9 724	15 217	9 724
Obligasjoner holdt til forfall		16 933		16 933	17 537	15 128	15 644
Obligasjoner klassifisert som utlån og fordring		93 837		93 837	89 144	87 094	82 246
Sum 2017		110 771	21 418	132 189		123 649	
Sum 2016		106 681			123 402		114 618
Finansielle forpliktelser							
Ansvarlig lånekapital		8 711		8 711	7 443	8 591	7 344
Sum 2017		8 711		8 711		8 591	
Sum 2016		7 443			7 443		7 344

SENSITIVITET FINANSIELLE INSTRUMENTER OG EIENDOM TIL VIRKELIG VERDI

AKSJER

Det er primært investeringer i skog som er klassifisert som aksjer på nivå 3. Skoginvesteringer kjennetegnes blant annet ved svært lange kontantstrømsperioder. Det vil kunne være usikkerhet knyttet til fremtidig kontantstrøm som følge av fremtidig inntekts- og kostnadsvekst, selv om disse forutsetninger er basert på anerkjente kilder. Verdsettelse av skoginvesteringer vil likevel være særlig sensitivt overfor diskonteringsrente som legges til grunn i kalkylen. Selskapet baserer sin verdsettelse på eksterne verddivurderinger. Disse benytter et antatt markedsmessig avkastningskrav. Som et rimelig alternativ forutsetning til de benyttede avkastningskrav, ville en endring i diskonteringsrente på 0,25 prosent utgjøre en endring på anslagsvis 5,7 prosent i verdi blant annet avhengig av skogens modenhet.

(NOK mill.)	Storebrand Livsforsikring konsern		Storebrand Livsforsikring AS	
	Økning + 25 bp	Reduksjon - 25 bp	Økning + 25 bp	Reduksjon - 25 bp
Endring i virkelig verdi per 31.12.17	45	-43	-18	20
Endring i virkelig verdi per 31.12.16	44	-42	-20	22

ANDELER

Store deler av porteføljen prises mot sammenlignbare børsnoterte selskaper, mens mindre deler av porteføljen er børsnotert. Verdsettelsen av private equity-porteføljen vil dermed være sensitiv for svingninger i de globale aksjemarkedene. Private equity-porteføljen har en estimert beta mot MSCI World (Net - valutasikret til NOK) på omtrent 0,5.

(NOK mill.)	Storebrand Livsforsikring konsern		Storebrand Livsforsikring AS	
	Endring MSCI World		Endring MSCI World	
	Økning +10%	Reduksjon - 10%	Økning +10%	Reduksjon - 10%
Endring i virkelig verdi per 31.12.17	323	-323	245	-245
Endring i virkelig verdi per 31.12.16	349	-349	263	-263

Verdivurderingen for indirekte eiendomsinvesteringer vil være sensitiv for endring i avkastningskravet og forutsetning om fremtidig kontantstrøm. De indirekte eiendomsinvesteringene er belånte strukturer. I snitt er porteføljen belånt med 1 prosent.

(NOK mill.)	Storebrand Livsforsikring konsern		Storebrand Livsforsikring AS	
	Verdiendring underliggende eiendommer		Verdiendring underliggende eiendommer	
	Økning +10%	Reduksjon - 10%	Økning +10%	Reduksjon - 10%
Endring i virkelig verdi per 31.12.17	19	-19	19	-19
Endring i virkelig verdi per 31.12.16	35	-35	35	-35

UTLÅN

Utlån vurderes til virkelig verdi. Verdien av disse fastsettes ved at fremtidige kontantstrømmer diskonteres med tilhørende swapkurve justert for en kundespesifikk kredittspread.

(NOK mill.)	Storebrand Livsforsikring konsern		Storebrand Livsforsikring AS	
	Endring markedsspread		Endring markedsspread	
	+ 10 bp	- 10 bp	+ 10 bp	- 10 bp
Endring i virkelig verdi per 31.12.17	-17	17		
Endring i virkelig verdi per 31.12.16	-11	11		

SELSKAPSOBLIGASJONER

Verdipapirer registret som selskapsobligasjoner på nivå 3 er typisk mikrofinans fond, private equity debt fond, og konvertible obligasjoner. Disse prises ikke med diskonteringsrente slik obligasjoner vanligvis gjør, og derfor inngår disse investeringene i samme sensitivitetstest som private equity.

(NOK mill.)	Storebrand Livsforsikring konsern		Storebrand Livsforsikring AS	
	Endring MSCI World		Endring MSCI World	
	Økning +10%	Reduksjon - 10%	Økning +10%	Reduksjon - 10%
Endring i virkelig verdi per 31.12.17	6	-6	2	-2
Endring i virkelig verdi per 31.12.16	12	-12	3	-3

EIENDOMMER

Sensitivitetsvurderingen av eiendom gjelder både investeringseiendommer og eierbenyttet eiendom.

Verdivurderingen av eiendom er særlig sensitiv for endring i avkastningskravet og forutsetning om fremtidig kontantstrøm. En endring på 0,25 prosent i avkastningskravet hvor alt annet holdes likt, vil medføre en endring av verdien på eiendomsporteføljen i Storebrand på om lag 4,8 prosent.

(NOK mill.)	Storebrand Livsforsikring konsern		Storebrand Livsforsikring AS	
	Endring i avkastningskrav		Endring i avkastningskrav	
	0,25%	-0,25%	0,25%	-0,25%
Endring i virkelig verdi per 31.12.17	-1 317	1 459	-956	1 061
Endring i virkelig verdi per 31.12.16	-1 231	1 344	-1 002	1 108

Note 13 - Bransjenote resultatregnskap

(NOK mill.)	Kollektiv pensjon privat	Kollektiv pensjon offentlig	Gruppelivs forsikring	Individuell kapital- forsikring	Individuell rente/ pensjons- forsikring	Skade- forsikring
Premieinntekter for egen regning	13 562	181	737	2 256	482	311
Netto inntekter fra investeringer i kollektivporteføljen	8 643	150	86	175	487	23
Netto inntekter fra investeringer i investeringsvalg- porteføljen	7 229			555	415	
Andre forsikringsrelaterte inntekter	454	1	1	55	41	
Erstatninger for egen regning	-10 502	-297	-514	-1 194	-1 420	-157
- herav gjenkjøp	-136	-24		-699	-22	
Resultatførte endringer i forsikringsforpliktelser - kontraktfastsatte forpliktelser	-4 087	45	-85	158	699	12
Resultatførte endringer i forsikringsforpliktelser - særskilt investeringsportefølje	-13 218			-1 497	-518	
Midler tilordnet forsikringskontraktene - kontraktfastsatte forpliktelser	-407	-27		-104	-31	
Forsikringsrelaterte driftskostnader	-891	-37	-87	-191	-119	-84
Andre forsikringsrelaterte kostnader	-137	-1	3	-3		-1
Resultat av teknisk regnskap 2017	647	15	141	211	37	105
Resultat av teknisk regnskap 2016	665	-45	54	244	90	91

(NOK mill.)	Storebrand Livsforsikring AS	BenCo	SPP	Storebrand Livsforsikring konsern
Premieinntekter for egen regning	17 529	182	7 865	25 577
Netto inntekter fra investeringer i kollektivporteføljen	9 565	710	2 972	13 200
Netto inntekter fra investeringer i investeringsvalgpor- teføljen	8 199	-73	6 824	14 950
Andre forsikringsrelaterte inntekter	551	55	1 357	1 963
Erstatninger for egen regning	-14 084	-1 277	-8 858	-24 219
- herav gjenkjøp	-882		90	-792
Resultatførte endringer i forsikringsforpliktelser - kontraktfastsatte forpliktelser	-3 257	-3	456	-2 752
Resultatførte endringer i forsikringsforpliktelser - særskilt investeringsportefølje	-15 232	539	-8 980	-23 673
Midler tilordnet forsikringskontraktene - kontraktfastsatte forpliktelser	-568	2		-566
Forsikringsrelaterte driftskostnader	-1 409	-50	-936	-2 447
Andre forsikringsrelaterte kostnader	-138	-58	-58	-254
Resultat av teknisk regnskap 2017	1 156	26	642	1 778
Resultat av teknisk regnskap 2016	1 100	49	579	1 740

INDIVIDUELL KAPITALFORSIKRING

(NOK mill.)	Med overskudds- deling	Uten rett til andel av overskudd	Investerings- valg	2017	2016
Premieinntekter for egen regning	235	444	1 576	2 256	2 345
Netto inntekter fra investeringer i kollektivporteføljen	113	63		175	177
Netto inntekter fra investeringer i investeringsvalgporteføljen			555	555	195
Andre forsikringsrelaterte inntekter	1		54	55	40
Erstatninger for egen regning	-407	-157	-630	-1 194	-1 243
Resultatførte endringer i forsikringsforpliktelser - kontraktsfastsatte forpliktelser	276	-115	-2	158	185
Resultatførte endringer i forsikringsforpliktelser - særskilt investeringsportefølje			-1 497	-1 497	-1 140
Midler tilordnet forsikringskontraktene - kontraktsfastsatte forpliktelser	-104			-104	-140
Forsikringsrelaterte driftskostnader	-57	-99	-35	-191	-168
Andre forsikringsrelaterte kostnader	-1	-2		-3	-5
Resultat av teknisk regnskap	56	134	21	211	244

INDIVIDUELL RENTE/PENSJONSFORSIKRING

(NOK mill.)	Med overskuddsdeling	Investeringsvalg	2017	2016
Premieinntekter for egen regning	23	459	482	203
Netto inntekter fra investeringer i kollektivporteføljen	487		487	539
Netto inntekter fra investeringer i investeringsvalgporteføljen		415	415	167
Andre forsikringsrelaterte inntekter	2	38	41	37
Erstatninger for egen regning	-1 092	-328	-1 420	-1 426
Resultatførte endringer i forsikringsforpliktelser - kontraktsfastsatte forpliktelser	700	-1	699	802
Resultatførte endringer i forsikringsforpliktelser - særskilt investeringsportefølje		-518	-518	-8
Midler tilordnet forsikringskontraktene - kontraktsfastsatte forpliktelser	-31		-31	-119
Forsikringsrelaterte driftskostnader	-67	-52	-119	-104
Andre forsikringsrelaterte kostnader				-1
Resultat av teknisk regnskap	23	14	37	90

KOLLEKTIV PENSJON PRIVAT

(NOK mill.)	Foretaks- pensjon uten investerings- valg	Fripoliser uten inves- teringsvalg	Fripoliser med inves- teringsvalg	Foretaks- pensjon uten andel over- skudd	Tjeneste- pensjon uten investerings- valg	Tjenestepen- sjon med investerings- valg	Tjenestepen- sjons-ordin- ger uten rett til overskudd
Premieinntekter for egen regning	2 884	-342	485		73	127	1 021
Netto inntekter fra investeringer i kollektiv- porteføljen	1 861	6 488			135		147
Netto inntekter fra investeringer i investe- ringsvalgporteføljen			792			20	
Andre forsikringsrelaterte inntekter	11	27	58			1	3
Erstatninger for egen regning	-1 280	-4 968	-15		-481	-1	-30
Resultatførte endringer i forsikringsforpliktelser - kontraktfastsatte forpliktelser	-2 617	-749			307		-1 006
Resultatførte endringer i forsikringsforpliktelser - særskilt investeringsportefølje			-1 267			-146	
Midler tilordnet forsikringskontraktene - kontraktfastsatte forpliktelser	-280	-75	5		-14		-41
Forsikringsrelaterte driftskostnader	-208	-260	-43		-19		-111
Andre forsikringsrelaterte kostnader	-89				-2		15
Resultat av teknisk regnskap	282	122	15	0	-0	1	-3

(NOK mill.)	Innskudds- pensjon med investeringsvalg	Pensjons- kapitalbevis uten investeringsvalg	Pensjons- kapitalbevis med investeringsvalg	2017	2016
Premieinntekter for egen regning	8 865	70	380	13 562	13 521
Netto inntekter fra investeringer i kollektivporteføljen			11	8 643	7 567
Netto inntekter fra investeringer i investeringsvalgporteføljen	4 117			7 229	3 540
Andre forsikringsrelaterte inntekter	191		164	454	375
Erstatninger for egen regning	-2 872	-54	-800	-10 502	-8 798
Resultatførte endringer i forsikringsforpliktelser - kontraktfastsatte forpliktelser			-23	-4 087	-3 718
Resultatførte endringer i forsikringsforpliktelser - særskilt investeringsportefølje	-10 061		-1 744	-13 218	-10 108
Midler tilordnet forsikringskontraktene - kontraktfastsatte forpliktelser			-2	-407	-494
Forsikringsrelaterte driftskostnader	-179		-72	-891	-881
Andre forsikringsrelaterte kostnader	-60			-137	-339
Resultat av teknisk regnskap	1	2	228	647	665

Kollektiv pensjon offentlig

(NOK mill.)	Ytelsesbasert uten investeringsvalg	2017	2016
Premieinntekter for egen regning	181	181	224
Netto inntekter fra investeringer i kollektivporteføljen	150	150	129
Netto inntekter fra investeringer i investeringsvalgporteføljen			
Andre forsikringsrelaterte inntekter	1	1	1
Erstatninger for egen regning	-297	-297	-1 947
Resultatførte endringer i forsikringsforpliktelser - kontraktsfastsatte forpliktelser	45	45	1 642
Resultatførte endringer i forsikringsforpliktelser - særskilt investeringsportefølje			
Midler tilordnet forsikringskontraktene - kontraktsfastsatte forpliktelser	-27	-27	-8
Forsikringsrelaterte driftskostnader	-37	-37	-74
Andre forsikringsrelaterte kostnader	-1	-1	-13
Resultat av teknisk regnskap	15	15	-45

Note 14 - Resultatanalyse fordelt per bransje

(NOK mill.)	Kollektiv pensjon privat	Kollektiv pensjon offentlig	Gruppelivs-forsikring	Individuell kapital-forsikring	Individuell rente/pensjons-forsikring	Skade-forsikring	Storebrand Livsforsikring AS		BenCo	SPP	Storebrand Livsforsikring konsern	
							2017	2016			2017	2017
Finansinntekter ¹⁾	14 789	137	101	744	942	27	16 740	14 240	510	2 990	20 193	17 081
Garantert rente	-12 350	-66	-26	-711	-816	-12	-13 981	-9 887	-528	-2 921	-17 430	-12 627
- herav tilført premiefond	-23						-23	-11	-76	-2 216	-2 315	-2 396
Avkastningsresultat før trekk av buffer	2 439	70	75	33	126	15	2 759	4 354	-18	69	2 763	4 285
Fra tilleggsavsetning og bufferkapital												169
Avkastningsresultat etter bruk av tilleggsavsetning og bufferavsetning	2 439	70	75	33	126	15	2 759	4 354	-18	69	2 763	4 454
Risikopremie	360	-4	679	588	-91	273	1 805	1 925		323	2 128	2 287
Risikotilskudd ¹⁾	-363	4	-590	-251	140	-143	-1 203	-1 462	4	-165	-1 364	-1 758
Netto gjenforsikring med videre ¹⁾	12		-5	-1		-6	1	-76		-2	-1	-79
Risikoresultat	10	1	85	336	48	124	604	386	3	156	763	450
Administrasjonspremie ¹⁾	1 196	32	69	166	118	50	1 630	1 554	88	1 352	3 070	3 106
Driftskostnader	-891	-37	-87	-191	-119	-84	-1 409	-1 368	-48	-935	-2 392	-2 445
Administrasjonsresultat	305	-5	-18	-25	-1	-34	222	186	39	417	678	660
Øvrig	-3						-3	-68			-2	-65
Pris på rentegaranti	265	14					279	342			279	342
Fortjenesteelement risiko	60	5					65	106			65	106
Bransjeresultat brutto	3 075	86	141	345	173	105	3 925	5 306	25	642	4 547	5 947
Avkastnings- og risikoresultat til forsikringskunder	-2 402	-71		-134	-136		-2 742	-4 122			-2 742	-4 122
Eiers bidrag oppre-servering langt liv	-26						-26	-85	2		-26	-85
Dekket fra risikoutjev-ningsfond												
Resultat av teknisk regnskap	647	15	141	211	37	105	1 156	1 100	26	642	1 778	1 741

1) Postene andre forsikringsrelaterte inntekter (i note 19) og andre forsikringsrelaterte kostnader (i note 25) er fordelt etter art.

INDIVIDUELL KAPITALFORSIKRING

(NOK mill.)	Med over-skuddsdeling		Uten rett til andel av overskudd		Investeringsvalg		2017		2016	
	Kunde	Eier	Kunde	Eier	Kunde	Eier	Kunde	Eier	Kunde	Eier
Administrasjonsresultat	-2		-44		21		-2	-23	1	-16
Avkastningsresultat	26		7				26	7	64	30
Risikoresultat	165		171				165	171	172	154
Pris på rentegaranti og fortjeneste risiko										
Overskuddsdeling	-56	56					-56	56	-76	76
Fra tilleggsavsetning og bufferfond										
Øvrig									-5	
Resultat av teknisk regnskap	134	56	0	134	0	21	134	211	156	244

INDIVIDUELL RENTE/PENSJONSFORSIKRING

(NOK mill.)	Med over-skuddsdeling		Uten rett til andel av overskudd		2017		2016	
	Kunde	Eier	Kunde	Eier	Kunde	Eier	Kunde	Eier
Administrasjonsresultat		-16		14	-16	14	-9	21
Avkastningsresultat		126			126		341	
Risikoresultat		48			48		54	
Pris på rentegaranti og fortjeneste risiko								
Overskuddsdeling		-23	23		-23	23	-70	70
Fra tilleggsavsetning og bufferfond								
Øvrig							-1	
Resultat av teknisk regnskap		136	23	0	141	37	315	90

KOLLEKTIV PENSJON PRIVAT

(NOK mill.)	Foretakspensjon uten investeringsvalg		Fripoliser uten investeringsvalg		Fripoliser med investeringsvalg		Foretakspensjon uten andel overskudd		Tjenestepensjon uten investeringsvalg		Tjenestepensjon med investeringsvalg	
	Kunde	Eier	Kunde	Eier	Kunde	Eier	Kunde	Eier	Kunde	Eier	Kunde	Eier
Administrasjonsresultat		-25		120		15				-9		1
Avkastningsresultat	822	2	1 549	-11					31			
Risikoresultat					-5							
Pris på rentegaranti og fortjeneste risiko		305								8		
Overskuddsdeling			-12	12								
Fra tilleggsavsetning og bufferfond												
Øvrig				-3								
Resultat av teknisk regnskap	822	282	1 534	122	-5	15	0	0	32	0	0	1

KOLLEKTIV PENSJON PRIVAT

(NOK mill.)	Tjenestepensjonsordninger uten rett til overskudd		Innskuddspensjon med investeringsvalg		Pensjonskapitalbevis uten investeringsvalg		Pensjonskapitalbevis med investeringsvalg		2017		2016	
	Kunde	Eier	Kunde	Eier	Kunde	Eier	Kunde	Eier	Kunde	Eier	Kunde	Eier
Administrasjonsresultat		-28		1		2		228		305		255
Avkastningsresultat	44					2			2 448	-9	3 650	120
Risikoresultat		13							-4	14	1	-74
Pris på rentegaranti og fortjeneste risiko		12								325		427
Overskuddsdeling									-12	12	-29	29
Fra tilleggsavsetning og bufferfond												
Øvrig									-3		40	-92
Resultat av teknisk regnskap	44	-3	0	1	2	2	0	228	2 428	647	3 662	665

KOLLEKTIV PENSJON OFFENTLIG

(NOK mill.)	Ytelsesbasert uten investeringsvalg		2017		2016	
	Kunde	Eier	Kunde	Eier	Kunde	Eier
Administrasjonsresultat		-5		-5		-66
Avkastningsresultat	70		70		84	
Risikoresultat						
Pris på rentegaranti og fortjeneste risiko		20		20		22
Overskuddsdeling						
Fra tilleggsavsetning og bufferfond						
Øvrig					-11	
Resultat av teknisk regnskap	71	15	71	15	73	-45

Note 15 - Salg av forsikringer (nytegning)

(NOK mill.)	Kollektiv pensjon privat	Kollektiv pensjon offentlig	Gruppe-livs-forsikring	Individuell kapital-forsikring	Individuell rente/pensjons-forsikring	Skade-forsikring	Storebrand Livsforsikring AS
2017	148		3	1 407	283	7	1 848
2016	260		2	1 227	3	10	1 502

Salg består av nysalg og forbedringssalg med fradrag for forsikringer der første premie ikke blir betalt. Tilflyttede reserver (note 16) er ikke med i tallene.

Note 16 - Flytting av forsikringsforpliktelse

(NOK mill.)	Kollektiv pensjons-forsikring privat	Kollektiv pensjons-forsikring offentlig	Individuell kapital-forsikring	Individuell rente og pensjons-forsikring	Storebrand Livsforsikring AS	
					2017	2016
Mottatte midler						
Premiereserve	1 063		6	134	1 203	806
Tilleggsavsetning	-15				-15	2
Flytting av premiereserver med videre	1 048	0	6	134	1 188	807
Premiefond					0	0
Antall kontrakter/kunder	6 593	0	69	397	7 059	5 151
Fraflyttede midler						
Premiereserve	-3 574	-165	-33	-21	-3 793	-4 030
Tilleggsavsetning	-18	-11	-1		-30	-118
Villkorad återbäring						
Kursreserver	-5				-6	-21
Flytting av premiereserver med videre	-3 597	-175	-34	-22	-3 829	-4 170
Premiefond	-62	-58	0	0	-120	-120
Antall kontrakter/kunder	-9 557	-48	-158	-307	-10 070	6 650

Note 17 - Netto finansinntekter

(NOK mill.)	Storebrand Livsforsikring konsern		Storebrand Livsforsikring AS	
	2017	2016	2017	2016
Renter utlån	568	306	468	290
Renter bank	24	41	12	20
Renter obligasjoner og andre rentebærende papirer til virkelig verdi	3 082	3 265	2 203	2 362
Renter obligasjoner til amortisert kost	4 056	4 035	4 056	4 035
Renter derivater	1 322	898	149	60
Renteinntekt for øvrig	-454	-250	-355	-261
Utbytte	495	990	428	370
Sum renteinntekt og utbytte med videre på finansielle eiendeler	9 091	9 284	6 961	6 876
Verdiendring eiendom	1 474	1 314		
Verdiendring aksjer	13 735	7 944	6 209	1 493
Verdiendring obligasjoner og sertifikater	-2 010	-269	-1 791	-611
Verdiendring derivater	-678	1 027	64	-277
Verdiendring utlån	-12	2		
Sum verdiendringer på investeringer	12 510	10 018	4 482	605
Realisert gevinst aksjer	2 687	2 467	2 353	1 936
Realisert gevinst obligasjoner og sertifikater	2 349	1 715	1 561	910
Realisert gevinst derivater	397	509	5	943
Realisert gevinst obligasjoner til amortisert kost	319	331	319	331
Realisert gevinst andre investeringer	124	-8	96	-1
Agio aksjer	-49	221	148	
Agio obligasjoner og sertifikater	89	-805	59	-999
Agio derivater	-95	214	-31	845
Agio obligasjoner til amortisert kost	17	-57	17	-57
Agio diverse	10	-37	9	76
Sum realisert gevinst og tap på investeringer	5 850	4 550	4 538	3 984
Rentekostnader ansvarlig lån	-452	-390	-437	-373
Sum rentekostnader	-452	-390	-437	-373

Note 18 - Netto inntekter fra eiendommer

(NOK mill.)	Storebrand Livsforsikring konsern	
	2017	2016
Leieinntekter fra eiendommer ¹⁾	1 376	1 282
Driftskostnader (inkludert vedlikehold og reparasjoner) som gjelder eiendommer som har gitt leieinntekter i perioden ²⁾	-294	-292
Netto driftsinntekter eiendom	1 082	990
Endring i virkelig verdi investeringseiendommer	1 474	1 314
Sum inntekter eiendom	2 556	2 304
1) Herav eiendommer til eget bruk	184	181
2) Herav eiendommer til eget bruk	-40	-42

Note 19 - Andre forsikringsrelaterte inntekter

(NOK mill.)	Storebrand Livsforsikring konsern		Storebrand Livsforsikring AS	
	2017	2016	2017	2016
Renteinntekter forsikring	2	8	2	4
Forvaltningsgebyrer	925	913		
Øvrige forsikringsrelaterte gebyrer	27	125		
Indekseringsavgift	7	3		
Returprovisjoner	847	706	531	437
Andre inntekter	156	370	18	13
Sum andre forsikringsrelaterte inntekter	1 963	2 126	551	454

Note 20 - Andre inntekter

(NOK mill.)	Storebrand Livsforsikring konsern		Storebrand Livsforsikring AS	
	2017	2016	2017	2016
Renter på driftsbankkonti	7	14	6	14
Driftsinntekter i selskaper utenom forsikring	134	241		
Andre inntekter	39	29	10	11
Sum andre inntekter	179	284	16	24

Note 21 - Salgskostnader

(NOK mill.)	Storebrand Livsforsikring konsern		Storebrand Livsforsikring AS	
	2017	2016	2017	2016
Lønn og personalkostnader egne salgsressurser	-325	-362	-190	-220
Andre salgskostnader egne salgsressurser	-232	-189	-79	-46
Provisjoner til eksterne distributører	-169	-155	-14	-12
Sum salgskostnader	-726	-706	-283	-278
Endring i aktiverte salgskostnader	-8	1		

Note 22 - Pensjonskostnader og pensjonsforpliktelser

STOREBRAND LIVSFORSIKRING KONSERN

Storebrandkonsernet har landspesifikke pensjonsordninger.

De ansatte i Storebrand i Norge har en innskuddsbasert pensjonsordning. I en innskuddsordning setter foretaket av et avtalt tilskudd til en pensjonskonto. Den fremtidige pensjonen er avhengig av bidragenes størrelse og avkastningen på pensjonskontoen. Når innskuddene er betalt har foretaket ingen ytterligere betalingsforpliktelser knyttet til innskuddspensjonen, og innbetalingen til pensjonskonto kostnadsføres fortløpende. Det er av regulatoriske årsaker ikke anledning til spare for lønn som overstiger 12G i innskuddspensjon. Storebrand har for ansatte med lønn over 12G en pensjonssparing i spareproduktet Ekstrapensjon.

Premiesatser og innhold for innskuddspensjonsordningen er følgende:

- Sparingen starter fra første lønnskroner
- Sparesats på 7 prosent av lønn fra 0 til 12G (Grunnbeløp utgjør kr 93.634 pr 31.12.17)
- I tillegg spares 13 prosent av lønn mellom 7,1 til 12G
- Sparesats i Ekstrapensjon for lønn over 12G er 20 prosent

For ansatte og tidligere ansatte som har hatt lønn over lønn over 12G frem til 31.12.2014 ble det gitt et tilbud om kontantutløsning av de opptjente rettigheter, med utbetaling i starten av 2015. For ansatte i konsernledelsen blir denne utbetalingen fordelt over 5 år.

De norske selskapene er med i Fellesordningen for avtalefestet pensjon AFP. Den private AFP-ordningen gir et livslangt tillegg til den ordinære pensjonen og er en flerforetaksordning pensjonsordning, men det foreligger ikke tilgjengelig pålitelig informasjon for innregning av forpliktelsen i balansen. Ordningen blir finansiert gjennom årlig premie som fastsettes som en prosent av lønn mellom 1 og 7,1G, og premiesatsen i 2017 var på 2,5 %. De ansatte i Storebrand i Norge som er født før 1. januar 1956 kan velge mellom å ta ut AFP eller gå av ved 65 års alder og motta en driftspensjon fra foretaket frem til fylte 67 år. De ansatte kan velge å ta ut fra AFP-ordningen fra og med fylte 62 år og fortsette å stå i jobb.

Ansatte som var sykmeldt og delvis uføre ved overgang til innskuddspensjon, inngår fortsatt i ytelsespensjonsordning. Det foreligger også pensjonsforpliktelser for ytelsesordning knyttet til driftspensjoner for enkelte tidligere ansatte og tidligere styremedlemmer.

Pensjonen for ansatte i SPP i Sverige følger de Bankanställdas Tjänstepensionsplan (BTP).

SPP har en innskuddsbasert tjenstepensjon som kalles BTP1. Alla nyansatte fra og med 01.01.2014 meldes inn i denne pensjonsavtalen. I BTP1 betaler arbeidsgiveren en premie til pensjonssparing beregnet ut fra pensjongivende lønn opp til 30 "inkomstbaselopp". I forsikringen inngår alderspensjon med eller uten dødlighetsarv, uførepensjon og barnpensjon. Premien beregnes uavhengig av alder og beregnes primært ut fra månedslønnen. Premien betales månedlig i to deler, en fast del som er 2,5 prosent av pensjongivende lønn opp til og med 7,5 "inkomstbaselopp". Premiens valgfrie del er 2 prosent av lønn opp til og med 7,5 "inkomstbaselopp" samt 30 prosent av lønn mellom 7,5 og 30 "inkomstbaselopp".

Pensjonen i avtalen BTP2 (ytelsesbestemt tjenstepensjon som er en lukket ordning) utgjør 10 prosent av årslønnen opp til 7,5 "inkomstbaselopp" ("inkomstbaseloppet" utgjorde i 2017 SEK 61 500 og blir i 2018 SEK 62 500), 65 prosent av lønn i intervallet i 7,5 til 20 og 32,5 prosent i intervallet 20 til 30. På lønn som overstiger 30 "inkomstbaselopp" beregnes ingen alderspensjon. Full opptjeningstid oppnås etter 30 års medlemskap i pensjonsordningen. Utover den ytelsesbaserte delen finnes også en mindre innskuddsdel innen BTP-planen. For denne del får den ansatte selv velge plasseringsform (tradisjonell forsikring eller fondsforsikring). Den innskuddsbaserte delen er 2 prosent av årslønn.

Ordinær fratredelsesalder er 65 år i samsvar med pensjonsavtalen mellom Bankinstitutens Arbetsgivarorganisation (BAO) og de arbeidsorganisasjoner som omfattes av BTP.

I SPP har administrerende direktør en pensjonsalder på 65 år. Administrerende direktør omfattes av BTP1. I tillegg har administrerende direktør en innskuddsbasert tilleggspensjon tegnet i SPP. Premien på denne forsikringen utgjør 20 prosent av lønn som overstiger 30 "inkomstbaselopp".

Pensjon til de ansatte i Nordben Life-and Pension Insurance Company LTD og Euroben Life and Pension LTD er dekket av en innskuddsordning. I tillegg er ansatte i Nordben dekket med en engangssum ved dødsfall i tjenestetiden.

BALANSEFØRTE PENSJONSFORPLIKTELSER ER FASTSATT SOM FØLGER

(NOK mill.)	2017	2016
Nåverdi av forsikret pensjonsforpliktelse	953	893
Virkelig verdi av pensjonsmidler	-879	-867
Netto pensjonsforpliktelse/-midler forsikret ordning	75	26
Øvre grense pensjonseiendel		
Nåverdi av uforsikret pensjonsforpliktelse	66	70
Netto pensjonsforpliktelse i balansen	140	96

Pensjonseiendel på 3 millioner kroner ligger klassifisert som andre eiendeler.

Inkluderer arbeidsgiveravgift på netto underfinansiert forpliktelse som inngår i bruttoforpliktelsen.

BOKFØRT I BALANSEN:

(NOK mill.)	2017	2016
Pensjonseiendel	3	2
Pensjonsforpliktelser	143	98

ENDRINGENE I DEN YTELSESBASERTE PENSJONSFORPLIKTELSEN I LØPET AV ÅRET

(NOK mill.)	2017	2016
Pensjonsforpliktelse 1.1	962	1 140
Periodens pensjonsopptjening	16	27
Rentekostnader på forpliktelsen	26	32
Estimatawik	32	63
Gevinst/tap ved avkortning		-121
Utbetalt pensjon	-60	-56
Planendringer		-45
Pensjonsforpliktelse tilgang/avgang og omregningsdifferanser	43	-73
Arbeidsgiveravgift pensjonsmidler		-4
Pensjonsforpliktelse 31.12.	1 019	963

ENDRINGENE I PENSJONSMIDLENES VIRKELIGE VERDI

(NOK mill.)	2017	2016
Virkelig verdi av pensjonsmidler 1.1	867	923
Forventet avkastning	25	28
Estimatawik	-61	-18
Gevinst/tap ved avkortning		
Innbetalte premier	29	70
Utbetalte pensjoner	-31	-28
Planendringer		-43
Pensjonsmidler tilgang/avgang og omregningsdifferanser	51	-61
Arbeidsgiveravgift pensjonsmidler		-4
Pensjonsmidler 31.12.	879	867

Forventede innbetalinger av premie (ytelse) i 2018	26
Forventede innbetalinger av premie (innskudd) i 2018	129
Forventede innbetalinger til AFP i 2018	11
Forventede utbetalinger over drift (usikret ordning) i 2018	46

PENSJONSMIDLER HAR FØLGENDE SAMMENSETNING PER 31.12:

(NOK mill.)	Storebrand Livsforsikring AS		SPP Pension & Försäkring AB	
	2017	2016	2017	2016
Eiendommer til virkelig verdi	12 %	15 %	11 %	8 %
Obligasjoner til amortisert kost	32 %	40 %		
Utlån til amortisert kost	12 %	6 %		
Aksjer og andeler til virkelig verdi	15 %	12 %	8 %	6 %
Obligasjoner til virkelig verdi	27 %	27 %	81 %	86 %
Andre kortsiktige finansielle eiendeler	0 %	0 %		
Sum	100 %	100 %	100 %	100 %
Bokført avkastning på eiendelene	4,9 %	6,4 %	3,7 %	5,4 %

Tabellen viser prosentvis plassering av pensjonsmidlene som administreres av Storebrand Livsforsikring og SPP Pension & Försäkring AB ved utgangen av året .
Finansielle instrumenter verdsettes på tre forskjellige nivåer. Fordeling av de enkelte klasser av finansielle instrumenter på nivåer fremgår av note 12.

NETTO PENSJONSKOSTNAD I RESULTATREGNSKAPET, SPESIFISERT SOM FØLGER:

(NOK mill.)	2017	2016
Periodens pensjonsopptjening	16	26
Netto rentekostnad/avkastning	2	4
Gevinst/tap ved avkortning		-123
Sum ytelsesbaserte ordninger	17	-92
Periodens innbetaling til innskuddsordninger	103	125
Periodens kostnad til AFP (inkl. AGA)	10	12
Netto pensjonskostnad resultatført i perioden	130	44

ANALYSE AV AKTUARIELT TAP (GEVINST) I PERIODEN

(NOK mill.)	2017	2016
Tap (gevinst) - endring i diskonteringsrenten	95	100
Tap (gevinst) - endring i andre økonomiske forutsetninger	-10	-2
Tap (gevinst) - endring i tabell for dødelighet		
Tap (gevinst) - endring i andre demografiske forutsetninger		
Tap (gevinst) - opplevd DBO	-53	-34
Tap (gevinst) - opplevd Pensjonsmidler	61	16
Investerings-/administrasjonskostnader		2
Øvre grense pensjonsmidler		
Aktuarielt tap (gevinst) i perioden	94	82

HOVEDFORUTSETNINGER BENYTTET I BEREGNINGENE AV NETTO PENSJONSFORPLIKTELSE PER 31.12.

(NOK mill.)	Storebrand Livsforsikring AS		SPP Pension & Försäkring AB	
	2017	2016	2017	2016
Diskonteringsrente	2,6 %	2,3 %	2,3 %	2,8 %
Forventet lønnsvekst	2,25 %	2,00 %	3,5 %	3,5 %
Forventet årlig regulering folketrygd	2,25 %	2,00 %	3,0 %	3,0 %
Forventet årlig regulering utbetaling av pensjoner	0,00 %	0,00 %	2,0 %	2,0 %
Uførhetstabell	KU	KU		
Dødelighetstabell	K2013BE	K2013BE	DUS14	DUS14

ØKONOMISKE FORUTSETNINGER:

Fastssettelse av økonomiske forutsetninger er basert på reglene i IAS 19. Det vil særlig være betydelig usikkerhet knyttet til langsiktige antagelser som fremtidig inflasjon, realrente, reallønnsvekst og G-regulering.

Det er i Norge benyttet en diskonteringsrente fastsatt med utgangspunkt i obligasjoner med fortrinnsrett (OMF). Basert på observert markeds- og volumutvikling må det norske OMF-markedet etter Storebrands oppfatning defineres som et dypt marked.

Ved fastsettelse av økonomiske forutsetninger vurderes også bedriftsspesifikke forhold herunder forventet vekst i direkte lønn.

AKTUARIELLE FORUTSETNINGER:

I Norge er det standardiserte forutsetninger om døds-/uføretvikling samt andre demografiske faktorer utarbeidet av Finansnæringens Fellesorganisasjon. Det ble med virkning fra 2014 innført et nytt dødelighetsgrunnlag K2013 for kollektive pensjonsforsikringer i livsforsikringselskaper og pensjonskasser. Storebrand har benyttet dødelighetstabell K2013BE (beste estimat) i aktuareregningene per 31.12.2017.

De aktuarielle forutsetningene i Sverige følger bransjens felles dødelighetstabell DUS06 justert for selskapsspesifikke forskjeller. Fratredelseshypotetene er beregnet til i gjennomsnitt 4 prosent per år.

SENSITIVITETSANALYSE PENSJONSBEREGNING

Risikoen for Storebrand knyttet til pensjonsordningen er knyttet til de endringer i de økonomiske -og aktuarielle forutsetninger som må benyttes i beregningene, og den faktiske avkastningen på pensjonsmidlene. Pensjonsforpliktelsen er spesielt sensitiv overfor endringer i diskonteringsrenten. En reduksjon i diskonteringsrenten vil isolert sett medføre en økning i pensjonsforpliktelsen.

For de norske selskapene som har gått over til innskuddspensjon fra 1. januar 2015 er det ikke beregnet sensitivitet, og tallene nedenfor viser sensitiviteten for de svenske selskapene.

Følgende estimater er basert på fakta og omstendigheter per 31. desember 2017, og beregnet for hver enkelt når alle andre forutsetninger holdes konstante.

Sverige	Diskonteringsrente		Forventet lønnsvekst		Forventet årlig regulering av pensjoner	Dødelighet - endring i forventet levealder	
	1,0 %	-1,0 %	1,0 %	-1,0 %	1,0 %	+1 ÅR	-1 ÅR
Prosentvis endring i pensjon:							
Pensjonsforpliktelse	-16 %	25 %	1 %	-5 %	15 %	4 %	-4 %
Periodens netto pensjonskostnader	-26 %	25 %	4 %	-14 %	10 %	-2 %	-9 %

STOREBRAND LIVSFORSIKRING AS

Storebrandkonsernet har landspesifikke pensjonsordninger.

De ansatte i Storebrand i Norge har en innskuddsbasert pensjonsordning. I en innskuddsordning setter foretaket av et avtalt tilskudd til en pensjonskonto. Den fremtidige pensjonen er avhengig av bidragenes størrelse og avkastningen på pensjonskontoen. Når innskuddene er betalt har foretaket ingen ytterligere betalingsforpliktelser knyttet til innskuddspensjonen, og innbetalingen til pensjonskonto kostnadsføres fortløpende. Det er av regulatoriske årsaker ikke anledning til spare for lønn som overstiger 12G i innskuddspensjon. Storebrand har for ansatte med lønn over 12G en pensjonssparing i spareproduktet Ekstrapensjon.

Premiesatser og innhold for innskuddspensjonsordningen er følgende:

- Sparingen starter fra første lønnskroner
- Sparesats på 7 prosent av lønn fra 0 til 12G (Grunnbeløp utgjør kr 93.634 pr 31.12.17)
- I tillegg spares 13 prosent av lønn mellom 7,1 til 12G
- Sparesats i Ekstrapensjon for lønn over 12G er 20 prosent

For ansatte og tidligere ansatte som har hatt lønn over 12G frem til 31.12.2014 ble det gitt et tilbud om kontantutløsning av de opptjente rettigheter, med utbetaling i starten av 2015. For ansatte i konsernledelsen blir denne utbetalingen fordelt over 5 år.

De norske selskapene er med i Fellesordningen for avtalefestet pensjon AFP. Den private AFP-ordningen gir et livslangt tillegg til den ordinære pensjonen og er en flerforetaksordning pensjonsordning, men det foreligger ikke tilgjengelig pålitelig informasjon for innregning av forpliktelsen i balansen. Ordningen blir finansiert gjennom årlig premie som fastsettes som en prosent av lønn mellom 1 og 7,1G, og premiesatsen i 2017 var på 2,5 %. De ansatte i Storebrand i Norge som er født før 1. januar 1956 kan velge mellom å ta ut AFP eller gå av ved 65 års alder og motta en driftspensjon fra foretaket frem til fylte 67 år. De ansatte kan velge å ta ut fra AFP-ordningen fra og med fylte 62 år og fortsette å stå i jobb.

Ansatte som var sykmeldt og delvis uføre ved overgang til innskuddspensjon, inngår fortsatt i ytelsespensjonsordning. Det foreligger også pensjonsforpliktelser for ytelsesordning knyttet til driftspensjoner for enkelte tidligere ansatte og tidligere styremedlemmer.

BALANSEFØRTE PENSJONSFORPLIKTELSE ER FASTSATT SOM FØLGER

(NOK mill.)	2017	2016
Nåverdi av forsikret pensjonsforpliktelse	27	93
Virkelig verdi av pensjonsmidler	-48	-101
Netto pensjonsforpliktelse/-midler forsikret ordning	-21	-8
Nåverdi av uforsikret pensjonsforpliktelse	63	67
Netto pensjonsforpliktelse i balansen	42	59

Inkluderer arbeidsgiveravgift på netto underfinansiert forpliktelse. Arbeidsgiveravgift inngår i bruttoforpliktelsen.

BOKFØRT I BALANSEN:

(NOK mill.)	2017	2016
Pensjonseiendel		
Pensjonsforpliktelser	42	59

ENDRINGENE I DEN YTELSESBASERTE PENSJONSFORPLIKTELSEN I LØPET AV ÅRET

(NOK mill.)	2017	2016
Pensjonsforpliktelse 1.1	160	354
Periodens pensjonsopptjening	2	13
Rentekostnader på forpliktelsen	3	7
Estimatawik	-45	-35
Gevinst/tap ved avkortning		-116
Utbetalt pensjon	-30	-29
Planendringer		-31
Pensjonsforpliktelse tilgang/avgang og valutajustering		
Arbeidsgiveravgift pensjonsmidler		-4
Pensjonsforpliktelse 31.12.	90	160

ENDRINGENE I PENSJONSMIDLENES VIRKELIGE VERDI

(NOK mill.)	2017	2016
Virkelig verdi av pensjonsmidler 1.1	101	158
Forventet avkastning	2	3
Estimatawik	-53	-52
Gevinst/tap ved avkortning		
Innbetalt premie		31
Utbetalte pensjoner	-3	-4
Planendringer		-31
Pensjonsforpliktelse tilgang/avgang og valutajustering		
Arbeidsgiveravgift pensjonsmidler		-4
Pensjonsmidler 31.12.	48	101

Forventede innbetalinger av premie (ytelse) i 2018	1,0
Forventede innbetalinger av premie (innskudd) i 2018	54,2
Forventede innbetalinger til AFP i 2018	9,2
Forventede utbetalinger over drift (usikret ordning) i 2018	19,3

PENSJONSMIDLER HAR FØLGENDE SAMMENSETNING PER 31.12:

	Storebrand Livsforsikring AS	
	2017	2016
Eiendommer til virkelig verdi	12 %	15 %
Obligasjoner til amortisert kost	32 %	40 %
Utlån til amortisert kost	12 %	6 %
Aksjer og andeler til virkelig verdi	15 %	12 %
Obligasjoner til virkelig verdi	27 %	27 %
Andre kortsiktige finansielle eiendeler	0 %	0 %
Sum	100 %	100 %
Bokført avkastning på eiendelene	4,9 %	6,4 %

Tabellen viser prosentvis plassering av pensjonsmidlene som administreres av Storebrand Livsforsikring ved utgangen av året. Finansielle instrumenter verdsettes på tre forskjellige nivåer. Fordeling av de enkelte klasser av finansielle instrumenter på nivåer fremgår av note 12.

NETTO PENSJONSKOSTNAD I RESULTATREGNSKAPET, SPESIFISERT SOM FØLGER:

(NOK mill.)	2017	2016
Periodens pensjonsopptjening	2	13
Netto rentekostnad/avkastning	1	4
Gevinst/tap ved avkortning		-116
Sum ytelsesbaserte ordninger	3	-99
Periodens kostnad til innskuddsordninger	68	57
Periodens kostnad til AFP (inkl. AGA)	10	11
Netto pensjonskostnad resultatført i perioden	81	-32

ANALYSE AV AKTUARIELT TAP (GEVINST) I PERIODEN

(NOK mill.)	2017	2016
Tap (gevinst) - endring i diskonteringsrenten		
Tap (gevinst) - endring i andre økonomiske forutsetninger		
Tap (gevinst) - endring i tabell for dødelighet		
Tap (gevinst) - endring i andre demografiske forutsetninger		
Tap (gevinst) - opplevd DBO	-45	-35
Tap (gevinst) - opplevd Pensjonsmidler	53	50
Investerings-/administrasjonskostnader		2
Øvre grense pensjonsmidler		
Aktuarielt tap (gevinst) i perioden	7	18

HOVEDFORUTSETNINGER BENYTTET I BEREGNINGENE AV NETTO PENSJONSFORPLIKTELSE PER 31.12.

(NOK mill.)	2017	2016
Diskonteringsrente	2,6 %	2,3 %
Forventet lønnsvekst	2,25 %	2,00 %
Forventet årlig regulering folketrygd	2,25 %	2,00 %
Forventet årlig regulering utbetaling av pensjoner		0,00 %
Uførhetstabell	KU	KU
Dødelighetstabell	K2013BE	K2013BE

ØKONOMISKE FORUTSETNINGER:

Fastsettelse av økonomiske forutsetninger er basert på reglene i IAS 19. Det vil særlig være betydelig usikkerhet knyttet til langsiktige antagelser som fremtidig inflasjon, realrente, reallønnsvekst og G-regulering.

Det er i Norge benyttet en diskonteringsrente fastsatt med utgangspunkt i obligasjoner med fortrinnsrett (OMF). Basert på observert markeds- og volumutvikling må det norske OMF-markedet etter Storebrands oppfatning defineres som et dypt marked.

Ved fastsettelse av økonomiske forutsetninger vurderes også bedriftsspesifikke forhold herunder forventet vekst i direkte lønn.

AKTUARIELLE FORUTSETNINGER:

I Norge er det standardiserte forutsetninger om døds-/uføreutvikling samt andre demografiske faktorer utarbeidet av Finansnæringens Fellesorganisasjon. Det ble med virkning fra 2014 innført et nytt dødelighetsgrunnlag K2013 for kollektive pensjonsforsikringer i livsforsikringsselskaper og pensjonskasser. Storebrand har benyttet dødelighetstabell K2013BE (beste estimat) i aktuarberegningene per 31.12.2017.

SENSITIVITETSANALYSE PENSJONSBEREGNING

Risikoen for Storebrand knyttet til pensjonsordningen er knyttet til de endringer i de økonomiske -og aktuarielle forutsetninger som må benyttes i beregningene, og den faktiske avkastningen på pensjonsmidlene. Pensjonsforpliktelsen er spesielt sensitiv overfor endringer i diskonteringsrenten. En reduksjon i diskonteringsrenten vil isolert sett medføre en økning i pensjonsforpliktelsen.

For de norske selskapene som har gått over til innskuddspensjon fra 1. januar 2015 er det ikke beregnet sensitivitet.

Note 23 - Godtgjørelse og forpliktelser for ledende ansatte og tillitsvalgte

Geir Holmgren er administrerende direktør i Storebrand Livsforsikring AS. Han har en lønnsgaranti på 12 måneder etter ordinær oppsigelsestid. Alle arbeidsrelaterte inntekter inklusive konsulentoppdrag kommer til fradrag. Han har en avtale om prestasjonsavhengig bonus, som er knyttet opp mot konsernets verdibaserte styringssystem (se punkt 1 under).

Selskapet har ingen forpliktelser overfor styrets leder ved opphør eller endring av vervet. Selskapet betaler styreansvarforsikringer for sine styremedlemmer.

Storebrand har etablert en bonusordning for ansatte. Bonusordningen er knyttet til selskapets verdiskapning, samt individuelle prestasjoner.

Tusen kroner	Ordinær lønn ¹⁾	Andre ytelser ²⁾	Total godtgjørelse opptjent i året	Årets pensjons- opptjening	Lønnsgaranti (mnd)	Lån ³⁾	Eier antall aksjer ⁴⁾
Geir Holmgren	4 335	215	4 550	692	12	6 774	39 283
Lars Aa. Løddesøl	4 819	214	5 033	863	18	8 997	70 144
Heidi Skaaret	4 391	198	4 589	688	12	3 481	38 014
Jostein Chr. Dalland	2 757	148	2 904	483	12		9 959
Wenche Annie Martinussen	2 751	169	2 920	386	12	7 850	7 227
Staffan Hansén	4 762	17	4 780	1 066	12		37 788
Jan Erik Saugestad	4 901	164	5 065	878	12	1 200	32 882
Sum 2017	28 716	1 125	29 841	5 056		28 302	235 297
Sum 2016	31 081	1 271	32 352	6 187		23 353	246 814

1) En andel av konsernledelsens fastlønn vil være bundet til kjøp av fysisk STB-aksjer med 3 års bindingstid. Kjøp av aksjer vil foregå en gang per år.

2) Omfatter bilgodtgjørelse, telefon, forsikring, rentefordel, andre trekkpliktige ytelser.

3) Ansatte kan låne inntil 3,5 millioner kroner til subsidierte priser mens overskytende lånebeløp følger markedsrente. Fra og med 2018 er lånebeløpet økt til 7,0 millioner kroner.

4) Oversikten viser antall aksjer eid av vedkommende person, samt nærmeste familie og selskaper der vedkommende har bestemmende innflytelse, jmfør regnskapsloven §7-26.

Tusen kroner	Godtgjørelse	Eier antall aksjer ¹⁾	Lån
Styret			
Odd Arild Grefstad		114 486	3 508
Bodil Catherine Valvik	157	500	3 045
Jan Otto Risebrobakken		6 802	6 091
Tove Margrete Storrødvann	86		
Peik Norenberg	210		
Erik Haug Hansen	53	6 917	1 500
Hans Henrik Klouman	210		
Sigurd Nilsen Ribu	104	500	4 002
Vibeke Hammer Madsen	124		
Sum 2017	944	129 205	18 146
Sum 2016	935	105 321	14 934

1) Oversikten viser antall aksjer eid av vedkommende person, samt nærmeste familie og selskaper der vedkommende har bestemmende innflytelse, jmfør regnskapsloven §7-26.

2) Ansatte kan låne inntil 3,5 millioner kroner til subsidierte priser mens overskytende lånebeløp følger markedsrente. Fra og med 2018 er lånebeløpet økt til 7,0 millioner kroner.

Lån til ansatte i Storebrand Livsforsikring konsern er 1 187 millioner kroner.

Note 24 - Revisjonshonorarer

Godtgjørelse til Deloitte AS og samarbeidende selskaper fordeler seg slik:

(NOK mill.)	Storebrand Livsforsikring konsern		Storebrand Livsforsikring AS	
	2017	2016	2017	2016
Lovpålagt revisjon	-7,4	-9,3	-2,1	-3,0
Andre attestasjonstjenester	-0,2	-0,9		
Skatterådgivning	-0,4	-1,2	-0,3	-0,6
Andre tjenester utenfor revisjonen	-0,2	-0,4	-0,1	
Sum	-8,2	-11,8	-2,6	-3,7

Beløpene ovenfor er eksklusive merverdiavgift.

Note 25 - Andre forsikringsrelaterte kostnader

(NOK mill.)	Storebrand Livsforsikring konsern		Storebrand Livsforsikring AS	
	2017	2016	2017	2016
Pooling	6	-60	19	-59
Rentekostnader forsikring	-38	-37	-38	-37
Rabatt forvaltningsgebyr		-46		-46
Avkastningsskatt	-3	-5		-1
Tap på krav forsikring	-119	-38	-119	-38
Andre kostnader	-100	-36		-2
Sum andre forsikringsrelaterte kostnader	-254	-222	-138	-182

Note 26 - Andre kostnader

(NOK mill.)	Storebrand Livsforsikring konsern		Storebrand Livsforsikring AS	
	2017	2016	2017	2016
Kostnader ansvarlig lån	-452	-390	-437	-373
Amortisering immaterielle eiendeler	-391	-396		
Andre kostnader	-83		-29	-15
Driftskostnader andre selskaper enn forsikring	-101	-260		
Sum andre kostnader	-1 027	-1047	-466	-388

Note 27 - Skatt

(NOK mill.)	Storebrand Livsforsikring konsern		Storebrand Livsforsikring AS	
	2017	2016	2017	2016
Betalbar skatt	19	-1		
Endring utsatt skatt/ skattefordel	184	-195	210	-205
Sum skattekostnad	204	-196	210	-205

AVSTEMMING AV FORVENTET SKATTEKOSTNAD TIL FAKTISK SKATTEKOSTNAD

(NOK mill.)	Storebrand Livsforsikring konsern		Storebrand Livsforsikring AS	
	2017	2016	2017	2016
Ordinært resultat før skatt	1 601	1 692	1 460	1 459
Forventet inntektsskatt med nominell skattesats	-400	-423	-365	-365
Skatteeffekten av :				
realisert/urealisert aksjer	109	-108	4	-651
mottatt utbytte	142	-45	120	565
tilknyttede selskaper	3	4		
permanente forskjeller	437	309	545	179
balanseføring/nedvurdering av utsatt skattefordel				
endring i skattesats	104	111	97	111
Endring tidligere år	-190	-44	-190	-44
Skattekostnad	204	-196	210	-205
Effektiv skattesats ¹⁾	-13 %	12 %	-14 %	14 %

BEREGNING AV UTSATT SKATTEFORDEL OG UTSATT SKATT AV MIDLERTIDIGE FORSKJELLER OG UNDERSKUDD TIL FREMFØRING

(NOK mill.)	Storebrand Livsforsikring konsern		Storebrand Livsforsikring AS	
	2017	2016	2017	2016
Skatteøkende midlertidige forskjeller				
Verdipapirer	15 160	9 769	15 160	9 769
Fast eiendom ²⁾	10 452	11 062	10 452	11 062
Driftsmidler	8	153		
Annet	593	980	157	157
Sum skatteøkende midlertidige forskjeller	26 212	21 964	25 769	20 988
Skattereduserende midlertidige forskjeller				
Verdipapirer				
Driftsmidler	-15	-14	-13	-12
Avsetninger	-10 657	-6 860	-10 650	-6 835
Påløpt pensjon	-43	-60	-42	-59
Gevinst-/tapskonto	-6	-7	-5	-7
Annet	-69		-69	
Sum skattereduserende midlertidige forskjeller	-10 790	-6 941	-10 778	-6 913
Fremførbare underskudd	-16 142	-14 932	-15 685	-14 333
Fremførbare godtgjørelse				
Sum fremførbare underskudd og godtgjørelse	-16 142	-14 932	-15 685	-14 333
Grunnlag for netto utsatt skatt/skattefordel	-720	91	-694	-257
Nedvurdering av grunnlag for utsatt skattefordel				
Netto grunnlag for utsatt skatt og utsatt skattefordel	-720	91	-694	-257
Netto utsatt fordel/forpliktelse i balansen	-391	-137	-381	-175
Korrigeringer ført rett i balansen				
Netto utsatt fordel/forpliktelse i balansen ³⁾	-391	-137	-381	-175
Bokført i balansen:				
Utsatt skattefordel	486	312	381	175
Utsatt skatt	95	175		

1) I løpet av året er det gjennomført salg av eiendoms-aksjer (omfattet av fritaksmetoden) som har medført at skatteøkende midlertidige forskjeller er redusert, og tilhørende avsetning til utsatt skatt reversert.

I egenkapitalen inngår et risikoutjevningfond og skattefradrag knyttet til oppbygging av dette fondet er behandlet som en permanent forskjell mellom regnskap og skatt (se nærmere om dette under "Avstemming av konsernets egenkapital"). Bruk av fondet vil isolert sett medføre en høyere effektiv skattesats.

Den effektive skattesatsen er også påvirket av at konsernet driver virksomhet i forskjellige land med ulike skattesats fra Norge. I tillegg vil skattekostnaden påvirkes av skatteeffekter knyttet til tidligere år.

2) Konsernets skatteøkende midlertidige forskjeller inngår også midlertidige forskjeller knyttet til konsernets investeringseiendommer. Disse eiendommene inngår hovedsakelig i det norske livselskapets kundeporteføljer og ligger i aksjeselskaper som eies av holdingselskaper, som igjen eies av Storebrand Livsforsikring AS. Dersom aksjeselskapene som eier eiendommene skulle bli solgt vil disse kunne avhendes tilnærmet skattefritt. De skatteøkende midlertidige forskjellene knyttet til forskjell mellom virkelige verdier og skattemessige verdier på investeringseiendommene, og som har oppstått i eierperioden (omlag 10,5 milliarder kroner), inngår i konsernets midlertidige forskjeller, hvor utsatt skatt beregnes med en nominell skattesats på 23 prosent. I henhold til IAS 12 er det ikke avsatt for utsatt skatt knyttet til midlertidige forskjeller som eksisterte når selskaper ble kjøpt og transaksjonen ikke er definert som en virksomhetsoverdragelse (grunnlag utgjør omlag 0,8 milliarder kroner).

3) Stortinget vedtok i desember 2017 å redusere selskapskattesatsen fra 24 til 23 prosent med virkning fra 1. januar 2018. Samtidig ble det vedtatt å opprettholde satsen på 25 prosent for selskaper omfattet av finansskatten.

I Storebrand-konsernet inngår både selskaper som omfattes og som ikke omfattes av finansskatten. Ved balanseføring av utsatt skatt/ skattefordel i konsernregnskapet benyttes derfor selskapskattesatsen gjeldende for det enkelt selskap (23 eller 25 prosent).

USIKRE SKATTEPOSISJONER

I 2015 avvirket Storebrand Livsforsikring AS et heleid norsk datterselskap, Storebrand Eiendom Holding AS, med et skattemessig tap på omtrent 6,5 milliarder kroner, med en tilsvarende økning i det fremførbare underskuddet. I januar 2018 mottok Storebrand Livsforsikring et varsel om endring av ligningen for 2015 (datert 21. desember 2017) med påstand om at tapet er beregnet for høyt, men uten ytterligere kvantifisering. Storebrand Livsforsikring AS er uenig i argumentene som er anvendt og vil gi sitt tilsvarende svar til skattemyndighetene innen fastsatt tidsfrist.

Varselet er uklart. På bakgrunn av varselet er det i årsregnskapet for 2017 gjort en avsetning for en usikker skatteposisjon. Beste estimat på reduksjon i tapet, der Storebrands fortolkning av skatteetatens varsel er lagt til grunn, er omtrent 1,6 milliarder kroner (fremkommer som en reduksjon i det fremførbare underskuddet, og gir isolert sett en tilhørende økt skattekostnad for 2017 på omtrent 400 millioner kroner).

Note 28 - Immaterielle eiendeler, goodwill og merverdi kjøpte forsikringsforpliktelse

STOREBRAND LIVSFORSIKRING KONSERN

(NOK mill.)	Immaterielle eiendeler				2017	2016
	IT- systemer	Value of business in force	Andre immaterielle eiendeler	Goodwill		
Anskaffelseskost 1.1	405	9 380	641	757	11 183	12 351
Tilgang i perioden:	78					
Utviklet internt	10				10	44
Kjøpt separat	68				68	27
Kjøpt ved fusjon, oppkjøp eller lignende						
Avgang i perioden						-73
Effekt av sikringsbokføring						
Valutadifferanser ved omregning av utenlandsk enhet	3	510	35	40	588	-1 165
Andre endringer						
Anskaffelseskost 31.12	486	9 890	675	797	11 849	11 183
Akkumulerte av- og nedskrivninger 1.1	-217	-5 880	-577		-6 673	-6 912
Nedskrivning i perioden						
Amortisering i perioden	-51	-325	-65		-442	-457
Avgang i perioden						25
Reversering av nedskrivning i perioden						
Valutadifferanser ved omregning av utenlandsk enhet		-330	-33		-363	671
Andre endringer						
Akk. av- og nedskrivninger 31.12	-268	-6 535	-675	0	-7 478	-6 673
Balanseført verdi 31.12	218	3 355	0	797	4 370	4 510

SPESIFIKASJON AV IMMATERIELLE EIENDELER

(NOK mill.)	Levetid	Avskrivnings- sats	Avskrivnings- metode	Balanseført verdi 2017
IT systemer	5 år/10 år	20%/10%	Lineær	218
Value of business inforce SPP	20 år	5 %	Lineær	3 355
Andre immaterielle eiendeler (merkevarenavn, kundelister mv)	5 år	20 %	Lineær	0

GOODWILL FORDELT PÅ VIRKSOMHETSKJØP

(NOK mill.)	Anskaffelseskost 1.1	Verdi i balansen 1.1	Tilgang/Adgang	Valutadifferanser ved omregning av utenlands enhet	Verdi i balansen 31.12
Goodwill ved kjøp av SPP	757	757		40	797
Sum	757	757		40	797

Goodwill avskrives ikke, men testes årlig for nedskrivningsbehov.

STOREBRAND LIVSFORSIKRING AS

(NOK mill.)	IT-systemer	Sum 2017	Sum 2016
Anskaffelseskost 1.1	345	345	382
Tilgang i perioden:	6	6	
Utviklet internt	6	6	36
Kjøpt separat			
Avgang i perioden			-73
Valutadifferanser ved omregning av utenlandsk enhet			
Andre endringer			
Anskaffelseskost 31.12	350	350	345
Akk. av- og nedskrivninger 1.1.	-211	-211	-181
Nedskrivning i perioden			
Amortisering i perioden	-45	-45	-55
Avgang i perioden			25
Reversering av nedskrivning i perioden			
Andre endringer			
Akk. av- og nedskrivninger 31.12.	-256	-256	-211
Balanseført verdi 31.12.	94	94	133

(NOK mill.)	Levetid	Avskrivningssats	Avskrivnings- metode	Balanseført verdi 31.12
IT systemer	5 år	20 %	Lineær	94

NEDSKRIVNINGSTEST IMMATERIELLE EIENDELER OG GOODWILL

IMMATERIELLE EIENDELER KNYTTET TIL OPPKJØP AV SPP

Storebrand Livsforsikring AS kjøpte i 2007 SPP Pension & Försäkring AB med datterselskaper. Hoveddelen av de immaterielle verdiene knyttet til SPP er verdien av eksisterende forretning (VIF -value of business in force), hvor det er foretatt en egen tilstrekkelighetstest etter kravene i IFRS 4. For å bestemme om goodwill og øvrige immaterielle eiendeler knyttet til SPP har vært gjenstand for verdifall, er det estimert gjenvinnbare beløp for de relevante kontantstrømgenererende enhetene. Gjenvinnbare beløp fastsettes ved å beregne virksomhetens bruksverdi. SPP anses som én kontantstrømgenererende enhet og utvikling i fremtidig administrasjonsresultat, risikoresultat og finansresultat for SPP vil påvirke bruksverdien.

I beregningen av bruksverdi har ledelsen benyttet styrebehandlede budsjetter og prognoser for den kommende treårsperioden (2018-2020). For perioden 20201-2027 har administrasjonen gjort vurderinger og fastsatt en årlig vekst per element i resultatoppstillingen. Hoveddriverne for resultatvekst på lang sikt vil være avkastning på forvaltningskapitalen og den underliggende inflasjonen og lønnsutviklingen i markedet (som driver premieveksten). Bruksverdi er beregnet ved å benytte et avkastningskrav etter skatt på 5,3 prosent. Avkastningskravet er beregnet med utgangspunkt i risikofri rente og tillagt en premie som reflekterer risikoen i virksomheten.

Beregninger knyttet til fremtiden vil være usikre. Verdien vil påvirkes av ulike vekstparametere, forventet avkastning samt hvilket avkastningskrav som legges til grunn mv. Det presiseres at målsettingen med beregningen er å oppnå tilstrekkelig sikkerhet for at bruksverdi, jf. IAS 36, ikke er lavere enn innregnet verdi i regnskapet. Simulering med rimelige og også konservative forutsetninger tilsier en verdi på investeringen som forsvarer bokført verdi.

Note 29 - Klassifisering av finansielle eiendeler og forpliktelser

STOREBRAND LIVSFORSIKRING KONSERN

(NOK mill.)	Utlån og fordringer	Investeringer holdt til forfall	Virkelig verdi, holdt for omsetning	Virkelig verdi	Forpliktelser amortisert kost	Sum
Finansielle eiendeler						
Bankinnskudd	7 498					7 498
Aksjer og andeler				156 096		156 096
Obligasjoner og andre verdipapir med fast avkastning	87 094	15 128		160 019		262 241
Utlån til kunder	21 427			5 104		26 531
Kundefordringer og andre kortsiktige fordringer	4 635					4 635
Derivater			3 868			3 868
Sum finansielle eiendeler 2017	120 653	15 128	3 868	321 220		460 868
Sum finansielle eiendeler 2016	109 435	15 644	4 553	296 370		426 002
Finansielle forpliktelser						
Ansvarlig lånekapital					8 591	8 591
Derivater			1 876			1 876
Annen kortsiktig gjeld					6 874	6 874
Sum finansielle forpliktelser 2017			1 876		15 464	17 341
Sum finansielle forpliktelser 2016			1 985		14 451	16 436

STOREBRAND LIVSFORSIKRING AS

(NOK mill.)	Utlån og fordringer	Investeringer holdt til forfall	Virkelig verdi, holdt for omsetning	Virkelig verdi	Forpliktelser amortisert kost	Sum
Finansielle eiendeler						
Bankinnskudd	4 095					4 095
Aksjer og andeler				63 436		63 436
Obligasjoner og andre verdipapir med fast avkastning	87 094	15 128		73 401		175 623
Utlån til kunder	21 426					21 426
Kundefordringer og andre kortsiktige fordringer	1 365					1 365
Derivater			1 399			1 399
Sum finansielle eiendeler 2017	113 980	15 128	1 399	136 836		267 343
Sum finansielle eiendeler 2016	103 995	15 644	1 133	123 990		244 761
Finansielle forpliktelser						
Ansvarlig lånekapital					8 591	8 591
Derivater			1 007			1 007
Annen kortsiktig gjeld					4 647	4 647
Sum finansielle forpliktelser 2017			1 007		13 237	14 244
Sum finansielle forpliktelser 2016			1 047		10 079	11 126

Note 30 - Eiendommer

EIENDOMSTYPE

(NOK mill.)	2017				
	2017	2016	Avkastningskrav % ¹⁾	Gjennomsnittlig varighet leie- kontrakt (år) ³⁾	KVM
Kontorbygg (inklusive parkering og lager):					
Oslo-Vika/Filipstad Brygge	6 838	8 186	4,00-4,35	5,4	93 952
Stor-Oslo for øvrig	3 935	3 583	4,95-5,75	5,3	85 515
Kontor i Sverige	1 259	1 106	4,5	5,5	29 559
Kjøpesenter (inklusive parkering og lager)					
Stor-Oslo for øvrig	611	591	6,9	3,0	38 820
Norge for øvrig	6 151	6 008	4,35-7,05	3,5	161 259
Handel Sverige ²⁾	1 909	458	5,7	5,1	75 002
Parkeringshus					
Parkeringshus Oslo	933	918	4,2	4,0	27 393
Parkeringshus i Sverige ²⁾	62	72	5,0	13,7	4 967
Øvrige					
Kultur-/konferansesenter i Sverige	264	275	6,8	13,3	18 757
Boligeiendommer i Sverige ²⁾	1 236	488	3,9	0,3	7 000
Hotell Sverige ²⁾	2 391	1 190	4,5	12,2	35 386
Service eiendommer Sverige ²⁾	1 814	1 237	5,1	12,1	62 157
Eiendommer Norge	50	51			0
Totalt investeringseiendommer	27 453	24 161			639 766
Eiendommer til eget bruk	1 408	2 863	4,1	4,0	16 853
Sum eiendommer	28 861	27 024			656 619

1) Eiendommene er vurdert med utgangspunkt i følgende effektive avkastningskrav (inklusive 2,5 prosent inflasjon)

2) Alle eiendommene i Sverige verdivurderes eksternt. Vurderingen skjer ut i fra hvilke avkastningskrav som finnes i markedet (inklusive 2 prosent inflasjon)

3) Gjennomsnittlig varighet på leiekontraktene er beregnet forholdsmessig ut ifra verdien på de enkelte eiendommene

Storebrand Livsforsikring har per 31.12.17 investert 3 069 millioner kroner i Storebrand Eiendomsfond Norge KS og Ruseløkkveien 26.

Investeringene er klassifisert som Investering i tilknyttet selskap/felleskontrollert virksomhet i konsernregnskapet.

Storebrand Eiendomsfond Norge KS og Ruseløkkveien 26 investerer utelukkende i eiendommer som vurderes til virkelig verdi.

LEDIGHET

Norge

Ledigheten for utleibare arealer er 4,1 prosent (6,7 prosent) ved utgangen av 2017.

Ledigheten tilknyttet arealer som ikke er tilgjengelig for utleie på grunn av pågående utviklingsprosjekter er 9,3 prosent (9,2 prosent)

Ved utgangen av 2017 er totalt 13,3 prosent (15,9 prosent) av arealene for investeringseiendommer ledige.

Sverige

Ved utgangen av 2017 er det tilnærmet ingen ledighet for investeringseiendommer.

TRANSAKSJONER:

Kjøp: Det er ikke avtalt ytterligere kjøp i Storebrand utover det som er slutført og tatt inn i regnskapet per 31.12.2017. I SPP og Euroben er det avtalt SEK 1 144 millioner utover det som er slutført og tatt inn i regnskapet per 31.12.2017.

Salg: Det er ikke avtalt ytterligere salg i Storebrand/SPP utover det som er slutført og tatt inn i regnskapet per 31.12.2017.

EIENDOMMER TIL EGET BRUK

(NOK mill.)	2017	2016
Balanse 1.1	2 863	2 887
Tilgang	120	20
Avgang	-2 225	
Verdiregulering ført over balansen	69	52
Tilgang via oppkjøp/fusjon		
Avskrivning	-65	-66
Oppskrivning på grunn av avskrivning	64	64
Nedskrivning i perioden		
Nedskrivning reversert i perioden		
Valutadifferanser ved omregning av utenlandsk enhet	69	-133
Andre endringer	514	39
Balanse 31.12	1 408	2 863
Anskaffelseskost IB	2 644	2 623
Anskaffelseskost UB	538	2 644
Akkumulert av- og nedskrivning IB	-586	-520
Akkumulert av- og nedskrivning UB	-651	-586
Eiendommer til eget bruk - selskap		
Eiendommer til eget bruk - kunder	1 408	2 863
Sum	1 408	2 863

Avskrivningsmetode:	Lineær
Avskrivningsplan og økonomisk levetid norske eiendommer:	50 år
Avskrivningsplan og økonomisk levetid svenske eiendommer:	100 år

Note 31 - Investeringer i datterselskaper og tilknyttede selskaper

SPESIFIKASJON FOR DATTERSELSKAPER MED VESENTLIG MINORITET INNREGNET I EGENKAPITALEN (TALL FOR 100%)

(NOK mill.)	2017		2016	
	BenCo	Værdals- bruket	BenCo	Værdals- bruket
Eiendeler	17 350	218	17 238	247
Gjeld	16 851	4	16 767	5
Egenkapital majoritet	449	160	423	182
Egenkapital minoritet	50	54	47	61
Eierandel minoritet	10	25	10	25
Stemmerett i prosent av totale aksjer	10	25	10	25
Driftsinntekter	891	17	1 366	36
Resultat etter skatt	20	10	43	20
Andre inntekter og kostnader				
Totalresultat	20	10	43	20
Utbytte betalt til minoritet	-2	-10	-14	

TILKNYTTETE SELSKAPER STOREBRAND LIVSFORSIKRING KONSERN

(NOK mill.)	Forretningssted	Eierandel	Verdi i balansen 31.12
Norsk Pensjon AS	Oslo	25 %	1
Inntre Holding AS	Steinkjer	34 %	84
Storebrand Eiendomsfond Invest AS	Oslo	21,2 %	3 069
Handelsbodarna i Sverige Fastighets AB	Stockholm	50,0 %	44
Försäkringsgirot AB	Stockholm	25,0 %	3
Tilknyttede selskaper Storebrand Livsforsikring konsern			3 201

FORDRINGER PÅ TILKNYTTETE SELSKAPER

(NOK mill.)	2017	2016
Handelsboden Örebro Rävgräva 4:4 AB	39	37
Sum	39	37

INNTEKTER FRA DATTERSELSKAPER OG TILKNYTTETE SELSKAPER STOREBRAND LIVSFORSIKRING KONSERN

(NOK mill.)	2017	2016
Resultatandel	201	189
Renteinntekter		1
Realisert verdiendring	88	
Urealisert verdiendring	17	1
Sum	306	191

Alle transaksjoner med tilknyttede selskaper er inngått på markedsmessige vilkår.

AKSJER I DATTERSELSKAPER OG TILKNYTTETE SELSKAPER STOREBRAND LIVSFORSIKRING AS

(NOK mill.)	Eierandel	Stemme-	Bokført verdi 31.12	
Selskap	i %	andel i %	2017	2016
Aktuar Systemer AS, Professor Kohts vei 9, 1327 Lysaker	100,0	100,0	6	6
Storebrand Pensjonstjenester AS, Professor Kohts vei 9, 1327 Lysaker	100,0	100,0	12	9
AS Værdalsbruket, 7660 Vuku	74,9	74,9	54	54
Storebrand Holding AB, Stockholm	100,0	100,0	12 505	12 644
Storebrand Finansiell Rådgivning AS, Professor Kohts vei 9, 1327 Lysaker	100,0	100,0	97	97
Storebrand Eiendom Trygg AS, Professor Kohts vei 9, 1327 Lysaker	100,0	100,0	12 386	11 957
Storebrand Eiendom Vekst AS, Professor Kohts vei 9, 1327 Lysaker	100,0	100,0	4 985	6 407
Storebrand Eiendom Utvikling AS, Professor Kohts vei 9, 1327 Lysaker	100,0	100,0	3 076	2 787
Benco Insurance Holding BV, Nederland	90,0	90,0	493	493
Foran Real Estate, Latvia ¹⁾	70,1	70,1	849	780
Datterselskaper			34 463	35 234
Storebrand Eiendomsfond Invest AS, Professor Kohts vei 9, 1327 Lysaker	21,2	21,2	2 121	1 928
Norsk Pensjon AS, Hansteensgate 2, 0253 Oslo	25,0	25,0	1	4
Formuesforvaltning AS, Henrik Ibsens gate 53, 0255 Oslo				126
Tilknyttede selskaper Storebrand Livsforsikring AS			2 122	2 058
Sum investering i datterselskap, tilknyttede selskaper og felleskontrollert virksomhet			36 585	37 292
Datterselskaper klassifisert som aksjer til virkelig verdi i kollektivporteføljen				
SBL Direct Investments 2006-2008 Ltd - Class B-1				
SBL Vintage 1999 Ltd - Class B-1				2
SBL Vintage 2001 Ltd - Class B-1				

1) SPP Pension og Försäkring AB eier i tillegg 29,3 prosent av aksjene i Foran Real Estate, slik at Storebrand Livsforsikring konsern totalt eier 99,4 prosent i Foran Real Estate

2) Aksjene i Formuesforvaltningen er solgt i løpet av året.

INNTEKTER FRA DATTERSELSKAPER OG TILKNYTTETE SELSKAPER STOREBRAND LIVSFORSIKRING AS

(NOK mill.)	2017	2016
Resultatandel egenkapitalmetoden	2 026	2 240
Renteinntekter		
Mottatt utbytte og konsernbidrag	65	97
Realisert gevinst/tap	118	
Urealisert gevinst/tap		
Urealisert valuta gevinst/tap	345	-676
Sum	2 554	1 661

Alle transaksjoner med tilknyttede selskaper er inngått på markedsmessige vilkår.

Note 32 - Obligasjoner til amortisert kost

UTLÅN OG FORDRING

(NOK mill.)	2017		2016	
	Balansført verdi	Virkelig verdi	Balansført verdi	Virkelig verdi
Stat- og statsgaranterte obligasjoner	28 017	31 138	26 345	29 807
Selskapsobligasjoner	40 798	42 419	38 356	39 592
Strukturerte papirer	1 020	1 034	594	580
Verdipapiriserte obligasjoner	17 259	19 247	16 952	19 164
Sum obligasjoner klassifisert som utlån og fordring	87 094	93 837	82 246	89 144
Modifisert durasjon		7,0		6,7
Gjennomsnittlig effektiv rente	1 %	1 %	4 %	3 %

OBLIGASJONER HOLDT TIL FORFALL

(NOK mill.)	2017		2016	
	Balansført verdi	Virkelig verdi	Balansført verdi	Virkelig verdi
Stat- og statsgaranterte obligasjoner			363	412
Selskapsobligasjoner	5 828	6 490	5 829	6 456
Strukturerte papirer				
Verdipapiriserte obligasjoner	9 300	10 443	9 452	10 669
Sum obligasjoner holdt til forfall	15 128	16 933	15 644	17 537
Modifisert durasjon		4,91		5,49
Gjennomsnittlig effektiv rente	2,2 %	1,2 %	4,50 %	2,36 %

For det enkelte rentepapir er det beregnet effektiv rente basert både på papirets balansførte verdi og papirets observerte markedskurs (virkelig verdi). For rentepapirer uten observerte markedskurser er effektiv rente beregnet på grunnlag av rentebindingstid og klassifisering av det enkelte papir med hensyn til likviditet og kredittrisiko. Sammenvektingen til gjennomsnittlig effektiv rente for totalbeholdningen er gjort med det enkelte papirs andel av total rentefølsomhet som vektor.

Note 33 - Aksjer og andeler

(NOK mill.)	Organisasjonsnummer	Storebrand Livsforsikring konsern Virkelig verdi	Storebrand Livsforsikring AS Virkelig verdi
Aksjer i norske selskaper			
Aksjer i finans- og forsikringselskaper			
DnB	981276957	209	208
Gjensidige Forsikring ASA	995568217	36	36
Sparebank 1 SR-Bank G	937895321	10	10
Sparebanken Midt-Norge G	937901003	9	9
Sum aksjer i finans- og forsikringselskaper norske		264	263
Andre aksjer			
Aker BP ASA	989795848	30	30
Marine Harvest	964118191	63	63
NMI Frontier Fund KS	993147044	34	34
NMI Global Fund KS	993147044	41	41
Norsk Hydro	914778271	119	119
Orkla	910747711	76	75
Phonect AS	987100648	27	27
Schibsted B	933739384	33	33
Statoil ASA	923609016	284	283
Telenor	982463718	182	181
Yara International	986228608	89	89
Andre aksjer		284	265
Sum andre aksjer norske		1 261	1 239
Aksjer i utenlandske selskaper			
Aksjer i finans- og forsikringselskaper			
3I Group		1	1
Aegon NV		13	12
Aflac Inc.		23	22
Allianz SE		52	46
Allstate Corp		27	25
American Express		29	27
American International Group		8	5
American International Group (warrants 01/2021)		1	1
Ameriprise Financial		3	2
Amp Ltd.		4	4
Assicurazioni General		5	4
ASX Ltd		1	
Aust & Nz Bank Group		42	39
AvalonBay Communities Inc (REIT)		24	23
Aviva PLC		28	26
Axa		32	30
Banco Bilbao Vizcaya Argentaria S.A.		24	22
Banco Comercial Portugues			

(NOK mill.)	Organisasjonsnummer	Storebrand	Storebrand
		Livsforsikring konsern	Livsforsikring AS
		Virkelig verdi	Virkelig verdi
Banco de Sabadell		1	1
Banco Santander		27	22
Bank of America Corp		175	164
Bank of Montreal		49	47
Bank of New York Mellon		44	42
Bank of Nova Scotia		49	46
Barclays Bank		21	19
Barratt Developments Plc		21	21
BNP Paribas		49	45
BOC Hong Kong Holdings		12	11
Boston Properties Inc (REIT)		28	27
British Land Co PLC (REIT)		8	7
Brookfield Asset Management		2	
Canadian Imperial Bank of Commerce		26	25
Canadian Utilities Ltd A		2	1
Capitaland		17	16
Charles Schwab Corp		6	4
Chiba Bank		2	1
Chubb Ltd		12	10
Citigroup		134	127
City Developments		27	26
CK Hutchison Holdings Ltd		5	3
Comerica Inc		18	17
Commerzbank AG		12	11
Commonwealth Bank of Australia		83	77
Credit Agricole		19	18
Credit Suisse Group RG		14	12
Danske Bank A/S		24	23
DBS Group Holdings Limited		5	4
Deutsche Boerse		11	10
Discover Financial Services		15	14
Equity Residential (REIT)		3	1
Fairfax Financial Holdings Inc		1	
Fifth Third Bancorp		2	1
Franklin		1	
Gecina SA (REIT)		29	29
Goldman Sachs		74	70
GPT Group (REIT)		15	14
Groupe Bruxelles Lambert		1	
H&R Block		2	2
Hammerson PLC (REIT)		8	8
Hang Lung Properties		5	4
Hang Seng Bank		10	9
Hartford Financial Services		16	14
Henderson Land		4	3
Hong Kong Exchanges & Clearing		31	29

(NOK mill.)	Organisasjonsnummer	Storebrand	Storebrand
		Livsforsikring konsern	Livsforsikring AS
		Virkelig verdi	Virkelig verdi
HSBC Holdings (GBP)		115	105
Hufvudstaden A		6	
Hysan Development		5	5
IGM Financial Inc		13	12
Industrivaerden A		13	
Industrivaerden C		7	
Ing-Groep		46	43
Insurance Australia Group		3	2
Intesa SanPaolo		19	17
Intesa Sanpaolo SPA		2	2
Intrium Justitia		5	
Investment AB Kinnevik (B)		16	1
Investor AB-B		33	
J.P Morgan Chase and Co		222	209
JM AB		3	
KBC GROEP NV		22	21
Keppel Corp		1	1
Kerry Group Plc-A		1	
Keycorp		2	1
Kungsleden		2	
L E Lundbergforetagen AB - B		7	
Land Securities Group PLC (REIT)		5	5
Legal & General Group		13	12
Legrand		37	35
LendLease Group		15	14
Lincoln National Corp		15	14
Lloyds Banking Group PLC		29	26
Loews Corp		1	
Macquarie GP LTD		1	
Manulife Financial		6	3
Marsh & McLennan Cos		11	9
Mastercard Inc		72	66
Metlife		6	3
Mirvac Group (REIT)		23	22
Mitsubishi Estate		8	7
Mitsubishi UFJ Holdings Group		41	37
Mitsui Fudosan		2	1
Mizuho Financial Group		22	20
Moody's		2	1
Morgan Stanley		43	40
MS&AD Insurance Group Holdings		1	
Muenchener Rueckversicherungs RG		26	24
National Australian Bank		53	50
National bank of Canada		1	1
Nomura Holdings		30	29
Nordea Bank AB (SEK)		78	5

(NOK mill.)	Organisasjonsnummer	Storebrand	Storebrand
		Livsforsikring konsern	Livsforsikring AS
		Virkelig verdi	Virkelig verdi
Northern Trust Corporation		25	24
Orix		22	21
Overseas-Chinese Bank		2	
PNC Financial Services		30	28
Power Corp. of Canada		1	
Progressive Corp		18	16
Prudential		34	30
Prudential Financial Inc		29	27
QBE Insurance Group		1	
Regions Financial		2	1
Resona Holdings		4	3
RioCan Real Estate Investment Trust (REIT)		1	
Royal Bank of Canada		74	70
Royal Bank of Scotland		1	1
Royal Sun & Alliance Insurance		1	
Sampo Oyj		1	
Scentre Group (REIT)		1	
Schroders		1	
Shizuoka Bank		1	
Simon Property Group Inc (REIT)		3	1
Singapore Exchange		10	10
Skandinaviska Enskilda Banken A		66	33
Societe Generale		21	19
Standard Chartered		11	10
State Street		31	30
Stockland (REIT)		3	2
Sumitomo Mitsui Financial Group		6	3
Sumitomo Realty & Dev		1	
Sun Life Financial Inc		8	7
Suncorp Group Holding		1	
Suntrust Banks		2	
Svenska Handelsbanken A		51	14
Swedbank AB (A shs)		51	8
Swire Pacific		8	8
Swire Properties Ltd		12	11
Swiss Life RG		1	
Swiss Re Ltd		14	12
Taylor Wimpey		7	7
The Travelers Companies, Inc.		4	3
Tokio Marine Holdings, Inc.		20	19
UBS Group AG		42	39
Unibail-Rodamco SE (REIT)		22	21
UniCredit SPA		9	7
United Overseas Bank		2	
Unum Group		1	
US Bancorp		46	43

(NOK mill.)	Organisasjonsnummer	Storebrand	Storebrand
		Livsforsikring konsern	Livsforsikring AS
		Virkelig verdi	Virkelig verdi
Visa Inc - Class A shares		89	81
Vornado Realty Trust (REIT)		3	3
Wells Fargo		131	121
Westfield Corp (REIT)		1	
Westpac Banking Corp		46	42
Wharf		1	
XL Group Plc		1	
Zions Bancorporation		10	10
Zurich Financial Services AG		5	3
Sum aksjer i finans- og forsikringselskaper utenlandske		3 511	2 958

Andre aksjer

3M CO		86	81
ABB (CHF)		52	49
Abbvie		80	75
Accenture PLC		51	47
Adobe Systems		62	59
AIA Group Ltd		35	30
Alphabet Inc Class A		117	106
Alphabet Inc Class C		202	189
Amazon Com		222	205
Amcors		30	29
American Financial Group Inc/OH		28	28
American Water Works Co Inc		78	76
Amgen		55	50
Anglo American Plc		42	38
Anthem Inc		41	39
Apple Inc		415	383
Applied Materials		37	34
ASML Holding NV		31	28
Astellas PharmaR		33	31
Astrazeneca (GBP)		55	50
AT&T Inc		123	114
Atos SE		29	28
Avery Dennison Corp		32	31
Bakkafrost P/F		28	28
Ball Corp		36	35
BASF SE		48	43
BCE Inc.		47	46
Becton Dickinson & Co		58	55
Berkshire Hathaway B		37	29
Biogen Inc		52	50
Boston Scientific		31	29
BP Plc		77	70
Bristol-Myers Squibb		67	63

(NOK mill.)	Organisasjonsnummer	Storebrand	Storebrand
		Livsforsikring konsern	Livsforsikring AS
		Virkelig verdi	Virkelig verdi
Canon		33	31
Celgene Corp		34	30
Chevron Corp		99	90
Cigna Corp		55	52
Cisco Systems		128	121
CNP Assurances		37	37
Coca-Cola		70	63
Colgate Palmolive		66	63
Comcast Corp A		112	105
Conocophilips		38	36
Consolidated Edison		56	53
Costco Wholesale		30	27
Cummins		28	26
CVS Health		38	35
Daimler		44	40
Daiwa House Industry		33	32
Deutsche Telecom		54	50
Diageo		74	68
DowDuPont Inc		84	78
Eaton Corp PLC		47	46
Ecolab		39	37
Eli Lilly & Co		65	62
Enel		33	31
Essilor International		28	27
Exelon		40	38
Exxon Mobil		159	146
Facebook Inc.		200	186
Ford Motor Co		41	39
Geberit AG Reg		43	42
General Electric Co		52	47
General Mills		31	29
Gilead Sciences Inc		49	45
GlaxoSmithkline		52	47
Hancock Timberland VIII Inc		355	355
Hershey Foods Common		29	28
Home Depot		136	128
Honda Motor		36	34
HP Inc		30	29
Humana Inc		28	26
Iberdrola		55	53
Inpex Holdings Inc		27	26
Intel		134	127
International Business Machines Corp		82	77
Kao Corp		35	33
Kellogg Co		32	31
KERING		37	36

(NOK mill.)	Organisasjonsnummer	Storebrand	Storebrand
		Livsforsikring konsern	Livsforsikring AS
		Virkelig verdi	Virkelig verdi
Kimberly-Clark		49	48
Koninklijke DSM NV		29	29
L'Oreal SA		34	31
Lowe's Cos Inc		31	28
Man SE		26	26
Manpower Group		29	29
McDonald's Corp		66	61
Medtronic PLC		85	80
Merck		31	30
Merck & Co		61	56
Microsoft		349	326
Mondelez International Inc		47	44
National Grid Plc		32	29
Nestle		164	151
NIKE Inc - B		49	46
Nissan Motor		30	29
Novartis		103	94
Novo-Nordisk B		53	48
NVIDIA		65	60
Oracle Corporation		90	85
Osaka Gas		32	31
Panasonic Corp		33	32
Pepsico Inc		136	129
Pfizer		127	120
Praxair		81	80
Procter & Gamble		142	133
Prologis Inc (REIT)		36	34
Qualcomm		56	52
Reckitt Benckiser		40	36
Regency Centers Corp (REIT)		28	28
Roche Holding Genuss		87	78
Rockwell Automation Inc		36	35
Royal Dutch Shell A (GBP)		82	75
Royal Dutch Shell B (GBP)		71	65
S&P Global Inc		29	27
Sanofi		63	58
Sap SE		62	57
Schlumberger		37	34
Schneider Electric		47	44
Sekisui Chemical		34	34
Sempra Energy		67	65
Siemens		47	41
Sony Corp		39	37
Starbucks Corp		57	54
Subsea 7 S A		49	48
Telus Corp		47	47

(NOK mill.)	Organisasjonsnummer	Storebrand	Storebrand
		Livsforsikring konsern	Livsforsikring AS
		Virkelig verdi	Virkelig verdi
Texas Instruments		81	78
Time Warner		48	45
Toronto - Dominion Bank (CAD)		67	63
Total SA		54	50
Toyota Motor		103	95
Unilever GB		71	66
Unilever NL		40	36
Union Pacific Corp		52	47
United Health Group		149	141
United Parcel Services		60	58
United Technologies		57	53
Upm-Kymmene		29	28
Verizon Communications		99	91
VF Corp		31	29
Vodafone Group		33	29
Walt Disney		108	102
Waste Mangement		30	29
Weyerhaeuser Co (REIT)		51	50
WW Grainger Inc		28	27
Xylem Inc		32	31
Andre aksjer		8 772	5 661
Sum andre aksjer utenlandske		18 410	14 701
Sum aksjer		23 427	19 164
Herav børsnotert		19 820	17 258

Fondsandeler

Allianz Europe Small Cap Equity EUR		94	
AXA European Retail Income Venture		33	33
BlackRock Global Allocation USD		88	
BlackRock World Gold USD		77	
Carnegie Sverigefond		329	
Cicero World 0-100		385	
Contrarian 65		79	
CS Infra SICAR		488	
Delphi Europe	980440028	166	166
Delphi Europe NOK		62	
Delphi Global	989747746	306	306
Delphi Global NOK		102	
Delphi Global Valutasikret	917820848	58	58
Delphi Kombinasjon	979328060	117	117
Delphi Nordic	960058658	575	575
Delphi Nordic NOK		323	
Delphi Norge	976242556	335	335
East Capital Russian Fund		28	28
East Capital Rysslandsfonden		90	

(NOK mill.)	Organisasjonsnummer	Storebrand	Storebrand
		Livsforsikring konsern	Livsforsikring AS
		Virkelig verdi	Virkelig verdi
East Capital Östeuropafonden		144	
Eastspring Investments - Japan Dynamic Fund		32	32
Enter Sverige		735	
Fidelity Asian Special Sits. USD		676	
First State China Growth Fund Class I USD		129	
First State Global Umbrella PLC-China Growth Fund		53	53
Fondsfinans Norge	884494362	53	53
Franklin India Fund		60	60
Franklin India USD		337	
Handelsbanken Amerika Tema		137	
Handelsbanken Europa Selektiv		89	
Handelsbanken Latinamerikafond		222	23
Handelsbanken Nordiska Småbolag		567	
IKC 0-100		209	
IKC Global Brand		67	
Janus Henderson Global Technology USD		305	
JPMorgan Emerging Markets Small USD		171	
JPMorgan Global Focus EUR		444	
Lannebo Mixfond		417	
Lannebo Småbolag		1 027	
Lynx Dynamic		100	
Mobilis Mix		85	
Monyx Strategi Balanserad AC		171	
Monyx Strategi Sverige-Världen AC		205	
Monyx Strategi Världen AC		177	
Naventi Balanserad Flex		148	
Naventi Offensiv Flex		147	
Navigera Aktie 1		952	
Navigera Balans 1		787	
Navigera Dynamica 90 Global		438	
Navigera Tillväxt 1		655	
Norron Target		474	
Parvest Global Environment EUR		71	
Proaktiv 75		3 850	
Proaktiv 80		2 796	
Proaktiv 85		913	
Proaktiv 90		415	
Skagen Global Fund	979876106	358	358
SKAGEN Global NOK		549	
Skagen Kon-Tiki	984305141	444	444
SKAGEN Kon-Tiki NOK		395	
SPP Aktiefond Europa		2 063	1
SPP Aktiefond Global		4 588	2
SPP Aktiefond Japan		499	1
SPP Aktiefond Stabil		116	
SPP Aktiefond Stabil - class A		465	465

(NOK mill.)	Organisasjonsnummer	Storebrand	Storebrand
		Livsforsikring konsern	Livsforsikring AS
		Virkelig verdi	Virkelig verdi
SPP Aktiefond Sverige		4 622	7
SPP Aktiefond USA		2 857	3
SPP Emerging Markets SRI		481	
SPP Emerging Markets SRI		2 351	1 462
SPP Generation 40-tal		2 145	
SPP Generation 50-tal		11 766	
SPP Generation 60-tal		15 745	
SPP Generation 70-tal		6 759	
SPP Generation 80-tal		823	
SPP Global Plus - class A		998	
SPP Global Topp 100		459	
SPP Global Topp 100		491	
SPP Mix 100		576	
SPP Mix 20		922	
SPP Mix 50		638	
SPP Mix 80		3 626	
SPP Sverige Plus - class A		647	
SPP Tillväxtmarknad Plus		100	
SPP Tillväxtmarknad Plus - class A		4 583	3 619
Statoil Aksjer Europa	816876672	127	127
Statoil Aksjer Norge	916877323	605	605
Statoil Aksjer Pacific	916876718	81	81
Statoil Aksjer USA	916876610	380	380
Storebrand Emerging Private Equity Markets 2007 B3	990743606	168	168
Storebrand Emerging Private Equity Markets B3	989974971	230	230
Storebrand Global ESG	919080000	1 102	1 102
Storebrand Global ESG Plus	918660186	2 319	2 319
Storebrand Global Indeks	989133241	648	648
Storebrand Global Indeks Valutasikret	917820961	71	71
Storebrand Global Multifactor	990632758	10 911	10 911
Storebrand Global Multifactor NOK		266	
Storebrand Global Multifaktor Valutasikret	917821208	152	152
Storebrand Global Solutions	998718120	2 056	2 056
Storebrand Global Value	979364768	408	408
Storebrand Indeks Alle Markeder	996923002	1 305	1 305
Storebrand Indeks- Norge	913222679	4 317	4 317
Storebrand Indeks Nye Markeder	996922987	221	221
Storebrand Int. Private Eq. 15 Ltd - Class B-2	986313737	69	
Storebrand Int. Private Eq. 15 Ltd - Class B-4	986313737	333	333
Storebrand Int. Private Eq. 16 Ltd - Class B-6	916788223	197	197
Storebrand Int. Private Eq. 17 Ltd - Class B-6	988210684	95	95
Storebrand International Private Equity 13 - B-3	911917831	118	
Storebrand International Private Equity 13 - B-4	911917831	393	360
Storebrand International Private Equity 14 - B-2	994281151	121	
Storebrand International Private Equity 14 - B-4	994281151	588	588
Storebrand International Private Equity IV - B2	987414057	51	47

(NOK mill.)	Organisasjonsnummer	Storebrand	Storebrand
		Livsforsikring konsern	Livsforsikring AS
		Virkelig verdi	Virkelig verdi
Storebrand International Private Equity IX - B3	994065742	230	33
Storebrand International Private Equity V Ltd - B3	988210277	293	281
Storebrand International Private Equity VI Ltd -B3	989573128	235	227
Storebrand International Private Equity VII Ltd-B3	890743862	356	341
Storebrand International Private Equity VIII LtdB3	992696931	598	301
Storebrand International Private Equity X - B-3	995551438	431	287
Storebrand International Private Equity XI - B-3	996700828	1 040	808
Storebrand International Private Equity XII - B-3	998333679	169	
Storebrand International Private Equity XII - B-4	998333679	604	604
Storebrand Nordic Private Equity III Ltd.	996096939	58	48
Storebrand Norge Fossilfri	918660313	890	890
Storebrand Norge I	981672747	4 491	4 491
Storebrand Norwegian Private Equity 2006 Ltd. - B3	989974874	104	104
Storebrand Norwegian Private Equity 2007 Ltd. - B3	991186433	78	78
Storebrand Special Opportunities Ltd. - C3	989871862	58	58
Storebrand Vekst	964847878	70	70
Storebrand Verdi	979474059	200	200
Svenska Bostadsfonden Institution 1 AB		64	
T.Rowe Price Asian ex-Japan Equity Fund		66	66
T.Rowe Price Emerging Markets Equity		306	
T.Rowe Price U.S. Large-Cap Value Equity A		50	50
T.Rowe Price US Smaller Comp. USD		113	
Wellington Global Health Care Equity Portfolio		135	135
Wellington Global Health Care USD		329	
Öhman Sweden Micro Cap		347	
Andre fondsandeler		1 965	281
Sum fondsandeler		132 669	44 272
Sum aksjer og fondsandeler		156 096	63 436

Note 34 - Obligasjoner og andre verdipapirer med fast avkastning

STOREBRAND LIVSFORSIKRING KONSERN

(NOK mill.)	2017	2016
	Virkelig verdi	Virkelig verdi
Stat- og statsgaranterte obligasjoner	47 460	46 095
Selskapsobligasjoner	47 823	31 632
Strukturerte papirer	81	29
Verdipapiriserte obligasjoner	25 632	29 145
Obligasjonsfond	39 023	57 604
Sum obligasjoner og andre verdipapirer med fast avkastning	160 019	164 506

	Storebrand Livsforsikring AS	SPP Pension & Forsikring AB	Euroben Life and Pension Ltd.
Modifisert durasjon	6,51	1,45	4,91
Gjennomsnittlig effektiv rente	1,8 %	-0,1 %	0,4 %

For det enkelte rentepapir er det beregnet effektiv rente basert på papirets markedsverdi. Sammenvektingen til gjennomsnittlig effekt for totalbeholdningen er gjort med det enkelte papirs andel av total rentefølsomhet som vekter. Rentederivater er inkludert i beregning av modifisert durasjon og gjennomsnittlig effektiv rente.

STOREBRAND LIVSFORSIKRING AS

(NOK mill.)	2017	2016
	Virkelig verdi	Virkelig verdi
Stat- og statsgaranterte obligasjoner	12 578	11 512
Selskapsobligasjoner	25 138	10 457
Strukturerte papirer		
Verdipapiriserte obligasjoner	7 792	5 907
Obligasjonsfond	27 893	45 905
Sum obligasjoner og andre verdipapirer med fast avkastning	73 401	73 780

Note 35 - Derivater

Storebrand Livsforsikring gjør aktivt bruk av finansielle derivater. Finansielle derivater brukes generelt til å styre den totale investeringsrisikoen på en effektiv måte som sikrer potensialet for en langsiktig god risikojustert avkastning. Herunder brukes derivater til å fjerne uønsket risiko, samt å tilpasse investeringsporteføljen til selskapets forpliktelser på kort og lang sikt. Bruk av derivater tillater ofte en raskere, enklere og billigere måte å øke eller redusere risikoen på. I de enkelte aksje- og obligasjonsporteføljene benyttes finansielle derivater for å tilpasse den ønskede risikoeksponeringen innenfor gitte rammer for å implementere forvalters markedssyn. Definisjoner av ulike typer derivater er beskrevet under "Ord og uttrykk".

NOMINELT VOLUM

Finansielle derivater er knyttet til underliggende størrelser som ikke bokføres i balansen. For å kvantifisere omfanget av derivater refereres det til slike underliggende størrelser betegnet som underliggende hovedstol, nominelt volum og lignende. Nominelt volum beregnes ulikt for ulike typer finansielle derivater, og det gir et visst uttrykk for omfang og risiko av posisjonene av finansielle derivater.

Brutto nominelt volum gir først og fremst informasjon om omfanget, mens netto nominelt volum gir et visst uttrykk for risikoposisjoner. Nominelt volum for ulike instrumenter er imidlertid ikke nødvendigvis sammenlignbare med tanke på risikoeksponering. I motsetning til brutto nominelt volum tar beregningen av netto nominelt volum også hensyn til fortegnet til instrumentenes markedsrisikoeksponering, ved å skille mellom såkalte eiendelsposisjoner og gjeldsposisjoner.

En eiendelsposisjon i et aksjederivat innebærer en positiv verdiøkning ved økning i aksjekurser. For rentederivater medfører en eiendelsposisjon en positiv verdiøkning ved rentenedgang - tilsvarende som for obligasjoner. En eiendelsposisjon i et valutaderivat gir positiv verdiendring ved økning i den aktuelle valutakursen mot NOK. Gjennomsnittlig brutto nominelt volum er basert på daglige beregninger av brutto nominelt volum.

STOREBRAND LIVSFORSIKRING KONSERN

(NOK mill.)	Brutto nom. volum ¹⁾	Brutto balan- seførte fin. eiendeler	Brutto balanseført gjeld	Nettoført fin. eiendeler gjeld i balansen	Nettobeløp hensyntatt nettingavtaler		Netto beløp
					Fin. eiendeler	Fin. gjeld	
Aksjederivater							
Rentederivater	75 823	3 676	934		1 198	76	2 742
Valutaderivater	70 666	192	942		81	730	-750
Kredittderivater							
Sum derivater 2017	146 488	3 868	1 877		1 280	806	1 991
Sum derivater 2016	112 519	4 553	1 985		1 065	864	2 568

1) Verdier per 31. desember

STOREBRAND LIVSFORSIKRING AS

(NOK mill.)	Brutto nom. volum ¹⁾	Brutto balan- seførte fin. eiendeler	Brutto balanseført gjeld	Nettoført fin. eiendeler gjeld i balansen	Nettobeløp hensyntatt nettingavtaler		Netto beløp
					Fin. eiendeler	Fin. gjeld	
Aksjederivater							
Rentederivater	37 075	1 295	173		1 198	76	1 122
Valutaderivater	61 190	104	834		0	730	-730
Kredittderivater							
Sum derivater 2017	98 265	1 399	1 007		1 199	806	392
Sum derivater 2016	57 551	1 133	1 047		950	864	86

1) Verdier per 31. desember

Note 36 - Varige driftsmidler

STOREBRAND LIVSFORSIKRING KONSERN

(NOK mill.)	Maskiner	Biler	Inventar	Eiendommer	2017	2016
Balanseført verdi pr. 1.1	5	1	21	431	458	462
Tilgang	3	1	2	5	11	27
Avgang		-1		-7	-9	-13
Verdiregulering ført over balansen		1		22	24	13
Tilgang via oppkjøp/fusjon						
Avskrivning	-3		-12		-16	-15
Opp-/Nedskrivning i perioden						
Nedskrivning reversert i perioden						
Valutadifferanser ved omregning av utenlandsk enhet				35	35	-25
Andre endringer					1	9
Balanseført verdi pr. 31.12	6	1	11	487	504	458

AVSKRIVNINGSPPLAN OG ØKONOMISK LEVETID:

Avskrivningsmetode:	Lineær
Maskiner/utstyr	3-10 år
Inventar	3-5 år
Eiendom	50 år

STOREBRAND LIVSFORSIKRING AS

(NOK mill.)	Maskiner	Biler	Inventar	2017	2016
Balanseført verdi pr. 1.1	5		6	11	14
Tilgang	3			4	4
Avgang					
Verdiregulering ført over balansen					
Tilgang via oppkjøp/fusjon					
Avskrivning	-3		-5	-8	-8
Opp-/Nedskrivning i perioden					
Nedskrivning reversert i perioden					
Valutadifferanser ved omregning av utenlandsk enhet					
Andre endringer	5	0	1	7	11

AVSKRIVNINGSPPLAN OG ØKONOMISK LEVETID:

Avskrivningsmetode:	Lineær
Maskiner/utstyr	3-5 år
Inventar	5 år
Eiendom	

Note 37 - Andre fordringer

(NOK mill.)	Storebrand Livsforsikring konsern		Storebrand Livsforsikring AS	
	2017	2016	2017	2016
Kundefordringer - ikke forsikringsrelaterte	139	75		
Fordringer på meglere	659	419	428	372
Mottatte sikkerhetsstillelser	427		310	
Fordring avkastningsskatt	1 827	1 241		
Andre kortsiktige fordringer	218	281	44	38
Sum	3 270	2 015	782	410

Note 38 - Forsikringsforpliktelse fordelt på bransjer

(NOK mill.)	Kollektiv pensjon privat	Kollektiv pensjon offentlig	Grupplivsforsikring	Individuell kapitalforsikring	Individuell rente/pensjonsforsikring	Skadeforsikring	Storebrand Livsforsikring AS	
							2017	2016
Premiereserve	221 616	2 404	1 425	10 392	14 379		250 215	234 028
- herav IBNS	1 713	173	1 228	1 143	26		4 282	1 837
- herav ikke opptjent premieinntekt	1 497	12	134				1 643	1 806
Tilleggsavsetning	6 933	199		227	896		8 254	6 794
Kursreguleringsfond	3 477	89	25	29	77	10	3 707	2 684
Premiefond	1 849	141					1 990	2 106
Innskuddsfond	567						567	553
Pensjonistenes overskuddsfond	6						6	12
Villkorad återbäring							0	0
Andre tekniske avsetninger						631	631	684
- herav IBNS						573	573	646
Sum forsikringsforpliktelse	234 448	2 833	1 450	10 649	15 351	641	265 372	246 860

(NOK mill.)	BenCo		SPP Pension & Försäkring		Storebrand Livsforsikring konsern	
	2017	2016	2017	2016	2017	2016
Premiereserve	14 264	14 888	166 982	151 907	431 462	400 823
- herav IBNS	66	53	796	740	5 145	2 630
- herav ikke opptjent premieinntekt					1 643	1 806
Tilleggsavsetning					8 254	6 794
Kursreguleringsfond					3 707	2 684
Premiefond					1 990	2 106
Innskuddsfond					567	553
Pensjonistenes overskuddsfond					6	12
Villkorad återbäring	2 134	1 579	7 042	5 663	9 176	7 241
Andre tekniske avsetninger					631	684
- herav IBNS					573	127
Sum forsikringsforpliktelse	16 398	16 467	174 025	157 570	455 794	420 897

INDIVIDUELL KAPITALFORSIKRING

(NOK mill.)	Med rett til andel av overskudd	Uten rett til andel av overskudd	Investeringsvalg		
				2017	2016
Premiereserve	2 357	1 554	6 482	10 392	8 943
Tilleggsavsetning	227			227	214
Kursreguleringsfond	20	10		29	41
Premiefond					
Innskuddsfond					
Pensjonistenes overskuddsfond					
Supplerende avsetninger					
Andre tekniske avsetninger					
Sum forsikringsforpliktelse	2 603	1 564	6 482	10 649	9 198

INDIVIDUELL RENTE/PENSJONSFORSIKRING

(NOK mill.)	Med rett til andel av overskudd	Investerings- valg	2017	2016
Premiereserve	10 279	4 100	14 379	14 526
Tilleggsavsetning	896		896	857
Kursreguleringsfond	77		77	118
Premiefond				
Innskuddsfond				
Pensjonistenes overskuddsfond				
Supplerende avsetninger				
Andre tekniske avsetninger				
Sum forsikringsforpliktelse	11 252	4 100	15 351	15 501

KOLLEKTIV PENSJON PRIVAT

(NOK mill.)	Foretaks- pensjon uten investerings- valg	Fripoliser uten investerings- valg	Fripoliser med investerings- valg	Foretakspensjon uten andel overskudd	Tjeneste- pensjon uten investerings- valg	Tjeneste- pensjon med investerings- valg	Pensjonsbevis uten investe- ringsvalg
Premiereserve	27 014	121 636	6 749		1 042	231	13
Tilleggsavsetning	2 055	4 775			103		
Kursreguleringsfond	1 328	2 026			84		
Premiefond	1 002	12			26		
Innskuddsfond	567						
Pensjonistenes overskuddsfond	6						
Supplerende avsetninger							
Andre tekniske avsetninger							
Sum forsikringsforpliktelse	31 972	128 449	6 749	0	1 256	231	13

(NOK mill.)	Pensjonsbevis med investe- ringsvalg	Tjenestepen- sjons-ordnin- ger uten rett til overskudd	Innskudds- pensjon med investerings- valg	Pensjons- kapitalbevis uten i nvesteringsvalg	Pensjons- kapitalbevis med investeringsvalg	2017	2016
Premiereserve		1 939	41 137	177	21 676	221 616	206 754
Tilleggsavsetning						6 933	5 550
Kursreguleringsfond		29		10		3 477	2 438
Premiefond		809				1 849	1 999
Innskuddsfond						567	553
Pensjonistenes overskuddsfond						6	12
Supplerende avsetninger							
Andre tekniske avsetninger							
Sum forsikringsforpliktelse	0	2 777	41 137	187	21 676	234 448	217 306

KOLLEKTIV PENSJON OFFENTLIG

(NOK mill.)	Ytelsesbasert uten investeringvalg	2017	2016
Premiereserve	2 404	2 404	2 480
Tilleggsavsetning	199	199	173
Kursreguleringsfond	89	89	64
Premiefond	141	141	108
Innskuddsfond		0	0
Pensjonistenes overskuddsfond		0	0
Sum forsikringsforpliktelser	2 833	2 833	2 824

Tabellen nedenfor viser forventede erstatningsutbetalinger (eksklusive gjenkjøp og uttak).

UTVIKLING ERSTATNINGSUTBETALINGER

(NOK mrd.)	Storebrand Livsforsikring AS	BenCo	SPP
0-1 år	16	7	2
1-3 år	34	13	3
Over 3 år	204	147	10
Sum	253	167	14

SKADEFORSIKRING

(NOK mill.)	Storebrand Livsforsikring AS	
	2017	2016
Gjenforsikringsandel av forsikringstekniske avsetninger	63	106
Sum eiendeler	63	129
Premiereserve	59	37
IBNS	573	646
Sum	631	684
Kursreguleringsfond	10	6
Sum forsikringsforpliktelser	641	690

KURSREGULERINGSFOND

(NOK mill.)	2017	2016	Endring 2017
Aksjer	3 037	1 266	1 770
Rentebærende	670	1 417	-747
Sum	3 707	2 684	1 024

Note 39 - Endring forsikringsforpliktelse

FORSIKRINGSFORPLIKTELSER - KONTRAKTSFASTSATTE FORPLIKTELSER

(NOK mill.)	Premie- reserve	Tilleggs- avsetning	Kurs- reguleringsfond	Premie-, innskudds- pensjonistenes overskudds-fond
Inngående balanse	168 884	6 794	2 684	2 671
Resultatførte endringer i forsikringsforpliktelse				
2.1 Netto resultatførte avsetninger	832	1 371	1 024	23
2.2 Overskudd på avkastningsresultatet	121			320
2.3 Risikoresultat tilordnet forsikringskontraktene	-5			1
2.4 Annen tilordning av overskudd	131			
2.5 Justering av forsikringsforpliktelse fra andre resultatkomponenter				
Sum resultatførte endringer i forsikringsforpliktelse	1 079	1 371	1 024	344
Ikke resultatførte endringer i forsikringsforpliktelse				
3.1 Overføringer mellom fond	-144	87		57
3.2 Overføringer til/fra selskapet				-509
Valutadifferanser ved omregning av utenlandsk enhet	23	2		
Sum ikke resultatførte endringer i forsikringsforpliktelse	-120	89		-452
Utgående balanse	169 843	8 254	3 707	2 564

(NOK mill.)	Andre tekniske avsetninger skadeforsikringer	Storebrand Livsforsikring AS 2017	Storebrand Livsforsikring AS 2016
Inngående balanse	684	181 716	180 006
Resultatførte endringer i forsikringsforpliktelse			
2.1 Netto resultatførte avsetninger	-9	3 241	1 209
2.2 Overskudd på avkastningsresultatet		441	501
2.3 Risikoresultat tilordnet forsikringskontraktene		-4	
2.4 Annen tilordning av overskudd		131	259
2.5 Justering av forsikringsforpliktelse fra andre resultatkomponenter			
Sum resultatførte endringer i forsikringsforpliktelse	-9	3 810	1 970
Ikke resultatførte endringer i forsikringsforpliktelse			
3.1 Overføringer mellom fond			
3.2 Overføringer til/fra selskapet	-43	-552	-210
Valutadifferanser ved omregning av utenlandsk enhet		26	-50
Sum ikke resultatførte endringer i forsikringsforpliktelse	-43	-527	-260
Utgående balanse	631	184 999	181 716

FORSIKRINGSFORPLIKTELSE - SÆRSKILT INVESTERINGSFORTEFØLJE

(NOK mill.)	Premie- reserve	Sum Storebrand Livsforsikring AS 2017	Sum Storebrand Livsforsikring AS 2016
Inngående balanse	65 144	65 144	53 894
Resultatførte endringer i forsikringsforpliktelse			
2.1 Netto resultatførte avsetninger	15 232	15 232	11 256
2.2 Avkastningsresultat tilordnet kontraktene			
2.3 Risikoresultat tilordnet forsikringskontraktene			
2.4 Annen tilordning av overskudd			
2.5 Justering av forsikringsforpliktelse fra andre resultatkomponenter			
Sum resultatførte endringer i forsikringsforpliktelse	15 232	15 232	11 256
Ikke resultatførte endringer i forsikringsforpliktelse		0	
3.1 Overføringer mellom fond			
3.2 Overføringer til/fra selskapet			
2.6 Valutadifferanser ved omregning av utenlandsk enhet	-3	-3	-6
Sum ikke resultatførte endringer i forsikringsforpliktelse	-3	-3	-6
Utgående balanse	80 372	80 372	65 144

Note 40 - Andre forpliktelse

(NOK mill.)	Storebrand Livsforsikring konsern		Storebrand Livsforsikring AS	
	2017	2016	2017	2016
Leverandørgjeld	175	132	49	43
Offentlige avgifter og skattetrekk	312	301	83	76
Mottatt sikkerhetsstillelse	2 037	2 953	21	763
Gjeld megler	919	458	911	458
Ansvarlig lån SPP Pension & Försäkring AB ¹⁾		663		
Ekstern finansiering i Eiendommer	841			
Annen gjeld	625	745	1 044	76
Sum	4 908	5 252	2 108	1 415

1) Ansvarlig lån i SPP Pension & Försäkring AB på SEK 700 millioner er reklassifisert til kortsiktig gjeld. Lånet er innfridd i januar 2017.

Note 41 - Sikringsbokføring

STOREBRAND LIVSFORSIKRING KONSERN

VIRKELIG VERDISIKRING AV RENTERISIKO OG KONTANTSTRØMSSIKRING AV KREDITTMARGIN

Storebrand benytter seg av virkelig verdi sikring på renterisiko. Sikringsobjektene er finansielle forpliktelse som måles til amortisert kost. Derivater regnskapsføres til virkelig verdi over resultatet. Verdiendringer på sikringsobjektet som er henførbare til den sikrede risikoen, justerer sikringsobjektets balanseførte verdi og innregnes i resultatet.

Storebrand benytter seg av kontantstrømssikring på kredittmargin. Sikringsobjektene er forpliktelse som måles til amortisert kost. Derivater regnskapsføres til virkelig verdi. Den andelen av gevinst eller tap på sikringsinstrumentet som vurderes til å være en effektiv sikring, innregnes i totalresultatet. Andelen reklassifiseres senere til resultatet i takt med resultateffektene på sikringsobjektet.

Sikringsinstrument/sikringsobjekt

(NOK mill.)	2017					2016				
	Kontrakt/ nominell verdi	Balanseført verdi ¹⁾		Resultat- ført	Ført over total- resultat	Kontrakt/ nominell verdi	Balanseført verdi ¹⁾		Resultat- ført	Ført over total- resultat
		Eiendeler	Gjeld				Eiendeler	Gjeld		
Renteswapper	2 273	1 133			188	2 273	932			-197
Ansvarlig lånekapital	-2 238		3 227	-22	-154	-2 238		3 027	-13	137

1) Balanseførte verdier per 31.12.

VALUTASIKRING AV NETTOINVESTERING SPP

Storebrand har i 2017 benyttet kontantstrømssikring av valutarisiko knyttet til Storebrand sin nettoinvestering i SPP. Det er benyttet 3 mnd rullerende valutaderivater, hvor spotelementet i disse er benyttet som sikringsinstrument. Det er i 2016 og 2017 tatt opp et tidsbegrenset ansvarlig lån på totalt SEK 1 750 millioner. Lånet er benyttet som sikringsinstrument knyttet til sikringen av nettoinvesteringen i SPP. Effektiv andel av sikringsinstrumentene er innregnet i totalresultatet. Det foretas en delvis sikring av nettoinvesteringen i SPP og det forventes derfor at sikringseffektiviteten fremover vil være om lag 100 prosent.

Sikringsinstrument/sikringsobjekt

(NOK mill.)	2017			2016		
	Kontrakt/ nominell verdi	Balanseført verdi ¹⁾		Kontrakt/ nominell verdi	Balanseført verdi ¹⁾	
		Eiendeler	Gjeld		Eiendeler	Gjeld
Valutaderivater	-4 200		69	-4 700		51
Innlån benyttet som sikringsinstrument	-1 750		1 797	-750		722
Underliggende objekter		5 862			5 560	

1) Balanseførte verdier per 31.12.

STOREBRAND LIVSFORSIKRING AS

VIRKELIG VERDISIKRING AV RENTERISIKO OG KONTANTSTRØMSSIKRING AV KREDITTMARGIN

Storebrand benytter seg av virkelig verdi sikring på renterisiko. Sikringsobjektene er finansielle forpliktelse som måles til amortisert kost. Derivater regnskapsføres til virkelig verdi over resultatet. Verdiendringer på sikringsobjektet som er henførbare til den sikrede risikoen, justerer sikringsobjektets balanseførte verdi og innregnes i resultatet.

Storebrand benytter seg av kontantstrømssikring på kredittmargin. Sikringsobjektene er forpliktelse som måles til amortisert kost. Derivater regnskapsføres til virkelig verdi. Den andelen av gevinst eller tap på sikringsinstrumentet som vurderes til å være en effektiv sikring, innregnes i totalresultatet. Andelen reklassifiseres senere til resultatet i takt med resultateffektene på sikringsobjektet.

Sikringsinstrument/sikringsobjekt

(NOK mill.)	2017				2016					
	Kontrakt/ nominell verdi	Balanseført verdi ¹⁾		Resultat- ført	Ført over total- resultat	Kontrakt/ nominell verdi	Balanseført verdi ¹⁾		Resultat- ført	Ført over total- resultat
		Eiendeler	Gjeld				Eiendeler	Gjeld		
Renteswapper	2 273	1 133		188	2 273	932				-197
Ansvarlig lånekapital	-2 238		3 227	-22	-154	-2 238		3 027	-13	137

1) Balanseførte verdier per 31.12.

Note 42 - Sikkerhetsstillelser

(NOK mill.)	Storebrand Livsforsikring konsern		Storebrand Livsforsikring AS	
	2017	2016	2017	2016
Avgitte sikkerhetsstillelser for derivathandel	2 249	2 179	1 185	1 102
Mottatte sikkerhetsstillelser for derivathandel	-21	-3 087	-21	-763
Sum mottatte og avgitte sikkerhetsstillelser	2 228	-908	1 164	339

Avgitt sikkerhetsstillelse for futures og opsjoner reguleres daglig med bakgrunn i daglig marginavregning på de enkelte kontrakter. Sikkerhetsstillelser er mottatt og avgitt både i form av kontanter og verdipapirer.

Note 43 - Betingede forpliktelser

(NOK mill.)	Storebrand Livsforsikring konsern		Storebrand Livsforsikring AS	
	2017	2016	2017	2016
Ikke innkalt restforpliktelser vedrørende limited partnership	5 451	2 971	4 647	2 249
Gjeldsbrev til Silver Pensjonsforsikring i forbindelse med oppkjøp 1)	520		520	
Sum betingede forpliktelser	5 971	2 971	5 167	2 249

1) Gjeldsbrevet er betinget av at selskapet settes i fri virksomhet

Storebrand Livsforsikring AS har ubenyttede kredittrammer i forbindelse med utlån til og fordringer på kunder. Se note 10 kredittksporing.

Selskapene i Storebrand driver en omfattende virksomhet i Norge og utlandet og er gjenstand for kundeklager og kan bli part i rettsvister.

Note 44 - Transaksjoner med nærstående parter

Storebrand Livsforsikring har transaksjoner med øvrige selskaper i Storebrand konsernet, ledende ansatte samt aksjonærer i Storebrand ASA. Dette er transaksjoner som er en del av de produkter og tjenester som tilbys av selskapet til sine kunder. Transaksjonene inngås til markedsmessige betingelser og omfatter tjenestepensjon, privat pensjonssparing, skadeforsikring, leie av lokaler, bankinnskudd, utlån, kapitalforvaltning og fondssparing.

Storebrand Livsforsikring AS har i løpet v 2017 kjøpt boliglån utstedt fra søsterselskapet Storebrand Bank ASA. Transaksjonene er gjennomført til markedsmessige betingelser. Total verdi av porteføljen som er overført i 2017 er 9,4 milliarder kroner.

Interne transaksjoner mellom konsernselskaper er eliminert i konsernregnskapet, med unntak av transaksjoner mellom kundeporteføljen i Storebrand Livsforsikring AS og andre enheter i konsernet. Se nærmere beskrivelse i note 1 Regnskapsprinsipper.

Se også note 23 Ledende ansatte og note 31 Konsernselskaper og tilknyttede selskaper.

(NOK mill.)	2017		2016	
	Kjøp/salg av tjenester	Fordringer/gjeld	Kjøp/salg av tjenester	Fordringer/gjeld
Konsernselskap:				
Storebrand ASA	29		26	1
Storebrand Bank ASA	52	5	44	-10
Storebrand Asset Management AS	107	25	93	-2
Storebrand Forsikring AS	148	28	108	13

Note 45 - Solvens II

Storebrand Livsforsikring er et forsikringsselskap regulert etter Solvens II.

Beregningene nedenfor er for Storebrand Livsforsikring AS, da Storebrand Livsforsikring Konsern ikke lenger har krav om å rapportere solvensmargin. Kravet på konsolidert nivå gjelder kun Storebrand Konsern.

Solvenskapitalkravet og minstekapitalkravet beregnes etter standardmetoden i henhold til Solvens II-forskriften § 8 og § 22 og inkluderer effekten av overgangsordning for aksjer i henhold til Solvens II-forskriften § 58.

Modellene som ligger til grunn for beregningen av kapitalkrav og solvenskapital bygger på en rekke krav og forutsetninger som dels er gitt i regelverket og dels er fortolket av Storebrand på basis av regelverket. De viktigste forutsetningene og estimatene i beregningen knytter seg til risikoreduserende evne av utsatt skatt, fremtidige marginer og reserveutvikling, samt verdien av kundenes garantier og opsjoner. Forutsetninger og estimater evalueres løpende og er basert på historisk erfaring og forventning om fremtidige hendelser og representerer ledelsens beste skjønn på tidspunktet for regnskapsavleggelsen. Det kan komme endringer i regelverk, metoder og tolkninger som kan påvirke Solvens II-marginen fremover.

Solvenskapitalen fremkommer i all hovedsak som netto eiendeler i Solvens II balansen tillagt tellende ansvarlige lån og fratrukket egne aksjer og ikke-tellende minoritetsinteresser. Solvenskapitalen er dermed vesentlig forskjellig fra bokført egenkapital i regnskapet. Forsikringstekniske avsetninger er beregnet i henhold til standardmetoden og inkludert effekten av overgangsordningen i henhold til Solvens II-forskriften § 56 (1) – (6). Overgangsordningen innebærer at økningen i verdien av forsikringstekniske avsetningene innføres gradvis over en periode på 16 år. Sammensetningen av solvenskapitalen fremkommer av tabellen nedenfor.

Solvenskapitalen inndeles i tre kapitalgrupper i henhold til Solvens II-forskriften § 6. Gruppe 1 kapitalen består av innskutt egenkapital og avstemmingsreserve. I tillegg inngår evigvarende ansvarlige lån (fondsobligasjoner) med opptil 20 prosent av Gruppe 1 kapital.

Øvrige ansvarlige lån (tidsbegrenset) og risikoutjevningfond kategoriseres som Gruppe 2 kapital. Gruppe 2 kapital kan dekke inntil 50 prosent av solvenskapitalkravet og inntil 20 % av minimumskapitalkravet. Tellende minoritetsinteresser og utsatt skattefordel er kategorisert som Gruppe 3 kapital. Gruppe 3 kapital kan dekke inntil 15 prosent av solvenskapitalkravet. Gruppe 3 kapital kan ikke benyttes til å dekke minimumskapitalkravet.

Ansvarlige lån utstedt før 17.1.2015 omfattes av en overgangsordning som varer til 2026 og i denne perioden vil disse kvalifiseres som Gruppe 1 kapital til tross for at de ikke fullt ut oppfyller krav til tellende kapital i Solvens II regelverket.

Opptjent overskudd som inngår som egenkapital i finansregnskapet, skal i solvensbalansen erstattes av avstemmingsreserven. Avstemmingsreserven inneholder også opptjent overskudd, men basert på verdsettelsen av eiendeler og forpliktelser i solvensbalansen. Avstemningsreserven vil også inkludere nåverdien av framtidige overskudd. Verdien av framtidig overskudd medregnes implisitt som en konsekvens av verdivurderingen av forsikringsforpliktelsen.

SOLVENSKAPITAL

(NOK mill.)	Total	31.12.17				Total	31.12.16
		Gruppe 1 ubegrenset	"Gruppe 1 begrenset	Gruppe 2	Gruppe 3		
Aksjekapital	3 540	3 540				3 540	
Overkurs	9 711	9 711				9 711	
Avstemmingsreserve	22 088	22 088				18 373	
<i>Herav effekt av overgangsordning</i>	4 513	4 513				3 073	
Ansvarlige lån	8 547		2 642	5 905		7 198	
Utsatt skattefordel	0						
Risikoutjevningfond	143			143		140	
Forventet utbetalt utbytte	-1 300	-1 300					
Total grunnleggende solvenskapital	42 728	34 039	2 642	6 048		38 962	
Ansvarlig kapital datterselskap regulert etter CRD IV							
Total solvenskapital	42 728					38 962	
Total solvenskapital tilgjengelig til å dekke minstekapitalkravet	37 928	34 039	2 642	1 248		35 529	

Kapitalkravet i Solvens II fremkommer som summen av endringer i solvenskapital beregnet under ulike type stress, fratrukket diversifisering. Den største delen av kapitalkravet fremkommer fra finansmarkedsstress, særlig knyttet til endringer i rentenivå, fall i aksjemarkedet samt økte kredittspreader. I tillegg kommer forsikringsrisiko, hvorav det viktigste kapitalkravet kommer fra stress knyttet til fraflytting av eksisterende kunder innen innskuddspensjon. Solvenskapitalkravet fremkommer av tabellen nedenfor.

SOLVENSKAPITAL- OG MARGIN

(NOK mill.)	31.12.17	31.12.16
Marked	20 336	21 791
Motpart	449	423
Liv	6 434	5 180
Helse	540	524
Skade		
Operasjonell	990	953
Diversifisering	-4 646	-4 012
Tapsabsorberende skatteeffekt	-5 015	-5 401
Totalt solvenskapitalkrav forsikringsselskap	19 088	19 457
Solvensmargin med overgangsregler	223,8 %	200,2 %
Minimumskapitalkrav	6 240	6 651
Minimumsmargin	607,8 %	534,2 %

Note 46 - Kapitalavkastning

STOREBRAND LIVSFORSIKRING AS

(NOK mill.)	2017		2016		2015		2014		2013		2012	
	Bokført avkastning	Markedsavkastning	Bokført avkastning	Markedsavkastning	Bokført avkastning	Markedsavkastning	Bokført avkastning	Markedsavkastning	Bokført avkastning	Markedsavkastning	Bokført avkastning	Markedsavkastning
Kollektivporteføljen totalt	4,8 %	5,3 %	6,0 %	4,8 %	5,2 %	4,3 %	5,2 %	6,3 %	3,0 %	4,6 %	5,6 %	6,2 %
Per portefølje:												
Kollektiv ytelse offentlig					3,2 %	2,2 %	4,3 %	4,2 %				
Kollektiv ytelse privat	4,9 %	5,5 %	6,4 %	5,0 %	5,4 %	3,9 %	5,4 %	6,6 %				
Kollektiv ytelse lav									3,8 %	4,2 %	5,9 %	6,1 %
Kollektiv ytelse standard									3,3 %	5,3 %	5,8 %	6,8 %
Kollektiv ytelse høy											5,7 %	7,1 %
Sverige filial	6,1 %	5,7 %	4,2 %	3,3 %	5,5 %	4,5 %	6,5 %	6,9 %	3,7 %	5,1 %	4,9 %	5,6 %
Fripoliser	4,8 %	5,5 %	5,9 %	4,8 %	5,4 %	4,8 %	5,4 %	6,4 %	2,2 %	4,0 %	5,4 %	5,7 %
Individual	4,5 %	4,2 %	6,4 %	4,3 %	4,9 %	4,4 %	4,1 %	5,8 %	4,9 %	5,4 %	5,7 %	6,0 %

	2017	2016	2015	2014	2013	2012
Kapitalavkastning selskapsporteføljen	4,6 %	4,7 %	3,0 %	5,0 %	4,2 %	5,4 %

Note 47 - Antall ansatte

(NOK mill.)	Storebrand Livsforsikring konsern		Storebrand Livsforsikring AS	
	2017	2016	2017	2016
Antall ansatte per 31.12	1 294	1 383	731	786
Gjennomsnittlig antall ansatte	1 324	1 448	752	807
Antall årsverk per 31.12	1 281	1 365	723	774
Gjennomsnittlig antall årsverk	1 309	1 426	742	794

Erklæring fra styrets medlemmer og administrerende direktør

STOREBRAND LIVSFORSIKRING AS OG STOREBRAND LIVSFORSIKRING KONSERN

Styret og administrerende direktør har i dag behandlet og godkjent årsberetningen og årsregnskapet for Storebrand Livsforsikring AS og Storebrand Livsforsikring Konsern for 2017 (årsrapporten 2017).

Regnskapet er avlagt i overensstemmelse med kravene årsregnskapsforskriften for forsikringsselskaper for morselskapet og i overensstemmelse med kravene i IFRS som godkjent av EU for konsernet samt norske tilleggskrav i verdipapirhandelloven.

Etter styrets og administrerende direktørs beste overbevisning er årsregnskapet for 2017 utarbeidet i samsvar med gjeldende regnskapsstandarder, og opplysningene i regnskapet gir et rettviseende bilde av konsernets eiendeler, gjeld og finansielle stilling og resultat som helhet per 31. desember 2017. Etter styrets og administrerende direktørs beste overbevisning gir årsberetningen en rettviseende oversikt over viktige begivenheter i regnskapsperioden og deres innflytelse på årsregnskapet. Etter styrets og administrerende direktørs beste overbevisning gir også beskrivelsen av de mest sentrale risiko- og usikkerhetsfaktorer virksomheten står overfor i neste regnskapsperiode, samt beskrivelsen av nærstående vesentlige transaksjoner, en rettviseende oversikt.

Lysaker, 6. februar 2018
Styret i Storebrand Livsforsikring AS

Odd Arlid Grefstad (sign.)
- styrets leder -

Ole Peik Norenberg (sign.)
- styremedlem -

Vibeke Hammer Madsen (sign.)
- styremedlem -

Bodil Catherine Valvik (sign.)
- styremedlem -

Sigurd Nilsen Ribu (sign.)
- styremedlem -

Hans Henrik Klouman (sign.)
- styremedlem -

Jan Otto Risebrobakken (sign.)
- styremedlem -

Geir Holmgren (sign.)
- administrerende direktør -

Til generalforsamlingen i Storebrand Livsforsikring AS

UAVHENGIG REVISORS BERETNING

Uttalelse om revisjonen av årsregnskapet

Konklusjon

Vi har revidert Storebrand Livsforsikring AS' årsregnskap, som består av:

- selskapsregnskapet, som består av balanse per 31. desember 2017, oppstilling over totalresultat, oppstilling over endringer i egenkapital og kontantstrømoppstilling for regnskapsåret avsluttet per denne datoen og noter, herunder et sammendrag av viktige regnskapsprinsipper, og
- konsernregnskapet, som består av balanse per 31. desember 2017, oppstilling over totalresultat, oppstilling over endringer i egenkapital og kontantstrømoppstilling for regnskapsåret avsluttet per denne datoen og noter, herunder et sammendrag av viktige regnskapsprinsipper.

Etter vår mening:

- er årsregnskapet avgitt i samsvar med lov og forskrifter
- gir selskapsregnskapet et rettviseende bilde av den finansielle stillingen til Storebrand Livsforsikring AS per 31. desember 2017 og av selskapets resultater og kontantstrømmer for regnskapsåret som ble avsluttet per denne datoen i samsvar med regnskapslovens regler og god regnskapskikk i Norge.
- gir konsernregnskapet et rettviseende bilde av den finansielle stillingen til konsernet Storebrand Livsforsikring AS per 31. desember 2017 og av konsernets resultater og kontantstrømmer for regnskapsåret som ble avsluttet per denne datoen i samsvar med International Financial Reporting Standards som fastsatt av EU.

Grunnlag for konklusjonen

Vi har gjennomført revisjonen i samsvar med lov, forskrift og god revisjonsskikk i Norge, herunder de internasjonale revisjonsstandardene International Standards on Auditing (ISA-ene). Våre oppgaver og plikter i henhold til disse standardene er beskrevet i Revisors oppgaver og plikter ved revisjon av årsregnskapet. Vi er uavhengige av selskapet og konsernet slik det kreves i lov og forskrift, og har overholdt våre øvrige etiske forpliktelser i samsvar med disse kravene. Etter vår oppfatning er innhentet revisjonsbevis tilstrekkelig og hensiktsmessig som grunnlag for vår konklusjon.

Sentrale forhold ved revisjonen

Sentrale forhold ved revisjonen er de forhold vi mener var av størst betydning ved revisjonen av årsregnskapet for 2017. Disse forholdene ble håndtert ved revisjonens utførelse og da vi dannet oss vår mening om årsregnskapet som helhet. Vi konkluderer ikke særskilt på disse forholdene.

IT-systemer og kontroller relevant for finansiell rapportering

Beskrivelse av sentrale forhold	Hvordan vår revisjon adresserte sentrale forhold
Konsernet Storebrand Livsforsikring AS (Storebrand Livsforsikring) har et omfattende IT-miljø med en rekke ulike IT-systemer. IT-systemene er både	Storebrand Livsforsikring har etablert en overordnet styringsmodell og kontrollaktiviteter knyttet til sine IT-systemer. Vi opparbeidet oss en forståelse for Storebrand Livsforsikrings overordnede styringsmodell for IT-systemer som er relevant for den

IT-systemer og kontroller relevant for finansiell rapportering, forts.

Beskrivelse av sentrale forhold	Hvordan vår revisjon adresserte sentrale forhold
<p>egenutviklede og standardiserte med ulik grad av tilpasninger og endringer.</p> <p>Driften av IT-systemene er i stor grad utkontraktert til tjenesteleverandører.</p> <p>Storebrand Livsforsikrings IT-systemer er helt sentrale for regnskapsføringen og rapporteringen av gjennomførte transaksjoner, for å fremskaffe grunnlag for viktige estimater og beregninger, og for å fremskaffe relevant tilleggsinformasjon. Det vises til nærmere beskrivelse om forvaltning og drift av IT-systemene i Storebrand Livsforsikring i note 6.</p> <p>God styring og kontroll med IT-systemene både i Storebrand Livsforsikring og hos tjenesteleverandørene er av vesentlig betydning for å sikre nøyaktig, fullstendig og pålitelig finansiell rapportering og er derfor et sentralt forhold i revisjonen.</p>	<p>finansielle rapportering.</p> <p>Vi vurderte og testet utformingen av utvalgte kontrollaktiviteter relevante for finansiell rapportering som er knyttet til IT-drift, endringshåndtering og informasjonssikkerhet. For et utvalg av disse kontrollaktivitetene testet vi om de hadde fungert i perioden.</p> <p>Vi vurderte og testet utformingen av utvalgte automatiserte kontrollaktiviteter i IT-systemene. For et utvalg av disse kontrollaktivitetene testet vi om de hadde fungert i perioden.</p> <p>Vi vurderte tredjepartsbekreftelser (ISAE 3402-rapporter) fra to av Storebrand Livsforsikrings tjenesteleverandører med hensyn til om disse hadde tilfredsstillende internkontroll på områder som kan ha betydning for Storebrand Livsforsikrings finansielle rapportering.</p> <p>Vi benyttet egne IT-spesialister i arbeidet med å forstå den overordnede styringsmodellen for IT-systemer og i vurderingen og testingen av kontrollaktivitetene knyttet til IT-systemer.</p>

Måling av forsikringsforpliktelser

Beskrivelse av sentrale forhold	Hvordan vår revisjon adresserte sentrale forhold
<p>Målingen av konsernets forsikringsforpliktelser baseres på ulike metoder og modeller og på kompliserte beregninger og en rekke forutsetninger knyttet til fremtidig utvikling og estimater som det er knyttet usikkerhet til.</p> <p>I note 1 omtales de benyttede regnskapsprinsipper, i note 2 omtales viktige regnskapsestimater og skjønnsmessige vurderinger, i note 7 omtales forsikringsrisiko og i note 38 spesifiseres forsikringsforpliktelsene.</p> <p>For IBNS avsetningene for risikoforsikringer på liv vil de benyttede beregningsmodellene, forutsetninger og estimater være av særlig stor betydning for måling av forpliktelsene. For</p>	<p>Storebrand Livsforsikring har etablert ulike kontrollaktiviteter knyttet til målingen av IBNS avsetninger for risikoforsikringer på liv («IBNS avsetninger»), og for pensjonsforsikringskontrakter med garantert ytelse i den svenske virksomheten.</p> <p>For IBNS avsetninger vurderte og testet vi utformingen av utvalgte kontrollaktiviteter knyttet til deler av datagrunnlaget og enkelte beregninger. For et utvalg av disse kontrollaktivitetene testet vi om de hadde fungert i perioden.</p> <p>For avsetninger for pensjonsforsikringskontrakter med garantert ytelse i den svenske virksomheten vurderte og testet vi utformingen av utvalgte kontrollaktiviteter knyttet til fastsettelse av rentekurven som ble benyttet i diskonteringen. For et utvalg av disse kontrollaktivitetene testet vi om de hadde fungert i perioden.</p>

Måling av forsikringsforpliktelser, forts.

Beskrivelse av sentrale forhold	Hvordan vår revisjon adresserte sentrale forhold
<p>pensjonsforsikringskontrakter med garantert ytelse i den svenske virksomheten vil beregningsmodeller og forutsetninger benyttet til å estimere fremtidige forventede utbetalinger og til å fastsette rentekurven som benyttes i diskonteringen være av særlig stor betydning for måling av forpliktelsene. Beregningsmodellene, forutsetningene og estimatene er avgjørende for måling av disse forsikringsforpliktelsene og de er derfor et sentralt forhold i vår revisjon.</p>	<p>Vi utfordret valg av modeller og bruk av forutsetninger i målingen av IBNS avsetningene gjennom å gjøre egne forenklede beregninger av utvalgte deler av IBNS avsetningene. Vi benyttet Storebrand Livsforsikrings datagrunnlag i beregningene.</p> <p>For pensjonsforsikringskontrakter med garantert ytelse i den svenske virksomheten vurderte vi utvalgte forutsetninger. Vi vurderte også utvalgte modeller som ble benyttet for å fastsette rentekurven som ble benyttet i diskonteringen mot bestemmelsene i det svenske regelverket.</p> <p>Vi vurderte om noteopplysningene om IBNS avsetninger og pensjonsforsikringskontrakter med garantert ytelse i den svenske virksomhet var dekkende.</p> <p>Vi har benyttet egne aktuarer i arbeidet med å vurdere valg av modeller og forutsetninger samt ved våre forenklede beregninger av utvalgte deler av IBNS avsetningene.</p>

Verdsettelse av finansielle instrumenter og eiendom (nivå 3)

Beskrivelse av sentrale forhold	Hvordan vår revisjon adresserte sentrale forhold
<p>Balanseført verdi av finansielle instrumenter og eiendom som er klassifisert som nivå 3 etter IFRS («investeringer») utgjør NOK mill. 42.502 per 31. desember 2017, herav utgjør eiendomsinvesteringer NOK mill 28.861.</p> <p>I note 2 og 12 omtales viktige regnskapestimater og skjønnsmessige vurderinger knyttet til verdsettelse av nivå 3 investeringer.</p> <p>Verdsettelse av investeringer som ikke handles i et aktivt marked, nivå 3 investeringer, er beheftet med usikkerhet og verdsettelsene bygger en rekke forutsetninger og estimater.</p>	<p>Storebrand Livsforsikring har etablert ulike kontrollaktiviteter knyttet til verdsettelse av investeringer klassifisert som nivå 3 etter IFRS.</p> <p>Vi vurderte og testet utformingen av utvalgte kontrollaktiviteter knyttet til fastsettelse av virkelig verdi for eiendom. For et utvalg eiendommer testet vi om disse kontrollaktivitetene hadde fungert i perioden.</p> <p>Vi vurderte om verdsettelsesmetodene for eiendom og finansielle instrumenter var i overensstemmelse med anerkjente verdsettelsesstandarder og praksis.</p> <p>For et utvalg eiendommer og finansielle instrumenter kontrollerte vi at virkelig verdi i den finansielle rapportering var i overensstemmelse med verdsettelsene.</p>

Verdsettelse av finansielle instrumenter og eiendom (nivå 3), forts.

Beskrivelse av sentrale forhold	Hvordan vår revisjon adresserte sentrale forhold
Forutsetningene og estimatene er avgjørende for verdsettelsen og verdsettelse av nivå 3 investeringer er derfor et sentralt forhold i vår revisjon.	<p>For et utvalg eiendommer vurderte vi endringene i verdi gjennom året. Vi innhentet og vurderte Storebrand Livsforsikrings begrunnelse for endringene.</p> <p>Vi vurderte om noteopplysningene om finansielle instrumenter og eiendom som er klassifisert som nivå 3 investeringer var dekkende.</p>

Øvrig informasjon

Ledelsen er ansvarlig for øvrig informasjon. Øvrig informasjon består av årsrapporten for 2017, men inkluderer ikke årsregnskapet og revisjonsberetningen.

Vår uttalelse om revisjonen av årsregnskapet dekker ikke øvrig informasjon, og vi attesterer ikke den øvrige informasjonen.

I forbindelse med revisjonen av årsregnskapet er det vår oppgave å lese øvrig informasjon med det formål å vurdere hvorvidt det foreligger vesentlig inkonsistens mellom øvrig informasjon og årsregnskapet, kunnskap vi har opparbeidet oss under revisjonen, eller hvorvidt den tilsynelatende inneholder vesentlig feilinformasjon.

Dersom vi konkluderer med at den øvrige informasjonen inneholder vesentlig feilinformasjon er vi pålagt å rapportere det. Vi har ingenting å rapportere i så henseende.

Styrets og daglig leders ansvar for årsregnskapet

Styret og daglig leder (ledelsen) er ansvarlig for å utarbeide årsregnskapet og for at det gir et rettviseende bilde, for selskapsregnskapet i samsvar med regnskapslovens regler og god regnskapsskikk i Norge, og for konsernregnskapet i samsvar med International Financial Reporting Standards som fastsatt av EU. Ledelsen er også ansvarlig for slik intern kontroll som den finner nødvendig for å kunne utarbeide et årsregnskap som ikke inneholder vesentlig feilinformasjon, verken som følge av misligheter eller feil.

Ved utarbeidelsen av årsregnskapet må ledelsen ta standpunkt til selskapets og konsernets evne til fortsatt drift og på tilbørlig måte opplyse om forhold av betydning for fortsatt drift. Forutsetningen om fortsatt drift skal legges til grunn for selskapsregnskapet så lenge det ikke er sannsynlig at virksomheten vil bli avvirket. Forutsetningen om fortsatt drift skal legges til grunn for konsernregnskapet med mindre ledelsen enten har til hensikt å avvike konsernet eller legge ned virksomheten, eller ikke har noe realistisk alternativ til dette.

Revisors oppgaver og plikter ved revisjonen av årsregnskapet

Vårt mål med revisjonen er å oppnå betryggende sikkerhet for at årsregnskapet som helhet ikke inneholder vesentlig feilinformasjon, verken som følge av misligheter eller utilsiktede feil, og å avgi en revisjonsberetning som inneholder vår konklusjon. Betryggende sikkerhet er en høy grad av sikkerhet, men ingen garanti for at en revisjon utført i samsvar med lov, forskrift og god revisjonsskikk i Norge, herunder ISA-ene, alltid vil avdekke vesentlig feilinformasjon som eksisterer. Feilinformasjon kan oppstå som følge av misligheter eller utilsiktede feil. Feilinformasjon blir vurdert som vesentlig dersom den enkeltvis eller samlet med rimelighet kan forventes å påvirke økonomiske beslutninger som brukerne foretar basert på årsregnskapet.

Som del av en revisjon i samsvar med lov, forskrift og god revisjonsskikk i Norge, herunder ISA-ene, utøver vi profesjonelt skjønn og utviser profesjonell skepsis gjennom hele revisjonen. I tillegg:

- identifiserer og anslår vi risikoen for vesentlig feilinformasjon i regnskapet, enten det skyldes misligheter eller utilsiktede feil. Vi utformer og gjennomfører revisjonshandlinger for å håndtere slike risikoer, og innhenter revisjonsbevis som er tilstrekkelig og hensiktsmessig som grunnlag for vår konklusjon. Risikoen for at vesentlig feilinformasjon som følge av misligheter ikke blir avdekket, er høyere enn for feilinformasjon som skyldes utilsiktede feil, siden misligheter kan innebære samarbeid, forfalskning, bevisste utelatelser, uriktige fremstillinger eller overstyring av intern kontroll.
- opparbeider vi oss en forståelse av den interne kontroll som er relevant for revisjonen, for å utforme revisjonshandlinger som er hensiktsmessige etter omstendighetene, men ikke for å gi uttrykk for en mening om effektiviteten av selskapets interne kontroll.
- evaluerer vi om de anvendte regnskapsprinsippene er hensiktsmessige og om regnskapsestimatene og tilhørende noteopplysninger utarbeidet av ledelsen er rimelige.
- konkluderer vi på hensiktsmessigheten av ledelsens bruk av fortsatt drift-forutsetningen ved avleggelsen av regnskapet, basert på innhentede revisjonsbevis, og hvorvidt det foreligger vesentlig usikkerhet knyttet til hendelser eller forhold som kan skape tvil av betydning om selskapets evne til fortsatt drift. Dersom vi konkluderer med at det eksisterer vesentlig usikkerhet, kreves det at vi i revisjonsberetningen henleder oppmerksomheten på tilleggsopplysningene i regnskapet, eller, dersom slike tilleggsopplysninger ikke er tilstrekkelige, at vi modifiserer vår konklusjon om årsregnskapet og årsberetningen. Våre konklusjoner er basert på revisjonsbevis innhentet inntil datoen for revisjonsberetningen. Etterfølgende hendelser eller forhold kan imidlertid medføre at selskapet ikke fortsetter driften.
- evaluerer vi den samlede presentasjonen, strukturen og innholdet, inkludert tilleggsopplysningene, og hvorvidt årsregnskapet representerer de underliggende transaksjonene og hendelsene på en måte som gir et rettviseende bilde.
- innhenter vi tilstrekkelig og hensiktsmessig revisjonsbevis vedrørende den finansielle informasjonen til enhetene eller forretningsområdene i konsernet for å kunne gi uttrykk for en mening om det konsoliderte regnskapet. Vi er ansvarlige for å lede, følge opp og gjennomføre konsernrevisjonen. Vi alene er ansvarlige for vår revisjonskonklusjon.

Vi kommuniserer med dem som har overordnet ansvar for styring og kontroll blant annet om det planlagte omfanget av revisjonen og til hvilken tid revisjonsarbeidet skal utføres. Vi utveksler også informasjon om forhold av betydning som vi har avdekket i løpet av revisjonen, herunder om eventuelle svakheter av betydning i den interne kontrollen.

Vi gir styret en uttalelse om at vi har etterlevd relevante etiske krav til uavhengighet, og om at vi har kommunisert og vil kommunisere med dem alle relasjoner og andre forhold som med rimelighet kan tenkes å kunne påvirke vår uavhengighet, og, der det er relevant, om tilhørende forholdsregler.

Av de sakene vi har kommunisert med styret, tar vi standpunkt til hvilke som var av størst betydning for revisjonen av årsregnskapet for den aktuelle perioden, og som derfor er sentrale forhold ved revisjonen. Vi beskriver disse sakene i revisjonsberetningen med mindre lov eller forskrift hindrer offentliggjøring av saken, eller dersom vi, i ekstremt sjeldne tilfeller, beslutter at en sak ikke skal omtales i beretningen siden de negative konsekvensene av en slik offentliggjøring med rimelighet må forventes å oppveie allmennhetens interesse av at saken blir omtalt.

Uttalelse om øvrige lovmessige krav*Konklusjon om årsberetningen*

Basert på vår revisjon av årsregnskapet som beskrevet ovenfor, mener vi at opplysningene i årsberetningen og i redegjørelsene om foretaksstyring og samfunnsansvar om årsregnskapet, forutsetningen om fortsatt drift og forslaget til anvendelse av overskuddet er konsistente med årsregnskapet og i samsvar med lov og forskrifter.

Konklusjon om registrering og dokumentasjon

Basert på vår revisjon av årsregnskapet som beskrevet ovenfor, og kontrollhandlinger vi har funnet nødvendig i henhold til internasjonal standard for attestasjonsoppdrag (ISAE) 3000 «Attestasjonsoppdrag som ikke er revisjon eller forenklet revisorkontroll av historisk finansiell informasjon», mener vi at ledelsen har oppfylt sin plikt til å sørge for ordentlig og oversiktlig registrering og dokumentasjon av selskapets regnskapsopplysninger i samsvar med lov og god bokføringsskikk i Norge.

Oslo, 6. februar 2018

Deloitte AS

Henrik Woxholt

statsautorisert revisor

Ord og uttrykk

GENERELT

Ansvarlig lånekapital

Ansvarlig lånekapital er lån som har prioritet etter all annen gjeld. Ansvarlig lånekapital er en del av tilleggskapitalen ved beregning av solvenskapital.

Durasjon

Gjennomsnittlig gjenværende løpetid på kontantstrømmen til rentebærende papirer. Modifisert durasjon er beregnet på grunnlag av durasjon og uttrykker verdifølsomhet i forhold til underliggende renteendringer.

Egenkapital

Egenkapitalen består av innskutt egenkapital, opptjent egenkapital og minoritetsinteresser. Innskutt egenkapital omfatter aksjekapital, overkurs og annen innskutt egenkapital. Opptjent egenkapital omfatter annen egenkapital og andre fond.

Solvens II

Solvens II er et felles europeisk regelverk for regulering av forsikringsbransjen. Under solvens II vil størrelsen på kapitalkravet bli bestemt av hvor mye risiko selskapet er utsatt for.

FORSIKRING

Gjenforsikring (Reassuranse)

Overføring av en del av risikoen til et annet forsikrings-selskap.

IBNR-avsetninger (incurred but not reported)

Avsetninger for erstatninger for forsikringstilfeller som er inntruffet, men ennå ikke meldt til forsikrings-selskapet.

RBNS-avsetninger (reported but not settled)

Avsetninger for erstatninger for meldte, men ikke oppgjorte erstatninger.

LIVSFORSIKRING

KAPITALAVKASTNING

Bokført kapitalavkastning viser netto realiserte inntekter av finansielle eiendeler inklusiv verdiregulering på fast eiendom og valutakursendringer på finansielle eiendeler uttrykt i prosent av selskapets gjennomsnittlige kapital i henholdsvis kundefond med garanti og i selskapsporteføljen i året. Markedsavkastning viser realiserte inntekter av finansielle eiendeler, verdiregulering av fast eiendom og årets endring i kursreserver, uttrykt i prosent av selskapets gjennomsnittlige kapital i henholdsvis kundefond med garanti og i selskapsporteføljen i året målt etter markedsverdi.

KOLLEKTIVE KONTRAKTER

Kollektiv ytelsespensjon (defined benefit - DB)

Garanterte utbetalinger av pensjoner fra avtalt alder og så lenge den forsikrede lever. Alternativt kan det avtales at pensjonen opphører ved en bestemt alder. Produktet tilbys både innenfor privat og offentlig sektor. Dekninger er alders-, uføre- og etterlattepensjon.

Kollektiv innskuddspensjon (defined contribution - DC)

I kollektiv innskuddspensjon er premien gitt som prosent av lønn, mens utbetalingene er ukjente. Kunden bærer all finansiell risiko i oppsparingsperioden.

Kollektive ettårige risikodekninger

Disse produktene har garanterte utbetalinger ved død og uførhet, samt premiefritak ved uførhet.

Fripoliser (ytelse) og pensjonskapitalbevis (innskudd)

Detter er kontrakter med opptjente rettigheter som utstedes ved utmeldelse fra eller opphør av pensjonsavtaler.

Grupplivsforsikring

Kollektiv livsforsikring der forsikringssummen utbetales som engangsbeløp ved død dersom avdøde var medlem av gruppen. Slik forsikring kan ha uførekapital-forsikring knyttet til seg.

Unit Linked

Livsforsikring med investeringsvalg hvor kunden selv kan påvirke risiko og avkastning gjennom valg av plassering i ulike fond. Gjelder både individuelle forsikringer og kollektiv innskuddspensjon.

INDIVIDUELLE KONTRAKTER

Individuell rente- eller pensjonsforsikring

Kontrakter med garanterte utbetalinger så lenge den forsikrede lever. Alternativt kan det avtales at pensjonen opphører ved en bestemt alder.

Individuell kapitalforsikring

Kontrakter med engangsutbetaling ved oppnådd alder, død og uførhet.

Individuell fondsforsikring

Kapitalforsikring eller renteforsikring hvor kunden bærer den finansielle risikoen.

Kontraktsfestsatte forpliktelser

Avsetninger til premiereserve for kontraktfestsatte forpliktelser skal minst utgjøre forskjellen mellom kapitalverdien av selskapets fremtidige forpliktelser og kapitalverdien av de fremtidige nettopremier (prospektiv beregningsmetode). Tilleggsytelser som følge av tilført overskudd medregnes.

RESULTAT

Administrasjonsresultat

Administrasjonsresultatet er forskjellen mellom de premier som betales av kunder i henhold til tariff og selskapets faktiske driftskostnader. Inntektene består av gebyrer som er basert på størrelsen av kundemidler, premievolum eller antall i form av stykkpris. Driftskostnadene består av blant annet av personalkostnader, markedsføring, provisjoner og IT-kostnader.

Finansresultat

Finansresultatet består av netto finansinntekter fra finansielle eiendeler for kollektivporteføljen (kollektive og individuelle produkter uten investeringsvalg) fratrukket garantert avkastning.

Risikoresultat

Risikoresultatet består av premier selskapet tar for å dekke forsikringsrisikoer med fradrag for faktiske kostnader i form av forsikringsavsetninger og utbetalinger for forsikringshendelser som død, pensjon, uførhet og ulykke.

Overskuddsdeling og resultat til eier

Se note 4.

ØVRIGE BEGREPER

Forsikringsmessige avsetninger livsforsikring

For nærmere beskrivelse av forsikringsmessige avsetninger og periodisering av premier og erstatninger se note 1- regnskapsprinsipper.

Soliditetskapital

I begrepet soliditetskapital inngår egenkapital, ansvarlig lånekapital, risikoutjevningfond, kursreguleringsfond, tilleggsavsetning, villkorad återbäring, over-/underverdi på obligasjoner til amortisert kost og opptjent resultat. Soliditetskapitalen regnes også ut i prosent av samlede kundefond eksklusiv tilleggsavsetninger og villkorad återbäring.

FINANSIELLE DERIVATER

Finansielle derivater omfatter et vidt spekter av instrumenter hvor verdier og verdiutvikling er avledet av aksjer, obligasjoner, valuta eller andre tradisjonelle finansielle instrumenter. I forhold til tradisjonelle instrumenter som aksjer og obligasjoner innebærer derivater mindre kapitalbinding og brukes som et fleksibelt og kostnadseffektivt supplement til tradisjonelle finansielle instrumenter i kapitalforvaltningen. Finansielle derivater kan brukes både til sikring av uønsket finansiell risiko og som et alternativ til tradisjonelle instrumenter for å ta ønsket risiko.

Aksjeopsjoner

Kjøp av aksjeopsjoner innebærer ensidige rettigheter til kjøp eller salg av aksjer til en fast kurs. Aksjeopsjoner kan også være knyttet til aksjeindekser i stedet for enkeltaksjer. Salg av aksjeopsjoner innebærer tilsvarende ensidige forpliktelser. I hovedsak benyttes børs-omsatte og clearede opsjoner.

Aksjefutures (aksjeindeks futures)

Aksjefutures kan være knyttet til enkeltaksjer, men er normalt knyttet til aksjeindekser. Aksjefutures er standardiserte terminavtaler som er børsnotert og gjenstand for clearing. Gevinster og tap beregnes daglig, og gjøres opp påfølgende dag.

Basisswapper

Basisswapper innebærer avtaler om bytte av hovedstol og rentebetingelser mellom ulike valuta. Ved avtalenes utløp byttes hovedstol tilbake til opprinnelig valuta. Basisswapper brukes blant annet for å sikre avkastning i en konkret valuta samt sikre valutaeksponering.

Fremtidige renteavtaler (FRA)

Fremtidige renteavtaler (FRA) innebærer avtaler om å betale eller motta forskjellen mellom en fast avtalt rente og en fremtidig rente på et fastsatt beløp for en bestemt periode frem i tid. Denne differansen gjøres opp i begynnelsen av den fremtidige perioden. FRA er spesielt velegnet til styring av kortsiktig renterisiko.

Kredittderivat

Med kredittderivat menes en finansiell kontrakt som overfører hele eller deler av kredittrisikoen knyttet til lån, obligasjoner eller lignende fra kjøperen av beskyttelsen (selgeren av risiko) til selgeren av beskyttelsen (kjøperen av risiko). Kredittderivater er omsettelige instrumenter som gjør det mulig å overføre kredittrisiko knyttet til bestemte aktiva til en tredje part uten å selge aktivaene.

Rentefutures

Rentefutures er knyttet til statsobligasjoner eller kortsiktige referanserenter. Rentefutures er standardiserte terminavtaler og er gjenstand for børsnotering og clearing. Gevinster og tap beregnes daglig og gjøres opp påfølgende dag.

Renteswapper/assetswapper

Renteswapper/assetswapper innebærer en tidsbegrenset avtale om bytte av rentebetingelser mellom to parter. Normalt er det tale om bytte av fast rente mot flytende rente. Instrumentet brukes for å styre eller endre renterisiko.

Renteopsjoner

Renteopsjoner kan være knyttet til pengemarkedsrenter eller obligasjoner. Kjøp av renteopsjoner knyttet til obligasjoner (også kalt for obligasjonsopsjoner) innebærer ensidige rettigheter til kjøp eller salg av obligasjoner til avtalte kurs. Renteopsjoner kan brukes som et fleksibelt instrument for styring av både kortsiktig og langsiktig renterisiko.

Valutaterminer/valutaswapper

Valutaterminer/valutaswapper innebærer avtaler om fremtidig kjøp og salg av valuta til forhåndsbestemte kurs. Instrumentene brukes i hovedsak til å valutasikre verdipapirbeholdninger, bankbeholdninger, ansvarlig lån og forsikringsmessige avsetninger i valuta. Spotforretninger inkluderer også i disse instrumentene.

Valutaopsjoner

Valutaopsjoner gir innehaver en rett, men ingen plikt til fremtidig kjøp og salg av valuta til forhåndsbestemte kurs. Valutaopsjoner brukes til å valutasikre ansvarlig lån i valuta.

Hovedkontor:
Professor Kohts vei 9
Postboks 474, 1327 Lysaker
Telefon 915 08 880
storebrand.no

